

บทที่ 4

ศึกษาวิเคราะห์หนังสืออะกะดะฮ์ อันนาญีน ฟิ อิลม อุศูลุดดีน

4.1 คำนำ

ในคำนำผู้แต่งได้กล่าวถึง ๓ เรื่องได้แก่ การสรรเสริญ ประโยชน์ และหลักการวิชาความรู้

4.1.1 การสรรเสริญ

4.1.1.1 การกล่าวบัสมะละฮ์

การกล่าวบัสมะละฮ์ หมายถึง การอ่านด้วยพระนามของอัลลอฮ์โดยกล่าวว่า¹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

” دَعْنِ نَمَّا اللَّهُ تَوْهَنْ يَغْ أَمْت فَمُورَه دَدَا لَمْ نَكْرَى دَنْيَا اَيْن لَأَكْ أَمْت مَغْسِهَانِي ³ اَكْن هَمْبَانِ
يَغْ مَوْ مِنْ دَدَا لَمْ نَكْرَى آخِرَةَ “

แปลว่า “ ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานีในโลกดุนยานี้และผู้ทรงเมตตา
ต่อป่าวของพระองค์ผู้ศรัทธาในโลกอาคิเราะฮ์ ”

ผู้แต่งเริ่มต้นหนังสือด้วยบัสมะละฮ์ หมายรวมถึง ฉันทแต่งหนังสือเล่มนี้ด้วยพระนาม
ของอัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงประโยคข้างต้นเป็นการแปลบัสมะละฮ์โดยใช้การแปลประเภทตัฟสีริยะฮ์ (แบบ
อธิบาย) ทั้งนี้จากการเพิ่มเติมสำนวน (ในโลกดุนยานี้) และสำนวน (ต่อป่าว ของพระองค์ผู้ศรัทธาใน
โลกอาคิเราะฮ์)

การเริ่มต้นเขียนด้วยบัสมะละฮ์ เป็นการปฏิบัติตามแนวอัลกุรอาน เช่น การเริ่มต้น
ของทุกสุเราะฮ์ในอัลกุรอานด้วยบัสมะละฮ์ เว้นแต่สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ และสอดคล้องกับฮะดีษนะบี ﷺ
ที่กล่าวว่า

((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَقْطَعُ))

(أخرجه ابن حبان، د.ت. : 1)

¹ Tuan Mināl, n.d.: 2.

² ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ ٱ ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญาวีอีกหลายเล่ม
ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ ٱ ”

³ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ لَأَكْ أَمْت مَغْسِهَانِي ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏใน
หนังสือญาวี อีกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ لَا كَيْ أَمْت مَغْسِهَانِي ”

ความว่า “ทุกการงานที่สำคัญที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานีและเมตตาเสมอ (บัสมะละฮ์) การงานนั้นจะขาดความบะเราะกะฮ์”

(บันทึกโดย 'Ibn Hibbān, n.d.: 1)¹

ฮะดีษเดียวกันมีการยกเป็นหลักฐานปรากฏในเอกสารวิจัย² เชิงขยายความสำนวนตัวบทฮะดีษ

การเริ่มต้นด้วยบัสมะละฮ์และตามด้วยฮัมดะละฮ์เป็นวัฒนธรรมการเรียบเรียงหรือการแต่งหนังสือของบรรดาอุละมาอ์มุสลิมตั้งแต่สมัยมุตะกอดดีมุน³ เช่น อรรีสาละฮ์ของอัชชาฟีอีย์⁴ อรรีอูด อะลา อัลญะฮะมียะฮ์ วัชชะนาดีเกาะฮ์ ของอะฮมัด⁵ อัลกัศบของมุฮัมมัด อัลฮะสัน⁶ และสมัยมุตะอัคคิรูน⁷ เช่น อัลอิบานะฮ์ของอะบู อัลฮะสัน⁸ อัลตัชกีเราะฮ์ของอัลกุฎุบีย์⁹ ตัฟสีร์อัลกุรอาน อัลอะซิมของอิบนุ กะซีร เช่นเดียวกันกับหนังสืออะกัตะฮ์อันนาฎีนของต่วนมินาล

4.1.1.2 การกล่าวฮัมดะละฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวฮัมดะละฮ์หรือการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ หลังจากที่ได้กล่าวบัสมะละฮ์โดยกล่าวว่า¹⁰

“سكل فوج بك¹¹ الله يغ توغكل أى دغن متيادكن ممكن دان دغن مغادا كندی”

แปลว่า “การสรรเสริญทั้งหลายนั้น เป็นสิทธิของอัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะในการบังเกิดและยังบ่งสรรพสินทั้งหลาย”

¹ อันนะวะวีรีย์ ระบุว่า เป็นฮะดีษฮะสัน (al-Nawawiy, 1990: 202).

² Tuan Mināl, n.d.: 3. ดูหน้า ๑52 ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

³ อุละมาอ์ที่อยู่ในสมัยช่วง ๓๐๐ ปี ขึ้นไป

⁴ al-Shāfi'iy, 2005 : 49.

⁵ Ahmad, n.d.: Muqaddimah.

⁶ Muhammad al-Hasan, n.d.: Muqaddimah ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู อับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เป็น อัลฮะสัน อัชชะยานีย์ ฆะกีษ อีรออก อัลกุฟัย เกิดที่วาสิฏ เด็บโตที่กุพะฮ์ เรียนจากอะบู ฮะนัฟะฮ์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๘๘(al-Dhahabi, 1963 : 3/513 ; Abū al-Fidā', 1992 : 237).

⁷ อุละมาอ์ที่อยู่ในสมัยช่วง ๓๐๐ ปี ลงมา

⁸ al-Ash'ariy, 1990: 33.

⁹ al-Qurtubiy, 1987: 3 ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เบน อะฮมัด เบน อะบี บักร เบน ฟัรฮ อัลอันศอรีย์ อัลอันดะลุสีย ท่านได้เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 681 (al-Zirikliy, 1992 : 5/322).

¹⁰ Tuan Mināl, n.d.: 2 .

¹¹ ในเอกสารวิจัยสกดคำว่า “سكل فوج بك” เป็นการสกดตามการสกดแบบเก่าซึ่งเป็นการสกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออูว์อีหลายเล่ม ส่วนการสกดแบบใหม่ คือ “سكل فوجي باكي”

การกล่าวฮัมตะละฮ์หรือการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นการปฏิบัติ สอดคล้องกับ
ฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ที่กล่าวว่า

((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ أَقْطَعُ))

(أخرجه ابن ماجه ، د.ت. : 1894)

ความว่า “ทุกการงานที่สำคัญที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วย อัล ฮัมดุล (ฮัมตะละฮ์) การ
งานนั้นจะขาดความบะเราะกะฮ์”

(บันทึกโดย 'Ibn Mājah, n.d.: 1894)¹

ในบางครั้งผู้แต่งหนังสือจะเริ่มการเขียนด้วยบัสมะละฮ์อย่างเดียวในการแต่งหนังสือ
บางเล่ม เนื่องจากว่า “บัสมะละฮ์” เป็นการสรรเสริญและเป็นการรำลึกที่ประเสริฐที่สุด ดังการปฏิบัติ
ของอุละมาอ์ทั้งหลาย เช่น มาลิก² อัซฮาฟีอีย์³ และอะฮมัด⁴ เป็นต้น

โดยทั่วไปหลังจากกล่าวฮัมตะละฮ์มักจะทำกล่าวชะฮาดะฮ์ซึ่งพบ การปฏิบัติในลักษณะ
นี้กับอุละมาอ์มุสลิมดังที่กล่าวมาแล้ว⁵

4.1.1.3 การกล่าวชะฮาดะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวชะฮาดะฮ์หรือปฏิญาณตนหลังจากที่ได้กล่าวบัสมะละฮ์และฮัมตะละฮ์
ท่านกล่าวว่า⁶

” دان نايك شكسى⁷ اكو بهوس⁸ تباد توهن يخذ سميه دغن سينر مليون الله ... دان نايك
شكسى اكو بهوس نبي محمد ايت همباث دان فسورهن“

แปลว่า “ และฉันขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพสักการะโดย
แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์...และฉันขอปฏิญาณตนว่าอะบีมุฮัมมัดนั้นคือบ่าวและ
เราะฮ์สุลของพระองค์ ”

¹ อันนาวะวี๊ยะ ระบุว่า เป็นฮะดีษอะสัน (al-Nawawiy, 1990: 202) .

² Malik, 2007 : 7 ในหนังสืออัลมุวัฎฎะฮะ

³ al-Shāfi'iy, 1990 : 16 ในหนังสืออัลอุมม

⁴ Ahmad, 2001 : 1 ในหนังสือมุสนัด

⁵ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หน้า 145

⁶ Tuan Mināl, n.d.: 2 .

⁷ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ نايك شكسى ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญะวารี
อีกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ نايك شكسى ”

⁸ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ بهوس ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญะวารีอีกหลาย

เล่มส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ بهواس ”

การกล่าวชะฮาดะฮ์ของผู้แต่งในคำนำหนังสือ (คุณประสิทธิ์หนังสืออะกีดะฮ์อันนาฎีน) สอดคล้องกับคุณประสิทธิ์ฮาดุสดีดังนี้

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ¹ ، قَالَ : ((عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةَ الْحَاجَةِ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ...))

(أبو داود ، د . ت : 2118 وأحمد ، 2001 : 3720)

ความว่า “จากอับดุลลอฮ์กล่าวว่า ((ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้สอนคุณประสิทธิ์ฮาดุสดีให้กับเราว่า การสรรเสริญทั้งหลายนั้น เป็นสิทธิของอัลลอฮ์เราขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ เราขอการอภัยโทษต่อพระองค์ และเราขอความคุ้มครองต่อพระองค์ ให้พ้นจากความชั่วร้ายต่าง ๆ ของตัวของเรานั่นเอง ที่อัลลอฮ์ทรงนำทางเขา ก็ไม่มีใครที่จะมาทำให้เขาหลงผิดได้ และผู้ใดที่พระองค์ทรงปล่อยเขาให้หลงผิด ก็ไม่มีใครที่จะมานำทางเขาได้เช่นเดียวกัน ฉะนั้นขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพสักการะโดยแท้จริง นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น และฉันขอปฏิญาณตนว่า น ะบีมุฮัมมัดนั้นคือ บ่าว และเราะสูลของพระองค์ ...))”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: 2118 ; Ahmad, n.d.: 3720).²

3720).²

การกล่าวชะฮาดะฮ์และตามด้วยเศาะละวัตเป็นวัฒนธรรมการเรียบเรียงหรือการแต่งตำราของบรรดาอุละมาอ์มุสลิมโดยทั่วไป เช่นเดียวกันกับต่วนมินาล

4.1.1.4 การกล่าวเศาะละวัต

ผู้แต่งได้กล่าวเศาะละวัตหรือประสาทพรแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ โดยกล่าวว่า³

“دان اكو مغوجف صلوة دان اكو مغوجف سلام اتس يغتزلبه مليا درفد سكل

رسول يائت فغهلو⁴ کامی نبی محمد ﷺ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อับดุลลอฮ์ เบน มัสอูด เบน ซอฟีล เบน ฮาบีบ อัลสุซัยลีย เป็นหนึ่งในบุคคลแรก ๆ ที่เข้ารับอิสลาม ได้อิญญะเราะฮ์สองครั้งได้เข้าร่วมสงครามบะดร์และเป็นหนึ่งในอุละมาอ์ผู้อาวุโสของเศาะละวาตเสี่ยชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. ๓๒(al-‘Asqalāniy, 1380 : 1/450).

² อัลอัลบานีย์ระบุว่า เป็นฮะดีษเศาะฮีฮ (al-Albāniy, 1985 : 942) ส่วนฮะดีษมีหลากหลาย

³ Tuan Mināl, n.d. : 2 .

⁴ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ يائت فغهلو ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏใน หนังสือญาวีอีกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ يائت فغهلو ”

แปลว่า “ และฉันขอเศาะละวัตและสะลามให้กับผู้ที่มีเกียรติยิ่งจากบรรดาเราะสุล คือ ผู้นำของเรานะบีมุฮัมมัด ﷺ ”

การกล่าวเศาะละวัตให้กับท่านนนะบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นการตอบรับคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾

(سورة الأحزاب : أية 56)

ความว่า “ แท้จริงอัลลอฮ์และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ประสาทพรแก่ท่านนะบี โอบรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! พวกเจ้าจงประสาทพรให้เขาและกล่าวทักทายเขา โดยคารวะ ”

(สุเราะฮ์อัลอะฮซาบ : อายะฮ์ 56)

อัลกุรอานได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า การประสาทพรจากอัลลอฮ์แก่ท่านนนะบีหมายถึง ความเมตตาและโปรดปรานของพระองค์ จากมะลาอิกะฮ์หมายถึง การขอพรและขอภัยโทษให้แก่ ท่าน จากประชาชาติหมายถึง การขอพรและการยกย่องให้เกียรติแก่ท่านคือ ทุกครั้งที่มีการกล่าวชื่อ ของท่าน พวกท่านก็จงกล่าวคำว่า ตอลลัลลอสู อะลัยฮิสสลัม (al-Qurtubiy, 1988 : 14/149).

การกล่าวเศาะละวัตหรือประสาทพรแก่ท่านนนะบีมุฮัมมัด ﷺ มีอะติษมาซีแจงสำนวน เศาะละวัตที่หลากหลาย เช่น

สำนวนที่ ๑

عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ¹ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَقَدْ عَرَفْنَاهُ فَكَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ))

(أخرجه البخاري ، 4797 : 1997 ، 6357)

ความว่า “ จากกะออบ เป็น อุจญ์เราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮ์ อันฮุ ได้มีผู้กล่าวว่า โอ้ เราะสุลของอัลลอฮ์เรื่องการสะลามให้แก่ท่านนั้น พวกเราทราบเป็นอย่างดี ทว่า การเศาะละวัตให้แก่ท่านนั้นอย่างไร ท่านตอบว่า พวกท่านจง กล่าวดังนี้ ((โอ้อัลลอฮ์ขอพระองค์ทรงโปรดเมตตา (สดุดี) แต่ (นะบี) มุฮัมมัดและวงศ์วานของท่าน (นะบี) มุฮัมมัด เสมือนที่พระองค์ทรงเมตตา (สดุดี) แต่วงศ์วานของท่าน (นะบี) อิบรอฮีม แท้จริงพระองค์ทรงเป็นที่สดุดี สรรเสริญ ทรงเป็นที่สรรเสริญพระเกียรติยิ่ง โอ้อัลลอฮ์ขอพระองค์ทรง

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า กะออบ เป็น อุจญ์เราะฮ์ อัลอันศอรีย อัลสาลิมีย อัลมะดีนีย เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. ๕๒(al-Kilabādhīy, 1407 : 1000).

ประธานความจำเริญให้แก่ (นะบี) มุฮัมมัดและวงศ์วานของ (นะบี) มุฮัมมัด
 เสมือนที่พระองค์ทรงประธานความจำเริญให้แก่วงศ์วานของ (นะบี)
 อิบรอฮีม แท้จริงพระองค์ทรงเป็นที่สุดดีสรรเสริญ ทรงเป็นที่สรรเสริญ
 พระเกียรติยิ่ง))”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 4797, 6357)

สำนวนที่ ๒

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا السَّلَامُ عَلَيْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي
 قَالَ قُولُوا ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
 وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ))

(أخرجه البخاري ، 1997 : 4798 ، 6358)

ความว่า “จากอะบี สะอีด อัลคุดรียฺ กล่าวว่า พวกเราได้กล่าววว่า โอ้ เราะฮูล
 ของอัลลอฮ์นี่คือ เรื่องการให้สลามแก่ท่าน ทว่า จะให้พวกเราเศาะละวัต
 (สรรเสริญ) อย่างไร ท่านตอบว่า พวกท่านจงกล่าว ((โอ้ อัลลอฮ์ขอพระองค์
 ทรงโปรดเมตตา (สุดดี) แต่ (นะบี) มุฮัมมัด ผู้เป็นบ่าวและเราะฮูลของ
 พระองค์ เสมือนที่พระองค์ทรงเมตตา (สุดดี) แต่ (นะบี) อิบรอฮีม ขอ
 พระองค์ทรงประธานความจำเริญให้แก่ (นะบี) มุฮัมมัดและวงศ์วานของ
 (นะบี) มุฮัมมัด เสมือนที่พระองค์ทรงประธานความจำเริญให้แก่ (นะบี)
 อิบรอฮีมและวงศ์วานของ (นะบี) อิบรอฮีม))”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 4798, 6358)

สำนวนที่ 3

عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ¹ أَخْبَرَنِي أَبُو حَمِيدٍ السَّاعِدِيُّ² أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ
 كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْكَ قَالَ قُولُوا ((اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَدُرَّتِيهِ كَمَا
 صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَدُرَّتِيهِ كَمَا بَارَكْتَ
 عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ))

(أخرجه مسلم ، د.ت. : 615)

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อัมรุ เป็น สุลัยมฺ เป็น คัลดะฮ์ อัซซุรกีฮ์ อัลอันศอรียฺ อัลมะตะนีฮ์ เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. ๑๐๐(al-Kilābādhīy, 1407 : 851 ; al-Dhahabīy, 2003 : 159).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบฺู ฮะมิด อัลสาดิฮียฺ อัลอันศอรียฺ อัลมะตะนีฮ์ อัลมุญิบิร เป็น สะอัด เป็น อัลมุญิบิร หรือ อิบฺนุ มาลิก เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. ๖๐(al-Kilābādhīy, 1407 : 1194).

ความว่า “จากอัมรฺ เป็น สุลัยมฺ เล่าว่า อะบฺู ฮุหมัด อัศสาอิตีย์ ได้บอกกับฉันว่า แท้จริงพวกเขาได้กล่าวว่า โอ้ เราะฮฺลของอัลลอฮ์จะให้พวกเราเศาะละวัตแก่ท่านอย่างไร ท่านตอบว่า พวกท่านจงกล่าว ((โอ้ อัลลอฮ์ขอพระองค์ทรงโปรดเมตตา (สดุดี) แต่ (นะบี) มุฮัมมัด แต่บรรดาภรรยาและลูกหลานของท่าน (นะบี) มุฮัมมัด เหมือนที่พระองค์ทรงเมตตา (สดุดี) แต่วงศวานของท่าน (นะบี) อิบรอฮีม ขอพระองค์ทรงประทานความจำเริญให้ แต่ (นะบี) มุฮัมมัด แต่บรรดาภรรยาและลูกหลานของท่าน (นะบี) มุฮัมมัด เหมือนที่พระองค์ทรงประทานความจำเริญให้แก่วงศวานของ (นะบี) อิบรอฮีม แท้จริงพระองค์ทรงเป็นที่สดุดีสรรเสริญ ทรงเป็นที่สรรเสริญ พระเกียรติยิ่ง))”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 615).

ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวถึงความประเสริฐของเศาะละวัตในหลายอะดีษด้วยกัน เช่น

((مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا))

(أخرجه مسلم، د.ت. : 577)

ความว่า “ ผู้ใดได้เศาะละวัตให้กับฉันหนึ่งครั้ง อัลลอฮ์ทรงเศาะละวัตให้กับเขาสิบครั้ง”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 577)¹

ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวอีกว่า :

((أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً))

(أخرجه الترمذي، د. ت. : 484)

ความว่า “ผู้ที่สมควรยิ่งในบรรดามนุษย์ต่อฉันในวันกิยามะฮ์คือผู้เศาะละวัตให้กับฉันมากที่สุด”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, n.d. : 484)²

ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวตำหนิกับผู้ที่ไม่ได้กล่าวเศาะละวัต ในเมื่อได้มีการกล่าวชื่อของ

ท่านว่า :

((الْبَخِيلُ الَّذِي مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ))

(أخرجه الترمذي، د. ت. : 3546)

¹ อะดีษเดียวกันปรากฏในบันทึก (al-Tirmiziy, n.d.: 446 ; Abū Dāwūd, n.d.: 439, 523 ; Ahmad, 2001 : 6568 ; al-Ṭabarāniy, 1994 : 13269) .

² อัลติรมีซีย์ระบุว่า เป็นอะดีษอะสัน (al-Tirmiziy, n.d.: 484) .

ความว่า “คนตระหนี่คือ ผู้ที่เมื่อได้มีการกล่าวชื่อของฉันทันกับเขา เขาไม่
เศาะละวัตให้กับฉัน”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, n.d. : 3546)¹

อันนะวะวีรีย กล่าวว่า บรรดาอุละมาอ์ได้ให้ความเห็นรวมกันว่า มันเป็นที่ดีกับการ
เริ่มต้นดุอาอ์ด้วยการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์แล้วตามด้วยการประสาทพรให้กับท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ และ
เช่นเดียวกับการสิ้นสุดดุอาอ์ด้วยทั้งสอง (al-Nawawiy, 1990 : 209) อัลอัลบานียี กล่าวว่า
เศาะละวัตเป็นรูกนหนึ่งทีในตะฮัจญุด อะคีร์และเป็นรูกนหนึ่งอยู่ในสองคัมภีร์ มุฆะฮะฮ์ด้วย
(al-Albāniy, 1982 : 9/6).

หลังจากกล่าวเศาะละวัตแล้ว ผู้แต่งได้กล่าวคำว่า "وبعد" ² แปลว่า “และหลังจาก
นั้น” การใช้คำว่า "وبعد" สอดคล้องกับงานเรียบเรียงของอุละมาอ์มุตะก้อดดีมูนและมุตะอัคคีรูน เช่น
อิบนุ อัลมุญซิรในกิตาบตัฟสีร์ อัลกุรอาน ³ อิบนุ ฮัซมในอัลอิฮกาม ฟี อุศูลิล อะฮกาม ⁴ อัลฆะชะลีรีย
ในอิฮยาอ์ อุลุมุดดีน ⁵ และอัลอามิดีรียในอัลอิฮกาม ฟี อุศูลิล อะฮกาม ⁶ เป็นต้น

ผู้แต่งได้กล่าวต่อไปว่า⁷

"كات (شيخ سنوسي⁸ بسم الله الرحمن الرحيم) ملاي⁹ أي اكن مقدمهث دغن بسم الله
كارن مغيكوت أي دغن قرآن¹⁰ يغ أمت مليا دان كارن¹¹ معملكن دغن حديث نبى ﷺ
แปลว่า “ ซัยคฺ สะนูสียีได้กล่าวเริ่มต้นคำนำของเขาด้วยบัสมะละฮ์ ทั้งนี้เนื่องจาก
ตามอัลกุรอานอันประเสริฐและปฏิบัติกับอะดิษนะบี ﷺ ที่ว่า ”

¹ อัลติรมิซียีระบุว่า เป็นอะดิษนะบีเศาะฮาบียีฮ (al-Tirmiziy, n.d. : 3546).

² Tuan Mināl, n.d. : 2.

³ Ibn al-Munzir, 2002: Muqaddimah ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู บักร มุฮัมมัด เป็น อิบรอฮิม เป็น อัลมุญซิร อันนัยสาบุรียี ฆะกีซ
เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๓๑๙(al-Dhahabiy, 1985 : 14/490).

⁴ Ibn Hazm, n.d.: Muqaddimah ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู มุฮัมมัด อะลี เป็น อะฮมัด เป็น สะอิด เป็น ฮัซม อัลอันตะลุสียี
อัลกุรฎูบียี อัซซอฮิรียี เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๔๕๖(al-Dhahabiy, 1985 : 18/184).

⁵ al-Ghazālīy, n.d. : Muqaddimah.

⁶ al-’Āmidīy, n.d.: Muqaddimah.

⁷ Tuan Mināl, n.d. : 3.

⁸ ดูอธิบายหน้า ๙๑

⁹ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ ملاي ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญาวีอีก
หลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ مولاي ”

¹⁰ ดังที่ปรากฏในสุเราะฮฺ อันนัมลฺ อายะฮฺที่ ๓๐ และคูเวียานินพนธ์เล่มนี้หน้า ๑

¹¹ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ كارن ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญาวีอีก
หลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ ان كارن ”

(كل أمر ذي بال لا يبدأ فيه بسم الله الرحمن الرحيم فهو أبتز وفي رواية فهو أقطع وفي رواية فهو أجزم)

ความว่า “ทุกการงานที่สำคัญที่ไม่ได้เริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานีและเมตตาเสมอ (บัสมะละฮ์) การงานนั้นจะขาดความบะเราะกะฮ์ และในสายรายงานหนึ่ง คือ “فهو أقطع” และอีกในสายรายงานหนึ่ง คือ “فهو أجزم”

ฮะดีษข้างต้นปรากฏในหนังสือฮะดีษริวายะฮ์ดังนี้

ฮะดีษที่ ๑

((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَتْرُ))

¹(رواه الخطيب والحافظ عبد القادر الرُّهَاقِي، 1985 : 5/1)

ฮะดีษที่ ๒

((كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَقْطَعُ))

²(أخرجه ابن حبان، د.ت : 1)

ฮะดีษที่ 3

((كُلُّ كَلَامٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهُوَ أَجْزَمُ))

³(أخرجه أبو داود، د.ت : 4840)

4.1.2 ประโยชน์

ผู้แต่งได้อธิบายประโยชน์ ๒ ประการได้แก่ การเศาะละวัตและการกล่าวบัสมะละฮ์

4 .1.2.1 ประโยชน์เกี่ยวกับเศาะละวัต

ผู้แต่งกล่าวว่า⁴

” برمولى رحمة الله دان سلامن ايت ائس رسول الله يعنى نبى محمد ﷺ سغكهن منداتغ

أى دغن صلوة ائس نبى ﷺ كارن وارد درفد حديث ”

แปลว่า “ ความโปรดปรานและความสันติของอัลลอฮ์นั้นมีแต่เราะฮ์มัตของอัลลอฮ์

กล่าวคือ นะบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งนี้เนื่องจากว่า การเศาะละวัตต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ นั้นเป็น

เรื่องที่ปรากฏจากฮะดีษ ”

¹ อัลอัลบานีย์ระบุว่า เป็นฮะดีษเกาะฮ์ฟ ญิดตัน (al-Albāniy, 1985 : 1/5).

² อันนะวะวีชี้ระบุว่า เป็นฮะดีษสะสัน (al-Nawawiy, 1990 : 202).

³ อัลอัลบานีย์ระบุว่า เป็นฮะดีษเกาะฮ์ฟ (al-Albāniy, 1988 : 4245).

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 4.

«من صلى على في كتاب لم تنزل الملائكة تستغفرله ما دام اسمى في ذلك
الكتاب»

أرتين برغسیاف صلوة آی آتسکو ددا لم کتاب نسجای سنتیاس ملا ئکة ممنتا
امفون آی بکیث سلما آدا نما کو ایت ددا لم دمکین کتاب ایت ¹ “

ความว่า “ผู้ใดได้ทำการเศาะละวัตให้กับฉันในหนังสือ มะลาอิกะฮ์จะขอ
อภัยโทษให้กับเขาทันทีที่ชื่อของฉันยังปรากฏอยู่ในหนังสือ”²

จากเนื้อหาข้างต้นผู้แต่งอธิบายการเศาะละวัตออกเป็น ๒ ทศนะ คือ

1. การเศาะละวัตตามทศนะที่ถูกต้องคือ ท่านน ะบีได้รับประโยชน์สำหรับท่าน
เหมือนกับบรรดานะบีก่อน

2. มีการกล่าวว่าสิ่งที่ได้รับยังสมบูรณ์นั้นสำหรับคนที่กล่าวเศาะละวัตเท่านั้นมิใช่
นะบีเนื่องจากท่านนะบีนั้นมีความสมบูรณ์ภายในตัวอยู่แล้ว แต่ทศนะนี้ถูกขัดค้านด้วยเหตุผลที่ว่าท่าน
นะบี ﷺ ได้รับความสมบูรณ์นั้นมิใช่สมบูรณ์ที่สุดเนื่องจากความสมบูรณ์สุดนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์
ผู้แต่ง³ ได้ยกอายะฮ์เป็นหลักฐาน คือ

(وللاخرة خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُولَى)⁴

ความว่า “และแน่นอน เบื้องปลายเป็นการดียิ่งแก่เจ้ากว่าเบื้องต้น”

4 .1.2.2 ประโยชน์เกี่ยวกับการจัดเรียงบัสมะละฮ์ ฮัมตะละฮ์ เศาะละวัตและสะลาม
ผู้แต่ง⁵ กล่าวว่าทั้ง ๔ คำ เป็นสุกุ่มสุนัตในมัซฮับอัชชาฟีอีสำหรับการกล่าวในกา ร
เริ่มต้นของบทนำหนังสือหรือเรียบเรียงทางวิชาการ ส่วนการกล่าวบัสมะละฮ์ เศาะละวัตและ
ชะฮาดะฮ์ในทุครั้งการละหมาดเป็นสุกุ่มวาญิบ⁶

การยืนยันเป็นสุกุ่มสุนัตของการกล่าวทั้ง ๔ คำ ปรากฏจากอันนะวะรีย์⁷ อัลเคาะฎีบ⁸
เคาะฎีบ⁸ และอรรอมลีย์⁹ เป็นต้น

¹ Tuan Mināl, n.d. : 4.

² เป็นอะดีษจากอะบี สุร็อยเราะฮ์ ซึ่งบันทึกโดย อัญญาอะบะรอญีในหนังสืออัลมุอญิม อัลเอาวัสฎ (al-Tabarāniy, 1415 : 1435).
อัลอัลบานีย์ระบุว่า เป็นอะดีษจากอะฟีฟ ญิดตัน (al-Albāniy, 1992 : 3316).

³ Tuan Mināl, n.d. : 4.

⁴ สุเราะฮ์อัลญุฮา อายะฮ์ 4

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 4.

⁶ ในมัซฮับมาลิกเป็นหุกุ่มวาญิบครั้งเดียวตลอดชีวิต โดยเนื่องจากเขาผู้นั้นจะต้องตั้งเจตนาว่าทั้ง ๔ เป็นวาญิบ (Tuan Mināl, n.d. : 4).

⁷ al-Nawawiy, n.d. : 77 ในหนังสืออัลมัญมูอ

⁸ al-Khatib, n.d. : 7 ในหนังสือมุขเนีย อัลมุฮตาญาญ ท่านมีชื่อเต็มว่า ชัมสุตดีน มุฮัมมัด เบ็น อะฮมัด อัลเคาะฎีบ อัชชะรีฟีนีย์
อัชชาฟีอี เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๙๗๓(al-Zirikliy, 2002 : 6/6).

⁹ al-Ramliy, 1984 : 25-36 ในหนังสืออนิฮายะฮ์ อัลมุฮตาญาญ

4.1.3 หลักการวิชาความรู้

ผู้แต่งได้อธิบายหลักการวิชาความรู้¹นี้มี ๑๐ ประการ¹ มีดังนี้

1. นิยามวิชาเตฮีด

”حدث یعنی تعريف علم² توحيد ایت يائت علم يغد بحث فدان در فدا اپباتکن عقائد³

يغد بغساکن کفدا اکما يغدامبلکن⁴ در فدا دليلن⁵ يغد يقينکن دان کات قيل⁶ مغاثباتکن

ذات ایت⁷ تياد ميروفای بک سکل ذات يغ بهارو دان تياد همفا در فدا سکل صفة⁸ ”

“ฮัดของมันเป็นหมายถึงนิยามของวิชาเตฮีด คือ วิชาที่ว่าด้วยการยึดมั่นในหลักความเชื่อทางศาสนาที่มีหลักฐานมายืนยันอย่างชัดเจน และมีการกล่าวว่าเป็นการยืนยันต่อชาตของพระองค์ไม่เสมอเหมือนกับทรัพย์สินต่าง ๆ และไม่คล้ายกันกับบรรดาคุณลักษณะ”

นิยามที่ปรากฏในอะกีดะฮ์อันนาฎีนสอดคล้องกับนิยามอัลอียะฮ์⁹ และอัตตะฮานะฮ์¹⁰ ซึ่งทั้งสองได้กล่าวว่คือ “วิชาที่ว่าด้วยการยึดมั่นในหลักความเชื่อทางศาสนาที่มีการยืนยันหลักฐานและก่าจัดความสงสัย” เช่นเดียวกันกับนิยามอัตตฟาฮานียะฮ์¹¹ ท่านกล่าวว่คือ “วิชาที่ว่าด้วยกฎต่างๆ ของชะรีอะฮ์ที่เกี่ยวกับการยึดมั่นที่มีหลักฐานมายืนยันอย่างชัดเจน”

จากนิยามข้างต้นพบว่า วิชาเตฮีดเป็นวิชาที่ให้การยอมรับอะกีดะฮ์อิสลามด้วยหลักฐานที่หนักแน่นและปฏิเสธความเสมอเหมือนกับอัลลอฮ์ ﷻ ทุกประการ การยอมรับและการปฏิเสธข้างต้นด้วยหลักฐานที่สามารถยอมรับได้

¹ Tuan Mināl, n.d. : 5.

² ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่ “علم” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดตามอักขระภาษาอาหรับ ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “علمو”

³ อะกออิด เป็นคำพหูพจน์ เอกพจน์คือ อะกีดะฮ์ แปลว่ การยึดมั่น หมายถึง อะกีดะฮ์อีมาน อะกีดะฮ์เตฮีด (อ่านรายละเอียดในอาแว มะมะอูมา, ๒๕๕๒ 28-30).

⁴ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่ “اکما يغدامبلکن” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออฎวี อีกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “اوکام يغدامبلکن”

⁵ คำว่ “دليلن” หมายถึง ตะลิล นิกลีย (หลักฐานจากอัลกุรอานและฮะดีษ) และตะลิล อักลีย (หลักฐานจากความคิดทางสมอง)

⁶ หมายถึง คำที่แสดงถึงไม่ปรากฏผู้กล่าว

⁷ การยืนยันต่อชาต ชาตหมายถึง อาตมันของอัลลอฮ์

⁸ Tuan Mināl, n.d. : 5.

⁹ al-Eyjiy, n.d. : 7

¹⁰ al-Tahanawiy, n.d. : 1/22 ท่านมีชื่อเต็มว่ มุฮัมมัด เบ็น อะลีย เบ็น อัลกอฎีย มุฮัมมัด ฮามิด เบ็น มุฮัมมัด ศอบิร อัลฟารุกีย สะนะฟี มาตุรีดี เสียชีวิตหลังจากปี ฮ.ศ. ๑๑๘๘ al-Zirikliy, 2002 : 6/295).

¹¹ al-Taftāzāniy, n.d. : 1/165.

2. หัวข้อเรื่องของวิชาเตาฮีด

” تمفة هنترن ايت ذات الله تعالى دان ذات سكل رسولن درفد سكير ۲۱ برغيغ واجب
دان برغيغ مستحيل دان برغيغ هارس ¹ “

“แหล่งที่พาดพิงของมัน (วิชาเตาฮีด) คือชาติของอัลลอฮ์และชาติของบรรดาเราะฮูลของพระองค์ซึ่งประกอบด้วยที่เป็นสิ่งวาญิบ ที่เป็นสิ่งมุสตะฮิล และที่เป็นสิ่งฮารุส” คำว่า “แหล่งที่พาดพิง” ของผู้แต่งหมายถึงหัวข้อเรื่องของวิชาเตาฮีด ไม่ใช่หมายถึงแหล่งที่มาของเนื้อหาวิชาเตาฮีด

หัวข้อที่เรียบเรียงในลักษณะนี้เป็นหัวข้อที่กล่าวโดยอูลมะมาอะเคาะลัฟ อูลมะมาอะสะลัฟก็ยอมรับถึงแม้พวกเขาไม่ได้เรียบเรียงสำนวนในลักษณะดังกล่าว

หัวข้อเรื่องของวิชาเตาฮีดข้างต้นสอดคล้องกับชัยคุ ดาอูด อัลพะฎอนีย์ ท่านกล่าวว่า ²คือ “ชาติของอัลลอฮ์และชาติของบรรดานะบีของพระองค์ ซึ่งประกอบด้วยที่เป็นสิ่งวาญิบกับทั้งสอง ที่เป็นสิ่งมุสตะฮิล และที่เป็นสิ่งฮารุส” เช่นเดียวกันกับอิมามอัลเฆาะชะลีเย์ที่อธิบายเรื่องวิชาเตาฮีด ³

3. ประโยชน์ของการศึกษาวิชาเตาฮีด

” فائدهن ايت مغنل سكل صفة الله دان صفة سكل رسولن دغن سكل برهان يغ
قطعيه دان براوله كمناغن دغن سعادة يغبر ككالن ⁴ “
“ประโยชน์ของมัน (การศึกษาวิชาเตาฮีด) คือได้รู้จักคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮ์ และคุณลักษณะของบรรดาเราะฮูลด้วยหลักฐานต่างๆ ที่ชัดเจนและได้รับความชัยชนะด้วยความผาสุกที่ถาวร”

การรู้จักอัลลอฮ์และเราะฮูลของพระองค์อย่างเที่ยงแท้เป็นหนทางของการศรัทธาอันมั่นคงและการปฏิบัติกิจการที่ถูกต้องซึ่งเป็นสาเหตุที่ใหญ่หลวงที่จะได้รับการอภัยโทษ การช่วยเหลือ และความพึงพอใจจากอัลลอฮ์ ทำให้การงานทั้งหมดถูกตอบรับ ทำให้รอดพ้นจากไฟนรก ที่สำคัญที่สุดคือ ได้รับผลตอบแทน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴾

(سورة الطلاق : بعض من آية 11)

¹ Tuan Mināl, n.d.: 5.

² Dāwūd al-Fataniy, n.d.: 3.

³ al-Ghazāliy, 1990 : 1/117-122.

⁴ Tuan Mināl, n.d.: 5.

ความว่า “และผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และกระทำความดี พระองค์จะทรงให้เขาเข้าสู่สวรรค์หลากหลาย ณ เบื้องล่างสวนสวรรค์นั้นมีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน พวกเขาเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล แน่แน่นอนได้ทรงจัดปัจจัยยังชีพอย่างดีเลิศไว้ให้แก่เขาแล้ว”

(สุเราะฮ์อัลญะลาละ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๑๑)

การศรัทธาต่ออัลลอฮ์หรือการศรัทธาต่อบรรดาคุณลักษณะของอัลลอฮ์เป็นส่วนหนึ่งของการยอมรับเตาฮีดด้วยหลักฐานชัดเจนบนพื้นฐานของอิมาน ซึ่งทำให้ผู้ศรัทธายอมปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ ผลสุดท้ายจะได้เข้าสู่สวรรค์ นั่นคือ ได้รับความชัยชนะกับความผาสุกที่ถาวร

4. ความประเสริฐของวิชาเตาฮีด

”คลیهئن ایت بهوسن تر لبه ملیا در فد سکل علم کارن کاد انن بر کنتغ¹ ای دغن ذات الله
 دان ذات سکل رسولن دان بر غیغ میگو ت ای اکن یغد مکین ایت دان یغ بر کنتغ ایت
 ملیا ای دغن سبب ملیا تمفة یغد کنتغن² ”

“ ความประเสริฐของมัน (วิชาเตาฮีด) คือ แท้จริงเป็นวิชาที่มีเกียรติที่สุดในบรรดาวิชาทั้งหลาย เนื่องจากสถานะของวิชาเตาฮีดขึ้นอยู่กับซาตอัลลอฮ์และซาตบรรดาเราะฮ์สุลของพระองค์ และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น (ซาตอัลลอฮ์และซาตบรรดาเราะฮ์สุล) และสิ่งที่เป็นที่ตั้งซึ่งประเสริฐอันเนื่องมาจากผูกพันกับสิ่งทีประเสริฐสุด ”

ประการหนึ่งที่เกิดขึ้นซึ่งบ่งบอกถึงความประเสริฐของวิชาเตาฮีด คือ อัลลอฮ์ ﷻ ได้คัดเลือกอายะฮ์แรกของสุเราะฮ์อัลอะลักเพื่อประทานให้กับนะบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นครั้งแรกด้วยหลักพื้นฐานเตาฮีด นั่นหมายถึงอายะฮ์

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾

(سورة العلق : آية 1)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด”

(สุเราะฮ์อัลอะลัก : อายะฮ์ ๑)

อายะฮ์นี้เป็นอายะฮ์ที่เกี่ยวกับเตาฮีดของอัลลอฮ์โดยตรง กล่าวคือ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้อ่านด้วยพระนามของพระองค์ผู้ทรงสร้างเท่านั้น โดยการปฏิเสธการมีส่วนร่วมกับใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นคำสั่งแรกจากอัลลอฮ์ ﷻ ต่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ และประชาชาติของท่าน เช่นเดียวกันกับเตาฮีด

¹ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ بر کنتغ ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออรรถาธิบายหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ بر کنتوغ ”

² Tuan Mināl, n.d.: 5.

ที่เป็นหลักการแรกในศาสนาที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเรียนรู้และยึดปฏิบัติ ประการทั้งปวงเป็นเหตุผลที่
บ่งบอกถึงความประเสริฐของเตาฮีดทั้งสิ้น¹

5. ความสำคัญของวิชาเตาฮีด

“ نسبهت ايت بهوسن أصل سكل علم دان برغيغ لاينش ايت فرع² درفدان³ ”

“การพาดพิงของมัน (วิชาเตาฮีด) นั้น แท้จริงวิชาเตาฮีดเป็นรากฐานของวิชาต่าง ๆ
และสิ่งต่าง ๆ (วิชาต่าง ๆ) นอกจากวิชาเตาฮีด เป็นกลุ่มวิชาย่อยของวิชาเตาฮีด”

เตาฮีดเป็นรากฐานของศาสนาและเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเป็นมุสลิมที่ถูกต้อง จะ
เห็นได้ว่าอัลกุรอานที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในช่วงเวลา ๑๓ ปีที่นครมักกะฮะนั้นล้วน
กล่าวถึงเรื่องเตาฮีดโดยทั้งสิ้น และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เน้นสั่งสอนบรรดาเศาะฮาบะฮ์ในเรื่อง
เตาฮีดเป็นพิเศษและเรียกร้องมวลมนุษย์ไปสู่การศรัทธาเตาฮีดที่ถูกต้องตลอดระยะเวลาของการมีชีวิต
อยู่ของท่าน นอกจากความสำคัญข้างต้นยังมีอีกหลายประการ อาทิเช่น เตาฮีดทำให้อบาต๊ะฮ์ของผู้
ศรัทธาได้รับการตอบรับจากอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้ประชาชาติมุสลิมเกิดความเป็นเอกภาพและภราดรภาพ
และทำให้ผู้ศรัทธาห่างพ้นจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นต้น⁴

6. ผู้ริเริ่มวิชาเตาฮีด

“ أورغيغ مغهنتز کندی ایت أبو الحسن الاشعری⁵ دان سكل مريك یغ مغيكوت اوله ”

“ مریکت اکندی دان أبو منصور الماتریدی⁶ دان یغ مغيكوت اکندی⁷ ”

“ ผู้ริเริ่มวิชาเตาฮีดนั้น คือ อะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรีย์และบรรดาผู้ที่ติดตามท่าน
และอะบู มินศูร อัลมาตุรีย์และบรรดาผู้ที่ติดตามท่าน ”

ด้วยเหตุผลข้างต้นทำให้อุละมาอ์อะก๊ะฮ์ได้ศึกษาค้นคว้าพร้อมกับได้คิดค้นศาสตร์
หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเตาฮีดคือ วิชาเตาฮีด โดยมีอีมามอะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรีย์ ซึ่งได้ขนานนามเป็นผู้
ริเริ่มวิชาเตาฮีด ประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่า แนวทางเตาฮีดของท่านแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงสมัย⁸ ได้แก่
ได้แก่

1) แนวทางมูตะฮิละฮ์⁹ จนถึงอายุ ๔๐ ปี

¹ อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน อาแว มะอะอูมา, ๒๕๕๒ 53-62

² คำว่า “ فرع ” เป็นคำภาษาอาหรับที่แปลว่า ย่อย หรือ กลุ่มย่อย

³ Tuan Mināl, n.d.: 5.

⁴ อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมใน อาแว มะอะอูมา, ๒๕๕๒ 76-84

⁵ ดูอธิบายหน้า ๗๘

⁶ ดูอธิบายหน้า ๗๙

⁷ Tuan Mināl, n.d.: 5.

⁸ Ibn Kathīr, 1985 : 11/199 ; Abū Sahl al-Maghrawiy, n.d.: 5/86.

⁹ คือ แนวทางที่แยกออกและเอนเอียงจากแนวทางอะฮ์ลิซสุนนะฮ์ กล่าวคือ ปฏิเสธบรรดาคุณลักษณะของอัลลอฮ์และการมองเห็น

2) แนวทางกุลลาปิยะ¹

3) ช่วงทำชีวิตท่านกลับเนื้อกลับตัวโดยหันไปยึดปฏิบัติตามแนวทางสะลัฟ² จนถึงวันเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๓๒๔

การนับอะบู อัลฮะสัน อัลฮะซัน เป็นผู้ริเริ่มวิชาเตาฮีด คือ ในช่วงท่านยึดแนวทางกุลลาปิยะ เนื่องจากแนวทางกุลลาปิยะได้ศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะมะอานีย์หรือศิฟาตอ์กิลียะฮ์³ และปรากฏมีการตีความคุณลักษณะฟิอิลียะฮ์⁴ และเคาะบะรียะฮ์⁵ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาเตาฮีด

7. ชื่อวิชาเตาฮีด

”ثمّ علم توحيد دان علم كلام دان تله مپيت اوله ستغه مريكتت بهوبك علم اين
دولافن نما⁷“

ชื่อวิชาคือ อิลมุ เตาฮีดและอิลมุ กะลาม และมีบางคนในบรรดาพวกเขาเห็น
ว่าสำหรับวิชานี้ (อิลมุ เตาฮีด) มี ๘ ชื่อ
ผู้วิจัยเห็นว่าทั้ง ๘ ชื่อปรากฏได้แก่ อิลมุ อัดเตาฮีด , อิลมุ อัดศิฟาต , อิลมุ อะกออิด ,
อิลมุ อุศูล อัดดีน , อิลมุ อัลกะลาม⁸ , เพิ่มอีกสองชื่อได้แก่ อิลมุ อัลฟิกฮ อัลอักบร , อิลมุ อันนะ คัร

พระองค์ในวันอาคิเราะฮ์

¹ คือ แนวทางของ อะบี มุฮัมมัด अबดุลลอฮ์ เบน สะอิด เบน กุลลาบ อัลบะศรี ซึ่ง เป็นแนวทางกลางระหว่างสะลัฟกับมอตะซิละฮ์ กล่าวคือ มีการอิฆาต (ยืนหยัด) คุณลักษณะอ์กิลียะฮ์ และมีการตะฮ์วีล (ตีความ) คุณลักษณะฟิอิลียะฮ์และเคาะบะรียะฮ์

² คือ แนวทางที่สอดคล้องกับนะบีและบรรดาเศาะฮาบะฮ์กล่าวคือ อิฆาต (ยืนหยัด) คุณลักษณะของอัลลอฮ์ทั้งหมด โดยไม่ให้วิธีการและไม่เปรียบเทียบกับสิ่งอื่นใด

³ หมายถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่สามารถเข้าใจโดยสติปัญญาได้ อันได้แก่ อัลฮะยาต (การเป็น) อัลอิลม (การรอบรู้) อัลกุฎร (ความสามารถ) อัลอิรอต (ความประสงค์) อัลฮัม (การได้ยิน) อัลบะศร์ (การเห็น) และอัลกะลาม (การพูด)

⁴ หมายถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่มีความเกี่ยวพันกับความประสงค์ของพระองค์ กล่าวคือ หากพระองค์มีความประสงค์เมื่อใด พระองค์ก็สามารถที่จะทำได้ อาทิเช่น อัลอิฮยาอ์ (การให้เป็น) อันนูซูล (การลง) และอัลอิสติวอาอ์ อะลา อัลอิรซ (การสถิตอยู่เหนือบัลลังก์ของพระองค์) เป็นต้น

⁵ หมายถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ที่พระองค์ทรงแจ้งไว้กับพระองค์เอง หรือท่านเราะสูลของพระองค์แจ้งไว้เกี่ยวกับคุณลักษณะของพระองค์ อาทิเช่น อัลวัจฮ (พระพักตร์) อัลยัด (พระหัตถ์) อัลเกาะคัม (พระบาท) และอัลอะศอบ (นิ้ว) เป็นต้น

⁶ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “مپيت” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสือญาวีอีกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “مپوت”

⁷ Tuan Mināl, n.d.: 5.

⁸ Dāwūd al-Fataniy, n.d.: 4.

วัลอิสติติลาล¹ และอิลุมอัลอิลาฮียาต² ชื่อวิชาต่างๆ ทั้ง ๘ ชื่อ บางชื่อเป็นที่รู้จักในกลุ่มอุละมาฮ์สะลัฟ คือ อัลอะเกีตะฮ์, อັตเตาฮีด, อัสสุนนะฮ์, อุซูล อัดดีน, อัลฟิฆยุ อัลอักบร, อัชชะรียะฮ์ และอัลอีมาน³

จากข้อมูลรายชื่อวิชาข้างต้นสามารถสรุปมีดังนี้

- 1) อิลุม อັตเตาฮีด (علم التوحيد)
- 2) อิลุม อัศศิฟาต (علم الصفات)
- 3) อิลุม อะกออิด (علم العقائد)
- 4) อิลุม อุซูล อัดดีน (علم أصول الدين)
- 5) อิลุม อัลกะลาม (علم الكلام)
- 6) อิลุม อัลฟิฆยุ อัลอักบร (علم الفقه الأكبر)
- 7) อิลุม อันนะศร์ วัลอิสติติลาล (علم النظر والإستدلال)
- 8) อิลุม อัลอิลาฮียาต (علم الإلهيات)
8. แหล่งที่มาของวิชาเตาฮีด

“ تمت كلورن⁴ در فد كتاب الله دان حديث دان دليل عقل⁵ ”

“แหล่งที่มาของวิชาเตาฮีดคือ มาจากกิตาบอัลลอฮ์และชะรีฮ์และหลักฐานแห่งความคิด”

วิชาเตาฮีดมาจากอัลกุรอานเช่น อายะฮ์

﴿ أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝

⁶ ﴿ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ ความว่า : “จงอ่านเถิดและพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้” ซึ่งแสดงถึงผู้ให้ความรู้ที่แท้จริง คือ อัลลอฮ์ ﷻ จากชะรีฮ์เช่น ชะรีฮ์บทหนึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวกับท่านมูอาซ เป็น ญะบัล ﷻ ขณะที่ท่านส่งมูอาซไปเป็นผู้ปกครองเยเมนว่า : ((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ فَإِذَا جِئْتَهُمْ فَأَدْعُهُمْ إِلَىٰ أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ)) ความว่า : “แท้จริงท่านจะไปพบกับกลุ่มชาวกัมีร์ ในเมื่อพวกเขาจะมาหาท่านแล้ว ท่านต้องจงเชิญชวนพวกเขาคือ ให้พวกเขากล่าวคำปฏิญาณว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้า

¹ Hasan Mahmūd, 1991 : 26-32.

² al-Ghazāliyy, 1990 : 1/33.

³ al-Athariyy, 142 : 25.

⁴ ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ كلورن ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออาวีอิกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ كلوار ”

⁵ Tuan Mināl, n.d.: 5.

⁶ สุเราะฮ์ อัลอะลัก : 3-5.

อื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากพระองค์อัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดคือ ศาสนทูตของอัลลอฮ์”¹ ซึ่งแสดงถึงการยืนยันว่าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นผู้ส่งสอนเตาฮีดให้กับเศาะฮาบะฮ์ และจากความคิดทางสมองโดยสิ้นเชิง² และความคิดที่ตั้งอยู่บนหลักทั่วไปของบทบัญญัติเช่น หลักการนะหฺูภาษาอาหรับ³ แหล่งที่มาของวิชาเตาฮีดข้างต้นสอดคล้องกับซัยคฺ ดาวิด อัลฟะฎอนีย์ซึ่งท่านกล่าวว่า⁴ “แหล่งที่มาของวิชาเตาฮีดคือ มาจากอัลกุรอานและฮะดีษของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ”

9. ชุกุมว่าด้วยวิชาเตาฮีด

“حكم شرع فداث واجب فرض عين أتس تيف ٢ مكلف ٥ در فد لاك ٢ دان فرمفون ٦”⁷
 “ชุกุมชะรีอะฮ์ต่อวิชาเตาฮีดคือ วาญิบ ฟัรฎฺ อัยนฺต่อมุกัลลัฟทุกคนทั้งชายและหญิง”
 ชุกุมศึกษาวิชาเตาฮีดเป็นฟัรฎฺอื่นสำหรับมุกัลลัฟซึ่งชุกุมดังกล่าวสอดคล้องกับอัลอะกะมียะฮ์และอิมะฮะซาลีย์ อัลอะกะมียะฮ์ได้กล่าวว่า⁸ “สิ่งแรกที่วาญิบต่อบ่าวคือ การรู้จักพระเจ้า อีระหฺมาญ์ด้วยเตาฮีด” อิมะฮะซาลีย์กล่าวว่า⁹ “สิ่งแรกที่วาญิบกับมุกัลลัฟคือ ต้องเรียนรู้กับสองประโยคชะฮาดะฮ์และเข้าใจความหมายของทั้งสอง นั่นคือ คำปฏิญาณตน ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ มุฮัมมัดุรเราะฮ์มุลลอฮ์” บรรดามุกัลลัฟทั้งหลายที่เป็นมุสลิมโดยแท้แล้วสิ่งแรกจะต้องซึ่มสับในตัวเขา คือ ชะฮาดะฮ์ตัยนุญและจบชีวิตด้วยชะฮาดะฮ์ตัยนุญเช่นกัน¹⁰

ในความเป็นจริงการเรียนรู้วิชาเตาฮีดนั้นเป็นสิ่งที่วาญิบอันดับแรกกับมนุษย์ทุกคนที่เป็นมุกัลลัฟทั้งชายและหญิง

10. ประเด็นปัญหาที่ศึกษาของวิชาเตาฮีด

“سكل مسئله ن ايت حكمن يغد بحث فداث در فد يغ واجبات دان يغ جائزات دان يغ مستحيلات ١١”

¹ บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1496 .

² al-Dusūqiy, 1939 : 40 ; Husin bin Muhammad, 1947 : 20.

³ al-Baihaqiy, 1984 : 35 ; Mūsā bin Sulaimān, 1986 : 131-132.

⁴ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 3-4 (หนังสืออัตตุร อັษชะมีน)

⁵ คำว่า “مكلف” หมายถึง ผู้ถูกให้รับผิดชอบโดยบทบัญญัติศาสนา (ผู้มีสติปัญญาและบรรลุนิติภาวะ)

⁶ ในเอกสารวิจัยสะกุดคำว่า “ دان فرمفون ” เป็นการสะกุดตามการสะกุดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกุดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออูวีย์ อีกหลายเล่ม ส่วนการสะกุดแบบใหม่ คือ “ لان فرمفون ”

⁷ Tuan Mināl, n.d. : 5.

⁸ al-Hakamiy, 1990 : 98.

⁹ al-Ghazāliy, 1990 : 1/23.

¹⁰ Ibn Ābi al-‘Izz al-Hanafiy, 1984 : 78.

¹¹ Tuan Mināl, n.d. : 5.

“ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ศึกษาของวิชาเตาฮีดคือ ข้อกำหนดสิ่งที่เป็นวาญิบ และสิ่งที่เป็นญอฮิซฮ์และสิ่งที่เป็นมุสตะฮิล”

การอธิบายประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของวิชาเตาฮีดประกอบด้วยสามประเด็นหลักได้แก่ คุณลักษณะที่วาญิบ¹ คุณลักษณะที่ญอฮิซฮ์² และคุณลักษณะที่มุสตะฮิล³

4.2 ความรู้และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้

หลังจากคำนำของหนังสือ ผู้แต่งได้กล่าวถึงความรู้และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การได้มาซึ่งความรู้

4.2.1.1 นิยามของความรู้

ผู้แต่งได้กล่าวถึงนิยามของความรู้ว่า⁴

“(บรมول) معنى فغتهوان ايت يائت مندافت اكن سسوات يغبر بتولن دغن حقيقتن ”

แปลว่า “ความรู้¹นั้นหมายถึง การรับรู้สิ่งหนึ่งที่สอดคล้องกับความเป็นจริง”

การเข้าใจความรู้หรืออิลมจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. ความรู้เชิงภาษา

คำว่า “ความรู้” ตรงกับคำภาษาอาหรับว่า “อัลอิลม” เป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า عَلِمَ يَعْلَمُ عَلِمًا อ่านว่า อะลิมะ ยะอะลิมะ อิลมัน คำว่า “อัลอิลม” ตรงกันข้ามกับคำว่า “อัลญะฮล” แปลว่า ความโง่ ความเขลา อวิชา

อิบนุ มัณซุร อธิบายว่า "العلم بالشيء الشعور به ، ومعرفة" แปลว่า “การรู้กับสิ่งหนึ่ง หมายถึง การรู้สึกกับมัน และการเข้าใจกับมัน” (Ibn Manzūr, 1993: 12/417-418) เช่นเดียวกันกับอิบรอฮีม มุสตาฟา อธิบายว่า "إدراك الشيء بحقيقته" แปลว่า “ความรู้ หมายถึง การเข้าใจสิ่งหนึ่งกับข้อเท็จจริงของมัน” (Ibrāhīm Mustafā, et al. 1972 : 624).

ข. ความรู้เชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิงวิชาการของ “ความรู้” นั้น บรรดาอุละมาอ์ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” หลายความหมายด้วยกันคือ

1) ความรู้ คือ การรับรู้ข้อมูลที่ตรงกับความจริง (al-Rāziy, 1420 : 2/418).

¹ ดูรายละเอียดหัวข้อสิ่งที่วาญิบหน้า 202-205

² ดูรายละเอียดหัวข้อสิ่งที่ญอฮิซฮ์หน้า 205-207

³ ดูรายละเอียดหัวข้อสิ่งที่มุสตะฮิลหน้า 207-207

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 5.

2) ความรู้ คือ การเข้าใจสิ่งหนึ่งอย่างถูกต้องที่ตรงกับความจริง (‘Atiyyah bin Muhammad Sālim, n.d. : 6/44).

3) ความรู้ คือ การเข้าใจผลลัพธ์ด้วยหลักฐาน สมบูรณ์สำหรับการเชื่อมั่นที่ตั้งใจอย่างแน่วแน่และที่คาดคะเนเป็นส่วนใหญ่ และระหว่างทั้งสองนั้นก็ยังมีหลายลำดับและตำแหน่ง (Muhammad Yusri, 2006 : 107).

4) ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงของวิชา ของความคิด และของสภาพความเป็นจริงซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มั่นคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงกับการเวลา และเป็นข้อมูลที่มีความเชื่อมั่น ไม่ใช่ข้อมูลที่คาดคะเน พิจารณาและสมมุติ การได้รับความสำเร็จของมันด้วยวิธีการที่กำหนดโดยทางวิชาการและความรู้เช่นกัน คือ การให้คำตอบที่ถูกต้องกับคำถามที่ถูกเสนอมาซึ่งมีความสัมพันธ์กัน (‘Aliy bin Nāyif al-Shuhūd, n.d. : 19).

ความหมายของความรู้ (อัลอิลิม) ข้างต้น แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของสำนวน แต่มีความหมายเดียวกันคือ การรับรู้หรือการเข้าใจข้อมูลที่สอดคล้องกับความจริง ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของผู้แต่ง

4.2.1.2 สาเหตุของการได้มาซึ่งความรู้

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสาเหตุการได้มาซึ่งความรู้ว่า¹

” (كتهوى) أولهم² بهو سبب منداع داغت علم يغ بهارو ايت تيك فركارا فرتما خبر يغ صادق يائت خبر الله تعالى دان خبر رسول دان خبر متواتر سكير ٢ سخمى بيلغ بيلاغن يغبايق يغتباد تصور فد عقل موافقة أوله مريكمت أئس دستا (دان) كدوا عقل يائت عقل غريزية (دان) كتنيك سكل فنجئندرا يغ ليم يغ سجهترا يائت فغليهت دان فندغر دان فنجيم دان فغراسا دان فنجابت“

แปลว่า “พึงทราบเถิดแท้จริงสาเหตุการได้มาซึ่งความรู้ ใหม่นั้น ๓ ประการ ประการแรกคือ เคาะบ์รที่สัจจริง หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ตะอาลา คำพูดของเราะสุล และคำพูดที่กล่าวกันมาโดยผู้คนจำนวนมาก ซึ่งไม่ปรากฏกับพวกเขาว่าเป็นเรื่องเท็จ ประการที่สองคือ สติปัญญา หมายถึง สติปัญญาที่หลักแหลม และประการที่สามคือ อวัยวะสัมผัสทั้งห้าที่สมบูรณ์ หมายถึง ดวงตา หู จมูก ลิ้นและผิวสัมผัส”

การได้มาของความรู้นี้มี ๓ สาเหตุได้แก่

1) เคาะบ์รที่สัจจริง หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์และวจนของท่านเราะสุลุลลอฮ์

ประกอบด้วยเคาะบ์รุมตะวาติรและเคาะบ์รอฮาฮาด

¹ Tuan Mināl, n.d. : 6.

² ในเอกสารวิจัยสะกดคำว่า “ أولهم ” เป็นการสะกดตามการสะกดแบบเก่า ซึ่งเป็นการสะกดส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหนังสืออาวีอิกหลายเล่ม ส่วนการสะกดแบบใหม่ คือ “ أولهمو ”

ก. คำตรัสของอัลลอฮ์หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ในอัลกุรอานเช่น อายะฮ์

﴿ فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ
وَكَانَ فَاعِلِينَ ﴾

(سورة الأنبياء : آية 79)

ความว่า “ ดั่งนั้น เราได้ดลใจให้สุลัยมานเข้าใจการตัดสินนั้น และเราได้ให้ความเฉลียวฉลาดและวิชาความรู้ที่หลักแหลมแก่แต่ละคน และเราได้ทำให้

ภูเขาและนกแซ่ร้องสดุดีร่วมกับดาวิดและเราเป็นผู้กระทำสิ่งเหล่านี้”

(สุเราะฮ์อัลอันบิยาฮ์ : อายะฮ์ ๗๙)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสอีกว่า :

﴿ فَفَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكِ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ
زِدْنِي عِلْمًا ﴾

(سورة طه : آية 114)

ความว่า “ ดั่งนั้น อัลลอฮ์คือ พระผู้ทรงสูงส่งยิ่ง พระผู้ทรงอำนาจอันแท้จริง และเจ้าอย่ารีบเร่งในการอ่านอัลกุรอาน ก่อนที่วะฮีย์ของพระองค์จะจบลง และจงกล่าวเถิด ข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์ขอพระองค์ทรงโปรดเพิ่มพูนความรู้แก่ข้าพระองค์ด้วย”

(สุเราะฮ์ฏอฮา : อายะฮ์ ๑๑๔)

ข. เคาะบ์รุมตะวาติร หมายถึง ฮะดีษที่รายงานโดยผู้รายงานจำนวนมาก ที่ไม่เชื่อโดยนิสสัยว่าพวกเขาเห็นชอบในสิ่งที่โกหก (al-Tahhān, 1987 : 19) กล่าวคือ ฮะดีษที่มีการรายงานในทุกระดับชั้นโดยผู้รายงานจำนวนมาก ซึ่งโดยปกติสติปัญญาจะตัดสินว่ามันเป็นไปไม่ได้ที่บรรดาผู้รายงานได้ตกลงกันกับการขัดแย้งในฮะดีษนั้นเช่น ฮะดีษจากท่านเราะสูล ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَثْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 1209 ، ومسلم ، 1996 : 4)

ความว่า “ ผู้ใดโกหกให้กับฉันโดยเจตนา แน่แน่นอนสำหรับเขาแล้วที่พักจากนรก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1209 ; Muslim, 1996 : 4)

ค. เคาะบ์รอฮาฮาด หมายถึง ฮะดีษที่ไม่ได้รวมอยู่บนเงื่อนไขของฮะดีษมุตะวาติร

4 ประการคือ

1. ต้องรายงานโดยผู้รายงานจำนวนมากคือ ๑๐ คนตามทัศนะของส่วนใหญ่

2. ต้องมีผู้รายงานเป็นจำนวนมากในทุกระดับชั้น
 3. โดยนิสัยแล้วไม่เชื่อว่าพวกเขาเห็นชอบในสิ่งที่โกหก
 4. การอ้างอิงฮะดีษของพวกเขาต้องเป็นวิธีการสัมผัส เช่น ด้วยคำกล่าวที่ว่า ฉันได้ยิน หรือ ฉันได้สัมผัส เป็นต้น (al-Tahhān, 1987 : 20-22).

2) สติปัญญา หมายถึง สติปัญญาที่ หลีกแหลม เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การ ได้มาซึ่งความใหม่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสเกี่ยวกับสติปัญญาว่า :

﴿ كَتَبْنَا إِلَيْكَ مَبْرُوكًا لِيَذَرُوا آيَاتِنَا وَلِيَذْكُرُوا الْأَنْبِيَاءَ ﴾

(سورة ص آية 29)

ความว่า “ คัมภีร์ (อัลกุรอาน) เราได้ประทานลงมาให้แก่เจ้าซึ่งมีความ จำเริญ เพื่อพวกเขาจะได้พิณิจ พิจารณาอายาตต่าง ๆ ของอัลกุรอานและ เพื่อปวงผู้มีสติปัญญาจะได้ใคร่ครวญ¹”

(สุเราะฮ์ศอด : อายะฮ์ 29)

3) อวัยวะสัมผัสทั้งห้าที่สมบูรณ์ หมายถึง ดวงตา หู จมูก ลิ้นและผิวสัมผัส อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสเกี่ยวกับอวัยวะสัมผัสว่า :

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴾

(سورة المؤمنون : آية 78)

ความว่า “และพระองค์เป็นผู้สร้างสัมผัสการฟังและการเห็นและหัวใจ เพื่อ เข้าใจแก่พวกเจ้า² แต่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่พวกเจ้าขอบคุณ”

(สุเราะฮ์อัลมูมินูน : อายะฮ์ 78)

อย่างไรก็ตาม การได้มา ซึ่งความรู้ที่แท้จริงของปวงบ่าว นั้นมาจากอัลลอฮ์ ﷻ องค์กร เดียวเท่านั้น อัลลอฮ์ ﷻ ทรงให้กับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ ไม่ว่าจะผ่านโดยวิธีการหรือสาเหตุใดก็ตาม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 282)

ความว่า “ และพวกเจ้าพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด และอัลลอฮ์นั้นทรงให้ความรู้ แก่พวกเจ้าอยู่ และอัลลอฮ์นั้นทรงรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง”

¹ พินิจ พิจารณาและใคร่ครวญด้วยสติปัญญาของพวกเขา เพื่อจิตใจและสติปัญญาจะได้รับแสงสว่าง คือ ฮิดายะฮ์ แล้วพวกเขาจะได้ ศรัทธาและปฏิบัติตามด้วยความจงรักภักดี แล้วก็จะได้รอดพ้นจากการลงโทษและได้รับความสุข

² ในกรณีที่พระองค์ทรงประทานสัมผัสดังกล่าวแก่พวกเขาเหล่านั้น พวกเขามีได้เชื่อมั่นให้เป็นประโยชน์แก่พวกเขาเลย

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 282)

4.2.2 การตักลีต

4.2.2.1 นิยามของตักลีต

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการตักลีตว่า¹

“أورغ تقلید یعنی اعتقاد كفد الله دان رسول ایت سمات ۲ ايكوت فركتائن أورغ جو امك

ايكوت ایت تباد دليل فدان فد حال جزم أي اكن تقلید ایت

แปลว่า “ คนตักลีตหมายถึง คนที่ยึดมั่นต่ออัลลอฮ์และต่อเราะสูลของพระองค์โดย การปฏิบัติตามคำพูดของผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐานยืนยัน แต่ว่าเขามีความตั้งใจ อย่าง แน่วแน่กับการตักลีตของเขานั้น”

การเข้าใจตักลีตจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. ตักลีตเชิงภาษา

คำว่า “ตักลีต” (التقليد) เป็นภาษาอาหรับ อากัรนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า **قَلَّدَ** อ่านว่า ก้อลละตะ ยุก็้อลลิดู ตักลีตัน “อัดตักลีต” มีหลายความหมายด้วยกัน เช่น การวางสร้อยคอ (وضع القلادة في العنق) การมอบหมายงาน (تقليد الأمر) การผูกคอสัตว์ด้วย เชือกเพื่อจูง (تقليد الحيوان) และการเลียนแบบคนอื่น (تقليد الانسان لغيره) (Ibn Manzūr, 1993 : 7/468-669 ; Ibrāhīm Mustafā, et al. 1972 : 754).

ข. ตักลีตเชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิงวิชาการของ “ ตักลีต ” นั้น บรรดาอุละมาอ์ได้ให้ความหมาย ของ “ตักลีต” หลายความหมายด้วยกันคือ

1) ตักลีต คือ การ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐาน (al-Ghazāliy, n.d. : 576 ; Ibn Qudāmah, n.d. : 2/450).

2) ตักลีต คือ การรับ เอาคำพูดหรือความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่รู้หลักฐาน (Muhammad Hasan Hitu, 1426 : 130 ; al-Zuhailiy, 1986 : 2/1120).

3) ตักลีต คือ การ กลับเอาความคิดเห็นของผู้อื่นโดยที่ไม่มีหลักฐานของผู้กล่าว (al-Shanqīṭiy, n.d.: 7/496).

ดังนั้น ความหมาย ตักลีตคือ การยอมรับคำพูดหรือความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่มี หลักฐานมายืนยันซึ่งสอดคล้องกับความหมายของผู้แต่ง

อัลกุรอ่านได้กล่าวถึงการตักลีตในหลายอายะฮ์ด้วยกัน แต่เป็นการกล่าวในลักษณะ การประณาม อาทิ เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

¹ Tuan Mināl, n.d. : 6.

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أُولَٰئِكَ
كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴾

(سورة المائدة : آية 104)

ความว่า “และเมื่อได้มีการกล่าวแก่พวกเขาว่า พวกเจ้าจงมาหาสิ่งที่อัลลอฮ์
ได้ประทานลงมา และจงมาหาท่านเราะสูลเถิด พวกเขาก็กล่าวว่า เพียงพอ
แล้วสำหรับเราในสิ่งที่เราพบบรรพบุรุษของเราเคยกระทำมา พวกเขาไม่รู้
ดอกหรือว่า บรรพบุรุษของพวกเขาไม่มีความรู้และไม่ได้รับแนวทางอัน
เที่ยงตรงด้วย”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 104)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ مِثْلِ مَا عَلَيْنَا وَإِنَّا لَعَلَىٰ
ءَأْتَرِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴾

(سورة الزخرف : آية 23)

ความว่า “และเช่นนั้นแหละ เรามิได้ส่งผู้ตักเตือนก่อนหน้าเจ้าคนใดไปยัง
ตำบลใด เว้นแต่บรรดาผู้พุ่มเพื่อของตำบลนั้นจะกล่าวว่า แท้จริงเราได้พบ
บรรพบุรุษของเราอยู่บนแนวทางอันนี้ และแน่นอนเราจะดำเนินตามแนว
ของพวกเขา”

(สุเราะฮ์อัลซุครุฟ : อายะฮ์ 23)

จากอายะฮ์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประณามการตักลิดหรือการ
เลียนแบบผู้อื่นโดยไม่รู้เหตุผลหรือหลักฐาน

ในชะติษบทหนึ่งจากอะดีย เป็น ฮาติม رضي الله عنه รายงานว่า

((أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِي عُنُقِي صَلِيبٌ مِنْ ذَهَبٍ ، فَقَالَ : يَا
عَدِيٍّ اطْرَحْ عَنْكَ هَذَا الْوَتْنَ ، وَسَمِعْتُهُ يَقْرَأُ فِي سُورَةِ بَرَاءةٍ : ﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ
وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾ قَالَ : أَمَا إِنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا يَعْبُدُونَهُمْ ، وَلَكِنَّهُمْ
كَانُوا إِذَا أَحَلُّوا لَهُمْ شَيْئًا اسْتَحْلَوْهُ ، وَإِذَا حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ شَيْئًا حَرَّمُوهُ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت : 3095)

ความว่า “ฉันได้ไปหาท่านนะบี ﷺ โดยที่คอของฉันมีไม้กางเขนที่ทำมาจาก
ทองแขวนอยู่ ท่านก็กล่าวว่า โอ้อะดีย จงเอาเจ็ดอันนี้ออกจากเจ้าเถิด
และฉันได้ยินท่านกำลังอ่านในสุเราะฮ์บะรออะฮ์ (ซึ่งมีความว่า) “พวกเขา
ได้ยึดเอาบรรดาปราชญ์ของพวกเขาและบรรดาบาทหลวงของพวกเขา เป็น

พระเจ้านอกเหนือจากอัลลอฮ์” ท่านกล่าวว่า แท้จริงพวกเขาไม่ได้เคารพบูชาพวกเขาเหล่านั้น แต่ว่าเมื่อพวกเขาได้อนุมัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่พวกเขา พวกเขาถือว่าเป็นสิ่งอนุมัติด้วย และในเมื่อพวกเขาได้ห้ามสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่พวกเขา พวกเขาก็ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามเช่นกัน”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, n.d. : 3095)¹

ฮะดีษข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การยอมรับความเห็นของผู้อื่นและนำมาใช้ โดยที่รู้ว่าเป็นความเห็นที่ขัดกับบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ นั้น จะมีผลเท่ากับยกฐานะเจ้าของความเห็นดังกล่าว เป็นเสมือนพระเจ้า

การยอมรับความเห็นของผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล อีกทั้งไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าความเห็นดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้ ถือว่าเป็นการตักลิต ซึ่งครอบคลุมความเห็นที่เป็นผลของการอิจญ์ติฮาดของบุคคลดังกล่าวด้วย แต่การปฏิบัติตามอัลกุรอาน ฮะดีษหรืออิจญ์มาอ์ไม่ถือว่าเป็นการตักลิต เพราะอัลกุรอานและฮะดีษเป็นหลักฐานที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม สำหรับอิจญ์มาอ์ก็มีหลักฐานที่แสดงว่าเป็นแหล่งที่มาของฮุกุม ดังนั้นการปฏิบัติตามอิจญ์มาอ์จึงไม่ถือว่าเป็นการตักลิตเช่นกัน

4.2.2.2 ทักษะของอุละมาอ์เกี่ยวกับตักลิต

ผู้แต่งได้กล่าวถึงทักษะของอุละมาอ์เกี่ยวกับการตักลิตว่า²

” مك برسلاهن علماء فد صح إيمانن مك كات ستغه كافر³ أي يائت ضعيف دان كات
ستغه مؤمن⁴ يائت معتمد

แปลว่า “ อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันต่อความถูกต้องของการศรัทธาของเขา บางทักษะกล่าวว่า เป็นกาฟิรคือทักษะที่อ่อน และบางทักษะกล่าวว่า เป็นมุอ์มินคือทักษะที่ได้รับการยอมรับ ”

การตักลิตในที่นี้หมายถึง การตักลิตในเรื่องอะกีดะฮ์ซึ่งอุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

1) การตักลิตในเรื่องอะกีดะฮ์เป็นสิ่งต้องห้าม (ฮะรอม) และถือว่าการสังเตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญาเป็นสิ่งจำเป็น (วาญิบ) เป็นทักษะของอุละมาอ์ส่วนใหญ่ในกลุ่มมุตะกัลลิมีนและมุตะชีละฮ์

¹ อะบูอิชากล่าวว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษสะนัฆะริบ

² Tuan Mināl, n.d. : 6.

³ เป็นทักษะของอะบูอิชิมจากมุตะชีละฮ์ (al-‘Asqālāniy, n.d. : 13/350).

⁴ เป็นทักษะของอุละมาอ์สะลัฟและทักษะส่วนใหญ่ของอุละมาอ์เคาะลัฟ (al-‘Asqālāniy, n.d. : 13/352).

- 2) การตักลีดในเรื่องอะกีดะฮ์เป็นสิ่งที่อนุมัติ เป็นทัศนะส่วนใหญ่ของบรรดาอุละมาอ์พิกอ์ในมัซฮับฮัมบะลีย์ ซอฮิรีย์และอื่น ๆ
- 3) มีบางทัศนะกล่าวว่า การตักลีดนั้นวาญิบสำหรับมุกลัฟ และถือว่าการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญาเป็นสิ่งต้องห้าม (ฮะรอม)¹

หลักฐานทัศนะที่หนึ่ง

ทัศนะที่หนึ่งใช้เหตุผลหรือหลักฐานในการอ้างดังนี้คือ

- 1) แท้จริงการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) เป็นสิ่งวาญิบ ในขณะที่การตักลีดนั้นละทิ้งวาญิบ ด้วยเหตุนี้จึงไม่อนุมัติ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾

(سورة آل عمران : آية 190)

ความว่า “ แท้จริงในการสร้างบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน และการที่กลางวันและกลางคืนตามหลังกันนั้น แน่แน่นอนมีหลายสัญญาณสำหรับผู้มีปัญญา ”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน : อายะฮ์ 190)

ครั้นเมื่ออายะฮ์นี้ได้ถูกประทานลงมาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((وَيْلٌ لِّمَنْ قَرَأَهَا وَلَمْ يَتَفَكَّرْ فِيهَا))

(أخرجها ابن حبان ، د. 5 : 622)

ความว่า “ ความพินาศจะเกิดขึ้นกับผู้ที่อ่านมัน และเขาไม่ได้คิดพิจารณาในสิ่งนั้น ”

(บันทึกโดย Ibn Hibbān, n.d. : 622)²

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวเตือนกับผู้ที่จะสังเกตหรือการพิจารณาด้วยสติปัญญาต่อสัญญาณต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการบ่งบอกถึงการวาญิบสังเกต (นะซัร)

- 2) ประชาชาตินี้ทั้งหมดมีความเห็นรวมกันว่า วาญิบต้องรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ สิ่งที่ควรกับพระองค์และสิ่งที่ไม่ควรกับพระองค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นกับการตักลีด

หลักฐานทัศนะที่สอง

ทัศนะที่สองใช้เหตุผลหรือหลักฐานในการอ้างดังนี้คือ

- 1) แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุมัติให้ถามผู้รู้ในปัญหาศาสนาที่ว่าญิบต้องญะซัม (ตั้งใจอย่างแน่วแน) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

¹ al-‘Asqalāniy, n.d. : 13/349-355 ; al-Shanqītiy, 1988 : 7 / 488 - 507 ; al- Zuhailiy, 1986 : 2/1122–1125.

² อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดีษเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 2001 : 1/147).

﴿ فَسَأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾

(سورة النحل : بعض من آية 43)

ความว่า “ดั่งนั้นพวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้”

(สุเราะฮ์อันนะหฺล : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 43)

2) ถ้าหากว่าการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) เป็นสิ่งวาญิบ แน่นอนบรรดาเศาะฮาบะฮ์ต้องปฏิบัติกับมันและสั่งใช้ให้ผู้อื่นปฏิบัติด้วย แต่พวกเขาไม่ได้ปฏิบัติ หากว่าพวกเขามีการปฏิบัติแน่นอนต้องมีการอ้างถึงพวกเขาเช่นเหมือนกับการอ้างถึงพวกเขาในปัญหาย่อยของฟิกฮ์

3) ถ้าหากว่าการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) ในการรู้จักอัลลอฮ์ นั้นเป็นวาญิบ แน่นอนจะนำไปสู่ให้เกิดการหมั่นเวียนหรือวนกับที่ (ดูร) เพราะการวาญิบสังเกตหรือการพิจารณาที่ถูกสั่งใช้นั้นมาจากอัลลอฮ์ต้องพึงพิงกับการรู้จักอัลลอฮ์ด้วย และการรู้จักอัลลอฮ์ก็จะต้องพึงพิงกับการสังเกตหรือการพิจารณาด้วยเช่นกัน

หลักฐานที่ศนะที่สาม

ที่ศนะที่สามใช้เหตุผลหรือหลักฐานในการอ้างดั่งนี้คือ

1) แท้จริงการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) นั้นเป็นการเดาในสิ่งที่คลุมเครือและตกอยู่ในความหลงใหล สับสนในความเห็น แตกต่างกับการตักลิดซึ่งเป็นหนทางที่ปลอดภัยจากการผิดพลาดและหลงผิด ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องใช้การตักลิด

2) แท้จริงการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) เป็นสิ่งที่ถูกห้ามโดยอัลกุรอานและฮะดีษ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ مَا يُجِدِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبَلَدِ ﴾

(سورة غافر : آية 4)

ความว่า “ไม่มีผู้ใดจะโต้เถียงในอายะตของอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) นอกจากบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา ดั่งนั้น อย่าให้การวางมาดของพวกเขามาในหัวเมืองต่าง ๆ เป็นที่หลอกลวงแก่เจ้า”

(สุเราะฮ์ฮอฟิร : อายะฮ์ 4)

การสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญาจะนำไปสู่การเปิดประตูแห่งการทะเลาะวิวาท ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่ต้องห้าม

ท่านนะบี ﷺ ได้ห้ามบรรดาเศาะฮาบะฮ์หลังจากที่ท่านได้เห็นพวกเขากำลังพูดเกี่ยวกับปัญหาเกาะด็รว่า :

((إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حِينَ تَنَارَعُوا فِي هَذَا الْأَمْرِ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ إِلَّا

تَتَنَارَعُوا فِيهِ))

(أخرجه الترمذي ، د.ت. : 2133)

ความว่า “ แท้จริงความพินาศได้เกิดขึ้นกับผู้ก่อนหน้าพวกเขา เมื่อพวกเขา

ได้มีการโต้เถียงในเรื่องนี้ ฉันหวังว่าพวกท่านคงไม่มีการโต้เถียงในเรื่องนี้ ”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 2133)¹

จากทัศนะข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่า ทัศนะแรกซึ่งเป็นทัศนะของกลุ่มอะฮลิลกะลาม พวกเขามีความเข้าใจว่า การตักลีตหมายถึงการปฏิบัติตามอัลกุรอานและฮะดีษโดยไม่ได้พิจารณาทางสติปัญญา ซึ่งเป็นความหมายของนิยามที่ว่า ตักลีตคือการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐาน ฉะนั้นจากนิยามของกลุ่มอะฮลิลกะลามสามารถสรุปได้ว่า การตักลีตของพวกเขานั้นคือการยอมรับหลักฐานจากอัลกุรอานและฮะดีษ แต่ไม่ได้ใช้หลักฐานด้านสติปัญญา ดังนั้น ทัศนะนี้ถือว่าเป็นทัศนะที่อ่อน เนื่องจากว่าในอัลกุรอานและฮะดีษเองมีการกล่าวถึงหลักฐานด้านสติปัญญามากมายด้วยกัน อาทิ เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنِّي فِي خَلْقِ أَسْمَوَاتٍ وَالْأَرْضِ وَأَخْتَلِفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآئِنِّي لِأُولَىٰ الْأَلْبَابِ ﴾

(سورة آل عمران : آية 190)

ความว่า “ แท้จริงในการสร้างบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน และการที่กลางวันและกลางคืนตามหลังกันนั้น แน่แน่นอนมีหลายสัญญาณสำหรับผู้มีปัญญา ”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน : อายะฮ์ 190)

อีกประการหนึ่งที่เป็นสาเหตุทำให้พวกอะฮลิลกะลามต้องเน้นหนักและวาญิบในเรื่องการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) เพราะอุละมาอ์ของพวกเขากล่าวว่า สิ่งแรกที่วาญิบกับมุกลัฟคือ การสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญา (นะซัร) กล่าวคือสิ่งแรกสำหรับมนุษย์ที่บรรลุดุศาสนภาวะคือการสังเกตโดยสติปัญญาไม่ว่าเขาผู้นั้นจะเติบโตในครอบครัวมุสลิมก็ตาม หมายความว่าเขาจะต้องพิจารณาด้วยหลักฐานของอะฮลิลกะลามหรือตรรกวิทยาในการที่จะได้มาซึ่งความรู้ แตกต่างจากทัศนะของกลุ่มสะลัฟที่มีความเห็นว่า สิ่งแรกที่วาญิบกับบวงบ่าวคือการให้ความเป็นเอกะต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังที่ปรากฏในฮะดีษบทหนึ่งที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวกับ ท่านมูอาซ² เป็นญะบัล ﷻ ขณะที่ท่านส่งมูอาซไปเป็นผู้ปกครองที่เยเมนว่า :

¹ อะบูฮิซา กล่าวว่าฮะดีษนี้เป็นฮะดีษสะนั้เหมาะริบ

² ท่านมีชื่อเต็มว่า มูอาซ เบน ญะบัล เบน อัมรุ อาวสุ อัลอันศอรีย อัลคออริญีย เป็นอุละมาอ์เคาะหะบะฮะที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่อง

((فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُوحِّدُوا اللَّهَ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 7372)

ความว่า : “สิ่งแรกที่ท่านต้องเชิญชวนพวกเขาก็คือให้พวกเขายืนยันในเอกภาพของอัลลอฮ์ (คือเตาฮีด)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 7372)

ในอะดิซอีกสายหนึ่ง

ท่านเราะฮ์ลุส ได้กล่าวไว้ว่า :

((فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 1496)

ความว่า : “แล้วท่านจงเชิญชวนพวกเขาคือ ให้พวกเขากล่าวคำปฏิญาณว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากพระองค์อัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดคือ ศาสนทูตของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1496)

ในขณะที่ทัศนะที่สองให้ความหมายของตักลีตคือ การสอดคล้องของผู้ตามกับผู้อื่นในเรื่องอะกิดะฮ์อาทิ เช่น เด็กที่เติบโตในครอบครัวมุสลิมและไม่ได้พิจารณาในเรื่องหลักฐาน ในขณะที่เดียวกันเขาได้ยึดมั่นต่ออัลลอฮ์องค์เดียวและได้ยึดมั่นในเรื่องการศรัทธาทั้งหมดตามครอบครัวของเขา นี่คือความหมายตักลีตของทัศนะที่สอง ซึ่งแตกต่างกับความหมายตักลีตของอะฮ์ลิลกะลาม ทัศนะที่สองนับว่าเป็นทัศนะที่ถูกต้อง เพราะการศรัทธาของผู้ที่ปฏิบัติตามผู้อื่นที่ตั้งใจอย่างแน่วแน่นั้นถูกต้อง ส่วนการสังเกตและการให้เหตุผลไม่ใช่เป็นสิ่งวาญิบสำหรับมุกลัฟ นอกจากผู้ที่ได้รับการตะอวะฮ์และไม่ประสบความสำเร็จโดยวิธีการตักลีต เว้นแต่ต้องใช้วิธีการสังเกต (นะซัร) เท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็น (วาญิบ) สำหรับเขาต้องใช้วิธีการสังเกต ส่วนผู้อื่นที่นอกเหนือจากกรณีดังกล่าว สิ่งทีวาญิบสำหรับเขาก็คือการตั้งใจอย่างแน่วแน่น (ญะฮ์ม)

อย่างไรก็ตามกลุ่มทัศนะที่สองก็ไม่ได้ปฏิเสธกับกลุ่มที่ใช้วิธีการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญาในการศรัทธา แต่ว่าพวกเขาไม่ได้ยึดเอาการสังเกตหรือการพิจารณาโดยสติปัญญาเป็นเงื่อนไขของการถูกต้องของการศรัทธา

ส่วนทัศนะที่สามนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทัศนะนี้สามารถใช้กับมุกลัฟได้ในเมื่อมีความจำเป็น แต่ต้องระมัดระวังจากการตักลีตที่ถูกตำหนิหรือต้องห้าม (ฮะรอม) ดังนี้

- 1) การตักลีตในสิ่งที่ขัดกับบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานมา
- 2) การตักลีตของผู้ที่ปฏิบัติตามที่ไม่รู้แหล่งที่มาของการปฏิบัติ

3) การตัดสินของผู้ที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนซึ่งขัดแย้งกับความเห็นของผู้อื่น
จากการอธิบายข้างต้นสรุปได้ว่า ทศนะที่ถูกต้องที่สุดคือ ทศนะที่กล่าวว่าสิ่งที่วาญิบ
สำหรับมุสลิมในเรื่องอะกิดะฮ์คือ การตั้งใจอย่างแน่วแน่ (ญะซิม) กล่าวคือไม่มีการสงสัยหรือลังเลใจ
ดังนั้น การศรัทธาที่ตั้งใจอย่างแน่วแน่ไม่ว่าเขาจะตัดสินผู้อื่นในเรื่องอะกิดะฮ์หรือไม่ตัดสินก็ตาม การ
ศรัทธาของเขาคือถูกต้อง เพราะมนุษย์ทุกคนเกิดมาบนพื้นฐานความบริสุทธิ์แห่งสัญญาตญาณซึ่ง
ศรัทธาในพระผู้อภิบาลของเขาและยอมรับในศาสนาแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ตรัสว่า

﴿ فَأَقَمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ﴾

(سورة الروم : بعض من آية 30)

ความว่า “ ดังนั้น เจ้าจงผิ นหน้าของเจ้าสู่ศาสนาที่เที่ยงแท้ (โดยเป็น)
ธรรมชาติของอัลลอฮ์ ซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมา ”

(สุเราะฮ์อิรรัม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 30)

ในชะติษของท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวถึงสัญญาตญาณของมนุษย์ว่า

((كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَدَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 1385)

ความว่า : “มนุษย์ทุกคนเกิดมาบนพื้นฐานแห่งสัญญาตญาณ (ของความ
ศรัทธาในพระผู้อภิบาลของเขา) จากนั้นบิดามารดาของเขาทำให้เขาเป็นยิว
หรือคริสเตียนหรือนักบูซาไฟ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1385)

ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวในชะติษกุดสี¹ อีก ว่า :

((وَإِنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حُنَفَاءَ كُلُّهُمْ وَإِنَّمُ اتَّهَمُ الشَّيَاطِينُ فَاجْتَأَلْتَهُمْ عَنِّي))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 2865)

ความว่า : “แท้จริงข้า (อัลลอฮ์) ได้สร้างบ่าวของข้าทั้งหมดบนพื้นฐานแห่ง
ความบริสุทธิ์ (ยอมรับในศาสนาแห่งอัลลอฮ์ ﷻ) และชัยฏอน (มารร้าย) ได้
ปกปิดพวกเขาจากศาสนา”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 2865)

4.2.3 ฮุกุมการศึกษาอสุลุดดีน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงฮุกุมการศึกษาอสุลุดดีนว่า²

¹ ชะติษกุดสี คือ ความหมายมาจากอัลลอฮ์ ﷻ และตัวบทมาจากท่านนะบี ﷺ (al-Tahhān, 1987 : 127).

² Tuan Mināl, n.d. : 6.

” برمول حکم فد بلاجر علم أصول الدين دان مغاจร کندى ايت واجب فد حکم شرع

”أرتين دتنتوت اکندی اکن سباكى تنتوت یغ لازم تیاد دمودهکن فد منغلکنکندی

แปลว่า “ฮุกุมการเรียนรู้และการสอนวิชาอสุลุดดีนคือ วาญิบในศาสนา หมายถึง เป็น การบังคับที่ไม่สามารถละเลยได้ ”

แท้จริงวิชานั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่กำหนด หมายความว่า ฮุกุมของวิชานั้นขึ้นอยู่กับ ความรู้ที่ถูกกำหนดไว้ในวิทยารายนั้น ดังนั้นวิชาใดที่ทำให้เกิดการปฏิบัติในสิ่งฟรัฎู วิชานั้นนับเป็นฟรัฎู ด้วย เช่นเดียวกันกับวิชาที่ทำให้เกิดการปฏิบัติในสิ่งที่สุนัต วิชานั้นนับเป็นสุนัตด้วยเช่นกัน

ความจริงแล้วการศึกษาวิชาอสุลุดดีนนั้นมีทั้งที่เป็นฟรัฎูอัยนและฟรัฎูกิฟายะฮ์ และนี้เป็นฮุกุมปกติของวิชาศาสนาโดยทั่วไป

อิบนุ अबดุลบَّر¹ กล่าวว่า อุละมาอ์มีความเห็นรวมว่า แท้จริงจากวิชานั้นมีสิ่งที่เป็น ฟรัฎูอัยนกับทุกคนเป็นการเฉพาะสำหรับเขาและมีสิ่งที่เป็นฟรัฎูกิฟายะฮ์ ในเมื่อมีคนหนึ่งได้มาปฏิบัติ ขึ้น สิ่งที่ถูกกำหนดเป็นฟรัฎูกับกลุ่มชนนั้นก็พ้นไป (Ibn ‘Abd al-Bar, 1994 : 58-59).

อิบนุ ตัยมียะฮ์ กล่าวว่า การแสวงหาวิชาความรู้ศาสนานั้นเป็นฟรัฎูกิฟายะฮ์ นอกจากในสิ่งที่ได้กำหนดไว้ อาทิ เช่น กำหนดให้กับทุกคนรู้ในสิ่งที่ทรงใช้และรู้ในสิ่งที่ทรงห้าม ซึ่งสิ่ง เหล่านี้เป็นฟรัฎูอัยน (Ibn Taimiyyah, 1398 : 3/328, 28/80).

แท้จริงสิ่งที่ยิ่งใหญ่ในบรรดาสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้คือเตฮะฮิด (การให้ความเป็นเอกะ ต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอัลกุรอ่านว่า :

﴿ فَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَكُمْ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴾

(سورة محمد : آية 19)

ความว่า : “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเพียง แท้) นอกจากอัลลอฮ์และจงขอร้องโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้าและบรรดา ผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮ์ทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติกรรม ของพวกเจ้าและที่พำนักของพวกเจ้า”

(สุเราะฮ์มุฮัมมัด : อายะฮ์ 19)

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ﴾

(سورة الإسراء : بعض من آية 23)

¹ ท่านคือ ยูสุฟ เป็น अबดุลลอฮ์ เป็น มุฮัมมัด เป็น अबดุลบَّر อัลนัมรีย์ อัลกุรฎูบีย์ เกิดเมื่อปี ฮ.ศ.368 และเสียชีวิตในปี ฮ.ศ.463 (al-Zirikli, 2002 : 8/240).

ความว่า : “และพระเจ้าของเจ้าบัญชาว่า พวกเจ้าอย่าเคารพภักดีผู้ใด นอกจากพระองค์เท่านั้น”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 30)

ท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวกับมูอาซว่า

((يَا مُعَاذُ هَلْ تَدْرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقُّ

الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 2856)

ความว่า : “โอ้มูอาซท่านทราบไหมว่า สิทธิของอัลลอฮ์ที่มีต่อบรรดาบ่าว คืออะไร ? และสิทธิของบรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์คือ อะไร ? ฉันกล่าวว่า อัลลอฮ์และเราะฮ์สูลของพระองค์ รู้ดีที่สุด ท่านกล่าวว่าแท้จริงสิทธิของอัลลอฮ์ที่มีต่อบรรดาบ่าวคือ พวกเขาจะต้องเคารพภักดีต่อพระองค์ และไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใดและสิทธิของบรรดาบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์คือพระองค์จะไม่ลงโทษผู้ที่ไม่ได้ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 2856)

ในชะติษอีกบทหนึ่งท่านเราะฮ์สูล ﷺ ได้กล่าวกับมูอาซว่า

((فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُؤَخِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 7372)

ความว่า : “สิ่งแรกที่ท่านต้องเชิญชวนพวกเขาก็คือให้พวกเขายืนยันในเอกภาพ ของอัลลอฮ์ตะอาลา (คือเตาฮีด)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997: 7372)

อิบนุ อะบี อัลอิซ ฮ อัลฮะนะฟี ยี กล่าวว่ “สิ่งที่ถูกต้อง สิ่งแรกที่วาญิบสำหรับ มุักัลลัฟ (ผู้ถูกบังคับให้รับผิดชอบ) คือ กล่าวคำปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์ โดยไม่ต้องพิจารณาและสงสัยเหมือนกับคำพูดของบางคนที่ถูกตำหนิ ยิ่งไปกว่านั้นบรรดาผู้นำสะลัฟ ต่างเห็นพ้องกันว่า สิ่งแรกที่ถูกใช้กับปวงบ่าวของพระองค์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสอง (ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์) และเห็นพ้องกัน อีกว่า ผู้ใดได้ทำการปฏิญาณก่อนการบรรลุศาสนภาวะ เขาผู้นั้นไม่จำเป็นต้องทำให้ใหม่อีกแล้ว สำหรับเขา”¹

¹ Ibn Abī al-Izz al-Hanafiyy, 1984 : 78.

เตาฮีดเช่นกันเป็นสิ่งสุดท้ายที่จะต้องอยู่กับมันจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตก่อนที่จะ
อำลาโลกนี้ ดังฮะดีษจากอะบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ เล่าว่าท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า :

((لَقِنُوهَا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 1523)

ความว่า : “พวกท่านจงสอนให้กับผู้ที่กำลังจะเสียชีวิตว่า (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)
แปลว่า (ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้แน่นอนนอกจากอัลลอฮ์)”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 1523)

จากอุษมาน เบน อัฟฟาน ﷺ เล่าว่าท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 26)

ความว่า : “ผู้ใดเสียชีวิตในขณะที่เขาทราบว่ามีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้
นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น เขาจะได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 26)

อิมามอันนะวะวี ได้อธิบายฮะดีษข้างต้นว่า : จงทราบเถิดว่า แท้จริงทัศนะของ
อุละมาอ์อะฮ์ลิสสุนนะฮ์และบรรดาปราชญ์มุสลิมทั้งสะลัฟและเคาะลัฟต่างเห็นพ้องกันว่า : “ผู้ที่
เสียชีวิตในขณะที่เขายังเป็นผู้ให้ความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์อย่างแน่นอน ”
จากคำอธิบายของอิมามอันนะวะวี สรุปได้คือมุสลิมที่เสียชีวิตโดยการกล่าวชะฮาดะฮ์ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)
หรือชะฮาดะฮ์ตัยน์ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ) เขาจะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องสงสัยในบรรดา
อุละมาอ์ อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ (al-Nawawiy, 1929 : 1/217)

อายะฮ์และฮะดีษข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเตาฮีดนั้นเป็นสิ่งแรกและเป็นสิ่งสุดท้ายที่
วาญิบสำหรับมุกลัฟ

ดังนั้น การศึกษาฟัรฎูอัยนจากวิชาเตาฮีดเป็นสิ่งแรกในบรรดาสิ่งที่วาญิบและเป็นสิ่ง
แรกที่ได้ฟัรฎูให้กับบรรดามุกลัฟทั้งหลาย

สิ่งที่เป็นฟัรฎูอัยนจากวิชาเตาฮีดคือ สิ่งที่ทำให้อะกีดะฮ์ของมุสลิมถูกต้องในเรื่องที่
เกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับชาติ การกระทำ พระนามและคุณลักษณะขอพระองค์โดย
ภาพรวม ซึ่งอุละมาอ์บางท่านเรียกว่า การศรัทธาโดยภาพรวม เป็นการศรัทธาที่ทุกคนจะถูกสอบสวน
ในวันอาคิเราะฮ์ต่อไป ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿فَوَرِّدْكَ لَسْتَأْتَهُمْ أَجْمَعِينَ﴾

(سورة الحجر : آية 92)

ความว่า : “ดังนั้น ขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้า แน่แน่นอนเราจะถามพวกเขาทั้งหมด”

(สุเราะฮ์อัลอิจร : อายะฮ์ 92)

ท่านนะบี ﷺ ได้อธิบายความหมายของอายะฮ์นี้ว่ามันหมายถึง คำกล่าว لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ" แปลว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์” ดังที่ปรากฏในอะดีษบทหนึ่ง

((عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِهِ ﷺ لَسْنَا لَكُمْ إِلَّا اللَّهُ))
 ((عَنْ قَوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))

(أخرجه الترمذي ، د.ت. : 3126)

ความว่า “จากท่านนะบี ﷺ ในคำตรัสของพระองค์ (ซึ่งมีความว่า) “แน่อน เราจะถามพวกเขาทั้งหมด ถึงที่พวกเขาได้กระทำไว้”ท่านกล่าวว่า จากคำกล่าว (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) แปลว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 3126)¹

ส่วนฟิรฎูกิฟายะฮ์จากวิชาเตาฮีดคือ สิ่งที่เพิ่มกว่านั้นจากการอธิบาย การยกหลักฐาน การบอกสาเหตุ การโต้ตอบกับความคลุมเครือและการตีความหลักฐาน การบังคับผู้ที่มีความต้อตั้งและการทำให้คู่กรณีหยุดการโต้เถียงด้วย ซึ่งเรียกว่า การศรัทธาโดยรายละเอียด กล่าวคือสามารถยืนหยัดด้วยหลักฐาน แก้ไขและปกป้องจากความคลุมเครือได้ ซึ่งเป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์ในวิชาศาสนาที่จำเป็นต้องมีผู้คนมาทำหน้าที่ในฟิรฎูเหล่านี้ เนื่องจากว่าการปกป้องรักษาอะกีดะฮ์ของมนุษย์มีความสำคัญยิ่งกว่าการปกป้องรักษาเนื้อเนื้อ ทรัพย์สินและเกียรติยศของพวกเขา

ฮุกุมการศึกษาวิชาฮุกุมุดดินเป็นฟิรฎูอันกับมุกัลลัฟทุกคนทั้งที่เป็นผู้ชายและผู้หญิง ด้วยหลักฐานโดยภาพรวม (بالأدلة الإجمالية) ส่วนด้วยหลักฐานโดยรายละเอียดนั้น (بالأدلة التفصيلية) เป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์ และมีเงื่อนไขในการรับผิดชอบกับวิชาฮุกุมุดดิน ๔ ประการด้วยกันคือ การมีสติปัญญา (العقل) การบรรลุนิติภาวะ (البلوغ) สมบูรณ์ด้านประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง การฟังหรือการเห็น (السمع أو البصر) และการมาถึงของการตะอวะฮ์ (بلوغ الدعوة)

4.2.4 เรื่องราวตะฮ์รี

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเรื่องราวตะฮ์รีว่า²

"دحاكيتكن بهوس أداسات دهرى¹ داغ أى فدزمان حماد² كورو امام أبى حنيفة دان
 منتوت أى أكن سكل علماء هندق بر حجه أى دغن كنان كات كامو الله ايت ادا منكال

¹ อะบูฮิซากล่าวว่าอะดีษนี้เป็นอะดีษอะสันฆะริบ

² Tuan Mināl, n.d. : 7-8 ; Dāwūd al-Faṭāniy, n.d. : 14-15 ; Muhammad Nawawiy, 1954 : 7.

ادا بتاف تبياد تمفتش مك تبياد ادا سوات يغ موجود ملينكن ادا تمفتش مك ببراف مريكت يغ
 سوده داهلكن اوله دهري مك برتان اى كفد مانسى اداكه لآك تغكل درفد علماء كامو
 سورغ مك سهوت اورغ بايق ادا لآك يائت حماد مك بركات دهري هى خليفه
 حاضر كن اولهم اكندى فداكو سفای برحجه اى سرت كو مك م ثو خليفه اكن حماد
 مك بركات حماد برى تغكوه اولهم اكنداكو ما لم اين مك تتكال برفاكى ٢ داتغ ابو
 حنيفه دان اداله اى لآك كجيل مك مليهت اى اكن كورون يغبرنما حماد ايت ددا لم دوک
 چيتا يغ ساغه مك برتبا ابو حنيفه اكندى اف سبب درفد فرچتا ن اين مك بركات اى
 بتاف اكو تبياد دو کاچيتا دان تله ميرو اوله خليفه اكنداكو برحجه سره دهري دان تله
 مهمفنكن سكل علماء دان اكو برمفى سما لم ددا لم تيدور كو اكن سوات فليهن يغ ساغه
 منكر..."

แปลว่า “ ได้มีเรื่องเล่าว่า มีตะฮรีคนหนึ่งในสมัยฮัมมาตอาจารย์ของอะบูฮะนีฟะฮ์
 ได้ชักชวนบรรดา อุลละมาอ์ เพื่อที่จะโต้แย้งกับพวกเขา โดยที่เขากล่าวว่า พวกท่าน
 กล่าวว่า อัลลอฮ์นั้น มี ในเมื่อมีทำไม่มีมีที่อยู่ เนื่องจากว่าไม่มีสิ่งใดที่มีอยู่เว้นแต่
 จะต้องมีที่สำหรับมัน บรรดาอุลละมาอ์เหล่านั้นได้ประสบความสำเร็จพบกับตะฮรี
 ตะฮรีได้ถามกับผู้คนที่ ยังคงเหลือในบรรดาอุลละมาอ์ของพวกท่านอีกไหม ผู้คนส่วนใหญ่
 ใหญ่ตอบว่ายังมีอีกคือฮัมมาต ตะฮรีกล่าวว่า โอ้ เคาะลีฟะฮ์จงนำเขามากับฉันเพื่อ
 เขาได้โต้แย้งกับฉัน ท่านเคาะลีฟะฮ์จึงได้เรียกเชิญฮัมมาต ฮัมมาตกล่าวว่าท่านจงให้
 เวลาแก่ฉันคืนนี้ เข้ารุ่งขึ้นอะบูฮะนีฟะฮ์ได้มาหาท่านฮัมมาตซึ่งขณะนั้นอะบู
 ฮะนีฟะฮ์อายุยังน้อยอยู่ อะบูฮะนีฟะฮ์เห็นอาจารย์ของท่านที่ชื่อฮัมมาตอยู่ในสภาพ
 ที่โศกเศร้ายิ่ง ท่านจึงถามอาจารย์ว่าอะไรคือสาเหตุที่ต้องโศกเศร้าเป็นเช่นนี้
 อาจารย์ตอบว่าฉันจะไม่โศกเศร้าได้อย่างไรในเมื่อเคาะลีฟะฮ์ได้เชิญฉันให้โต้แย้งกับ
 ตะฮรี ซึ่งได้รวบรวมบรรดาอุลละมาอ์ไปแล้ว และฉันได้ได้เห็นสิ่งที่ชั่วร้ายยิ่งในขณะ
 กำลังนอนเมื่อคืน...”

จากการศึกษาเรื่องราวตะฮรีข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยไม่พบประวัติตะฮรีว่าเป็นใคร
2. เนื้อหาของเรื่องมีความน่าเชื่อถือน้อยมาก เนื่องจากเนื้อหาขัดแย้งกับความเป็น

¹ คือ พวกภวชนนิยมที่ปฏิเสธพระเจ้า ปฏิเสธผู้ทรงสร้างโลกนี้และมีความเชื่อว่าโลกนี้มีอยู่ดั้งเดิมด้วยตัวมันเองไม่มีผู้สร้าง ปฏิเสธวัน
 อาคิเราะฮ์และเชื่อด้วยความคงอยู่ของกาลเวลาตลอดไป

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ฮัมมาต เป็น อะบี สุไลมาน อะบู อิสมาอิล อัลกุฟัย อัลฟะกีฮฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ ๑๒๔(Mustafā al-Shakā'ah,
 1983 : 39-41).

จริง อาทิ เช่น ในเนื้อหากล่าวว่า “เข้ารุ่งขึ้นอะบูอะนีพะฮ์ได้มาหาท่านฮัมมาตซึ่งขณะนั้นอะบูอะนีพะฮ์อายุยังน้อยอยู่” อันที่จริงอะบูอะนีพะฮ์เริ่มเรียนกับฮัมมาตเมื่ออายุประมาณ ๒๒ ปี (Mustafā al-Shakā‘ah, 1983 : 39-41) หลังจากนั้น ๑๘ ปี ฮัมมาตได้เสียชีวิต คือ ในปี ฮ.ศ. ๑๒๐

3. การนำเสนอเรื่องราวตะฮ์รีของผู้แต่งเป็นการยกตัวอย่างหลังจากที่ได้มีการอธิบายฮุกุมฟิรฎุกิฟายะฮ์ กล่าวคือ ในเมืองหนึ่งๆ จะต้องมีผู้รู้ที่สามารถอธิบาย ยืนหยัดหลักฐานปกป้อง และได้แย้งกับความคลุมเครือต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องอะกัตตะฮ์อย่างกรณีเรื่องราวตะฮ์รี

4.3 ฮุกุมและการจำแนกฮุกุม

หลังจากอธิบายความรู้และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ผู้แต่งได้กล่าวถึง เรื่องฮุกุมและการจำแนกฮุกุมว่า¹

"برمول معنى حكم ايت يائت ماثباتكن سوات فكرجائن أتو منفیکندى دان يغ محكمكن
دغن اثبات² أتونفى³ ايت اذا كلاث شرع دان اذا كلاث عقل دان اذا كلاث عادة مك سبب
ايتوله تربهاكى حكم ايت كفتيك بهاكى فرتما حكم شرع كلوا حكم عقل دان
كتيك حكم عادة"

แปลว่า “ ความหมายของฮุกุมนั้นคือ การยืนหยัดหรือการปฏิเสธเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และการกำหนดฮุกุมด้วยการยืนหยัดหรือการปฏิเสธนั้นบางครั้งกำหนดโดยชะรุอ บางครั้งกำหนดโดยอะกัลและบางครั้งกำหนดโดยอาดัต ด้วยเหตุนี้ฮุกุมจึงแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ หนึ่งคือฮุกุมชะรุอ สองคือฮุกุมอะกัล และสามคือฮุกุมอาดัต”

การแบ่งฮุกุม⁴ เป็น ๓ ประเภทโดยพิจารณาอิชบาด (การยืนหยัด) หรือนัฟย (การปฏิเสธ) เป็นที่ตั้ง คือ ฮุกุมอ๊กลิย ฮุกุมอาดัต และฮุกุมซัรฮีย¹

¹ Tuan Mināl, n.d. : 9.

² หมายถึง การยืนหยัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับฮุกุม

³ หมายถึง การปฏิเสธในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับฮุกุม

⁴ ฮุกุม เิงภาษา คำว่า “ฮุกุม” เป็นคำภาษาอาหรับอ่านว่า “ฮุกุม” (حُكْمٌ) เป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า حَكَمَ حَكْمًا أَمْرًا หมายความว่า ฮะกะมะะ ยะฮุกุม ฮุกุมัน วะฮุกุมะฮ์ และ “ฮุกุม” (حُكْمٌ) มีค่าเป็นพหูพจน์คือ “อะฮากามุน” (أحكام) แปลว่า คำพิพากษา คำชี้ขาด อำนาจ การปกครอง คำสั่งและกฎ (Ibrāhīm Mustafā, et al. 1972 : 190; Zainuddin al-Rāziy, 1983 : 148 ; al-Zāwiy, 1963 : 149) ฮุกุม เิงวิชาการ อุละมาอ์ได้ให้ความหมายของ “ฮุกุม” ดังนี้คือ ฮุกุม คือ การพาดพิงต่อ

4.3.1 ความหมายฮุกุมอักษีย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายฮุกุมอักษียว่า²

"حكم عقل ايت يائت ماثباتكن سوات فكرجائن بك سوات فكرجائن اتومنفيكندى
درفدان درفد كتبدان ترهنتى اتس بر اولغ ۲ چوبادان تياد ترهنتى اتس هنتر اوله يغ مهنتر
كن"

แปลว่า “ฮุกุมอะกัลนั้นคือการยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งจากนั้น
โดยไม่ได้ยึดการทดลองหลาย ๆ ครั้งและไม่ได้ยึดถือบทบัญญัติที่เป็นแหล่งที่มา”

ความหมายฮุกุมอักษียข้างต้นเหมือนกับความหมายของอิมามอัลบักดาดี ท่านกล่าวว่า
“ฮุกุมอักษียคือ การยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งจากนั้น โดยไม่ได้ฟังการทดลอง
หลาย ๆ ครั้งและไม่ได้ฟังบทบัญญัติ” (al-Baghdādiy, 1985 : 25) เช่นเดียวกันกับชัยค
อับดุลเราะชาค อะฟีฟี ท่านกล่าวว่า “ฮุกุมอักษียคือ การยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่ง
จากนั้นตามนัยแห่งความคิด โดยไม่ได้ฟังบทบัญญัติและไม่ได้ฟังการทดลองหรือทำซ้ำกัน”
(‘Abd al-Razāq ‘Affiy, n.d. : 1/149)³

การให้ความหมาย ฮุกุมอักษีย โดยยึดหลักการทางอุศูลุดดีนคือ “النظر والتفكر”
แปลว่า การพิจารณาและกระบวนการคิดเป็นหลัก กล่าวคือพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วนำมาคิดเพื่อจะ
กำหนดการยอมรับหรือการยืนหยัดหรือการปฏิเสธโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการทดลองใดๆ ทั้งสิ้น⁴

4.3.2 ความหมายฮุกุมอาดัต

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายฮุกุมอาดัตว่า⁵

"حكم عادة ايت يائت ماثباتكن سوات فكرجائن بك سوات فكرجائن اتومنفيكندى
درفدان دغن واسطه دچوبا ۲ كندى دغن بر اولغ ۲"

แปลว่า “ฮุกุมอาดัตนั้นคือการยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งจากนั้น
โดยผ่านการทดลองหลาย ๆ ครั้ง”

สิ่งหนึ่งโดยการยอมรับหรือปฏิเสธ (al-Jurjaniy, n.d.: 55) ตัวอย่างการพาดพิงที่ยอมรับ เช่น คำว่า (محمد رسول الله) แปลว่า
มุฮัมมัดคือ เราะซูลของอัลลอฮ์ และการพาดพิงที่ปฏิเสธ เช่น คำว่า (مسيلمه ليس برسول) แปลว่า มุสลิมะมะฮ์ไม่ใช่เป็นเราะซูล
ฮุกุม คือ การยืนหยัดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือการปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากเรื่องนั้น (al-Kubaisiy, n.d.: 169).

¹ ดูเพิ่มเติมใน al-Baghdadiy, 1985 : 25 ; al-Sanūsiy, 2009 : 52-53 ; Abd al-Razāq Afīfy, 1420 : 2.

² Tuan Mināl, n.d. : 9.

³ ดูเรื่องเดียวกัน (al-Sanūsiy, 2009 : 73).

⁴ ดูรายละเอียดในหน้า ๑๘๖ หัวข้อ ๔.๓.๖

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 9.

ความหมายฮุกุมอาดัตข้างต้นเหมือนกับความหมายของฮุกุมอาดัตหลาย ๆ ท่าน (‘Abd al-Razāq ‘Afīfīy, 1420 : 4) ความหมายฮุกุมอาดัตจะเห็นได้ว่าการยอมรับหรือปฏิเสธต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะต้องผ่านกระบวนการทดลองมาหลายครั้งซึ่งแตกต่างกับฮุกุมอักลียโดยไม่ต้องทดลองหรือทำซ้ำกันหลายๆ ครั้ง

โดยหลักทางฮุกุมอาดัตฮุกุมอาดัตจำแนกออกเป็น ๔ ชนิด คือ

1. การสัมพันธ์กันระหว่างสองสิ่ง เช่น การรู้สึกรู้สึกร่วมกับการกิน
2. การสัมพันธ์กันระหว่างสองสิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสกันได้ เช่น การไม่รู้สึกรู้สึกร่วมกับการไม่กิน

กับการไม่กิน

3. การสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งที่มีกับสิ่งไม่มี เช่น การรู้สึกรู้สึกร่วมกับการไม่ห่มผ้า
4. การสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งที่ไม่มีกับสิ่งที่มี เช่น การไม่ห่มผ้ากับการมีเปียก¹

ฮุกุมอาดัตจะต้องผ่านการสัมผัส การทดลอง การพิสูจน์ได้ แต่ไม่สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในเรื่องอะกีดะฮ์ เตาฮีด อีมาน เพราะจะทำให้เกิดการปฏิเสธในพระเจ้า

4.3.3 ความหมายฮุกุมซัรอีฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายฮุกุมซัรอีฮ์ว่า²

"Dan حکم شرع ایت کلام الله یغیر کنتخ دغن فربواتن مکلف دغن تنتوت سوره اتو تنتوت تکه اتو دغن هارس اتو یغدهنتر کن بک تنتوت دان بک اباحه"

แปลว่า “และฮุกุมซัรอีฮ์นั้นคือ กะลามุลลอฮ์ (คำตรัสของอัลลอฮ์) ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมุกลัลฟโดยการสั่งใช้หรือสั่งห้ามหรืออนุญาต หรือการบัญญัติศาสนาด้วยการสั่งและการอนุญาต”

ฮุกุมซัรอีฮ์ หมายถึง คำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบรรดามุกลัลฟ (ผู้บรรลุลุสณภาวะ) ที่มีลักษณะเป็นการสั่งการให้ทำ หรือให้งดกระทำ หรือให้เลือกระหว่างการกระทำและไม่กระทำ หรือโดยการวางสัญญาณไว้

นियาม ฮุกุมซัรอีฮ์ ข้างต้นปรากฏจากคำนิยาม (al-Taftāzāniy, 1996 : 1/24 และ al-Bahāriy, n.d. : 1/54) การบัญญัติ ฮุกุมซัรอีฮ์โดยพิจารณา ๓ ลักษณะหลัก คือ การสั่งใช้ เช่น เกี่ยวกับการละหมาด³ การสั่งห้าม เช่น การกินดอกเบ็ญ⁴ และการให้เลือก เช่น การกินและการดื่ม⁵ เรื่องละเอียดจะกล่าวต่อไป⁶ ฮุกุมซัรอีฮ์แบ่งออกเป็นฮุกุมตักลีฟียะฮ์และฮุกุมวักอียะฮ์

¹ al-Sāwiy, 1947 : 21 ; Abd al-Razāq ‘Afīfīy, 1420 : 2.

² Tuan Mināl, n.d. : 9.

³ สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ อายะฮ์ที่ ๗๘

⁴ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๒๗๕

⁵ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๑๘๗

⁶ คูรุลอะฮ์ดีคหน้า ๑๘๐-๑๘๖

4.3.4 ความหมายฮุกุมตักลีฟีย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงฮุกุมตักลีฟียว่า¹

"دَمَا كُنْ حَكْمٌ تَكْلِيفِي يَغْ أَمَفْت دَهْلَوَايْت (يَأْتِ وَاجِبٌ ، سَنَةٌ ، حَرَامٌ دَانَ مَكْرُوهُ)"

แปลว่า “ได้เรียกชื่อว่า ฮุกุมตักลีฟีย กับสี่ประการที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ (คือ วาญิบ สุนัต ฮะรออมและมักรูฮ)”

ฮุกุมตักลีฟีย หมายถึง ฮุกุมที่สั่งให้มุกลัฟกระทำหรืองดการกระทำ หรือให้เลือกระหว่างการกระทำกับการงดกระทำ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท² คือ

1) วาญิบ (واجب) คือ สิ่งที่ให้ผลบุญกับผู้ที่กระทำและถูกทรมานกับผู้ที่ไม่ทำ หมายถึง การสั่งให้กระทำอย่างเด็ดขาด เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ﴾

(سورة النساء : بعض من آية 36)

ความว่า “และพวกเจ้าจงเคารพสักการะต่ออัลลอฮ์”

(สุเราะฮ์อันนิสาฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 36)

การสั่งใช้โดยใช้ลักษณะคำสั่งเป็นฮุกุมวาญิบนอกจากมีหลักฐานอื่น

2) สุนัต (سنة) หรือ มันดูบ (مندوب) คือ สิ่งที่ให้ผลบุญกับผู้ที่กระทำและไม่ถูกทรมานกับผู้ที่ไม่ทำ หมายถึง การสั่งให้กระทำอย่างไม่เด็ดขาด เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينِكُمْ إِلَىٰ آجَلٍ مُّسَمًّى فَاتَّخِذُوهُ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 282)

ความว่า “ โอ้ บรรดาผู้ศรัทธา เมื่อพวกเจ้าทำการกู้ยืมหนี้สินกันโดยมีกำหนดเวลาที่แน่นอน พวกเจ้าจงทำบันทึกมันไว้เถิด”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 282)

อายะฮ์นี้เป็นคำสั่งให้บันทึกสัญญากู้ยืม ซึ่งตามหลักแล้วถือว่าเป็นวาญิบ แต่คำสั่งนี้ได้เปลี่ยนสภาพวาญิบเป็นมันดูบ ด้วยคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ในอายะฮ์ถัดไปที่ว่า

﴿فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِيَ مِنْهُ أَمْنَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 283)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 9.

² Ibn Qudamāh .n.d. : 1/90-126 ; al-Zuhailiy, 1986 : 1/42-45.

ความว่า “ หากมันต่างฝ่ายต่างไวใจซึ่งกันและกัน ลูกหนี้ผู้ได้รับความ
ไว้วางใจก็จงชำระหนี้สินที่เขาได้รับความไว้วางใจเสีย และเขาจงยำเกรง
ต่ออัลลอฮ์ผู้ทรงอภิบาลของเขา”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 283)

พิจารณาสำนวนคำว่า มันดูบ จะแสดงถึงผลตอบแทน กล่าวคือ ผู้ที่กระทำจะได้ผล
บุญ ผู้ที่ไม่กระทำจะไม่ได้บาป

3) ฮะรอม (حرام) คือ สิ่งที่ถูกทรมานกับผู้ที่จะกระทำและให้ผลบุญกับผู้ที่จะทำ
หมายถึง การห้ามมิให้กระทำอย่างเด็ดขาด เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿فَلَا تَقُلْ لِمَا آفٍ وَلَا تَنْهَرُهُمَا﴾

(سورة الإسراء : بعض من آية 23)

ความว่า “ และเจ้าจงอย่ากล่าวคำว่าอูฟ แก่ท่านทั้งสอง (บิดามารดา) และ
อย่าตะโกนใส่ท่านทั้งสอง”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 36)

4) มักรูฮ (مكروه) คือ สิ่งที่ให้ผลบุญกับผู้ที่จะทำและไม่ถูกทรมานกับผู้ที่จะทำ
หมายถึง การห้ามมิให้กระทำอย่างไม่เด็ดขาด ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับมันดูบ การที่จะถือว่าเป็นการ
สั่งห้ามที่ไม่เด็ดขาดนั้น จะต้องมีหลักฐานสนับสนุนด้วยเช่นเดียวกับคำสั่งให้กระทำที่เปลี่ยนสภาพเป็น
คำสั่งที่ไม่เด็ดขาด เช่น ฮะดีษของท่านเราะซูล ﷺ ที่กล่าวว่า :

((مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّومَ وَالْكُرَّاثَ فَلَا يَقْرَأَنَّ مَسْجِدَنَا، فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى
مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدَمَ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 74)

ความว่า “ ใครก็ตามที่รับประทานหัวหอม กระเทียม ต้นหอม เขาจงอย่า
ใกล้มัสยิดของเรา เพราะแท้จริงบรรดามะลาอิกะฮ์ได้รับการรบกวนจากสิ่ง
ที่มนุษย์ได้รับการรบกวน”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 74)

โดยหลักการแล้วสิ่งที่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ห้ามมิให้กระทำนั้น ถือว่าเป็นการห้าม
อย่างเด็ดขาด หลักฐานที่แสดงว่าไม่ได้ห้ามอย่างเด็ดขาดนั้นคือ คำกล่าวของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ใน
เมื่อมีเศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่งถามถึงหัวหอมว่า มันเป็นฮะรอมหรือ ? ท่านนะบี ﷺ ตอบว่า

((لَا، وَلَكِنِّي أَكْرَهُهُ مِنْ أَجْلِ رِيحِهِ))

(أخرجهم مسلم ، 1996 : 170)

ความว่า “ ไม่ แต่ฉันเกลียดมัน เพราะกลิ่นของมัน ”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 170)

การรับประทานหัวหอมนับเป็นฮุกุมมักรูฮ เนื่องจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ห้ามด้วยสาเหตุกลิ่นของมัน

5) มุบาฮ (مباح) คือ สิ่งที่ไม่ได้รับผลบุญกับผู้ที่กระทำและไม่ถูกทรมานกับผู้ทีละทิ้ง หมายถึง การให้สิทธิแก่ผู้กลับที่จะกระทำหรืองดการกระทำ กล่าวคือ ให้เลือกที่จะกระทำก็ได้ ไม่กระทำก็ได้ โดยไม่มีผลใดๆ ทั้งสิ้น ส่วนหลักฐานที่แสดงว่าเป็นมุบาฮนั้น โดยเข้าใจจากตัวบทอัลกุรอานหรือฮะดีษที่ใช้นั้นว่า “ไม่เป็นบาป” (لا جناح) หรือ (لا إثم) ดังปรากฏในอัลกุรอาน อาทิเช่น

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 235)

ความว่า “ และไม่มีบาปใดๆ แก่พวกเจ้า ในสิ่งที่พวกเจ้ากล่าวเป็นนัยในการขอหญิง (ซึ่งยังอยู่ในอิตตะฮ์)”

(สูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 235)¹

ไม่เป็นความผิดกับผู้ที่พูดจาเลียบเคียงอ้อมค้อมเพื่อการสู่ขอสตรีที่อยู่ในระหว่างอิตตะฮ์ที่สามมีเสียชีวิตหรืออิตตะฮ์ที่สามมีหย่าครั้งที่สามเท่านั้น (al-Tabariy, 2000 : 5/95).

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 173)

ความว่า “ แล้วผู้ใดได้รับความคับขัน โดยมีใช่ผู้เสาะแสวงหาและมีใช่เป็นผู้ละเมิดขอบเขตแล้วไซ้ร ก็ไม่มีบาปใดๆ แก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ ”

(สูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 173)²

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันปรากฏในสูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๒๓๖ และสูเราะฮ์อัลอะฮซาบ อายะฮ์ที่ ๕๕

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันปรากฏในสูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๑๘๒ และ๒๐๓

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงอนุญาตให้บริโภคได้สำหรับผู้ที่อยู่ในภาวะคับขัน ไม่สามารถจะหาอาหารอื่นเพื่อประคองชีวิตได้ นอกจากเนื้อสุกรหรือสิ่งที่ฮะรอมเท่านั้น แต่มิใช่ถือโอกาสจนเกินความจำเป็น (al-Ṭabariy, 2000 : 3/321 ; Ibn Kathīr, 1999 : 1/482).

เป็นที่ทราบกันสุกุ่มนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ สุกุ่มตักลีฟีย์ที่ได้อธิบายไปแล้วและสุกุ่มวัฎอียีย์

ความหมายสุกุ่มวัฎอียีย์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสุกุ่มวัฎอียีย์ว่า¹

"دان دمای لیم این حکم وضعی² (بأیت سبب ، شرط ، مانع ، صحیح دان فاسد)"
แปลว่า "และได้เรียกชื่อกับห้าประการนี้ว่าสุกุ่มวัฎอียีย์ (คือ สะบับ ชะรฎู มานอิฮ์ เศาะฮิฮ์ และฟาสิด)"

สุกุ่มวัฎอียีย์ คือ สุกุ่มที่ถูกกำหนดโดยสิ่งอื่นเพื่อเป็นสัญญาณของสุกุ่ม³ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ ๕ ประการดังต่อไปนี้

1) สะบับ (سبب) แปลว่า สาเหตุ หมายถึง ลักษณะที่ชัดเจนและแน่นอนที่ถูกกำหนดให้เป็นสัญญาณของสุกุ่ม โดยที่สุกุ่มจะเป็นเสมือนเงาของสาเหตุ กล่าวคือหากมีสาเหตุเมื่อใดสุกุ่มก็จะมีเมื่อนั้น และหากไม่มีสาเหตุสุกุ่มก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเด็ดขาด อาทิ เช่น การคล้อยของดวงอาทิตย์เป็นสัญญาณของการละหมาดซุฮริ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ ﴾

(سورة الاسراء : بعض من آية 78)

ความว่า "และเจ้าจงดำรงการละหมาดเมื่อตะวันคล้อย"

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 78)

สาเหตุนั้นเป็นสัญญาณของสุกุ่ม โดยสุกุ่มจะเป็นผลของสาเหตุเสมอ กล่าวคือหากขาดสาเหตุแล้ว สุกุ่มก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเด็ดขาด

2) ชะรฎู (شرط) แปลว่า เงื่อนไข หมายถึง ลักษณะที่ชัดเจนและแน่นอนที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์แก่สิ่งที่เป็นเงื่อนไข แต่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งนั้น หากขาดเงื่อนไขแล้วสุกุ่มก็จะไม่บังเกิดเป็นสุกุ่ม เช่น การมีวะลีย์ (ผู้ปกครอง) ในการแต่งงาน ดังฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 10.

² สุกุ่มวัฎอียีย์ในที่นี้หมายถึงสะบับ ชะรฎู มานอิฮ์ เศาะฮิฮ์และฟาสิด

³ Ibn Qudāmah .n.d. : 1/157-167 ; al-Zuhailiy, 1986 : 1/93-108.

((لَا نِكَاحَ إِلَّا بِوَلِيِّ))

(أخرجها أبو داود ، د.ت. : 2085)

ความว่า “ ไม่มีการแต่งงานนอกจากด้วยวะลีย์ (ผู้ปกครอง)”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: 2085)¹

การแต่งงานจะไม่ถูกต้องหากขาดวะลีย์ เพราะวะลีย์เป็นเงื่อนไขหนึ่งในการแต่งงาน

3) มานอิ (مانع) แปลว่า สิ่งกีดขวาง หมายถึง ลักษณะที่ชัดเจนและแน่นอนที่จะกีดขวางผลของฮุกุม กล่าวคือ เมื่อมีสิ่งกีดขวาง ฮุกุมก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น การฆ่าผู้อื่น เป็นสิ่งกีดขวางในการรับมรดก ดังฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่กล่าวว่า :

((لَيْسَ لِلْقَاتِلِ مِنَ الْمِيرَاثِ شَيْءٌ))

(أخرجها النسائي ، 2001 : 6333)

ความว่า “ ไม่มีสิ่งใดจากมรดกสำหรับผู้ฆ่า”

(บันทึกโดย al-Nasā'iy, 2001: 6333)²

การฆ่าผู้อื่นเป็นสาเหตุทำให้เกิดการกีดขวางในการรับมรดกจากผู้ตาย

4) เศาะฮี้ฮ (صحيح) แปลว่า ถูกต้อง หมายถึง การกระทำที่มีผลทางกฎหมายอย่างสมบูรณ์ หากการกระทำนั้นเป็นการประกอบศาสนกิจ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต การประกอบพิธีหัจญ์ ก็จะทำให้ผู้ใดกระทำให้หมดภาระจากสิ่งดังกล่าวและจะไม่มีควมรับผิดชอบอีกต่อไป ทั้งยังจะไม่ถูกลงโทษในโลกนี้ แต่ตรงกันข้ามจะได้รับผลตอบแทนในวันอาคิเราะฮ์อีกด้วย หากเป็นการทำนิติกรรมก็จะมีผลบังคับทางกฎหมายและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้ทำนิติกรรมไว้ เช่น การสมรสก็จะทำให้คู่สมรสเป็นสามีภรรยา และเป็นที่ฮะลาลแก่กัน เป็นต้น ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(سورة آل عمران : آية 31)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ ก็จงปฏิบัติตามฉัน อัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่าน และจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

¹ ฮะดีษเดียวกัน (บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1976 : 1101 ; บันทึกโดย 'Ibn Majah, 1976 : 1881) อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮเศาะฮี้ฮ (al-Albāniy, n.d. : 1101).

² อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ (al-Albāniy, n.d. : 5422).

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน : อายะฮ์ ๓๑)¹

การปฏิบัติกิจการศาสนาทั้งหมดจะไม่ถูกต้องเว้นแต่ต้องปฏิบัติตามท่านนะบีมุฮัมมัด ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือการกระทำ ล้วนแล้วต้องสอดคล้องกับท่านนะบีมุฮัมมัดทั้งสิ้น (Ibn Kathīr, 1999 : 2/32 ; al-Baghawiy, 1997 : 2/27).

5) ฟาสิด (فاسد) แปลว่า ไม่ถูกต้อง เสียหาย ผิดพลาด หมายถึง การกระทำที่เป็นโมฆะโดยไม่มีผลแต่อย่างใด กล่าวคือ สิ่งที่อัลลอฮ์บัญชาให้มุกลัฟกระทำหรือสิ่งที่กฎหมายอิสลามได้บัญญัติไว้สำหรับมุกลัฟนั้น เมื่อมุกลัฟได้กระทำขึ้นมาแล้ว ถือว่าไม่ถูกต้องหากมีความบกพร่องในองค์ประกอบส่วนใดหรือขาดเงื่อนไขก็ตาม การกระทำนั้นจะถือว่าไม่มีผลหรือเป็นโมฆะ ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَلَا تَنْكُحُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 221)

ความว่า “และพวกเจ้าจงอย่าแต่งงานกับหญิงมุชริกจนกว่านางจะศรัทธา”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๒๑)

การแต่งงานกับหญิงที่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากอัลลอฮ์ได้ทรงห้ามบรรดามุอ์มินแต่งงานกับพวกเขาจนกว่าจะศรัทธา (Ibn Kathīr, 1999 : 1/582)

4.3.5 ศัพท์เทคนิค

ผู้แต่งได้กล่าวถึง ศัพท์เทคนิคที่ใช้ในการเขียนหนังสืออะกีดะฮ์อันนาญินหลายคำด้วยกัน เช่น

คำว่า “กือตะฮวี อุเลฮฺมุ” (كتهوي اولهم) แปลว่า ฟังทราบเถิด จงรู้เถิด การใช้ประโยค “กือตะฮวี อุเลฮฺมุ” เพื่อจะเน้น พร้อมให้ความสำคัญต่อประโยคที่จะกล่าวต่อไป

คำว่า “เบอร์มูลา” (برمولا) แปลว่า การเริ่มต้น การใช้ประโยค “เบอร์มูลา” เพื่อจะเน้นว่าประโยคต่อไปนี้เป็นประโยคใหม่

คำว่า “ฟาอิตะฮ์” (افتاح) แปลว่า ประโยชน์ การใช้ประโยค “ฟาอิตะฮ์” เพื่อจะบอกถึงผลที่ได้รับจากสำนวนประโยคที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้

คำว่า “อะดอปน” (ادافون) แปลว่า ส่วน - นั้น การใช้ประโยค “อะดอปน” เพื่อที่จะให้เหตุผลอีกอย่างซึ่งจะแตกต่างกับเหตุผลที่กล่าวมาก่อนหน้านี้

คำว่า “ตันบิฮ์” (تنبيه) แปลว่า การเตือน ข้อสังเกต การใช้ประโยค “ตันบิฮ์” เพื่อใช้ในการตักเตือน ให้ระมัดระวัง หรือสังเกตกับเรื่องต่อไป

¹ ความหมายเดียวกันปรากฏในสะดิษบันทึกโดย (al-Buhkariy, 1422 : 7280).

คำว่า “ชะฮะดาน” (شهدان)¹ แปลว่า การนำไปประยุกต์ใช้หลักการ การใช้ประโยค “ชะฮะดาน” มีเจตนารมณ์ นัยสำคัญคือ สนับสนุนการนำหลักการไปประยุกต์ใช้กับสำนวนประโยคที่จะกล่าวหลังจากคำ “ชะฮะดาน”

4.3.6 ชุกุมอักษีย์ 3 ประเภท

ผู้แต่งได้กล่าวถึงชุกุมอักษีย์ 3 ประเภทว่า²

"حكم عقل ايت در فد تيک بهاکی ايت (الوجوب) فرتمان وجوب يائت تياد منريما نفی (والاستحالة) کدوا استحالة يائت تياد منريما ثبوت (والجواز) کتيک جواز يائت منريما کدوان تتاف اتس جالن برکتی ۲ دغن معنی قبول ثبوت فدرات کتيکا دان قبول انتفاء فدرات کتيکا يغلاين بوکن اتس جالن برهمفون"

แปลว่า “ชุกุมอะกัลนั้นมี ๓ ประการคือ ๑. วุญบ หมายถึง การไม่ยอมรับการปฏิเสธ 2. อิสติ ฮาละฮ์ หมายถึง การไม่ยอมรับความแน่นอน ๓. ญะวาฮ หมายถึง การยอมรับทั้งสองอย่างโดยวิธีการสับเปลี่ยน กล่าวคือ การยอมรับความแน่นอนในเวลาหนึ่งและการยอมรับการปฏิเสธอีกในเวลาหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่รวมอยู่ในเวลาเดียวกัน” การจำแนกชุกุมอะกัลออกเป็น ๓ ประการนั้น เป็นการแบ่งตามแนวทางของ อุละมาอ์อะฮลิล กะลาม เช่น อิมามอัสนุสีย³ อิมามอัศศอวีย⁴ มีดังนี้⁵ คือ

1. วาญิบ อักษีย์ หมายถึง สิ่งที่สติปัญญาไม่คิดว่าสิ่งนั้นไม่มี หรือทุกสิ่งจากตัวตน (ชาติ) หรือคุณลักษณะหรือการกล่าวอ้างถึง ไม่ยอมรับการปฏิเสธในตัวตน
2. มุสตะฮิล อักษีย์ หมายถึง สิ่งที่สติปัญญาไม่คิดว่าสิ่งนั้นมี หรือทุกสิ่งจากตัวตน (ชาติ) หรือคุณลักษณะหรือการกล่าวอ้างถึง ไม่ยอมรับการยืนยันในตัวตน
3. ญะวาฮ อักษีย์ หมายถึง สิ่งที่สติปัญญาคิดว่าสิ่งนั้นมี หรือไม่มีก็ได้ หรือทุกสิ่งยอมรับในการปฏิเสธหรือการยืนยัน

อุละมาอ์อะฮลิล กะลาม⁶ ได้แบ่งวาญิบ อักษีย์ออกเป็น ๖ ประการคือ

1. วาญิบ ซาติย⁷ อาทิ เช่น การมีอัลลอฮ์พระเจ้าของเรา
2. วาญิบ อะเราะฮีย¹ อาทิ เช่น การเข้าสวรรค์ของเศาะฮาบะฮ์ ๑๐ ท่าน

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ วิธีการเรียบเรียงหนังสือ หน้า ๑๓๕

² Tuan Mināl, n.d. : 10.

³ al-Sanūsiy, 2009 : 45.

⁴ ท่านคือ อะหมัด เป็น มุฮัมมัด อัลคูลุติย เกิดที่ประเทศอียิปต์ เสียชีวิตที่เมืองมะดะฮ์ฮ์ในปี ฮ.ศ. ๑๒๔๘(Zirikliyi, 2002 : 1/246).

⁵ al-Sāwiyy, 1925 : 34 ; al-Safārīniyy, 1982 : 1/58.

⁶ al-Tilmasāniyy, n.d.: 69.

⁷ หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญา โดยไม่ต้องอาศัยการพิจารณา

3. วาญิบ อิษบาตี² อาทิ เช่น การยื่นหยัดในความเอะอะของอัลลอฮ์ ﷻ
 4. วาญิบ นะฟี³ อาทิ เช่น การปฏิเสธในความบกพร่องต่ออัลลอฮ์ ﷻ
 5. วาญิบ ฎะฮะรีย⁴ อาทิ เช่น เป็นไปไม่ได้ที่การกระทำนั้นเกิดขึ้นโดยไม่มีผู้กระทำ
 6. วาญิบ นะเซาะรีย⁵ อาทิ เช่น การเกิดขึ้นของสิ่งถูกสร้าง
- อุละมาอ์อะฮลิล กะลาม⁶ ได้แบ่งมุสตะฮิล อักลีย้ออกเป็น ๖ ประการคือ
1. มุสตะฮิล ซาตี¹ อาทิ เช่น การมีตัวตนของอัลลอฮ์ต้องเป็นเทหวัตถุ
 2. มุสตะฮิล อะเราะฎีย อาทิ เช่น การเข้ารกของเศาะฮาบะฮ์ ๑๐ ท่าน
 3. มุสตะฮิล อิษบาตี อาทิ เช่น การยื่นหยัดเป็นเลขคู่กับเลขสาม
 4. มุสตะฮิล นะฟี อาทิ เช่น การปฏิเสธเป็นเลขคู่กับเลขสี่
 5. มุสตะฮิล ฎะฮะรีย อาทิ เช่น การปราศจากของสสาร⁷ จากการเคลื่อนไหวและ

การนิ่ง

6. มุสตะฮิล นะเซาะรีย อาทิ เช่น การมีภาคีสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ
- อุละมาอ์อะฮลิล กะลาม⁸ ได้แบ่งญะฮิล อักลีย้ออกเป็น 5 ประการคือ
1. ญะฮิล ซาตี อาทิ เช่น การมีอยู่ของเรา
 2. ญะฮิล อิษบาตี อาทิ เช่น การเข้าสวรรค์ของบรรดามุอ์มิน
 3. ญะฮิล นะฟี อาทิ เช่น ปฏิเสธการลงโทษกับผู้ที่ถูกตี
 4. ญะฮิล ฎะฮะรีย อาทิ เช่น การเคลื่อนไหวของเทหวัตถุหรือการนิ่งของมัน
 5. ญะฮิล นะเซาะรีย อาทิ เช่น การถูกทรมานของภักดี

4.4 มุกัลลัฟและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมุกัลลัฟ

หลังจากอธิบายกฏกลุ่มและการจำแนกกลุ่ม ผู้แต่งได้กล่าวถึงมุกัลลัฟและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมุกัลลัฟโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 สิ่งที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟต้องทราบ

¹ หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญาว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ โดยไม่คาดคิด

² หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญาโดยการยื่นหยัด การทำให้มันคง

³ หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญาในการปฏิเสธ

⁴ หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญาว่ามีความจำเป็น จะขาดไม่ได้

⁵ หมายถึง สิ่งที่เข้าใจโดยสติปัญญาหลังจากการสังเกตหรือพิจารณา

⁶ al-Tilmasāniy, n.d. : 69.

⁷ สสารหรือญิรมินในภาษาอาหรับ คือ สิ่งที่มีมวล มีตัวตน ต้องการที่อยู่ สัมผัสได้ ซึ่งอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นก็ได้

⁸ al-Tilmasāniy, n.d. : 70.

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งที่วาญิบกับมุกัลลัฟต้องทราบว่า¹

"دان واجب أتس تيف ٢ مكلف دغن سبب شرع ﴿ أن يعرف ما يجب في حق مولانا جل وعز وما يستحيل وما يجوز ﴾ أر تين بهو مغنل ای اکن برغيغ واجب فدحق توهن کیت جل وعز دان برغيغ مستحيل دان برغيغ هارس فدان"

แปลว่า “และวาญิบกับมุกัลลัฟทุกคนโดยชะรูดั่งรู้สิ่งที่วาญิบสำหรับพระเจ้าของเรา สิ่งที่มีสตะฮัลและสิ่งที่ฮารุสสำหรับพระองค์”

สิ่งที่วาญิบ หมายถึง สิ่งที่วาญิบสำหรับมุกัลลัฟทุกคนต้องรู้และปฏิบัติ คือ การเคารพภักดีหรือการอิบาดะฮ์ต่อพระองค์เพียงองค์เดียว ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

(سورة الذاريات : آية 56)

ความว่า : “และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(สุเราะฮ์อัซซารียาต : อายะฮ์ ๕๖)²

ความประสงค์ที่สำคัญที่สุดของการเกิดมาของญินและมนุษย์บนโลกนี้ก็คือ การเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ แต่เพียงเดี่ยวนั่น (Ibn Kathīr, 1999 : 7/425)

การภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เป็นสิทธิของพระองค์ดังปรากฏในอะดีซ ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึงสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ ที่มีต่อบรรดาบ่าวในตอนหนึ่งว่า

((فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا...))

(أخرجها البخاري ، 1997 : بعض من حديث 2856)

ความว่า “แท้จริงสิทธิของอัลลอฮ์ที่มีต่อบรรดาบ่าวคือ พวกเขาจะต้องเคารพภักดีต่อพระองค์และไม่ตั้งภาคีต่อพระองค์แต่อย่างใด...”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งจากอะดีซ 2856)

การอิบาดะฮ์ทุกประเภทนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้นและไม่อนุญาตให้กับผู้อื่นที่นอกเหนือจากพระองค์ ดังนั้น การเข้าใจอิบาดะฮ์จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อิบาดะฮ์เชิงภาษา

¹ Tuan Mināl, n.d. : 11.

² ความหมายเดียวกันในสุเราะฮ์อันนะหฺล อายะฮ์ที่ ๓๖

คำว่า “อิบาดะฮ์” เป็นภาษาอาหรับมาจากคำกริยาของคำว่า عِبَادَةٌ อ่านว่า อะบะดะดะ ยะอูบุดุ อิบาดะตัน มี ความหมายเชิงภาษาศาสตร์ เช่น การเชื่อฟัง นอบน้อมและยอมจำนน (Ibn al-Manzūr, 1993 : 3/273)

ความหมายอิบาดะฮ์เชิงภาษาจะเป็นความหมายที่ครอบคลุมกิจการต่างๆ ที่ดีและให้ประโยชน์

ข. อิบาดะฮ์เชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิง วิชาการนั้นบรรดาอุละมาอ์ได้ให้ความหมาย ของ “อิบาดะฮ์” ดังนี้

1) อิบาดะฮ์ หมายถึง การภักดีที่นอบน้อมและยอมจำนน (al-Baghawiy, 1986 : 1/41)

2) อิบาดะฮ์ หมายถึง การให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์โดยความนอบน้อมและยอมจำนน ที่สมบูรณ์ด้วยความรักและภักดี (al-Khumaiyis, n.d. : 331)

3) อิบาดะฮ์ หมายถึง คำนามที่รวบรวมทุกสิ่งทุกอย่างที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรักและพอพระทัยจากคำพูดและการกระทำ ทั้งภายในและภายนอก (Ibn Taimiyyah, n.d. : 38)

เมื่อพิจารณา อิบาดะฮ์ เชิงภาษา ดังที่ได้กล่าวข้างต้น หมายถึง การงานทุกอย่างที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยอมรับไม่ว่าจะเป็นทั้งภายในหรือภายนอก ซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นอิบาดะฮ์ที่แท้จริงหากอิบาดะฮ์นั้นปราศจากรักและนอบน้อมต่ออัลลอฮ์ ﷻ

ดังนั้น การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การทำหัจญ์ การพูดดี การปฏิบัติสัญญา การสั่งใช้ในสิ่งที่ดี การสั่งห้ามในสิ่งที่ชั่ว การทำความดีกับบิดามารดา การทำความดีกับญาติเพื่อนบ้าน การช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจน การศุอาร์ท์ การซิกิร และการอ่านกุรอาน เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือ อิบาดะฮ์ภายนอก ส่วนการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ การศรัทธาต่อบรรดาเราะสุล การรักอัลลอฮ์และเราะสุลของพระองค์ การยำเกรงต่ออัลลอฮ์ การบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ การซุโกร์ต่ออัลลอฮ์และการมอบหมายต่ออัลลอฮ์เป็นต้นซึ่งทั้งหมดนี้คือ อิบาดะฮ์ภายใน

สิ่งที่มีมุสตะฮิล หมายถึง สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ที่จะเกิดขึ้นกับอัลลอฮ์ ﷻ อาทิ เช่น ความโง่ ความอ่อนแอ ความตาย ความบอด ความหนวก การเป็นใบ้ ความสูญสลาย ความไม่มี ความขัดสน และความเสมอเหมือน เป็นต้น (al-Safārīniy, 1982 : 1/263)

โดยหลักฐานและความคิด ได้ปฏิเสธสิ่ง ที่เป็นมุสตะฮิล ต่ออัลลอฮ์ ในหลายอายะฮ์ด้วยกัน เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾

(سورة الشورى : بعض من آية 11)

ความว่า : “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์”

(สุเราะฮ์อัซซุรอ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ : 11)¹

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ใช้สำนวนที่หลากหลายในการปฏิเสธสิ่งที่เป็นมุสตะฮิลาต่อพระองค์ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว

สิ่งฮารุสในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่ชอบด้วยบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ กล่าวคือ พระองค์ทรงสิทธิ์ที่จะเลือกกระทำในสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์ โดยที่ไม่มีการบังคับสำหรับพระองค์แต่อย่างใด อาทิ เช่น การทรงสร้าง การให้เกิด การให้ปัจจัยยังชีพ การให้เจ็บ และการให้ตาย เป็นต้นซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นสิ่งฮารุสสำหรับพระองค์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾

(سورة الحج : بعض من آية 14)

ความว่า : “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงกระทำสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์”

(สุเราะฮ์อัลฮัจญ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์: 14)²

สิ่งที่วาญิบของพระองค์ทั้งหมดจำเป็นต้องมุกัลลัฟทุกคนจะต้องยึดมั่นและศรัทธาอย่างแน่วแน่ไม่อนุญาติปฏิเสธโดยเด็ดขาด สิ่งที่เป็นมุสตะฮิลาจำเป็นต้องปฏิเสธโดยสิ้นเชิง เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกับพระองค์ ส่วนที่เป็นญออฮิซจะต้องศรัทธาเหมือนกับสิ่งวาญิบ

4.4.2 ความหมายมุกัลลัฟ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายมุกัลลัฟว่า³

"(دان كتهوى) أولهم بهوس مكلف ايت يائت يغ بالغ لأك بر عقل سجهترا فنجدران دان
جكلو فندغر أتو فغليهت سمات ٢ سكاليفون دان لأك يغ سمفى أكندى أوله دعوة بغكة
رسول كفدان"

แปลว่า“และพึงทราบเถิดว่า แท้จริงมุกัลลัฟนั้นคือ ผู้ที่บรรลุดุสตาบภาวะ มีสติปัญญา มีอวัยวะสัมผัสที่สมบูรณ์ หากมีการฟังหรือการมองเห็นเท่านั้นก็เพียงพอและเป็นผู้ที่ได้รับการตะอวะฮ์ของเราะสุดด้วย”

การเข้าใจคำว่า “มุกัลลัฟ” จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. มุกัลลัฟเชิงภาษา

คำว่า “มุกัลลัฟ” (مُكَلِّفٌ) เป็นภาษาอาหรับ มาในรูปอิสมุลมัฟอูล (นามของผู้กระทำ) มาจากรากศัพท์ของคำว่า كَلَّفَ يُكَلِّفُ تَكْلِيفًا مُكَلِّفٌ مُكَلِّفٌ อ่านว่า กัลละพะ ยุกัลลิฟุ

¹ หมายความว่าเหมือนกันในสุเราะฮ์มัรยัม อายะฮ์ที่ ๖๕ สุเราะฮ์อันนะหฺล อายะฮ์ที่ ๗๖ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๒๒ สุเราะฮ์อัลอิดลาศ อายะฮ์ที่ ๓-๔ และสุเราะฮ์อัลฟุรกอน อายะฮ์ที่ ๒

² หมายความว่าเหมือนกันในสุเราะฮ์อัลอินชาน อายะฮ์ที่ ๓๐ และสุเราะฮ์อัลเกาะคือศ อายะฮ์ที่ ๖๘

³ Tuan Mināl, n.d. : 11.

ตักลีฟน มุกัลลีฟน มุกัลละฟน มีความหมายเชิงภาษา คือ ผู้ถูกให้รับผิดชอบ ผู้ถูกให้ปฏิบัติหน้าที่ ผู้ถูกผูกมัด ผู้ถูกบังคับ ผู้ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน และผู้ถูกให้แบกภาระ (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 795)¹.

ข. มุกัลลีฟเชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิงวิชาการนั้น สามารถจำแนกความหมายของ “มุกัลลีฟ”

ออกเป็นดังนี้

1. มุกัลลีฟ หมายถึง ผู้บรรลุนิติภาวะ ผู้มีสติปัญญา ผู้มีความจำ ไม่ถูกบังคับ ผู้ซึ่งเข้าใจคำสั่งศาสนา และได้รับการตอวะฮีย์ (al-Khatīb al-Sharbīniy, 1994 : 2/209)².
2. มุกัลลีฟ หมายถึง ผู้ถูกเสนอด้วยคำสั่งใช้หรือคำสั่งห้าม (Muhammad bin Abī al-Fath, 2003 : 1/135).
3. มุกัลลีฟ หมายถึง ผู้ถูกเสนอให้รับภาระทางศาสนาจากคำสั่งใช้และคำสั่งห้ามต่าง ๆ ซึ่งผลจะติดตามมาด้วยการตอบแทนและโทษ (Wizārat al-Auqāf, 1404 : 15/54).

ดังนั้น มุกัลลีฟ หมายถึง ผู้ถูกให้รับผิดชอบทางศาสนา กล่าวคือ ผู้บรรลุนิติภาวะ มีสติปัญญา มีความจำดี ไม่ถูกบังคับ และได้มีการตอวะฮีย์ ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของต่วนมีนาล

4.4.3 การบรรลุนิติภาวะ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการบรรลุนิติภาวะว่า³

"برمول بالغ كائق ٢ ايت دغن دوا فركارا فرتما دغن كلور منى دغن برمفى اتو لايث
 كمدين درفد تمام عمرث سميلن تاهن دان كدواث دغن تمام عمرث ليم بلس تاهن مك دوا
 علامة اين فد كائق ٢ لاكى ٢ دان فرمفون يعنى برسكتو فد لاكى ٢ دان فرمفون دان
 دلبيهن فد فرمفون دغن حيض كمدين درفد سمفرننا سميلن تاهن تقريب تياد مغاف
 كور غ ليم بلس هارى جاغن ليه درفد ث"

แปลว่า “การบรรลุนิติภาวะของเด็ก ๆ นั้นด้วยสองประการคือ หนึ่งโดยการออกนํ้ากามด้วยการฝันหรือโดยวิธีอื่นหลังจากครบอายุ ๙ ปี สองโดยวิธีการครบอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ ซึ่งทั้งสองสัญญาณนี้จะใช้กับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง กล่าวคือ เหมือนกันทั้งสอง และเพิ่มอีกสำหรับผู้หญิงด้วยการมาประจำเดือนหลังจากครบอายุ ๙ ปี โดยประมาณหากขาด ๑๕ วันไม่เป็นไรแต่ห้ามเกินกว่านั้น”

การบรรลุนิติภาวะจะประกอบด้วยสัญญาณดังนี้ คือ

¹ ดูเพิ่มเติมใน (Ahmad Muktar, 2008 : 3/1950 ; Rinharat Bitar An Duzi, 2000 : 9/130).

² ดูเพิ่มเติมใน (al-Ramliyy, 1984 : 3/239 ; Ibn Abidīn, 1992 : 2/247 ; Abū Zar‘ah, 2004: 1/29 ; Abū al-Husin, 2000 : 8/520; Abū al-Munzir, 2011 : 1/40 ; Abd al-Karim bin ‘Aliy, 1999 : 1/258 ; Ibn Qudamah, 2002 : 1/100).

³ Tuan Mināl, n.d. : 12..

1. สัญญาร่วมกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ได้แก่ การครบอายุ ๑๕ ปี การงอกขน
ใต้ร่มผ้า และการฟันเป็ยก

หลักฐานของการครบอายุ ๑๕ ปี

ฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((عَرَضَهُ يَوْمَ
أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِ عَشْرَةَ سَنَةً، فَلَمْ يُجْزِهِ، وَعَرَضَهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ، وَهُوَ ابْنُ خَمْسِ
عَشْرَةَ سَنَةً، فَأَجَازَهُ))

(أخرجه البخاري ، 1997 : 4097 وأبو داود ، د. ت : 2957)

ความว่า : จากอิบนุ อุมัร “แท้จริงท่านนะบี ﷺ ได้มีการเสนอท่านในวัน
สงครามอุหุดและในขณะนั้นท่านมีอายุ ๑๔ ปี ปรากฏว่าไม่อนุญาตให้กับ
ท่าน และได้มีการเสนอท่านอีกในวันสงครามค็อนด็อกและในขณะนั้นท่าน
มีอายุ ๑๕ ปี ปรากฏว่าได้อนุญาตให้กับท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 4097 ; Abū Dāwūd, n.d. : 2957)

คำบ่งชี้จากฮะดีษ คือ คำว่า ((وَهُوَ ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ سَنَةً))

หลักฐานของการงอกขนใต้ร่มผ้า

ฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ

عَنْ عَطِيَّةِ الْقُرْظِيِّ، قَالَ: ((كُنْتُ مِنْ سِبْيِ بَنِي قُرَيْظَةَ، فَكَانُوا يَنْظُرُونَ، فَمَنْ
أَنْبَتَ الشَّعْرَ قُتِلَ، وَمَنْ لَمْ يُنْبِتْ لَمْ يُقْتَلْ، فَكُنْتُ فِيْمَنْ لَمْ يُنْبِتْ))

(أخرجه أبو داود ، د. ت : 4404 والترمذي ، د. ت : 1584)

ความว่า : จากอะฏีเยฮ์ อัสสุบัยฮ์ อัสสุบัยฮ์ ท่านกล่าวว่า “ฉันได้เป็นหนึ่งใน
บรรดาเชลยศึกของบะนีกุร็อยซ็อยฮ์ แล้วพวกเขากำลังพิจารณา ผู้ใดที่งอก
ขนแล้วถูกฆ่าและผู้ใดที่ยังไม่งอกไม่ถูกฆ่า ปรากฏว่าฉันได้อยู่ในบรรดาผู้ที่
ยังไม่ได้งอก”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: 4404 ; al-Tirmidhiy, n.d. : 1584)²

คำบ่งชี้จากฮะดีษ คือ คำว่า ((فَمَنْ أَنْبَتَ الشَّعْرَ))

หลักฐานของการฟันเป็ยก³

ฮะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะฏีเยฮ์ อัสสุบัยฮ์ อัสสุบัยฮ์ เป็นเศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่งเสียชีวิตในระหว่างปี ฮ.ศ. ๖๑-๗๑ (al-Dhahabi, 2002 : 2/681).

² อะบู อีซากล่าวว่า เป็นฮะดีษ ฮะสันเศาะฮี้ฮ์

³ การฟันเป็ยกมีกล่าวไว้ในอัลกุรอาน สูเราะฮ์อันนุร आयะฮ์ที่ ๕๙

عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ: عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَخْتَلِمَ، وَعَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ، وَعَنِ الْمَعْتُوهِ حَتَّى يَعْقَلَ"

(أخرجه أحمد ، 2001 : 24703 : البيهقي ، 2001 : 11453)

ความว่า : “จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ จากท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “ปากกาได้ถูกยกจาก ๓ ประการคือ จากเด็กจนกว่าเขาจะฝึนเปียก จากผู้นอนจนกว่าเขาจะตื่นและจากการเป็นคนวิกลจริตจนกว่าเขาจะมีสติปัญญา”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 24703 ; al-Baihaqi, 2001 : 11453)¹

คำบ่งชี้จากฮะดีษ คือ คำว่า

((عَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَخْتَلِمَ))

2. สัญญาณเฉพาะผู้หญิง ได้แก่ การตั้งครรรภ์ การมีประจำเดือน (Majmū'at min al-Bāhithīn, 1433 : 1/69 ; al-Tuwayjiri, 2010 : 1/448).

หลักฐานของการตั้งครรรภ์

﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾﴾

(سورة الطارق : آية 5-6)

ความว่า : “ดั่งนั้นมนุษย์จงใคร่ตรองดูซิว่าเขาถูกบังเกิดมาจากอะไร เขาถูกบังเกิดมาจากน้ำที่พุ่งออกมา”

(สุเราะฮ์อัลฏออริก : อายะฮ์ ๕-๖)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ﴾ อิบน์ กะซีร์ อธิบายว่าหมายถึง น้ำกามที่พุ่งออกมาจากผู้ชายและผู้หญิง แล้วทั้งสองนั้นทำให้คลอดบุตรโดยการอนุมัติของอัลลอฮ์ ﷻ (Ibn Kathīr, 1993 : 8/375)

หลักฐานของการมีประจำเดือน

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: ((لَا يُغْبَلُ اللَّهُ صَلَاةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخِمَارٍ))

(أخرجه أبو داود ، د. ت : 641 وابن ماجه ، د. ت : 655)

ความว่า : “จากท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงตอบรับการละหมาดของผู้มีประจำเดือน นอกจากกับผู้ที่ใส่ผ้าคลุมศีรษะ”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 641 ; Ibn Mājah, n.d. : 655)

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮีฮ (al-Albāniy, 1985 : 1450).

คำบ่งชี้จากฮะดีษ คือ คำว่า ((صَلَاةٌ حَائِضٌ))

สัญญาณต่าง ๆ ที่แสดงถึงการบรรลุนิติภาวะดังที่ปรากฏในฮะดีษที่ได้กล่าวมา เป็นหลักฐานอย่างชัดเจนถึงเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือของชัยคฺต่วนมินาล

4.4.4 สิ่งที่ว่าญิบกับผู้ปกครองมีต่อลูก

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งที่ว่าญิบกับผู้ปกครองมีต่อลูกว่า¹

"واجب أتس ولي كائق ٢ مغاير اكن انقن اكن برغيغ واجب بك ذات الله تعالى دان

برغيغ مستحيل أتسن دان برغيغ هارس بكينث"

แปลว่า “วาญิบสำหรับวะลีย์ที่เป็นผู้ปกครองของเด็กทุกคนจะต้องสอนลูกของเขาสิ่งที่ว่าญิบสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ สิ่งที่ไม่สุตะฮิลกับพระองค์และสิ่งที่ฮารุสสำหรับพระองค์”

ผู้ปกครองทุกคนจะต้องอบรมสั่งสอนบรรดาลูกหลานให้รู้จักอัลลอฮ์และศรัทธาต่อพระองค์อย่างแน่วแน่ เนื่องจากการรู้จักอัลลอฮ์และศรัทธาต่อพระองค์นั้นเป็นแก่นแท้ของอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ فَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْيَاكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ

وَمَثُوبَكُمْ ۖ ﴾

(سورة محمد : آية 19)

ความว่า : “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้)

นอกจากอัลลอฮ์และจงขอร้องภัยโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้าและบรรดาผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮ์ทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติกรรมของพวกเจ้าและที่พำนักของพวกเจ้า”

(สุเราะฮ์มุฮัมมัด : อายะฮ์ 19)

การเรียนรู้ การยอมรับและการศรัทธาต่อ อัลลอฮ์ที่ปรากฏในอัลกุรอาน ด้วยประโยคคำสั่ง โดยตามหลักภาษาอาหรับ คำสั่งเป็นวาญิบ อัญญาอะบะรีย์ (al-Tabariy, 1997 : 11/317) ได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า “ พึงรู้เถิดโอ้ศาสนทูตของฉันว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่ท่านและสิ่งถูกสร้างทั้งหลายทำการเคารพภักดีโดยเที่ยงแท้ นอกจาก อัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว ผู้ซึ่งทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งมวล” เช่นเดียวกันกับอัลลาละกาอีย์ (al-Lālakā'iy, 1411 : 2/193) ที่กล่าวว่า “ดั่งนั้นแท้จริงสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับมนุษยชาติคือการรู้จักและการยึดมั่นในเรื่องของศาสนาและสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญญัติไว้แก่ปวงป่าวของพระองค์ในการเข้าใจเตาฮีดและคุณลักษณะของพระองค์”

¹ Tuan Mināl, n.d. : 12.

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการแรกที่มีสลิมทุกคนจะต้องยึดมั่นและทำหน้าที่เรียกร้องเชิญชวนมวลมนุษยสู่อิสลาม คือ การรู้จักอัลลอฮ์และยอมรับในความเอเกะของพระองค์ ดังปรากฏในอะดีษ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذَ إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ ((إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيُكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَى أَنْ يُؤَخِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى...))

(أخرجها البخاري ، 1997 : بعض من حديث 7372)

ความว่า : จากอิบนุ อับบาส ﷺ เล่าว่าเมื่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ส่งมุอาซไปที่ยะมันท่านได้กล่าวกับเขา : “ ที่ท่านไปนั้นจงไปหาชนชาติชาวคัมภีร์ สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การเรียกร้องพวกเขาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวแห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงสูงส่ง...”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 7372)

คำบ่งชี้จากอะดีษ คือ คำว่า ((أَنْ يُؤَخِّدُوا اللَّهَ تَعَالَى))

สิ่งแรกที่จำเป็นที่สุดและวาญิบสำหรับมนุษย์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสองว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ ดังนั้น การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และยอมรับในความเคารพภักดีหรืออิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียวนั้นคือ แก่นแท้และจุดสุดยอดของเตาฮีดซึ่งมีความประเสริฐและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะต้องศรัทธาในสามด้านคือ

1) การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในความเป็นพระเจ้าของพระองค์ (รูบียยะฮ์) คือ การยอมรับว่าอัลลอฮ์ทรงมีจริง พระองค์คือผู้ทรงเอเกะและพระองค์เท่านั้นเป็นผู้ทรงสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายบนโลกนี้ และพระองค์เท่านั้นคือผู้บริหารและผู้มีสิทธิ์ในการครอบครองสรรพสิ่งดังกล่าว พระองค์คือผู้ทรงสร้างเพียงพระองค์เดียว ทุกอย่างจะอยู่ในความประสงค์ของพระองค์เท่านั้น

2) การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องการเคารพภักดีต่อพระองค์ (อูลูฮียยะฮ์) คือ การเชื่อมั่นว่า อัลลอฮ์เท่านั้นคือพระเจ้าที่แท้จริง ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ไม่มีพระเจ้าองค์ใดที่คู่ควรแก่การเคารพภักดีอีกแล้ว ไม่มีการมอบหมายนอกจากพระองค์เท่านั้น ไม่มีการวิงวอนขอความช่วยเหลือให้พ้นทุกข์หรือเพื่อบรรลุถึงจุดหมายใดๆ ยกเว้นจากพระองค์เท่านั้น ไม่มีการบนบานนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น ทุกการกระทำด้านศาสนกิจต้องมอบหมายไปยังพระองค์เท่านั้น

3) การศรัทธาต่อความเอเกะของพระองค์ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์ (อัลอัสมَاءُ วิชาศิปาต) หมายถึง การเชื่อมั่นว่า อัลลอฮ์ทรงมีพระนามต่าง ๆ ที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และสูงส่ง พระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากความบกพร่องทั้งสิ้น

4.4.5 สิ่งที่ว่าญิบกับสามีมีต่อภรรยา

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งที่ว่าญิบกับสามีมีต่อภรรยาว่า¹

"دمكين لآك واجب آتس سوامى مغاجر اكن استريث"

แปลว่า “ เช่นเดียวกันกับสามีว่าญิบต้องสอนภรรยาของเขา (คือสิ่งที่ว่าญิบ สิ่งที่มีสุตะฮิลและสิ่งที่ยารูสสำหรับอัลลอฮ์)”

สามีมีหน้าที่รับผิดชอบและอบรมสั่งสอนภรรยาซึ่งเป็นสิ่งว่าญิบตามหลักอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัจจัยยังชีพ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ตลอดจนความทุกข์สุขต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องสั่งสอน อบรมความรู้ทางศาสนา โดยเฉพาะเรื่องอะกีดะฮ์ซึ่งเป็นเรื่องหลักในศาสนาอิสลามที่มนุษย์ทุกคนว่าญิบต้องเรียนรู้และศรัทธา

การปฏิบัติหน้าที่ของสามีต่อภรรยาทั้งที่เกี่ยวข้องการใช้ชีวิตคู่ การรับผิดชอบต่อครอบครัว เป็นต้น ปรากฏจากหะดีษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ²

ดังนั้น ว่าญิบกับสามีต้องสั่งสอนภรรยาของเขาให้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และศรัทธาต่อพระองค์ เช่นเหมือนกับหน้าที่ของผู้ปกครองที่ต่อลูกตั้งแต่อธิบายก่อนหน้านี

4.4.6 สิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟว่า³

"اختلاف علماء فد يغ أول ٢ واجب آتس مكلف ايت (برمول) قول يغد فيله أوله محققون"

بهوسن أول ٢ يغ واجب ايت معرفة يعنى يغفر تما ٢ فرض آتس مانس ايت معرفة الله دان معرفة سكل رسولن"

แปลว่า “ อุละมาอ์มีทัศนะที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟ ทัศนะที่ถูกเลือกโดยกลุ่มมุฮักกิฎน (กลุ่มที่ทำหน้าที่พิสูจน์) สิ่งแรกที่ว่าญิบนั้นคือการรู้จักกล่าวคือ สิ่งแรกที่ถูกพรัฎูให้กับมนุษย์นั้นคือ การรู้จักอัลลอฮ์และการรู้จักบรรดาเราะสุลของพระองค์”

อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟออกเป็น ๒ กลุ่มด้วยกันคือ

¹ Tuan Mināl, n.d. : 12.

² ดูหะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 893 ; Muslim, n.d. : 1829).

³ Tuan Mināl, n.d. : 13.

1. กลุ่มสะลัฟมีความเห็นว่า สิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟคือ การกล่าวชะฮาดะฮ์หรือ การกล่าวคำปฏิญาณว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์และ แท้จริงมุฮัมมัดคือเราะสุลของอัลลอฮ์ดังที่ปรากฏจากชะติษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ท่านกล่าวว่า

((أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ
اللَّهِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 25 ; مسلم ، 1996 : 22)

ความว่า : “ฉันถูกบัญชาให้ทำสงครามกับมวลมนุษย์จนกว่าพวกเขาจะ ปฏิญาณว่า : แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจาก อัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดคือศาสนทูตของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 25 ; Muslim, 1996 : 22)¹

คำบ่งชี้จากชะติษ คือ คำว่า ((حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ))

กลุ่มสะลัฟยืนยันว่า การรู้จักอัลลอฮ์นั้นเป็นสัจยัตญาณของมนุษย์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรง สร้างขึ้นมา ที่จะต้องยอมรับในความเป็นพระเจ้าของอัลลอฮ์ ﷻ โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการสังเกต หรือพิจารณาที่หลักฐานในการที่จะรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿فَطَرَتِ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا بَدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَائِمُ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّكَايِسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

(سورة الروم : آية 30)

ความว่า : “โดยเป็นธรรมชาติของอัลลอฮ์ซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมา (โดยให้อยู่ในธรรมชาติคือการให้ความเป็นเอกภาพแต่อัลลอฮ์องค์เดียว) ไม่ มีการเปลี่ยนแปลงในการสร้างของอัลลอฮ์นั้นคือ ศาสนาอันเที่ยงตรงแต่ ส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้”

(สูเราะฮ์อิรรัม : อายะฮ์ ๓๐)²

คำบ่งชี้จากอายะฮ์นี้ คือ คำว่า ﴿فَطَرَتِ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾

2. กลุ่มมุตะกัลลิมิน (มุตะซิบะฮ์ มาตุรีดียะฮ์และอะซาอิเราะฮ์) มีความเห็นว่า สิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟคือ การสังเกต (อันนะซร์) หมายถึง การสังเกตสิ่งถูกสร้างต่างๆ ที่บ่งบอกถึง การมีผู้ทรงสร้างโดยใช้หลักตรรกวิทยาในการเข้าใจ และมีความเข้าใจว่าด้วยวิธีนี้ทำให้รู้จักอัลลอฮ์

¹ ดูเพิ่มเติมความหมายชะติษเดียวกัน (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1496).

² ดูความหมายเดียวกันจากชะติษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1385 ; Muslim, 1996 : 2865).

อะบูฮายิม จากมุตะซึละฮ์มีทัศนะว่า แท้จริงสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟคือ การล้างเล (อ็ชชั๊ก) ในอัลลอฮ์ (al-Eijiy, n.d.: 32; al-Juwainiy, 1407: 31) หมายถึง ก่อนการสร้างความมั่นใจ บางอุละมาอ์อะฮาอิเราะฮ์มีความเห็นว่าการรู้อัลลอฮ์ต้องประกอบด้วยประการต่างๆ ดังนี้

- 1) แท้จริงสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟ คือ การรู้จักอัลลอฮ์
- 2) แท้จริงสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟ คือ การสังเกตที่นำไปสู่การรู้จักอัลลอฮ์
- 3) แท้จริงสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟ คือ ความตั้งใจของการสังเกต

ความแตกต่างมุมมองของอุละมาอ์อะฮาอิเราะฮ์ข้างต้นเป็นการแตกต่างในประโยค คำพูดเท่านั้น ซึ่งสามารถรวมประโยคได้ดังนี้ คือ สิ่งแรกที่ว่าญิบในสิ่งที่ปรารถนานั้น คือ การรู้จักอัลลอฮ์ ส่วนสิ่งแรกที่ว่าญิบในการใช้ชีวิตที่ไกล คือ การสังเกต และสิ่งแรกที่ว่าญิบในการใช้ชีวิตที่ไกล คือ ความตั้งใจของการสังเกต (al-Eijiy, n.d.: 32 ; al-Baijuriy, n.d.: 32)

กอฎีย์ अबดุลญับบาร์¹ จากมุตะซึละฮ์กล่าวว่า การรู้จักอัลลอฮ์นั้นจะไม่เกิดขึ้นวัน แต่ด้วยเหตุผลทางสติปัญญา (Qādī ‘Abd al-Jabbar, 1384 : 26) เช่นเดียวกับอ็ชชะฮ์รอศตานีย์² เล่าว่าพวกมุตะซึละฮ์มีความเห็นพ้องกันว่าหลักของการรู้จักอัลลอฮ์และการซุโกรนิอ์มัตนั้นเป็นสิ่งที่ วาญิบมาก่อนการฟัง (จากกิตาบ ฮะดีษและอิจมาอ์) ความดีและความชั่วนั้นจำเป็นต้องเข้าใจด้วย สติปัญญาอย่างแน่นอน (al-Shahrastāniy, 1976 : 1/45)

กลุ่มสะลัฟมีความเข้าใจว่าการรู้จักอัลลอฮ์เป็นสัจชาตญาณของมนุษย์อยู่แล้ว ที่อัลลอฮ์ทรงสร้างบนสัจชาตญาณแห่งการยอมรับในความเป็นเจ้าของพระองค์ มนุษย์ไม่จำเป็นต้อง ใช้ความพยายามด้วยสติปัญญาในการค้นหาอัลลอฮ์โดยวิธีการสังเกตหรือพิจารณาจากสิ่งถูกสร้าง ต่างๆ ตามแนวทางของอะฮฺลิลกะลาม โดยแท้จริงกลุ่มสะลัฟไม่ได้ปฏิเสธการใช้สติปัญญาในการ สังเกตหรือพิจารณาสิ่งถูกสร้างเพื่อให้เกิดความเข้าใจเพิ่มเติม แต่ไม่ใช่สิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟต้อง ปฏิบัติ นอกจากผู้ที่สัจชาตญาณได้ถูกปิดกั้นทำลายจนไม่สามารถที่จะเข้าใจและรู้จักอัลลอฮ์ได้วันแต่ ต้องใช้วิธีการสังเกตหรือการพิจารณาในการเข้าใจ

ส่วนกลุ่มอะฮฺลิลกะลามมีความเข้าใจว่าการรู้จักอัลลอฮ์ไม่ใช่เป็นความจำเป็นของ สัจชาตญาณ แต่เป็นความพยายามของมนุษย์ที่ใช้สติปัญญาในการสังเกตหรือพิจารณาจากสิ่งถูก สร้างที่ทำให้เกิดการยอมรับในที่สุดว่าต้องมีผู้ทรงสร้างและผู้ทรงสร้างที่แท้จริงนั้นคืออัลลอฮ์ ด้วยเหตุ นี้จึงถือว่าสิ่งแรกที่ว่าญิบกับมุกัลลัฟทุกคนคือการสังเกตหรือการพิจารณาที่นำไปสู่ต่อการรู้จักอัลลอฮ์

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู อัลฮะสัน अबดุลญับบาร์ เป็น อะฮฺมัด เป็น अबดุลญับบาร์ เป็น อะฮฺมัด อัลฮัมดานีย์ อัลอิสตะรอบาดีเย์ เสียชีวิต ในปี ฮ.ศ. ๔15 (al-Dhahabiy, 1985 : 17/244 ; al-Zirikliy, 2002 : 3/273).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู อัลฟัทหฺ มุฮัมมัด เป็น अबดุลกะรีม เป็น อะบี บักรฺ อะฮฺมัด อ็ชชะฮ์รอศตานีย์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. 548 (al-Zirikliy, 2002 : 6/215)

ในความเป็นจริงคำกล่าวนั้นเป็นคำพูดมาจากมุตะซึละฮ์โดยความเห็นชอบของมาตุรีดียะฮ์และอะชาอิเราะฮ์

4.4.7 ความหมายและประเภทของอาลัม (عالم)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของอาลัม (عالم) ว่า¹

"برمول عالم² این بر او به ۲ این دنما کن قضیه صغری (دان تیف ۲) یغیر او به ۲ ایه بهارو این دنما کن قضیه کبری مک نتیجهن ایت برمول عالم این بهارو"

แปลว่า “อาลัมนี้มีการเปลี่ยนแปลง นี้เรียกว่าประเด็นปัญหาเล็ก (قضیه صغری) และทุกสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นคือสิ่งใหม่ นี้เรียกว่าประเด็นปัญหาใหญ่ (قضیه کبری) ดังนั้น มีผลสรุปว่า อาลัมนี้ คือ สิ่งใหม่”

การเข้าใจอาลัม (عالم) จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อาลัมเชิงภาษา

คำว่า “อาลัม” (عالم) เป็นคำภาษาอาหรับมารากรากศัพท์ของคำว่า “อะละมะ”

(عَلَّمَ) แปลว่า รู้ด้วยเครื่องหมายหรือสัญญาณ “อะละมุน” (عَلَمٌ) และ “อะลามะฮ์” (عَلَامَةٌ) แปลว่า เครื่องหมายหรือสัญญาณ

“อาลัม” (عالم) เป็นคำเอกพจน์และคำว่า “อาละมุน” (عَلَمٌ) และ “อะวาลิม” (عَالِمٌ) เป็นคำพหูพจน์ แปลว่า มนุษย์ สิ่งที่ถูกสร้าง และสิ่งที่อยู่ในจักรวาลทั้งหมด (al-khalil bin Ahmad, n.d. : 2/153)³

ทั้งคำว่า อาลัม อะละมุน และอะวาลิมด้านภาษา หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างทั้งหมด ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม

ข. อาลัมเชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิงวิชาการของ “อาลัม” (عالم) นั้นบรรดาอุละมาอ์ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันดังนี้

1) อุละมาอ์สะลัฟ ได้กล่าวว่า คำ “อาลัม” (عالم) นั้นไม่ปรากฏในอัลกุรอาน อัซสูนนะฮ์และคำพูดของเศาะฮาบะฮ์ แต่ที่ปรากฏคือ คำว่า “อัลอะลามีน” (العالمین) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

¹ Tuan Mināl, n.d. : 14.

² “عالم” (อาลัม) เป็นคำภาษาอาหรับมารากรากศัพท์ของคำว่า “عَلَّمَ” (อะละมะ)

³ ดูเพิ่มเติม (al-Fārābiy, 1987 : 5/1991 ; Ibn Manzūr, 1993 : 12/420 ; Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 2/624).

(سورة الفاتحة : آية 2)

ความว่า : “การสรรเสริญทั้งหลายนั้น เป็นสิทธิของอัลลอฮ์ผู้เป็นพระเจ้าแห่งสากลโลก”

(สุเราะฮ์อัลฟาติฮะฮ์ : อายะฮ์ ๒)¹

ในอัสสุนนะฮ์ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

((حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَدَمَهُ))

(أخرجه البخاري ، 1997 : 7384)

ความว่า : “จนกว่าพระเจ้าแห่งสากลโลกจะวางพระบาทของพระองค์ใน
นั้น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 7384)

อุละมาฮ์สะลัฟได้ให้ความหมายของ “อัลอะลามีน” (العالمين) คือ โฉินและมนุษย์ สิ่ง
ถูกสร้างทั้งหมด ประชาชาติในแต่ละสมัย และเป็นพหุพจน์ของ “อาลัม” (عالم) หมายถึง ทุกสิ่งที่มีอยู่ใน
ในจักรวาลนอกเหนือจากอัลลอฮ์ (al-Ṭabariy, 1997 : 1/63)².

2) อุละมาฮ์มุตะกัลลิมีนให้ความหมายของ “อาลัม” (عالم) สองความหมายคือ ทุก
สิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลนอกเหนือจากอัลลอฮ์ตามความหมายของสะลัฟ ทั้งยังกล่าวอีกว่าหมายถึงวัตถุ
และคุณลักษณะต่างๆ ตามความหมายของเคาะลัฟ (al-Rāziy, 1990: 1/186; al-Juwainiy, 1987: 86).

3) นักปรัชญาให้ความหมายของ “อาลัม” (عالم) คือ กลุ่มของมวลสารธรรมชาติ
ของโลกทั้งหมด (ʿĀmal binti ʿAbd al-Aziz, n.d. : 1/286).

4) อะฮฺลุลวะฮฺดะฮ์ให้ความหมายของ “อาลัม” (عالم) คือ ความจริงที่ปรากฏด้วย
คุณลักษณะต่างๆ ของสิ่งนั้น (ʿĀmal binti ʿAbd al-Aziz, n.d. : 1/287).

ความหมายของ “อาลัม” (عالم) ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าอุละมาฮ์มุตะกัลลิมีนส่วนใหญ่ให้ความหมายของอาลัมสอดคล้องกับความหมายของอุละมาฮ์สะลัฟ กล่าวคือ ทุกสิ่งที่มีอยู่ใน
จักรวาลนอกเหนือจากอัลลอฮ์และยังมีบางส่วนให้ความหมายว่า วัตถุและคุณลักษณะต่างๆ ซึ่ง
แตกต่างกับนิยามของนักปรัชญาที่ไม่นับว่าสติปัญญาและจิตใจเป็นอาลัม ดังนั้น อาลัมในความหมาย
ของนักปรัชญานั้นไม่ใช่ทั้งหมดสิ่งที่มีอยู่ในจักรวาลนอกเหนือจากอัลลอฮ์คืออาลัม ไม่ต่างกับอะฮฺลุล
วะฮฺดะฮ์ที่เข้าใจว่าอาลัมคือ การมีอย่างชัดแจ้งของอัลลอฮ์ ﷻ

ส่วนนิยามของผู้แตงั้น ไม่ต่างกับนิยามของอุละมาฮ์มุตะกัลลิมีนบางส่วนที่ให้ความ
ว่า อาลัมคือ วัตถุและคุณลักษณะต่างๆ ทั้งยังเข้าใจว่าทุกสิ่งใหม่จะไม่พ้นจากการเป็นสิ่งที่ถูกสร้าง

¹ ความหมายเดียวกันในสุเราะฮ์อาลิอิมรอน อายะฮ์ ๔๒

² ดูเพิ่มเติมใน (al-Qurtūbiy, 1988 : 1/97 ; ʿIbn Kathīr, 1987 : 1/25 ; al-Shawkāniy, 1414 : 1/25).

และผู้ทรงสร้างที่แท้จริงนั้นคือ อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งทั้งสองใช้สำนวนประโยคที่แตกต่างกัน แต่ความหมายคืออันหนึ่งเดียวกัน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงประเภทของอาลัมว่า

1

"مك عالم اية دوابها كى يغرما أعيان يغكدوا اعراض"

แปลว่า "อาลัมนั้นมี ๒ ประเภท ประเภทที่หนึ่งคือ อะอฺยาน (أعيان) ประเภทที่สองคือ อะอฺรอฎ (أعراض)"

เพื่อความกระจ่างในการเข้าใจศัพท์เทคนิคทั้งสองคำได้แก่ อะอฺยานและอะอฺรอฎผู้แต่งได้อธิบายดังนี้²

อะอฺยาน (أعيان) หมายถึง สสารที่ยืนหยัดกับตัวตนของมันเอง

อะอฺรอฎ (أعراض) หมายถึง คุณลักษณะต่างๆ ที่ยืนหยัดอยู่กับอะอฺยาน

บางอุละมาอ์กล่าวว่า "อาลัม" (عالم) นั้นมี ๓ ประเภท คือ

1. สิ่งต่าง ๆ ที่ยึดติดกับเนื้อที่ (สสาร)
2. คุณลักษณะต่าง ๆ ของสสาร
3. สิ่งที่ไม่ใช่สสารและคุณลักษณะต่าง ๆ ของมัน กล่าวคือ วิญญาณต่าง ๆ

การแบ่งประเภท "อาลัม" (عالم) ของผู้แต่งมีความแตกต่างกับทัศนะของอุลาค์ท่านอื่น กล่าวคือท่านมีทัศนะว่าอาลัมมี ๒ ประเภท ในขณะที่อุละมาอ์ท่านอื่นมีทัศนะว่า อาลัมนั้นมี ๓ ประเภท แต่มีความหมายเดียวกันคือ อาลัมนั่นเอง

4.5 การศรัทธาต่ออัลลอฮ์

หลังจาก อธิบายมุกัลลัฟ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมุกัลลัฟ ผู้แต่งได้กล่าวถึง การศรัทธาต่อคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่วาญิบ มุสตะฮิลและญาอิซ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5.1 ศิฟาต (คุณลักษณะ) ที่วาญิบ ๒๐ ประการ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิฟาต (คุณลักษณะ) ที่วาญิบ ๒๐ ประการว่า⁴

"مك ستغه درفد برغيغ واجب بك توهن كيت جل وعزايه دوافوله صفة"

¹ Tuan Mināl, n.d. : 14 .

² หนังสือเดิม

³ al-Rāziy, 1990 : 1/186 .

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 15.

แปลว่า “ส่วนหนึ่งจากสิ่งที่วาญิบสำหรับพระเจ้าของเราผู้ทรงสูงส่งและเกรียงไกรนั้น คือ ๒๐ ศิฟาต (คุณลักษณะ)

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับศิฟาตที่วาญิบ ๒๐ ประการนั้นเหมือนกับการอธิบายของกอฎีย์ อัลบะกิลลานีย์¹ ในหนังสือตัมฮีด อัลอะวาอิล วัตลาคีศ อัลดะลาอิล (تمهيد الأوائل وتلخيص الدلائل)² และอิมาม อัลฆะฆะซาลี ในหนังสืออัลอิกติศอด ฟิ อัลอิติกอด (الإقتصاد في الاعتقاد)³ เช่นเดียวกับการอธิบายของอุละมาอ์ปัตตานีท่านอื่น ๆ อาทิ เช่น ซัยคุดาอูด อัลพะฆอนีย์ ในหนังสืออัตุรรุ อัสซะมิน (الدَّرُّ الثَّمِين)⁴ ซัยคัวันอะห์มัด อัลพะฆอนีย์ ในหนังสือฟะริตะฮ์ อัลฟะรออิด ฟิ อิลม อัลอะกออิด (فريدة الفرائد في علم العقائد)⁵ และซัยคัวันอิสมาอิล เป็น อัตุลกออิดร ในหนังสือบากูเราะฮ์ อัลอะมานีย์ (باكورة الأمانی)⁶ เป็นต้น การอธิบายที่ปรากฏในหนังสือข้างต้นพบว่าแตกต่างจากการอธิบายของอิมามอะบู อัลฮะสัน อัลอัซฮะรียะฮ์⁷ ที่มีทัศนะว่าศิฟาตที่วาญิบมี ๑๓ ประการ⁸ โดยไม่แยกศิฟาตมะอนะวียะฮ์ออกมาเป็นต่างหากจากศิฟาตมะอานีย์ เพราะถือว่าศิฟาตมะอานีย์กับศิฟาตมะอนะวียะฮ์คือหนึ่งเดียวไม่สามารถแยกออกกันได้

ศิฟาตที่วาญิบ ๒๐ ประการคือ วุญุด แปลว่า อัลลอฮ์ทรงมี กล่าวคือ การศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงมีแน่นอนและไม่มีสิ่งอื่นใดมีอำนาจในการสร้างพระองค์⁹, กิตัม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงทรงดังเดิม กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงมีตั้งแต่ดั้งเดิมโดยหาจุดเริ่มมิได้ว่า พระองค์ทรงมีมาตั้งแต่เมื่อใด เพราะการทรงมีของพระองค์นั้นไม่มีการเริ่มต้น¹⁰, บะกออ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงถาวร กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีความมั่นคงถาวรตลอดไปโดยไม่มีจุดสิ้นสุด¹¹, มุกอลละพะตุฮ์ ลิลชะวาดิษ แปลว่า พระองค์ทรงต่างกับของใหม่ กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หรือสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหมด¹²,

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เป็น อัฎฎออยิบ เป็น มุฮัมมัด เป็น ญะอะฟิร อัลบัสรีเยฮ์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๔๐๓ Zirikliy, 2000 : 17/190).

² al-Bāqillāniy, 1987 : 35-50.

³ al-Ghazāliy, 2003 : 46-98.

⁴ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 20-38.

⁵ Wan Ahmad al-Fataniy, n.d. : 5-11.

⁶ Wan Ismā'īl, n.d. : 7-22.

⁷ ผู้วิจัยไม่พบหนังสือของอิมามอะบูฮะสัน อัลอัซฮะรียะฮ์เองที่อธิบาย ๑๓ ศิฟาต

⁸ ดูรายละเอียดเพิ่มในหนังสือมัจญลีย์ อะฮฺลุล อัสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ วะมัจญลีย์ อัลอะซาอิเราะฮ์ ฟิ เตฮาอิดอัลลอฮ์ ตะอาลา (Khālid bin Abd al-Lāfif, 1990 : 2/542) และหาชิยะฮ์ อะลา ซัรหฺ อัลเคาะรีเราะฮ์ อัลบะฮียะฮ์ (al-Sāwiy, n.d. : 32).

⁹ Tuan Mināl, n.d. : 16.

¹⁰ Tuan Mināl, n.d. : 18.

¹¹ Tuan Mināl, n.d. : 18.

¹² Tuan Mināl, n.d. : 18.

กियามุฮิบินฟีลีย์ แปลว่า พระองค์ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง พระองค์ไม่ต้องการผู้สร้าง ผู้ให้กำเนิดและไม่พึ่งพาอาศัยสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น¹ , ทั้งสิ้น¹ , วะฮดานียะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเอกะ กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเอกะในเรื่องชาติ ศิพาทและการกระทำของพระองค์² , กุดเราะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงอาณาภาพ กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีพลังและอาณาภาพที่จะบันดาลสรรพสิ่งทั้งหลายให้เป็นไปตามความประสงค์ของพระองค์ได้³ , อีรอดะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเจตนา กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีเจตนาในการบันดาลสรรพสิ่งทั้งหลาย โดยไม่พลังเปลือหรือถูกบังคับ⁴ , อิลม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงรอบรู้ กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งในที่ลับและเปิดเผย ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต⁵ , ฮะยาฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเป็น กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็นอยู่ชั่วนิรันดร์ พระองค์ไม่ใช้วิญญูญาณและระบบการหายใจ พระองค์จะไม่ตายและไม่ดับสูญ⁶ , สัมอ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงได้ยิน กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงได้ยินทุกสิ่งทุกอย่าง⁷ , บะศร์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเห็น กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นที่ลับหรือเปิดเผย⁸ , กะลาม แปลว่า อัลลอฮ์ทรงพูด กล่าวคือ การศรัทธาเชื่อมั่นว่าองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงพูด ซึ่งการพูดของพระองค์นั้นปราศจากอักษร เสียง ก่อน หลังและการเปลี่ยนแปลง⁹ , กาะดออันฮอ อัลลอฮ์ตะอาลา อีตุ ยังกว่าสอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งอาณาภาพ, กาะดออันฮอ ยังบรัก็อฮันด็อก แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเจตนา, กาะดออันฮอ ยังมัจตะฮวี แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งรอบรู้, กาะดออันฮอ ยังฮีดูบ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเป็น, กาะดออันฮอ ยังมีนคือจรั แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งได้ยิน, กาะดออันฮอ ยังมือลีฮัต แปลว่า การที่พระองค์

¹ Tuan Mināl, n.d. : 20.

² Tuan Mināl, n.d. : 23 การอธิบายในลักษณะนี้เป็นการอธิบายที่สอดคล้องกับการแบ่งประเภทเตาฮีดตามทัศนะของอะชาอิเราะฮ์ กล่าวคือ เตาฮีดชาติ เตาฮีดศิพาท และเตาฮีดอัฟอาล

³ Tuan Mināl, n.d. : 24.

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 24.

⁵ Tuan Minal, n.d. : 28.

⁶ Tuan Mināl, n.d. : 30.

⁷ Tuan Mināl, n.d. : 31.

⁸ Tuan Mināl, n.d. : 31.

⁹ Tuan Mināl, n.d. : 31 การอธิบายในลักษณะนี้เป็นการอธิบายที่สอดคล้องกับทัศนะของเคาะลัฟที่เข้าใจว่ากะลามของอัลลอฮ์นั้นไม่มีอักษร ไม่มีเสียง ไม่มีก่อนและหลัง เป็นต้น ที่เรียกว่ากะลามนัฟสี หมายถึงคำพูดที่อยู่ด้านในซึ่งต่างกับทัศนะของสะลัฟที่เข้าใจว่ากะลามของอัลลอฮ์นั้นมีรูป มีเสียงสามารถได้ยินและเข้าใจแต่ไม่เหมือนกับกะลามหรือคำพูดของมัลกูททั้งหลาย

อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งเห็น, กาะดออันขอ ยังบรักาตอ-กาตอ แปลว่า การที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งพูด¹
(Tuan Minal, n.d. : 16-36).

ผู้แต่งได้แบ่งศิฟาตที่วาญิบออกเป็น ๔ ประเภท คือ

1. ศิฟัตนัฟสียะฮ์ หมายถึง ศิฟัตที่บ่งบอกถึงการมีอยู่ของพระองค์ มีความผูกพันกับ
กษัตริย์ของพระองค์โดยไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ คือ ศิฟัตวุญุด²
2. ศิฟัตสลับียะฮ์ หมายถึง ศิฟัตต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงการปฏิเสธกับคุณลักษณะ
ต่างๆ ที่ไม่ควรกับอัลลอฮ์ตะอาลา อันได้แก่ กิดัม แปลว่า ดั้งเดิม ปฏิเสธความใหม่, บะกอฮ์ แปลว่า
ถาวร ปฏิเสธความสิ้นสุด, มุคอละพะตุฮ์ ลิลอะวาติษ แปลว่า พระองค์ทรงต่างกับของใหม่ ปฏิเสธ
ความเสมอเหมือนกับสิ่งใหม่, กิยามูฮูบิณฟลียะฮ์ แปลว่า พระองค์ทรงดำรงด้วยพระองค์เอง ปฏิเสธการ
พึ่งพิงกับผู้อื่น, วะฮดาเนียยะฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ทรงเอกะ ปฏิเสธการไม่เป็นหนึ่งของชาติ ศิฟัตและการ
กระทำ³
3. ศิฟัตมะอานีย์ หมายถึง ศิฟัตที่คงอยู่กับชาติอัลลอฮ์ตะอาลา อันได้แก่
กุดเราะฮ์, อีรอดะฮ์, อิลม, ฮะยาฮ์, สัมอ, บะศร์, และกะลาม⁴
4. ศิฟัตมะนาวียะฮ์ หมายถึง ส่วนที่บ่งบอกถึงสภาพของศิฟัตมะอานีย์ทั้ง ๗ ที่
อยู่กับอัลลอฮ์ ﷻ อันได้แก่ กาะดออัน อัลลอฮ์ตะอาลา อีตุ ยังกูวาฮอ, กาะดออันขอ ยังบรั
กือฮันดีอก, กาะดออันขอ ยังมิงตะฮวี, กาะดออันขอ ยังฮีดูป, กาะดออันขอ ยังมิงดีองร์,
กาะดออันขอ ยังมื่อลีฮัต และกาะดออันขอ ยังบรักาตอ-กาตอ⁵

การแบ่งศิฟัตที่วาญิบ ๒๐ ศิฟัตออกเป็น ๔ ประเภทปรากฏในการแบ่งของ
อุละมาอ์อะกิดะฮ์สมัยก่อน เช่น อิมามเขาะซาลีในหนังสืออัลอิกติศอด ฟิ อัลอิติกอด (الإقتصاد في
الإعتقاد)⁶ ชัยคฺ อัลสะนูสีในหนังสือฮัรฮ อัลมุก็อดดีมาต (شرح المقدمات)⁷ และชัยคฺ อะลี

¹ กล่าวคือ การเข้าใจและการอธิบายศิฟัตมะอานีย์ของศิฟัตมะอานีย์ทั้ง ๗ ประการทำนองนี้เหมือนกับการเข้าใจและการอธิบายของศิฟัตมะอานีย์ทั้ง ๗ ประการที่ผ่านมาเพียงแต่ศิฟัตมะอานีย์นั้นจะบอกถึงการที่พระองค์อัลลอฮ์ทรงไว้ซึ่งคุณลักษณะนั้น ๆ ตามที่คนๆ นั้นที่เข้าใจว่า มันเป็นศิฟัตที่ต่างจากศิฟัตมะอานีย์

² Tuan Minal, n.d. : 23.

³ Tuan Minal, n.d. : 23.

⁴ Tuan Minal, n.d. : 24.

⁵ Tuan Minal, n.d. : 35.

⁶ al-Ghazāli, 2003 : 31.

⁷ al-Sanūsiy, 2009 : 137.

อัลมุอ์คเคาะร¹ ในหนังสือตกริบ อัลบะอีด อีลา ญะฮะเราะฮ์ อัดเตาฮีด (تقريب البعيد إلى جوحة التوحيد)² เป็นต้น

ผู้วิจัยไม่พบจากผลงานของอิมาม อะบูฮะสัน อัลอัซหะรียฺที่แบ่งศิฟาตดังกล่าวเป็น ๔ ประเภท กระนั้นทั้ง ๒๐ ศิฟาตเป็นศิฟาตของอัลลอฮ์ ﷻ ยังแน่นอน

4.5.2 ศิฟาต (คุณลักษณะ) ที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิฟาต (คุณลักษณะ) ที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการว่า

"دان ستغه درفد مستحيل فد حق الله تعالى ايت دو افوله صفة دان يائت سكل لاوان بك"

دو افوله صفة يغفر كما مك أنيله بهاكى □ يغكدوا ستغه درفد برغيغ واجب أتس تيف ٢

مكلف مغنل أكندى دان يائت برغيغ مستحيل فد حق الله تعالى □"

แปลว่า “ และส่วนหนึ่งจากสิ่งที่มีมุสตะฮิลสำหรับอัลลอฮ์ตะอาลานั้น ๒๐ ศิฟาต

(คุณลักษณะ) กล่าวคือ คุณลักษณะต่างๆ ที่ตรงกันข้ามกับคุณลักษณะที่วาญิบ ๒๐

ประการข้างต้น นี่เป็นประเภทที่สองที่เป็นส่วนหนึ่งที่วาญิบกับมุกลัฟต้องรู้คือ สิ่งที่มีมุสตะฮิลสำหรับอัลลอฮ์ตะอา

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับศิฟาตที่มีมุสตะฮิล ๒๐ ประการนั้นเหมือนกับการอธิบายของซัยค อะลี อัลมุอ์คเคาะรในหนังสือตกริบ อัลบะอีด อีลา ญะฮะเราะฮ์อัดเตาฮีด⁵, ซัยค อะหมัด มัด อัดดริต⁶ ในหนังสือซรฮ อัลเคาะรียะฮ์ อัลบะฮียะฮ์ (شرح الخريدة البهية)⁷, ซัยค มุฮัมมัด อัดดุสูกีย⁸ ในหนังสือหาซียะฮ์ อัดดุสูกีย อะลา อุมม อัลบะรอฮีน (حاشية الدسوقي على أم البراهين)⁹, ซัยค ซัยค อัดศอวียในหนังสือหาซียะฮ์ อะลา ซรฮ อัลเคาะรียะฮ์ อัลบะฮียะฮ์ (حاشية على شرح الخريدة البهية)¹⁰, เช่นเดียวกับการอธิบายของอุละมาอ์ปัตตานีท่านอื่น ๆ อาทิ เช่น ซัยคดาอุด อัลพะฎอนีย ในหนังสืออัดดุรรุ อัชชะมิน¹¹, ซัยควันอะฮมัด อัลพะฎอนีย ในหนังสือพะรียะฮ์ อัลพะ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะลี เป็น มุฮัมมัด เป็น มุฮัมมัด อัลมุอ์คเคาะร อัคฟาเกีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๑๑๘Zirikliy, 1992 : 5/14).

² ‘Aliy al-Muakhkhar, n.d. : 26-27.

³ ผู้แต่งสะกด " بهاكى " ในขณะที่อุละมาอ์ปัตตานีท่านอื่นๆ สะกด " بهاكين "

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 36.

⁵ ‘Aliy al-Muakhkhar, n.d. : 45-46.

⁶ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะฮมัด เป็น มุฮัมมัด เป็น อะฮมัด อัลอะดะวีย อัลดริต เสียชีวิตในปี ค.ศ. ๑๗๘๔Zirikliy, 1992 : 1/244).

⁷ Ahmad al-Dardir, n.d. : 51-52.

⁸ ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด เป็น อะฮมัด อะเราะพะฮ์ อัดดุสูกีย เสียชีวิตในปี ค.ศ. ๑๘๑๕Zirikliy, 1992 : 6/17).

⁹ al-Dusūqiy, n.d. : 120-145.

¹⁰ al-Sāwiy, n.d. : 52.

¹¹ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 39-44.

รออิด ฟี อิลม อัลอะกออิด¹ และชัยควันอิสมาอิล เบ็น อัคฺลกอติร ในหนังสือบาฎเราะฮฺ อัลอะมานีย² เป็นต้น ที่อธิบายตามแนวทางของอะซาอิเราะฮฺ

ศิฟาทที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการในที่นี้หมายถึง ศิฟาทมุสตะฮิลที่เป็นตรงกันข้ามกับ ศิฟาทที่ว่าญิบสำหรับอัลลอฮ์ ๒๐ ประการดังที่กล่าวมาแล้ว

ศิฟาทที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการคือ ตียาดอ แปลว่า ไม่มี, หุคฺช แปลว่า ใหม่, ฟะนาอ์ แปลว่า สูญสลาย สิ้นสุด, บัรสามออัน ด็องัน สือฆาลอ ยังบาศาฮู แปลว่า มีความเสมอเหมือนกัน ของใหม่ทั้งมวล, ตียาดอ อียอ บัรตีรี ด็องัน สันตีรี แปลว่า พระองค์ทรงไม่ดำรงด้วยพระองค์เอง, ตียาดอ อะดอ อียอ อะสอ แปลว่า พระองค์ทรงไม่เออะ, ลือเมะฮ์ คาริปาดอ มัณญาดีกัน บารังมานอ มุมเกิน อะดอ อียอ แปลว่า อ่อนแอหรือไม่มีความสามารถในการสร้างมัลกุก, ม็องาดอกัน สุวัตตุ คาริปาดอ อาลัม อีนี สือร็อดอ บินจี บาซี อะดอฆอ แปลว่า การสร้างสิ่งหนึ่งจากโลกนี้ในสภาพที่ รังเกียจกับมัน, ญาฮิล แปลว่า ไม่รู้, มาตี แปลว่า ตาย, ตูลี แปลว่า หนัก ไม่ได้ยิน, บุดอ แปลว่า บอดไม่เห็น, ก็อลู แปลว่า ไข้, กาะดออันฆอ ยังลือเมะฮ์ คาริปาดอ บัรบูวัต มุมเกิน แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งอ่อนแอหรือไม่มีความสามารถในการสร้างมัลกุก, กาะดออันฆอ ยังตียาดอ บัรกีฮันด็อก แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งไม่เจตนา, กาะดออันฆอ ยังญาฮิล แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งไม่รู้, กาะดออันฆอ ยังมาตี แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งตาย, กาะดออันฆอ ยังตูลี แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งหนัก, กาะดออันฆอ ยังบุดอ แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งบอด, กาะดออันฆอ ยังก็อลู แปลว่า การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งไข้ (Tuan Mināl, n.d. : 37-47).

จากการพิจารณาศิฟาทที่มุสตะฮิล ๒๐ ประการไม่มีการจำแนกออกเป็น ๔ ประเภท เหมือนกับศิฟาทที่ว่าญิบ แต่ก็สามารถจำแนกศิฟาทที่มุสตะฮิลในลักษณะตรงกันข้ามได้มีดังนี้

1. ไม่มีตัวตน หมายถึง ไม่สามารถพิสูจน์ด้วยหลักการหรือทฤษฎี
2. คุณลักษณะที่บกพร่องไม่สมควรกับพระผู้เป็นเจ้าของ เช่น การมีอยู่ชั่วคราว มีที่ สิ้นสุด การมีความเสมอเหมือนกับมัลกุกและการไม่ทรงเออะ เป็นต้น
3. มลาย เป็นสิ่งที่ไม่คงอยู่กับชาติหรือสลายหายไปเมื่อชาติหายไปเช่น ไม่สามารถจะ รักษาความทรงพลัง ความรอบรู้และการมองเห็น เป็นต้น
4. สภาพการเป็นมลายของคุณลักษณะเช่น การที่ไม่สามารถจะรักษาความทรง พลัง ความทรงประสงค์และการได้ยิน เป็นต้น

4.5.3 ศิฟาท (คุณลักษณะ) ที่ญาอิซสำหรับอัลลอฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิฟาท (คุณลักษณะ) ที่ญาอิซสำหรับอัลลอฮ์ว่า³

¹ Wan Ahmad al-Fataniy, n.d. : 5-12.

² Wan Isma'il, n.d. : 7-22.

³ Tuan Mināl, n.d. : 52.

"دان أدافون يغ هارس فد حق الله تعالى ايت يا ئت بروة تيف ٢ ممكن أتو منغلكندي

أنيله بهاكي يغكتيك در فد يغ واجب أتس تيف ٢ مكلف مغنلدى"

แปลว่า “และส่วนเรื่องราวของอัลลอฮ์ตะอาลานั้นคือ การทรงสร้างสิ่งต่าง ๆ หรือ การละเว้นสิ่งนั้น นี่เป็นประการที่สามจากสิ่งที่ว่าญิบกับมุกัลล์ฟทุกคนต้องรู้”

การอธิบายศัพท์ที่ญาอิซสำหรับอัลลอฮ์ตะอาลาของผู้แต่งนั้นไม่ต่างกับการอธิบาย ของอุละมาอ์อุศลุคุดดินเช่น ซัยค อัสสะนูสัยในหนังสือซัรฮ์อัลมุกัลล์ฟอติมาต¹, ซัยค อิบรอฮีม อัลบัยญูรีย ในหนังสือตุยพะฮ์ อัลมุรืต อะลา ญาฮะเราะฮ์ อัตเตาฮีด (جوهره التوحيد)², ซัยคอะลีย อัลมุอ์เคาะรในหนังสือดักريب อัลบะฮีด อีลา ญาฮะเราะฮ์ อัตเตาฮีด³, ซัยค อะฮมัด อัตตุรตีร์ใน หนังสือซัรฮ์ อัลเคาะรีดะฮ์ อัลบะฮียะฮ์⁴, ซัยค ฮุสัยน อัลญุสรในหนังสืออัลฮุศุน อัลฮะมีดียะฮ์ (الحصون الحميدية)⁵, ซัยค ดาหวด อัลพะฎอนีย ในหนังสืออัตตุร อัชชะมิน⁶, ซัยควันอะฮมัด อัลพะฎอนีย ในหนังสือพะรีดะฮ์ อัลพะรออิด ฟิ อิลม อัลอะกออิด⁷, และซัยค วันอิสมาอิล เป็น อัตุลกอติร ในหนังสือบากูเราะฮ์ อัลอะมานีย⁸ เป็นต้น กล่าวคือ พระองค์ทรงสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ที่จะ เลือกระทำหรือละเว้นในทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์ทรงประสงค์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบนโลกนี้หรือโลก หน้า

4.5.4 หลักฐานนักลีย์และอักลีย์ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ผู้แต่งได้กล่าวถึง หลักฐานนักลีย์และอักลีย์ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะ ของอัลลอฮ์ว่า⁹

"تتكال سلسى أوله مصنف در فد بر كتنا ٢ أتس عقائد يغبر كنتوغ دغن الله تعالى مغمبل

أى بر كتنا ٢ أتس سكل دليلن أتس ترتيب يغدهلو تتاف دليل تيف ٢ صفة ايت مثبتات أى

اكندى دان منفيكن لا وانن دان سكل دليل صفات معنوية ايت ايله سكل دليل صفات

معانى"

¹ al-Sanūsiy, 2009 : 76.

² al-Baijūriy*, n.d. : 65.

³ ‘Aliy al-Mu’akhkhar, n.d. : 46-47.

⁴ Ahmad al-Dardir, n.d. : 55.

⁵ Husain al-Jisr, 1947 : 40-44.

⁶ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 46.

⁷ Wan Ahmad al-Fataniy, n.d. : 12.

⁸ Wan Isma’il, n.d. : 22.

⁹ Tuan Mināl, n.d. : 57.

แปลว่า “ ในเมื่อผู้แต่งได้เสร็จสิ้นจากการกล่าวถึงเกี่ยวกับการยึดมั่นต่ออัลลอฮ์ ตะอาลา ท่านได้กล่าวเกี่ยวกับหลักฐานต่าง ๆ ตามลำดับ หลักฐานของแต่ละศิปัต นั้นเป็นการยืนยันให้กับศิปัตเหล่านั้นและปฏิเสธทั้งหมดในสิ่งตรงกันข้ามกับสิ่งนั้น และหลักฐานทั้งหมดที่เป็นของศิปาตมะอานาวียะฮ์นั้นคือหลักฐานทั้งหมดของศิปาตมะอานีฮ์”

การนำเสนอ หลักฐานของผู้แต่งในแต่ละศิปัตนั้น ผู้แต่งจะเริ่มนำเสนอด้วยหลักฐาน จากอัลกุรอานและอัลฮะดีษ (อันนักลีย) แล้วตามด้วยหลักฐานทางสติปัญญา (อัลอักลีย) นำมา ประกอบเพื่อให้เกิดความหนักแน่นขึ้นด้านความเชื่อมั่นและวิชาการที่ถูกต้อง ซึ่งแตกต่างกับอุละมาอ์ ท่านอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางสติปัญญาเป็นหลัก และจะตามด้วยหลักฐานจากอัลกุรอาน และอัลฮะดีษกับบางคุณลักษณะเช่น อิมาม อัลอะชาซาลีฮ์ ในหนังสืออัลอิกติศอด ฟิ อัลอิติกอด¹ ชัยค อะลีย อัลมุอักเคาะรุในหนังสือตกริบ อัลบะอีด อีลา เญาอะเราะฮ์อัตเตาฮีด² และชัยค ฮุสัยน อัลญุสรีในหนังสืออัลฮุศน อัลฮะมีดีฮ์³ เป็นต้น

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาของผู้แต่งนั้น ผู้แต่งจะใช้หลักการที่ยืนยันว่า โลกนี้ คือใหม่ (ฮุคูดุลาอ์ลัม) และทุกสิ่งใหม่จะต้องมีผู้ทรงสร้าง และผู้ทรงสร้างนั้นแน่นอนจะต้องมี คุณลักษณะต่าง ๆ ที่สมบูรณ์ที่สุดควรแก่พระองค์ ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักการของกลุ่ม มุตะกัลลิมิน⁴ ที่ยืนยันในการรู้จักอัลลอฮ์และคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระองค์

หลักฐานวุญุด

หลักฐานจากอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿أَفِي اللَّهِ شَكٌّ﴾

(سورة إبراهيم : بعض من آية 10)

ความว่า : “พวกท่านสงสัยในการมีของอัลลอฮ์หรือ”

(สุเราะฮ์อิบรอฮีม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 10)

การเริ่มประโยคด้วยคำถามเชิงปฏิเสธในอายะฮ์นี้เป็นการยืนยันว่าไม่มีการสงสัยใดๆ ในอัลลอฮ์ กล่าวคือ ในความเป็นเอกะของพระองค์ การภักดีต่อพระองค์และความสามารถของพระองค์ (al-Qurtubiy, 1964 : 9/346 ; al-Suyūṭiy, n.d. : 1/331).

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

¹ al-Ghazālīy , 2003 : 46-98.

² ‘Aliy al-Mu’akhhkar, n.d. : 26-40.

³ Husain al-Jisr, 1947 : 14-44.

⁴ กลุ่มมุตะกัลลิมินคือ กลุ่มที่ใช้แนวทางหลักตรรกหรือสติปัญญาเป็นหลักในการอธิบายหลักอะกิดะฮ์และเตาฮีด หรือเรียกอีกนามว่า อะฮลุล อัลกะลาม

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 58.

﴿ حَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ﴾

(سورة العنكبوت : بعض من آية 44)

ความว่า : “อัลลอฮ์ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน”

(สุเราะฮ์อัลอันกาบูต : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 44)

การนำอายะฮ์มาเป็นหลักฐานการมีอยู่จริงของอัลลอฮ์โดยความเข้าใจจากตัวบทอายะฮ์ กล่าวคือ ท้องฟ้าและพื้นดินเป็นมัลคูลุกของอัลลอฮ์ซึ่งต้องมีผู้ทรงสร้าง นั่นคืออัลลอฮ์ (al-Tabariy, 2000 : 20/40).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าอัลลอฮ์นั้นมี คือ โลกนี้ใหม่ เพราะเป็นไปไม่ได้ที่โลกใหม่จะไม่มีผู้สร้าง และผู้สร้างนั้นคือ อัลลอฮ์ (Tuan Mināl, n.d. : 58).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากเมื่อมีสิ่งที่ถูกสร้างจะต้องมีผู้สร้าง

หลักฐานกิตัม

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ ﴾

(سورة الحديد : بعض من آية 3)

ความว่า : “พระองค์ทรงเป็นองค์แรกและองค์สุดท้าย”

(สุเราะฮ์อัลฮะดีด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 3)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่เป็นองค์แรกดั้งเดิมไม่มีสิ่งใดก่อนหน้าพระองค์และพระองค์ทรงเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย (al-Baidawiy, 1418 : 5/185 ; al-Sa'diy, 2000 : 837).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบกิตัมสำหรับอัลลอฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์นั้นไม่มีกิตัม (ดั้งเดิม) แน่นอนพระองค์จะต้องใหม่ และหากว่าพระองค์นั้นใหม่ แน่นอนพระองค์ต้องมีผู้ทรงสร้างพระองค์ซึ่งทำให้เกิดหมุนเวียน (दार) หรือลูกโซ่ติดต่อกัน (ตะสลัสูล) (Tuan Mināl, n.d.: 60).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากสิ่งใหม่จะต้องมีผู้สร้างให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา

หลักฐานบะกออ์

¹ Tuan Mināl, n.d. : 60.

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَبَقِيَ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

(سورة الرحمن : آية 27)

ความว่า : “และพระพักตร์ของพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงโปรดปรานเท่านั้นที่ยังคงเหลืออยู่”

(สุเราะฮ์อัลเราะห์มาน : อายะฮ์ 27)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานหนึ่งจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่กล่าวถึงคุณลักษณะหนึ่งของพระองค์คือ พระองค์ทรงถาวรไม่มีจุดสิ้นสุดซึ่งต่างจากสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลกนี้และฟากฟ้าที่มีการสูญเสีและสิ้นสุด (Ibn Kathīr, 1999 : 7/494 ; al-Maraghīy, 1946 : 27/114).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบะกออ์สำหรับอัลลอฮ์ คือ ถ้าหากว่าไม่วาญิบสำหรับอัลลอฮ์นั้นบะกออ์ แน่นอนพระองค์จะต้องมีการสิ้นสุด และการสิ้นสุดสำหรับพระองค์นั้นเป็นสิ่งที่มุสตะฮิล (Tuan Mināl, n.d. : 61).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากการสิ้นสุดเป็นคุณลักษณะของมัจจุค ดังนั้นเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นกับอัลลอฮ์

หลักฐานมุกอลละพะตุฮู ลิลฮะวาดีษ

หลักฐานจากอัลกุรอาน² อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

(سورة الشورى : بعض من آية 11)

ความว่า : “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

(สุเราะฮ์อัชชูรอ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 11)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันการปฏิเสธอัลลอฮ์ ﷻ ในความเสมอเหมือนพระองค์กับสิ่งถูกสร้างทั้งหลายของพระองค์ไม่ว่าในเรื่องชาติ พระนาม คุณลักษณะและการกระทำของพระองค์ (al-Qurtubīy, 1964 : 9/16 ; al-Sa’dīy, 2000 : 754).

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

(سورة الإخلاص : آية 4)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 60.

² Tuan Mināl, n.d. : 61.

ความว่า : “และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลอิคลาศ : อายะฮ์ 4)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันการปฏิเสธ ความเสมอเหมือนหรือเทียบเท่ากับอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าในเรื่องชาติหรือคุณลักษณะหรือการกระทำของพระองค์ (al-Kawariy, 2008 : 4/112 ; Nakhbah min Asatidhah, 2009 : 604).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบ มุคอละพะตุฮฺ ลิชะวาติษสำหรับอัลลอฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์ทรงเหมือนกับสิ่งใหม่ แน่نونพระองค์ต้องเป็นสิ่งใหม่เหมือนกับสิ่งนั้นด้วย และสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มุสตะฮิลสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ (Tuan Mināl, n.d. : 61).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากความเสมอเหมือนเป็นคุณลักษณะของสิ่งถูกสร้างที่มุสตะฮิลสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ

หลักฐานกียามูฮฺ บินฟลีฮ์

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

(سورة ال عمران : بعض من آية 97)

ความว่า : “แท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงฟังประชาชาติทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อาลิอิมรอน : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 97)

อัลลอฮ์ได้ประกาศอย่างชัดเจนในอายะฮ์นี้ว่าพระองค์นั้นทรงดำรงด้วยพระองค์เอง ไม่ฟังฟังกับมุคลุกของพระองค์แต่ประการใด ดังนั้นการปฏิเสธต่อพระองค์ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่สามารถทำความเดือดร้อนหรืออันตรายต่อพระองค์ได้ (al-Shanqīṭiy, 1995 : 1/202).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบกียามูฮฺ บินฟลีฮ์สำหรับอัลลอฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์ต้องฟังพาวาฮ์ยาศาตและต้องการผู้ทรงสร้าง แน่نونพระองค์ต้องเป็นสิ่งใหม่ และการเป็นสิ่งใหม่สำหรับพระองค์นั้น เป็นสิ่งที่มุสตะฮิลดังที่กล่าวมาแล้ว (Tuan Mināl, n.d. : 64).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากการฟังพาวาฮ์อื่น ไม่ใช่คุณลักษณะของผู้ทรงสร้างที่แท้จริง

หลักฐานวะฮดานียะฮ์

หลักฐานจากอัลกุรอาน² อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 64.

² Tuan Mināl, n.d. : 65.

﴿وَاللَّهُ كَرِيمٌ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 163)

ความว่า : “และผู้ที่ควรแก่การเคารพสักการะของพวกเจ้านั้นมีเพียงองค์เดียว”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 163)

อายะฮ์นี้เป็นการยืนยันให้กับมนุษย์ว่าผู้ที่สมควรแก่การเคารพสักการะหรืออิบาดะฮ์คือพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น ไม่ภาคีต่อพระองค์หรืออิบาดะฮ์ต่อผู้อื่นนอกเหนือจากพระองค์ (al-Tabariy, 2000 : 3/265).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบะฮ์ตานิยะฮ์สำหรับอัลลอฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์ไม่ทรงเอกะ แน่นอนจะไม่มีอะไรเกิดขึ้นบนโลกนี้ ทั้งนี้เนื่องจากมีความอ่อนแอ และการไม่มีอะไรเกิดขึ้นบนโลกนี้เป็นสิ่งที่โมฆะอย่างชัดเจน ดังนั้นพระองค์ต้องทรงเอกะ (Tuan Mināl, n.d. : 64).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากการมีหุ้นส่วนเป็นคุณลักษณะของผู้ที่อ่อนแอซึ่งไม่ใช่คุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ

หลักฐานกุดเราะฮ์

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

(سورة المائدة : بعض من آية 120)

ความว่า : “และพระองค์ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 120)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันว่าอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงมีพลังและอนุภาพเหนือทุกสิ่งทุกอย่างในการสร้างฟากฟ้า พื้นดิน การตอบแทนและการลงโทษเป็นต้น (al-Fairūz 'Ābādiy, n.d. : 105).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบสำหรับอัลลอฮ์ต้องมีคิฟัตกุดเราะฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์ไม่ทรงอานุภาพ (กุดเราะฮ์) แน่นอนสิ่งใหม่ต่าง ๆ ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นมุสตะฮิลพระองค์ไม่มีคิฟัตกุดเราะฮ์ (Tuan Mināl, n.d.: 66).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 66.

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากสิ่งถูกสร้าง
เกิดขึ้นมากมายซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้

หลักฐานอิรอดี

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿فَعَالٌ لَّمَّا يُرِيدُ﴾

(سورة البروج : آية 16)

ความว่า : “ผู้ทรงกระทำอย่างเด็ดขาดตามที่พระองค์ทรงประสงค์”

(สุเราะฮ์อัลบรูจญ์ : อายะฮ์ ๑๖)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงมีเจตนาในการ
สร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายโดยไม่มีการยับยั้งหรือถูกบังคับ (al-Baidawiy, 1418 : 5/301).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าอัลลอฮ์นั้นวาญิบต้องมีคิฟัตอิรอดี คือ เพราะถ้าหากว่า
พระองค์ไม่ทรงเจตนา (อิรอดี) แน่นอนสิ่งใหม่ ๆ ทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นมุสตะฮิลพระองค์ไม่
มีคิฟัตอิรอดี (Tuan Mināl, n.d. : 66).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับเนื่องจากสิ่งหนึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้
หากไม่มีความประสงค์จากอัลลอฮ์ ﷻ

หลักฐานอิลม

หลักฐานจากอัลกุรอาน² อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

(سورة الحديد : بعض من آية 6)

ความว่า : “และพระองค์เป็นผู้ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในทรวงอก”

(สุเราะฮ์อัลหะดีด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๖)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้ง
ความลับ ความเชื่อและความตั้งใจเป็นต้น (al-Fairūz 'Ābādiy, n.d. : 1/456).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าอัลลอฮ์นั้นวาญิบต้องมีคิฟัตอิลม คือ เพราะถ้าหากว่าพระองค์
ไม่ทรงรอบรู้ (อิลม) แน่นอนสิ่งใหม่ ๆ ทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นมุสตะฮิลพระองค์ไม่มีคิฟัตอิลม
เพราะคิฟัตอิรอดีและอิรอดีไม่สามารถปฏิบัติได้ถ้าไม่มีคิฟัตอิลม (Tuan Mināl, n.d. : 66).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 66.

² Tuan Mināl, n.d. : 66.

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากความรู้เป็น
เงื่อนไขหนึ่งในการทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย

หลักฐานฮะยาฮ์

หลักฐานจากอัลกุรอาน¹ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الَّذِي لَا يَمُوتُ ﴾

(سورة الفرقان : بعض من آية 58)

ความว่า : “และเจ้าจงมอบหมายต่อพระผู้ทรงดำรงชีวิตตลอดกาล ไม่ตาย”

(สูเราะฮ์อัลฟุรกอน : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 58)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงเป็นอยู่ตลอดการไม่
ตายและไม่ดับสูญ (al-Tabariy, 2000 : 19/286 ; al-Şabuniy, 1981 : 2/636).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าอัลลอฮ์นั้นวาญิบต้องมีคิฟัตฮะยาฮ์ คือ เพราะถ้าหากว่า
พระองค์ไม่ทรงเป็น (ฮะยาฮ์) แน่นอนสิ่งใหม่ต่างๆ จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจากฮะยาฮ์เป็นเงื่อนไขสำคัญ
ของคิฟัตทุกเราะฮ์ อีรอตะฮ์และอิลม (Tuan Mināl, n.d. : 66).

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงมีคัลลุกนีไม่สามาร
เกิดขึ้นได้หากผู้ทรงสร้างไม่มีชีวิตอยู่

หลักฐานสัมอ บะศัรและกะลาม

หลักฐานจากอัลกุรอาน² อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾

(سورة الشورى : بعض من آية 11)

ความว่า : “และพระองค์เป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

(สูเราะฮ์อัลชุรออ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 11)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงได้ยินทุกคำพูดของปวง
ป่าวและเห็นทุกการงานและสภาพการณ์ของพวกเขา (al-Tabariy, 2000 : 21/510).

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴾

(سورة النساء : بعض من آية 164)

ความว่า : “และอัลลอฮ์ได้ตรัสแก่มูซาจริง ๆ ”

¹ Tuan Mināl, n.d. : 66.

² Tuan Mināl, n.d. : 66.

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 164)

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ทรงพูด การยืนยันคำกริยา “กัลละมะ” (كَلَّمَ) ด้วยคำมีศัตร์ “ตักลีมา” (تَكْلِيمًا) บ่งบอกว่านะบีมุฮัมมัดได้ยืนยันคำพูดของอัลลอฮ์ โดยแท้จริง (Ibn al-Jawziy, 1422 : 1/499).

หลักฐานจากอัลฮะดีษ¹ จากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((أَيُّهَا النَّاسُ، ارْزِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا أَعْمَى وَلَا أَبْكُمْ، وَإِنَّمَا تَدْعُونَ مَنْ هُوَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ مُتَكَلِّمٌ))

ความว่า : “โอ้ มนุษย์เอ๋ยพวกท่านจงเบา ๆ อย่าส่งเสียงดังกับตัวของพวกท่าน แท้จริงพวกท่านไม่ได้วิงวอนขอกับผู้ทรงหนวก ผู้ทรงบอดและผู้ทรงใบ้ และแท้จริงพวกท่านกำลังวิงวอนขอกับผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น ผู้ทรงพูด” ฮะดีษข้างต้นผู้วิจัยยังไม่พบว่าใครเป็นผู้รายงาน บันทึกโดยใครและสถานภาพเป็นเช่นไร แต่ที่พบสำนวนฮะดีษมีดังนี้ จากอะบี มุซา อัลอัชอะรียี จากนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((يَا أَيُّهَا النَّاسُ، ارْزِعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا، إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا))

(أُحْرَجَ هَالْبُخَارِي ، 1997 : 6610)

ความว่า : “โอ้ มนุษย์เอ๋ยพวกท่านจงเบา ๆ อย่าส่งเสียงดังกับตัวของพวกท่าน แท้จริงพวกท่านไม่ได้วิงวอนขอกับผู้ทรงหนวก ผู้ทรงไม่อยู่ แต่พวกท่านกำลังวิงวอนขอกับผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงเห็น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 6610).

เมื่อเปรียบเทียบด้วยบทฮะดีษที่ปรากฏในเอกสารวิจัยพบว่ามีความแตกต่างจากสำนวนที่ปรากฏในหนังสือรียาเซฮ์โดยเพิ่มคำว่า “มุตะกัลลิม”

หลักฐานจากอิจมาอ์

บรรดาอุละมาอ์มีความเห็นรวมกันว่า อัลลอฮ์ทรงได้ยิน ทรงเห็นและทรงพูด (Tuan Mināl, n.d. : 67).

หลักฐานทางสติปัญญา

หลักฐานที่บ่งบอกว่าวาญิบสำหรับอัลลอฮ์ต้องมีคิฟัตสัมอ บะศร์และกะลาม คือ ถ้าหากว่าพระองค์ไม่ได้มีคิฟัตทั้งสามประการดังกล่าว แน่นอนพระองค์ต้องมีคุณลักษณะที่ตรงกันข้าม การที่พระองค์มีคุณลักษณะที่ตรงกันข้ามนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่โมฆะ (Tuan Mināl, n.d. : 67).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 67.

การอ้างหลักฐานทางสติปัญญาเป็นที่ยอมรับในความเป็นจริงเนื่องจากการทรวกการบอดและใบ้ เป็นคุณลักษณะที่บ่งพร่องที่มุสตะฮิลจะเกิดขึ้นกับอัลลอฮ์ ﷻ

หลักฐานฮารุสสำหรับอัลลอฮ์

ส่วนหลักฐานที่บ่งบอกว่าฮารุสสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ ในการสร้างมัจลุคหรือละเว้นกับมันคือ เพราะถ้าหากว่าเป็นวาญิบกับอัลลอฮ์ ﷻ ในการสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเป็นสิ่งมุสตะฮิลกับพระองค์ในการสร้างสิ่งนั้น แน่นอนการสร้างมัจลุคต้องเปลี่ยนเป็นวาญิบหรือมุสตะฮิล และการสร้างมัจลุคเป็นวาญิบหรือมุสตะฮิลสำหรับอัลลอฮ์ ﷻ เป็นสิ่งที่สติปัญญาไม่สามารถรับได้ (Tuan Mināl, n.d.: 68).

การอ้างหลักฐานของผู้แต่งเกี่ยวกับฮารุสไม่ต่างกับการอธิบายของอิมามเมาะชาลีย์ ในหนังสืออัลอิกติศอด ฟิ อัลอิดกอด¹ ที่กล่าวว่า การกระทำของอัลลอฮ์ต่างๆ นั้นคือเป็นสิ่งที่ฮารุสและไม่สามารถที่จะอธิบายให้กับสิ่งหนึ่งว่าเป็นการวาญิบ เช่นเดียวกับชัยคุซัยน อัลญิสรในหนังสือ อัลฮุศุน อัลอะหมีดี² ชัยคุมฮัมมัด อัตุสุกีในหนังสือฮาซียะฮ์ อัตุสุกี³ อะลา อุมม อัลบะรอฮีน³ และชัยคุอัศศอวีย์ในหนังสือฮาซียะฮ์ อะลา ชัรฮ อัลเคาะรีดะฮ์ อัลบะฮียะฮ์⁴

4.6 การศรัทธาต่อบรรดาเราะสุล

หลังจากอธิบายการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ผู้แต่งได้กล่าวถึงการศรัทธาต่อบรรดาเราะสุลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.6.1 ความหมายของนะบีและเราะสุล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของนะบีและเราะสุลว่า⁵

"(ملك ادا فون) رسول ايت مانسى يغدو حيكن اوله الله كفداث دغن شرع دان دسوره
دغن ميمفيكن اكندى كفداث كفداث دان جك تياد دسوره دغن ميمفيكن ملك يا
نبي جوا بوكن رسول ملك تيف ٢ رسول ايت نبي دان تياد تيف ٢ نبي ايت برسول دان
نبي اعم دان رسول ايت اخص"

แปลว่า “ เราะสุลนั้นคือ มนุษย์ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาโดยชะรูอและได้สั่งใช้ให้เผยแพร่กับประชาชาติของเขา และหากมิได้สั่งใช้ให้เผยแพร่ผู้นั้นคือนะบี

¹ al-Ghazāliyy, 2003 : 119.

² Husain al-Jisr, 1947 : 40-41.

³ al-Dusūqiy, n.d. : 171-172.

⁴ al-Sāwiy, n.d. : 55-56.

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 68.

เท่านั้นมิใช่เราะสุล ดังนั้นทุกระาะสุลคือนะบีแต่ไม่ใช่ทุกนะบีนั้นคือเราะสุล นะบีมีความหมายกว้างกว่าและเราะสุลนั้นจะเจาะจงกว่า”

การเข้าใจความหมายนะบีและเราะสุลจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. เชิงภาษาศาสตร์

คำว่า “นะบี” (نبي) เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “นะบะฮ์” (نبه) หมายถึง ข่าวรายงาน หรือมาจากคำว่า นะบาวะฮฺ (نبأه) หรือ นับะฮฺ (نبؤه) หมายถึง ความสูง ความยิ่งใหญ่ การยก และขึ้นสูง (Ibn al-Manzūr, 1993 : 1/162).

คำว่า “เราะสุล” (رسول) เป็นภาษาอาหรับมาจากคำว่า “อิรสาละ” (إرسال) หมายถึง การปล่อยไป การส่งไป หรือ รือสล (رسل) หมายถึง ก้าวอย่างช้า ๆ ติดตาม (Ibn al-Manzūr, 1993 : 11/283).

ข. เชิงวิชาการ

สำหรับความหมายเชิงวิชาการบรรดาอุลมาอ์ได้ให้ความหมายของนะบีและเราะสุล ดังนี้ คือ

1. นะบี คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาพร้อมกับบัญญัติต่าง ๆ เพื่อนำมาปฏิบัติโดยที่ไม่ได้รับคำสั่งให้ประกาศเผยแผ่บทบัญญัตินั้น
เราะสุล คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาพร้อมกับบัญญัติต่าง ๆ เพื่อนำมาปฏิบัติและได้รับคำสั่งให้ประกาศเผยแผ่บทบัญญัตินั้น (Ibn Ibi al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 158)

2. นะบี คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาเพื่อทำการเรียกร้องเชิญชวนมวลมนุษย์ไปสู่ชะรีอะฮ์ (บัญญัติต่าง ๆ) ของเราะสุลก่อนหน้าเขา

เราะสุล คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาเพื่อทำการเรียกร้องเชิญชวนมวลมนุษย์ไปสู่ชะรีอะฮ์ (บัญญัติต่าง ๆ) ที่ได้ประทานให้กับเขาเป็นการเฉพาะ (al-Shanqīṭiy, 1988 : 5/735).

3. นะบี คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาและพระองค์ได้ทรงแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งใช้ ข้อห้ามและเรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งนำบทบัญญัติของเราะสุลก่อนหน้าเขามาปฏิบัติในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธา

เราะสุล คือ ผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประทานวะฮยูให้กับเขาและพระองค์ได้ทรงแจ้งให้ทราบถึงคำสั่งใช้ ข้อห้ามและเรื่องราวต่าง ๆ นำมาปฏิบัติและได้รับคำสั่งให้ไปเผยแผ่บทบัญญัติต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ในหมู่ประชาชาติผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา (Ibn Taimiyyah, 2000 : 2/718).

จากการศึกษาความหมายของนะบีและเราะสุลพบว่า ความหมายของผู้แต่งมีความสอดคล้องกับนิยามที่หนึ่ง แต่นิยามที่ครอบคลุมมากกว่านิยามอื่นๆ ได้แก่ นิยามของอิบนุ ตัยมียะฮ์ด้วยเหตุผลดังนี้

1. อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งบรรดานะบีเช่นเดียวกับที่พระองค์ได้ส่งบรรดาเราะสุล ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ ﴾

(سورة الحج : بعض من آية 52)

ความว่า : “และเรามีได้ส่งเราะสุลคนใดและนะบีคนใดก่อนหน้าเจ้า”

(สุเราะฮ์อัลฮัจญ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 52)

2. การที่ท่านนะบีไม่ได้นำหลักการไปเผยแพร่ให้กับผู้อื่นนั้นทำให้เกิดการปิดบังบทบัญญัติของอัลลอฮ์

3. การให้ความหมายของทัศนะที่สองถูกโต้แย้งว่าเป็นทัศนะที่ไม่ถูกต้อง เพราะนะบียูสุฟท่านได้นำเอาบทบัญญัติของนะบีอิบรอฮีมมาใช้ เช่นเดียวกับนะบีดาวูดและนะบีสุลัยมานที่ใช้ชะรีอะฮ์ของเตารอตต่างๆ ที่ทุกคนนั้นเป็นเราะสุล (Ibn Taimiyyah, 2000 : 2/718).

4.6.2 เจื่อนไขของเราะสุล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเจื่อนไขของเราะสุลว่า¹

"(دان شرط) رسول ايت تا دافت تياد درفد اور غيغ ترليه سمفرنا عقلن فد زمانن دان ترليه علمون دان كجدينن دان فراغيث دان چرديقن دان مها سوچ فول درفد ككور اغن بفأث دان كجهاتن ايون دان مها سوچ فول درفد كرس هات دان درفد سكل كچلا ن غيغ مغوبهكن كجدينن سفرة جدم² دان برص³ دان درفد تياد فمالو دان افما ماكن دجالن دان هينا اسهان سفرة تو كغ بواغ داره دان ترفلها اي درفد سكل دوس دهلو درفد بغكة اتو كمدين درفدان"

แปลว่า “และเจื่อนไขของเราะสุลนั้นจำเป็นต้องเป็นคนที่มีสติปัญญาสมบูรณ์ที่สุดในสมัยนั้น เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศด้านความรู้ รูปร่าง บุคลิกและความฉลาด และบริสุทธิ์จากการขาดบิดาของเขาและความชั่วร้ายของมารดาของเขา และบริสุทธิ์จากความต้องการและความน่าเกลียดต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปร่างของเขาเช่น แขนขาพิการ โรคเรื้อน และจากความไม่สะอาดเช่นกินริมถนน และการทำงานที่รังเกียจเช่นเป็นผู้กรอกเลือด และเป็นผู้ที่ห่างไกลจากบาปต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการเป็นนะบี”

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับเจื่อนไขของเราะสุลโดยภาพรวมมี ๑๒ ประการ

ดังต่อไปนี้

¹ Tuan Mināl, n.d. : 68-69.

² ญซัหม เป็นคำภาษาอาหรับที่ถูกต้องก็คือ ญซาม (جذام) หมายถึง โรคเรื้อน (فبا كيت بادم)

³ บะร็อศ เป็นคำภาษาอาหรับหมายถึง โรคเรื้อน (فبا كيت سوفق اتوبالر)

1. มีสติปัญญาที่สมบูรณ์
2. มีความรู้เป็นเลิศ
3. มีรูปร่างเป็นเลิศ
4. มีบุคลิกเป็นเลิศ
5. มีความฉลาดเป็นเลิศ
6. บริสุทธิ์จากการขาดบิดา
7. บริสุทธิ์จากการมารดาที่ชั่วร้าย
8. บริสุทธิ์จากการดื้อรั้น
9. บริสุทธิ์จากความน่าเกลียดต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปร่าง
10. บริสุทธิ์จากความไม่ละอาย
11. บริสุทธิ์จากงานที่รังเกียจ
12. ห่างไกลจากบาปต่าง ๆ

เงื่อนไขต่างๆ ทั้ง ๑๒ ประการพบว่าเหมือนกับการอธิบายของซัยคุดาอุดอัลฟาฏอนีย์
ในหนังสืออัคร อัจชะมิน¹

4.6.3 นบปีและเราะสุลที่กล่าวไว้ในอัลกุรอาน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงนบปีและเราะสุลที่กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า²

"واجب اتس كيت مغهوى اتس جالن تفصيل اكن أنبياء يغتر سبت ددالم قرآن يا ئت
دوا فوله ليم... (برمول) رسل يغدوا فوله ليم يغتر سبت فد قرآن ايت يا ئت (آدم) دان
(نوح) دان (هود) دان (يونس) دان (ادريس) دان (زكريا) دان (يحيى) دان (ابراهيم) دان
(اسحاق) دان (اسماعيل) دان (يعقوب) دان (يوسف) دان (صالح) دان (أيوب) دان
(موسى) دان (هارون) دان (اليسع) دان (شعيب) دان (داود) دان (سليمان) دان (لوط)
دان (الياس) دان (ذوالكفل) دان (عيسى) دان (محمد) ﷺ"

แปลว่า “วาญิบกับเราต้องรู้จักบรรดานบปีที่กล่าวไว้ในอัลกุรอานโดยละเอียด³ คือ
25 ท่าน ... เราะสุล ๒๕ ท่านที่กล่าวไว้ในอัลกุรอานนั้นคือ อาดัม, นูฮ, ฮูด, ยูนุส,
อิद्रีส, ซะกะรียา, ยะฮยา, อิบรอฮีม, อิสฮาก, อิสมาอิล, ยะฮอญ, ยูสุฟ, ศอลิฮ,

¹ ดูรายละเอียดในซัยคุดาอุดอัลฟาฏอนีย์ (Dāwūd al-Fatāniy, n.d : 56)

² Tuan Mināl, n.d. : 69.

³ หมายถึง หากมีการกล่าวถึงท่านใดท่านหนึ่งในบรรดานบปีและเราะสุลเขาไม่ปฏิเสธ

อัยยูบ, มูซา, ฮารูน, อัลยะสะอ, ซุอัยบ, ดาวิด, สุลัยมาน, ลุฏ, อิลยาส, ซุลกีฟล,
อีซา และมุฮัมมัด ﷺ”

บรรดานะบีและเราะสุล ๒๕ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นมีปรากฏอยู่ในสุเราะฮ์และอายะฮ์
ต่าง ๆ ดังนี้

1. อาดัม¹, 2. นูฮ², 3. ฮูด³, 4. ยูनुส⁴, 5. อีดรีส⁵, 6. ซะกะรียา⁶, 7. ยะฮยา⁷,
8. อิบรอฮีม⁸, 9. อิสฮาก⁹, 10. อิสมาอีล¹⁰, 11. ยะอุกุบ¹¹, 12. ยูสุฟ¹², 13. ศอลิฮ¹³, 14. อัยยูบ¹⁴,
15. มูซา¹⁵, 16. ฮารูน¹⁶, 17. อัลยะสะอ¹⁷, 18. ซุอัยบ¹⁸, 19. ดาวิด¹⁹, 20. สุลัยมาน²⁰, 21. ลุฏ²¹, 22
- อิลยาส²², 23. ซุลกีฟล²³, 24. อีซา²⁴, 25. มุฮัมมัด ﷺ²⁵

สรุปสุเราะฮ์และอายะฮ์ที่มีชื่อบรรดานะบีและเราะสุลปรากฏอยู่ได้แก่ สุเราะฮ์
อัลอันอาม อายะฮ์ที่ ๘๓-๘๖ มีชื่อปรากฏอยู่ ๑๘ ท่านคือ อิบรอฮีม, อิสฮาก, ยะอุกุบ, นูฮดาวิด,

1 สุเราะฮ์อาลิอิมรอน อายะฮ์ ๓๓

2 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

3 สุเราะฮ์ฮูด อายะฮ์ 50

4 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 86

5 สุเราะฮ์อัลอัมบิยาฮ์ อายะฮ์ ๘๕

6 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 85

7 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 85

8 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 83

9 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

10 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 86

11 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

12 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

13 สุเราะฮ์ฮูด อายะฮ์ 61

14 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

15 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

16 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

17 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 86

18 สุเราะฮ์อัลอะอรอฟ อายะฮ์ ๘๕

19 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

20 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 84

21 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 86

22 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 85

23 สุเราะฮ์อัลอัมบิยาฮ์ อายะฮ์ ๘๕

24 สุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 85

25 สุเราะฮ์อัลฟัจฮ อายะฮ์ ๒๙

สุลัยมาน, อัยยูบ, ยูสุฟ, มูซา, ฮารูน, ซะกาเรีย, ยะฮยา, อีซา, อิลยาส, อิสมาอีล, อัลยะสะอ, ยูนุส และลูฏ, สุเราะฮ์ฮุด อายะฮ์ที่ ๕๐ มีชื่อปรากฏอยู่ ๑ ท่าน คือ ฮุด, สุเราะฮ์ฮุด อายะฮ์ที่ ๖๑ มีชื่อปรากฏอยู่ ๑ ท่าน คือ คอลิย, สุเราะฮ์อัลอะออรอฟ อายะฮ์ที่ ๘๕ มีชื่อปรากฏอยู่ ๑ ท่าน คือ ชุอัยบ, สุเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ที่ ๓๓ มีชื่อที่ยังไม่ได้กล่าวก่อนหน้านี้อีกปรากฏอยู่ ๑ ท่านคือ อาดัม, สุเราะฮ์อัลอัมบิยาอ์ อายะฮ์ที่ ๘๕ มีชื่อที่ยังไม่ได้กล่าวก่อนหน้านี้อีกปรากฏอยู่ ๒ ท่าน คือ อิดริสและ ซุลกีฟลี และสุเราะฮ์อัลฟัจฮ อายะฮ์ที่ ๒๙ มีชื่อปรากฏอยู่ ๑ ท่าน คือ มุฮัมมัดﷺ

ดังนั้น วาญิบกับมุสลิมทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดานะบีและเราะสุล ๒๕ ท่านที่กล่าวมาข้างต้นโดยวิธีละเอียด กล่าวคือ หากมีการกล่าวชื่อคนใดคนหนึ่งจากบรรดาพวกเขา เขาผู้นั้นจะไม่ปฏิเสธและหากมีผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อคนใดคนหนึ่งจากบรรดาพวกเขา เขาผู้นั้นคือผู้ปฏิเสธศรัทธา ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُوا
تُؤْمِنُ بَعْضٌ وَنَكْفُرُ بَعْضٌ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴾

(سورة النساء : آية 150-151)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ปฏิเสธการศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะสุลของพระองค์ และต้องการที่จะแยกระหว่างอัลลอฮ์และบรรดาเราะสุลของพระองค์ และกล่าวว่าเราศรัทธาในบางคนและปฏิเสธศรัทธาในบางคน และพวกเขาต้องการที่จะยึดเอาในระหว่างนั้นซึ่งทางใดทางหนึ่งนั้น คนเหล่านี้แหละคือผู้ปฏิเสธศรัทธาโดยแท้จริง และเราได้เตรียมไว้แล้วโทษที่ยังความอัปยศแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ : อายะฮ์ 150-151)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงขู่เชิญผู้ปฏิเสธศรัทธาจากชาวยิวและคริสต์ที่แบ่งแยกระหว่างอัลลอฮ์และบรรดาเราะสุลของพระองค์ออกจากกัน กล่าวคือ พวกเขาศรัทธาต่ออัลลอฮ์โดยตลอด แต่สำหรับบรรดาเราะสุลของพระองค์นั้น พวกเขาศรัทธาเพียงบางท่านและปฏิเสธศรัทธาบางท่าน เช่น ชาวยิวศรัทธาต่อท่านนะบีมูซาและปฏิเสธท่านนะบีอีซาและนะบีมุฮัมมัดโดยถือว่าทั้งสองนั้นมีใช่เป็นนะบี ในทำนองเดียวกันชาวคริสต์ศรัทธาต่อท่านนะบีอีซาและปฏิเสธท่านนะบีมูซาและนะบีมุฮัมมัด อย่างไรก็ตามก็ตีอัลลอฮ์ทรงถือว่าทั้งสองพวกนี้อยู่ในฐานะผู้ปฏิเสธศรัทธาต่อพระองค์และบรรดาเราะสุลของพระองค์ด้วย (Ibn Kathīr, 1987 : 1/585).

4.6.4 อุลูลอฮ์มิ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงอุลูลอ์ซิมว่า ¹

"(دان) يغ أولو العزم اية ليم اورغ ملك مرتبة مريكت سفره ترتيب انيله يائت نبى محمد كمدين نبى ابراهيم كمدين ملك نبى موسى كمدين ملك نبى عيسى كمدين ملك نبى نوح (دان معنى) أولو العزم ايت مريك يغساغة قواة صبر دان منغكوغكن برأف بايق كسوساهن اتو ممفوپاي جزم ارتين منكوهكن سكل فكرجائن"

แปลว่า “และที่เป็นอุลูลอ์ซิมนี้ ๕ ท่าน เรียงตามลำดับตำแหน่งของพวกเขาตั้งนี้คือนะปิมุฮัมมัด หลังจากนั้นนะปีอิบรอฮีม หลังจากนั้นนะปีมุซา หลังจากนั้นนะปีอิซา หลังจากนั้นนะปีนุฮและความหมายของอุลูลอ์ซิมนี้คือ ผู้คนที่มีความอดทนสูงมาก และแบกภาระความทุกข์ยากลำบากมากมาย และมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ต่อภารกิจทั้งหลาย”

จากการศึกษาเอกสารพบว่า อุละมาอ์มีทัศนะที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอุลูลอ์ซิมดังนี้²

1. เราะสุลทั้งหมดคือ อุลูลอ์ซิม เป็นทัศนะของอิบนุ ซัยด³

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ ﴾

(سورة الأحقاف : بعض من آية 35)

ความว่า : “ดั่งนั้นเจ้าจงอดทนดั่งเช่นบรรดาผู้ตั้งจิตมั่นแห่งเราะสุลทั้งหลาย ได้ออดทนมาก่อนแล้ว”

(สูเราะฮ์อัลอะฮกอฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 35)

เหตุผลก็คือ คำว่า “ مِنْ ” ในอายะฮ์ (مِنَ الرُّسُلِ) เป็น “ مِنْ ” ที่เพื่ออธิบายประเภทหรือชนิด (لبيان الجنس) มิใช่เป็น “ مِنْ ” ที่บอกถึงความหมายเป็นส่วนหนึ่ง (للتبعض) ดั่งนั้นจากอายะฮ์นี้เราะสุลทั้งหมดจะเป็นอุลูลอ์ซิม

2. อุลูลอ์ซิมมี 5 ท่าน เรียงตามลำดับคือ นุฮ, อิบรอฮีม, มุซา, อีซา และมุฮัมมัด ﷺ เป็นทัศนะของ อิบนุ อับบาส, มุญาฮิด, อะฆออ์ ⁴ และอุละมาอ์ส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นทัศนะที่มัชฮูร (เป็นที่รู้จักกัน) อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 70.

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหนังสือละวามือ อัลอันวาร อัลบะฮียะฮ์ (al-Safāriy, 1982 : 2/299) หนังสือ กิตาบ อุศูล อัลอิมาน ฟิ ฎาอ์ อัลกิตาบ วะ อัลสุนนะฮ์ (Nujbah min al-Ulama', 1421 : 309) และหนังสืออัลอะกัฎะฮ์ อัลอิสลามียะฮ์ (Saiyid Sabiq, n.d. : 196)

³ ท่านมีชื่อเต็มว่า หัมมาด เป็น ซัยด เป็น ดรัฮัม อัลอัซดี อัลญะลาละมียะฮ์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๗๙(al-'Asqalāniy, 1986 : 1/178)

⁴ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะฆออ์ เป็น ยะสาร อะบู มุฮัมมัด อัลฮิลาลีย อัลมะคะนียะฮ์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๙๔ หรือ ๑๐๓(al-Dhahbiy, 1963 :

﴿وَأَذِّنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا﴾

(سورة الأحزاب : آية 7)

ความว่า : “และจงรำลึกถึงขณะที่เราได้เอาคำมั่นสัญญาของพวกเขาจากบรรดานะบีและจากเจ้า และจากนุฮและอิบรฮีม และมูซา และอีซา อิบน์ มัรยัม และเราได้เอาคำมั่นสัญญาอย่างหนักแน่นจากพวกเขา”

(สุเราะฮ์อัลอะฮزاب : อายะฮ์ 7)¹

เหตุผลก็คือ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวชื่อของพวกเขาไว้ในอัลกุรอานเป็นการเฉพาะที่บ่งบอกถึงการเป็นอู่อุละอิมของบรรดาเราะสุลทั้ง ๕ ท่าน

4.6.5 ศิพาทที่วาญิบสำหรับเราะสุล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิพาทที่วาญิบสำหรับเราะสุลว่า²

"أدا فون سكل رسول عليهم الصلاة والسلام مك واجب فد حق مريكت صدق بنر أرتين موافقة خبرن ايت فد نفس الامر دان أمانة كفر جهيا ثن دان ميمفيكن برغيغ دسوره اكن مريكت دغن ميمفيكندى بك سكلين مخلوق"

แปลว่า “ส่วนบรรดาเราะสุลนั้นวาญิบสำหรับพวกเขาต้องศิกหรือสัจจริงหมายถึง คำพูดกับเหตุการณ์นั้นตรงกัน ต้องเป็นคนอะมานะฮ์ที่ไว้วางใจ และเผยแพร่ในสิ่งที่สั่งใช้กับมัลลูกทั้งหลาย”

ผู้แต่งได้อธิบายถึงคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะสุล ๓ ประการคือ พุดจริงหรือ สัจจะ (ศิก) มีความซื่อสัตย์ (อะมานะฮ์) และเผยแพร่ในสิ่งที่ใช้ (ตบลิฆ) เหมือนกับการอธิบายของ อุละมาอ์อุศลุตุดีนท่านอื่น ๆ อาทิเช่น ชัยค้อัดดุสุกี๊ในหนังสือฮาซียะฮ์ อัดดุสุกี๊ อะลา อุมม อัลบะรอฮีน³ ชัยค้อัลบัยญูรียในหนังสือฮาซียะฮ์ อัลบัยญูรีย อะลา มะตัน อัลสะนะฮ์ฮียะฮ์⁴ และชัยค มุฮัมมัด ชัยนุดดีนในหนังสือสิรอจญ์ อัลฮุตา⁵ ซึ่งแตกต่างกับการอธิบายของชัยค ฮุสัยน อัลญิสริใน หนังสืออัลฮุศุน อัลอะหมีดียะฮ์⁶ ชัยค้อัลบัยญูรียในหนังสือตุฮฟะฮ์ อัลมูร็ด อะลา ญะฮะเราะฮ์

2/4 ; Ibn Hibban, 1973 : 5/199).

¹ เรื่องเดียวกันปรากฏในสุเราะฮ์อัซซุรอ อายะฮ์ 13

² Tuan Mināl, n.d. : 70.

³ al-Dusūqiy, n.d. : 173.

⁴ al-Baijūriy, n.d. : 37

⁵ Muhammad Zainuddin bin Muhammad, n.d. : 32-33

⁶ Husain al-Jisr, 1947 : 45

อัสเตอาหีด¹ และหนังสือตฺหีก อัลมะกออม อะลา กิฟายะฮ์ อัลอะวาม ฟิ อีลม อัลกะลาม² เป็นต้น ที่อธิบายว่าคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะฮ์สูลนั้นมี ๔ ประการโดยเพิ่มศัพท์”พะฎอนะฮ์”แปลว่า การมีไหวพริบหรือฉลาด เป็นคุณลักษณะประการที่ ๔

4.6.6 ศิฟาตที่มุสตะฮีลสำหรับเราะฮ์สูล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิฟาตที่มุสตะฮีลสำหรับเราะฮ์สูลว่า³

"دان مستحيل فد حق مريكتت عليهم الصلاة والسلام ايت سكل لاوان اين سكل صفة
يغتنيك دان يائت يغفرتما دستا دان يغكدوا خيانة دغن بربوات سوات درفد برغيغ دتکه
اكن مريكتت درفداث اكن سباكي تکه حرام اتو تکه مکروه دان يغکتنيك ميمبوبيکن
سوات درفد برغيغ دسورهکن اکن مريکتت دغن ميمفيکندي بک سکل مخلوق"

แปลว่า “และมุสตะฮีลสำหรับพวกเขาเหล่านั้นคือ คุณลักษณะต่างๆ ที่เป็นตรงกันข้ามของศิฟาตทั้งสาม กล่าวคือ ประการแรกการโกหก ประการที่สองการผิดสัญญาโดยกระทำในสิ่งที่ต้องห้ามที่เป็นฮะรอมหรือมกْرูฮ์ และประการที่สามการซ่อนเร้นในสิ่งที่สั่งใช้ให้เผยแผ่กับมัลลูกทั้งหลาย”

ศิฟาตที่มุสตะฮีลในที่นี้หมายถึง ศิฟาตมุสตะฮีลที่เป็นตรงกันข้ามกับศิฟาตที่วาญิบสำหรับเราะฮ์สูล ๓ ประการดังที่กล่าวมาแล้ว คือ การโกหก (กัซบ) การผิดสัญญา (คิยานะฮ์) และการซ่อนเร้นหรือปิดบังในสิ่งที่สั่งใช้ให้เผยแผ่ (กิตมาน)

การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้ไม่ต่างกับการอธิบายของอุละมาอ์ท่านอื่น อาทิเช่น ชัยค้อตตุสกี๊ยในหนังสือฮาซียะฮ์ อัดตุสกี๊ย อะลา อุมมุ อัลบะรอฮีน⁴ ชัยคฺมุฮัมมัดซินในหนังสือบิดายะฮ์ อัลฮิดายะฮ์⁵ และชัยคฺ ดาหวุด อัลพะฎอนียีในหนังสืออัดดุร อัชชะมิน⁶ เป็นต้น หากพิจารณาพิจารณาศิฟาตวาญิบสำหรับเราะฮ์สูลตามทัศนะของชัยคฺ ฮุสัยน อัลญิสรที่นับศัพท์ที่ ๔ คือ พะฎอนะฮ์ตรงกันข้ามกับบะลีส (โกง) ซึ่งเป็นศัพท์ที่ ๔ ในบรรดาศิฟาตมุสตะฮีลสำหรับเราะฮ์สูล

4.6.7 ศิฟาตที่ญาอิชสำหรับเราะฮ์สูล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงศิฟาตที่ญาอิชสำหรับเราะฮ์สูล ว่า⁷

¹ al-Baijūriy, n.d. : 71-72

² al-Baijūriy, n.d. : 74-75

³ Tuan Mināl, n.d. : 71.

⁴ al-Dusūqiy, n.d. : 174.

⁵ Muhammad zin bin Jalajuddin, n.d. : 23.

⁶ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 58.

⁷ Tuan Mināl, n.d. : 72.

"دان هارس فد حق مريكتت عليهم الصلاة والسلام برغيغ أى در فد سكل فراغى مانسى

يغتياذ مباوء كفد ككوراغن فد مرتبة مريكتت يغ تغكى سفرة ساكة دان افمان"

แปลว่า “ และฮารุสสำหรับพวกเขาอะลัยอิมุสสะลามในสิ่งที่เป็นความประพัตติของ มนุษย์ทั้งหลายที่ไม่ทำให้เกียรติอันสูงส่งของพวกเขาตกต่ำเช่น การป่วย เป็นต้น”

ศิปัตที่ญาอิซในที่นี่หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ท่านเราะสุลสามารถประพัตติหรือปฏิบัติได้ เหมือนอย่างคนทั่วไปปฏิบัติที่ไม่ทำให้เกียรติการเป็นเราะสุลตกต่ำหรือเสียหาย เช่น การป่วย การกิน การนอน และการแต่งงาน เป็นต้น

การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกับการอธิบายของอุละมาอ์อะกีตะฮ์ท่าน อื่นๆ อาทิเช่น ซัยคุดดีน อัลญิสริในหนังสืออัลฮุซน อัลอะมีดียะฮ์¹ ซัยคัลบัยญูรียในหนังสือตุยพะฮ์ อัลมุรืด อะลา ญาอะเราะฮ์ อัดเตอาฮ์² ซัยคมุฮัมมัดซินในหนังสือบิดายะฮ์ อัลฮิดายะฮ์³ ซัยคดาอุด อัลพะฎอนียในหนังสืออัดดุร อัชชะมิน⁴ และซัยคมุฮัมมัด ซัยนุดดีนในหนังสือสิรอญญ์ อัลฮุดา⁵ เป็นต้น

4.6.8 มุอญูษัตของท่านนะบี

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของมุอญูษัต ว่า

"(كنهوي أولهم) بهوس يعنى معجزة آيت فكر جائن يغ منجار قكن بك عادة يغد سرتاكن

دغن دعوى فسوره سرت كتيدائن دافت سورغ ملنتاغى أكندى"

แปลว่า “ พึงทราบเถิด แท้จริงความหมายของมุอญูษะฮ์ นั้นคือ การงานที่ผิด ธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการกล่าวอ้างเป็นเราะสุล พร้อมทั้งไม่มีคนใดคนหนึ่ง ที่สามารถแย้งกันได้”

การเข้าใจความหมายมุอญูษะฮ์ จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. เชิงภาษาศาสตร์

คำว่า “มุอญูษะฮ์” (معجزة) เป็นอิสมุลฟาอิล (นามประธาน) มาจากคำกริยาของ คำว่า “อะอญูชะฮะ” (أعجز) “ยุอญูชู” (يعجز) “อือญาซัน” (إعجاز) “มุอญูซุน” (معجز) แล้วเติม อักษรต่า มัรบูฎะฮ์ (ة) ที่ท้ายคำเพื่อให้เกิดเป็นมุบาละฆะฮ์ (مبالغة) หมายถึง สิ่งที่เกิดธรรมชาติ

¹ Husain al-Jisr, 1947 : 48.

² al-Baijūriy, n.d. : 73.

³ Muhammad zin bin Jalajuddin, n.d. : 23.

⁴ Dāwūd al-Fataniy, n.d. : 58.

⁵ Muhammad Zainuddin bin Muhammad, n.d. : 34.

⁶ Tuan Mināl, n.d. : 74.

ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถกระทำได้ หรือสิ่งที่นอกเหนือสติปัญญาและความสามารถของมนุษย์ (Ibn al-Manzūr, 1993 : 7/236) หรือเป็นคำที่มาจากรากศัพท์ของคำว่า “อัจซุน” (عجز) หมายถึงอ่อนแอ และไม่มีความสามารถในการกระทำ (Zainuddin al-Rāziy, 1999 : 1/200).

ข. เจริงวิชาการ

คำว่า “มูอญูชะฮ์” (معجزه) ที่จริงแล้วไม่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน อัสนุนนะฮ์ และในยุคนช่วงแรกของสะลัฟ แต่คำนี้ถูกนำมาใช้เป็นที่รู้จักหลังจากนั้น

ส่วนคำที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอาน อัสนุนนะฮ์ และที่ใช้กันในยุคของสะลัฟคือ “อัลอายะฮ์” (آية) “อัลบัยยีนะฮ์” (البينة) และ “อัลบุรฮาน” (البرهان) ดังเช่น

1. อัลอายะฮ์ (آية) อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ﴾

(سورة الرعد : آية 38)

ความว่า “และไม่บังควรแก่เราเหล่าสุลที่จะนำมาซึ่งสัญญาณ (ปาฏิหาริย์) ใดๆ เว้นแต่โดยอนุมัติของอัลลอฮ์”

(สุเราะฮ์อัลเราะอูด : อายะฮ์ 38)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ يَأْتِيَ بِآيَةٍ ﴾

2. อัลบัยยีนะฮ์ (البينة) อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ ﴾

(سورة الحديد : آية 25)

ความว่า “และแน่นอน เราได้ส่งบรรดาเราเหล่าสุลของเราพร้อมด้วยหลักฐานทั้งหลายอันชัดแจ้ง”

(สุเราะฮ์อัลหะดีด : อายะฮ์ 25)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ بِالْبَيِّنَاتِ ﴾

3. อัลบุรฮาน (البرهان) อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า :

﴿ فَذَانِكَ بُرْهَانٍ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ﴾

(سورة القصص : آية 32)

ความว่า “ดังนั้นนั่นคือหลักฐานทั้งสองจากพระเจ้าของเจ้าไปยังฟิรเออน และบุคคลชั้นหัวหน้าของพวกเขา”

(สุเราะฮ์อัลกะฮ์ฟ : อายะฮ์ 32)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿فَذَانِكُمْ بُرْهَانٌ﴾

สำหรับความหมายเชิงวิชาการ บรรดาอูลมะอ์ได้ให้ความหมายของ “มูญิซะฮ์” (معجزة) โดยใช้สำนวนที่แตกต่างกันดังนี้

1. มูญิซะฮ์ คือ การกระทำของอัลลอฮ์ตะอาลาต่างๆ ที่ผิดธรรมชาติอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง เพียงพอกับการกล่าวอ้างเป็นนบี (al-Juwainiy, 1407 : 124 ; al-Baqillaniy, 1382 : 61).
2. มูญิซะฮ์ คือ การกระทำที่บ่งบอกถึงข้อเท็จจริงของผู้ที่อ้างสิทธิเป็นนบี (Qadiy ‘Abd al-Jabbar, 1384 : 568).
3. มูญิซะฮ์ คือ สิ่งที่ผิดธรรมชาติเกิดขึ้นกับผู้อ้างสิทธิเป็นนบีในขณะที่ผู้ปฏิเสธ มาท้าทายไม่สามารถที่จะนำมาซึ่งเหมือนกัน (al-Taftāzāniy, 1407 : 86).
4. มูญิซะฮ์ คือ ทุกสิ่งที่มีความประสงค์เพื่อแสดงข้อเท็จจริงของผู้ที่กล่าวอ้างเป็น นบีผู้นำสาร (al-’Āmidīy, 1391 : 333 ; al-Eijiy, n.d. : 339).

การอธิบายความหมายมูญิซะฮ์ของผู้แต่งและบรรดาอูลมะอ์ท่านอื่นๆ ที่กล่าวมา ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความหมายของมูญิซะฮ์จะไม่เกิดความสมบูรณ์ เว้นแต่ต้องมีเงื่อนไขต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. มูญิซะฮ์ต้องมาจากอัลลอฮ์ตะอาลาเท่านั้น
2. มูญิซะฮ์ต้องผิดปกติจากธรรมชาติ
3. ต้องเกิดขึ้นกับผู้อ้างสิทธิเป็นนบีหรือเราะสุลเท่านั้น
4. มูญิซะฮ์ ต้องมาพร้อมกับการกล่าวอ้างเป็นนบี
5. มูญิซะฮ์ ต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ปรารถนา
6. มูญิซะฮ์ ต้องไม่โกหกกับผู้กล่าวอ้าง
7. ไม่มีใครสามารถที่จะนำมาซึ่งเหมือนกับสิ่งผิดธรรมชาติเหล่านั้นได้
8. มูญิซะฮ์ ไม่ใช่ในเวลาที่มีการขัดแย้งของธรรมชาติ เช่น การขึ้นพระอาทิตย์ทาง

ทิศตะวันตก

มูญิซะฮ์เกิดขึ้นกับบรรดาเราะสุลตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ﷻ โดยสามารถให้ การศรัทธาบนเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบรรดาเราะสุล

ผู้แต่งได้กล่าวถึงมูญิซะฮ์บางอย่างของบรรดานะบีว่า

"ترجمفی فکر جاتن یغ منچار یقکن عادة ایت فریواتن سفره ترفنجر ۲ ایر فد انتارا نق
جاری نبی کیت ﷺ دان ترجمفی فول کتیدائن فریواتن سفره تیاد مغاغسکن اوله ابی اکن
نبی الله ابراهیم علیه السلام تتکال دتونو اوله نمرود لنعنة الله □ علیه □"

¹ เป็นการดูอาให้อัลลอฮ์ทรงสาปแช่งกับเขา

² Tuan Mināl, n.d. : 74.

แปลว่า “ การนับเป็นสิ่งที่ไม่ดีธรรมดาที่เป็นการกระทำเช่น น้ำไหลออกกระหว่างนิ้วมือของท่านนะบีของเรา ﷺ และที่ไม่ใช่เป็นการกระทำเช่น การที่ไฟไม่ไหม้กับท่านนะบีอิบรอฮีม عليه السلام ในขณะที่ถูกโยนโดยนัมรูดผู้ซึ่งอัลลอฮ์ทรงสาปแข่งกับเขา” ผู้แต่งได้กล่าวถึง สิ่งที่ไม่ดีธรรมดาที่เป็นการกระทำเช่น น้ำไหลออกกระหว่างนิ้วมือของท่านนะบีของเรา ﷺ

จากอะนัส เป็น มาลิก กล่าวว่า

((رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَانَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ، فَالْتَمَسَ النَّاسُ الْوَضُوءَ فَلَمْ يَجِدُوهُ، فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَضُوءٍ، فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ الْإِنَاءِ يَدَهُ، وَأَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَتَوَضَّؤُوا مِنْهُ قَالَ: فَارَأَيْتَ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ حَتَّى تَوَضَّؤُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ))
(أَخْرَجَهُ الْخَارِيُّ ، 1422 : 169)

ความว่า “ฉันได้เห็นท่านเราะสูล ﷺ ในเมื่อใกล้ถึงเวลาละหมาดอัศรี ผู้คนได้ค้นหาน้ำที่ใช้ในการทำอบน้ำละหมาดแต่พวกเขาไม่พบมัน แล้วได้นำมาซึ่งน้ำสำหรับอบน้ำละหมาดให้กับท่านเราะสูล ﷺ ท่านเราะสูล ﷺ ได้วางมือของท่านลงในภาชนะนั้นและได้สั่งให้ผู้คนอบน้ำละหมาดจากมัน เขาได้กล่าวว่า ฉันได้เห็นน้ำไหลพุ่งออกจากใต้บรรดานิ้วของท่านเราะสูล แล้วผู้คนได้อบน้ำละหมาดจนถึงคนสุดท้ายของพวกเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 169)

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูอญิษะฮ์ของท่านเราะสูล ﷺ ประการหนึ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนต่อหน้าบรรดาเศาะฮาบะฮ์ นั่นคือ น้ำไหลพุ่งออกจากริ้วของท่านเราะสูล ﷺ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ดีธรรมดาที่ไม่ใช่เป็นการกระทำเช่น การที่ไฟไม่ไหม้กับท่านนะบีอิบรอฮีมในขณะที่ถูกโยนโดยนัมรูด ครั้นเมื่อบรรดาคณิงทั้งหลายต้องการฆ่าท่านนะบีอิบรอฮีม عليه السلام และได้โยนท่านนะบีอิบรอฮีมลงในกองไฟ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงปลอดภัยท่านนะบีอิบรอฮีมด้วยอำนาจและความโปรดปรานของพระองค์ (al-Saqar, n.d : 95) ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ ﴾

(سورة الأنبياء : آية 68-70)

ความว่า : “พวกเขาบอกว่า จงเผาเขาเสียและจงช่วยเหลือพระเจ้าทั้งหลายของพวกเขา หากพวกเขาจะกระทำเช่นนั้น เรา (อัลลอฮ์) กล่าวว่าไฟเอ๋ยจงเย็นลงและให้ความปลอดภัยแก่อิบรอฮีมเถิด และพวกเขา

ปรารถนาที่จะวางแผนร้ายแก่เขา แต่เราได้ทำให้พวกเขาประสบกับความ
สูญเสียมากยิ่งขึ้น”

(สุเราะฮ์อัลอัมบิยาฮ์ : อายะฮ์ 68-70)

เมื่อนัมรูด¹ และผู้สนับสนุนตกลงที่จะเผาอิบรอฮีมแล้วได้รวบรวมเก็บฟืน ชุตหลุมใส่
ฟืนแล้วจุดไฟ หลังจากนั้นได้มัดอิบรอฮีมไว้กับเครื่องยิงเข้าสู่กองไฟ อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า โอ้ ไฟเอ๋ยจงให้
ความเย็นความปลอดภัยแก่อิบรอฮีม ไฟมิได้เผาอิบรอฮีมนอกจากเชือกที่มัดเท่านั้น นี่เป็นมูอญิซะฮ์
ประการหนึ่งที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้กับอิบรอฮีมเพื่อยืนยันความถูกต้องของท่าน (Ibn Kathīr,
1999 : 5/351).

ผู้แต่งได้กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัดว่า

" دان ستغه درفد معجزة يغ جاته فد نبى كيت ... □ "

แปลว่า “และส่วนหนึ่งจากมูอญิซะฮ์ ที่เกิดขึ้นกับนะบีมุฮัมมัด...”

1. อัลกุรอาน

อัลกุรอานเป็นมูอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัดและชัดเจนที่สุดที่ทำทลายมนุษย์
และให้นำมาซึ่งเหมือนกับอัลกุรอาน แต่ไม่มีมนุษย์คนใดที่สามารถนำมาซึ่งเหมือนกับอัลกุรอาน
ทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งได้

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا نَارَ اللَّهِ ۖ وَفُودُهَا النَّاسُ وَالْجَارُونَ
أَعْدَتٌ لِّلْكَافِرِينَ ﴾

(سورة البقرة : آية 23-24)

ความว่า “และหากปรากฏว่าพวกเจ้าอยู่ในความแคลงใจใด ๆ จากสิ่ง
(อัลกุรอาน) ที่เราได้ให้ลงมาแก่บ่าวของเราแล้ว ก็จงนำมาสักสุเราะฮ์หนึ่ง
เยี่ยงสิ่งนั้น และจงเชิญชวนผู้ที่อยู่ในหมู่พวกเจ้าอื่นจากอัลลอฮ์หากพวกเจ้า
เป็นผู้พูดจริง แต่ถ้าพวกเจ้ายังมิได้ทำและจะไม่กระทำตลอดไปแล้วก็จง
ระวังไฟนรกซึ่งเชื้อเพลิงของมันนั่นคือ มนุษย์และหิน โดยที่มันได้ถูกเตรียม
ไว้สำหรับบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธา”

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า นัมรูด หรือ นุมรูด เป็น กันอาน เป็น กูเซ เป็น ชาม เป็น นูฮ เป็นกษัตริย์ในสมัยนะบีมุฮัมมัด (Ibn Kathīr, 1986 :
1/686 ; al-Tabariy, 2000 : 5/480).

² Tuan Mināl, n.d. : 74-75.

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 23-24)¹

อัลลอฮ์ ﷻ ได้รับรองการเป็นนบีนบีของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ โดยการประทาน อัลกุรอานแก่ท่านซึ่งเป็นมูญิซะฮ์ประการหนึ่ง แล้วทรงทำทายกับบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลายให้นำมาเหมือนกับสิ่งที่พระองค์ทรงประทานให้กับท่านหากยังไม่เชื่อ (Ibn Kathīr, 1999 : 1/198).

2. แยกกล่าวชะฮาดะฮ์ต่อหน้าท่านในขณะที่รวมอยู่กับบรรดาเศาะฮาบะฮ์ จากอุมัร เป็น อัลค็อฏฏอบ เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((يَا ضَبُّ فَتَكَلَّمِ بِكَلَامِ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ، يَفْهَمُهُ الْقَوْمُ جَمِيعًا: لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، يَا رَسُولَ رَبِّ الْعَالَمِينَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ تَعْبُدُ؟ قَالَ: الَّذِي فِي السَّمَاءِ عَرْشُهُ، وَفِي الْأَرْضِ سُلْطَانُهُ، وَفِي الْبَحْرِ سَبِيلُهُ، وَفِي الْجَنَّةِ رَحْمَتُهُ، وَفِي النَّارِ عَذَابُهُ. قَالَ: فَمَنْ أَنَا، يَا ضَبُّ؟ قَالَ: أَنْتَ رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ، قَدْ أَفْلَحَ مَنْ صَدَّقَكَ، وَقَدْ خَابَ مَنْ كَذَّبَكَ))

(أخرجها الطبراني ، د.ت. : بعض من حديث 5996)

ความว่า : “โอ้ ตัวแสบ แล้วตัวแสบได้พูดด้วยคำพูดภาษาอาหรับที่ชัดเจน กลุ่มชนทั้งหมดเข้าใจมัน ขอรับ โอ้เราะสูลของผู้อภิบาลแห่งสากลโลก แล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวกับแสบว่า ท่านบูชาใคร? มันตอบว่า ผู้ซึ่งอยู่บนฟากฟ้าอะรัชของพระองค์ และในแผ่นดินนี้เป็นอำนาจของพระองค์ และในทะเลเป็นหนทางของพระองค์ และในสวนสวรรค์เป็นความเมตตาของพระองค์ และในนรกเป็นการลงโทษของพระองค์ ท่านกล่าวว่า แล้วฉันคือใคร โอ้ตัวแสบ? มันตอบว่า ท่านคือเราะสูลของผู้อภิบาลแห่งสากลโลกและเป็นผู้สุดท้ายของบรรดานบีนบี แท้จริงได้รับความสำเร็จกับผู้ที่ศรัทธาท่าน และขาดทุนกับผู้ปฏิเสธท่าน”

(บันทึกโดย al-Tabarāniy, n.d. : ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ 5996)²

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูญิซะฮ์ประการหนึ่งของท่านนบีนบี ﷺ ที่ปรากฏขึ้นต่อหน้าท่านนบีนบี เศาะฮาบะฮ์และชาวอาหรับชนบท นั่นคือการกล่าวชะฮาดะฮ์ของแสบ

3. เมื่อสมันขอให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ปล่อยจากการผูกของอะอูรอเบียเพื่อให้นมกับลูก

จากอุมมม สะละมะฮ์ กล่าวว่า :

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันในสุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ อายะฮ์ ๘๘

² มะฮฺมูด อัลฮัดดาต กล่าวว่าเป็นฮะดีษฎะอ์อีฟ (al-Irāqiy, 1987 : 1/260).

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّخْرَاءِ فَإِذَا مُنَادٍ يُنَادِيهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْتَفَتَ، فَلَمْ يَرَ أَحَدًا، ثُمَّ الْتَفَتَ فَإِذَا ظَنِيَّةٌ مُوثِقَةٌ، فَقَالَتْ: اذْنُ مَعِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَدَنَا مِنْهَا، فَقَالَ: حَاجَتِكَ؟ قَالَتْ: إِنَّ لِي خَشَعَيْنَ فِي ذَلِكَ الْجَبَلِ فَحَلَّنِي حَتَّى أَذْهَبَ، فَأَرْضِعَهُمَا، ثُمَّ أَرْجِعْ إِلَيْكَ، قَالَ: وَتَفْعَلِينَ؟ ، قَالَتْ: عَذَّبَنِي اللَّهُ بِعَدَابِ الْعِشَارِ إِنْ لَمْ أَفْعَلْ، فَأَطْلَقَهَا فَذَهَبَتْ، فَأَرْضَعْتَ خَشَعَيْهَا، ثُمَّ رَجَعْتَ، فَأَوْثَقَهَا))

(أخرجها الطبراني ، 1994 : بعض من حديث 763)

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้อยู่ในทะเลทรายแล้วได้มีผู้ร้องเรียกกำลังเรียกท่านว่า โอ้ เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ท่านได้หันหน้าไป แต่ไม่เห็นใครสักคน แล้วหันหน้าไปอีกมีเนื้อสมันที่ถูกผูกอยู่มันกล่าวว่า จงเข้าใกล้ฉันโอ้เราะสูลุลลอฮ์ แล้วท่านได้เข้าใกล้กับมันแล้วกล่าวว่าเป็นความต้องการของเธอใช่ไหม? มันตอบว่าแท้จริงสำหรับฉันมีเนื้อสมันน้อย ๒ ตัวในภูเขาแห่งนั้น ดังนั้นจงแก้ฉันออกจนกระทั่งฉันไปให้นมกับทั้งสองแล้วฉันจะกลับมาหาท่าน ท่านกล่าวว่า และเธอจะปฏิบัติหรือ? มันตอบว่าอัลลอฮ์ลงโทษฉันด้วยการลงโทษที่รุนแรงหากฉันไม่ปฏิบัติ แล้วท่านได้ปล่อยมัน หลังจากนั้นได้กลับมาแล้วได้ผูกมัน”

(บันทึกโดย al-Tabarāniy, 1994 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 763)¹

การชี้แนะของอะดีษคือ กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ประการหนึ่งของท่านนะบี ﷺ ที่ปรากฏกับท่านคือ เนื้อสมันขอให้ท่านปล่อยจากการผูกของอะอรอปีย์เพื่อให้นมกับลูกของมัน พร้อมทั้งบัญญัติว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพสักดิ์โดยแท้จริงนอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงท่านมูฮัมมัดคือ เราะสูลุลลอฮ์

4. การผ่าดวงจันทร์บนภูเขาทุบัยส , มูอญิซะฮ์นี้เป็นมูอญิซะฮ์หนึ่งที่น่าชมเชยในบรรดามูอญิซะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ที่ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานและอัซสุนนะฮ์

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَقْرَبَتْ السَّاعَةُ وَالْمُتَمَرُّ ۝ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَقَرٌّ ۝ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أُمَّرٍ مُسْتَقَرٌّ ۝﴾

(سورة القمر : آية 1-3)

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดีษภูเขาฮิฟ (al-Albāniy, 1992 : 6737)

ความว่า “วันกียามะฮ์ได้ใกล้เข้ามาแล้วและดวงจันทร์ได้แยกออก และหากพวกเขาเห็นสัญญาณ (ปาฏิหาริย์) พวกเขาก็ผินหลังให้และกล่าวว่านี่คือมายากลที่มีมาก่อนแล้ว และพวกเขาได้ปฏิเสธและปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของพวกเขาและกิจการทุกอย่างยอมเป็นไปตามกำหนด”

(สุเราะฮ์อัลเกาะมัร : อายะฮ์ ๑-๓)

เพื่อประกอบการอธิบายอายะฮ์เรื่องการผ่าดวงจันทร์บนภูเขากุบัยศซึ่งตั้งอยู่ในนครมักกะฮ์ใกล้กับมัสยิดฮะรอหม อิมามอิบนุ ญะรียร์กล่าวว่า ครั้นเมื่อพวกกุฟฟารมักกะฮ์ได้กล่าวแก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ว่าหากท่านเป็นจริงตามคำพูดก็จงทำให้ดวงจันทร์แยกออกเป็นสองซีกและพวกเขาสัญญาว่าจะศรัทธา ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ขอต่อพระเจ้าตามที่เรียกร้อง เมื่อดวงจันทร์ได้แยกออกเป็นสองซีกและได้เห็นอย่างชัดเจนซึ่งเป็นหลักฐานของการเป็นเราะสูลที่แท้จริง พวกเขายังกล่าวอีกว่ามุฮัมมัดได้แสดงมายากลแก่เรา พวกเขาได้ปฏิเสธท่านเราะสูลและสิ่งที่พวกเขาได้เห็นด้วยตาถึงความเดชะนภาพของอัลลอฮ์ในการแยกดวงจันทร์ (al-Tabariy, 2000 : 22/565). จากอับดุลลอฮ์เป็น มัสอูด กล่าวว่ :

((أَنْشَقَّ الْقَمَرَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِقَّتَيْنِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اشْهَدُوا))

(أخرجها البخاري ، 1422 : 3636 ومسلم ، د.ت : 2800)

ความว่า “ในสมัยท่านนะบี ﷺ ดวงจันทร์ได้แยกออกเป็นสองส่วน แล้วท่านนะบี ﷺ กล่าวว่ พวกท่านจงเป็นพยานเถิด”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 3636 ; Muslim , n.d. : 2800)¹

การชี้แนะของฮะดีษคือ การผ่าดวงจันทร์ซึ่งเป็นมูอญิซะฮ์ประการหนึ่งที่สำคัญจากบรรดามูอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน (al-Nawawiy, 1996 : 17/141).

5 สิ่งใช้ให้คนบะตะวีย์เรียกต้นไม้ แล้วต้นไม้ที่นั้นหลุดออกจากรากมาให้สลามแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ดังรายงานของอับดุลลอฮ์ เป็น บุรอยดะฮ์² จากบิดาของท่านเล่าว่ :

¹ ดูฮะดีษในความหมายเดียวกัน (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 3637).

² ท่านมีชื่อเต็มว่ อับดุลลอฮ์ เป็น บุรอยดะฮ์ เป็น อัลหุคัยบ อัลฮัสละมีย์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๑๕(al-Dhahabi, 1985 : 5/50 ; al-Zirikli, 2002 : 4/74).

((أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَّمَنِي شَيْئًا
أَزِدَادُ بِهِ يَتَقِينَا. قَالَ: فَقَالَ: أَدْعُ تِلْكَ الشَّجَرَةَ . فَدَعَا بِهَا فَجَاءَتْ حَتَّى
سَلَّمَتْ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قَالَ لَهَا: ارْجِعِي، فَرَجَعَتْ))

(أخرجها الحاكم ، 1990 : بعض من حديث 7326)

ความว่า “แท้จริงมีชายคนหนึ่งได้มาหาท่านนะบี ﷺ แล้วเขากล่าวว่า โอ้
เราะฮ์ลุลลอฮ์ จงทำเครื่องหมายสัญญาณให้กับฉันสิ่งหนึ่ง ฉันจะได้เพิ่มด้วย
มันการเชื่อมั่นอย่างมั่นคง ท่านกล่าว แล้วเขากล่าวว่า ฉันจะร้องเรียกต้นไม้
นั้น แล้วเขาได้เรียกกับต้นไม้แล้วมันได้มาจนกระทั่งได้ให้สละมต่อท่านนะบี
ﷺ หลังจากนั้นเขาได้กล่าวกับต้นไม้ว่า จงกลับเถิดแล้วมันก็กลับไป”

(บันทึกโดย al-Hakim, 1990 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 7326).¹

การชี้แนะของอะดีษคือ กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ประการหนึ่ง ที่
ปรากฏกับท่านคือ ใช้ให้คนบะดะวีเย่เรียกต้นไม้ แล้วต้นไม้มาได้มาให้สละมแก่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ

6 อุฐูฟ็องร็องกับท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เนื่องจากอาหารของมันเป็นน้อยและงานของมัน
มาก ดังรายงานของยะฮอลา เบ็น มุรเราะฮ์ อัยษะเกาะฟีเย่ กล่าวว่ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่

((أَيْنَ صَاحِبِ هَذَا الْبَعِيرِ؟ فَجَاءَ، فَقَالَ: بِعَيْنِهِ فَقَالَ: لَا، بَلْ أَهْبُهُ لَكَ.
فَقَالَ: لَا، بِعَيْنِهِ قَالَ: لَا، بَلْ نَهْبُهُ لَكَ، وَإِنَّهُ لِأَهْلِ بَيْتِ مَا لَهُمْ مَعِيشَةٌ غَيْرُهُ.
قَالَ: أَمَا إِذْ ذَكَرْتَ هَذَا مِنْ أَمْرِهِ، فَإِنَّهُ شَكَا كَثْرَةَ الْعَمَلِ، وَقَلَّةَ الْعَلْفِ،
فَأَحْسِنُوا إِلَيْهِ))

(أخرجها أحمد ، 2001 : بعض من حديث 17565)

ความว่า “เจ้าของอุฐูฟ็องอยู่ที่ไหน? เขาได้มา แล้วท่านกล่าวว่า จงขายมัน
ให้กับฉัน เขากล่าวว่า ไม่ แต่ทว่าฉันจะมอบมันให้กับท่าน แล้วท่านกล่าวว่า
ไม่ จงขายมันให้กับฉัน เขากล่าวว่า ไม่ แต่ทว่าเราจะมอบมันให้กับท่าน
และแท้จริงมันคือสำหรับครอบครัวของบ้านที่ไม่มีการดำรงชีวิตอยู่สำหรับ
พวกเขาออกจากมัน ท่านกล่าวว่า อะไรสิ่งที่คุณคิดกับสิ่งนี้จากงานของมัน
แท้จริงแล้วมันได้ร้องทุกข์ว่างานมากแต่อาหารน้อย แล้วพวกท่านจงทำดี
กับมัน”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 17565).¹

¹ อัลฮากิมและอัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดีษเศาะฮี้ฮ์ (al-Hākim, 1990 : 4/190 ; al-Albānī, 1996 : 6/990).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ยะฮอลา เบ็น มุรเราะฮ์ เบ็น ฆะฮับ เบ็น ญะฮิบ เบ็น อัดตาบ อัยษะเกาะฟีเย่ เป็นเศาะหาบะฮ์ของท่านนะบีท่านหนึ่ง
(Ibn Sa‘ad, 1990 : 6/113 ; Abū Nu‘īm al-Asbahānī, 1998 : 5/2802).

การขี้นะของอะดีษคือ กล่าวถึงมูญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อีกประการหนึ่ง ที่ปรากฏกับท่านคืออูฐได้ฟ้องร้องกับท่านนะบีเนื่องจากการให้อาหารกับมันไม่เพียงพอ ในขณะที่การทำงานนั้นมาก

7. การขอคุดาของท่านนะบีต่ออูฐบุตรของอะบู ละฮับ โดยกล่าวว่า (اللهم سلطه كلبا من كلابك) ความว่า “โอ้ พระเจ้าของฉันจงให้หมาตัวหนึ่งจากบรรดาหมาของพระองค์กระทำรุนแรงกับเขาเถิด” ดังรายงานของอะบู อุบัยด² เล่าว่า :

((أَنَّ عُبَيْدَةَ بْنَ أَبِي لَهَبٍ كَانَ شَدِيدَ الْأَدَى لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : "اللَّهُمَّ سَلِّطْ عَلَيْهِ كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ " فَخَرَجَ عُبَيْدَةُ إِلَى الشَّامِ مَعَ أَصْحَابِهِ فَنَزَلَ مِنْزِلًا فَطَرَفَهُمُ الْأَسَدُ فَتَخَطَّى إِلَيْهِ مِنْ بَيْنِ أَصْحَابِهِ فَفَتَلَهُ))

(أخرج هالبهقي ، 2003 : 10052)

ความว่า “แท้จริงอูฐบะฮุ เป็น อะบี ละฮับ ได้ทำร้ายอย่างแรงต่อท่านนะบี ﷺ แล้วท่านกล่าวว่า “โอ้ อัลลอฮ์จงให้หมาตัวหนึ่งจากบรรดาหมาของพระองค์กระทำรุนแรงกับเขาเถิด” อูฐบะฮุได้ออกเดินทางไปเมืองซามพร้อม กับเพื่อน ๆ ของเขา แล้วได้ลงที่พัคมีสิงโตมากระที่บพวกเขาแล้วได้ก้าวไปที่ เขาซึ่งอยู่ในระหว่างเพื่อน ๆ ของเขาแล้วได้ฆ่าเขาไป”

(บันทึกโดย al-Baihaqi, 2003 : 10052)³

การขี้นะของอะดีษคือ กล่าวถึงมูญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อีกประการหนึ่ง คือ การตอบรับคุดาของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่คุดาต่ออูฐบุตรของอะบู ละฮับ

8. ให้ลูกญาบิรสองท่านมีชีวิตใหม่หลังจากที่ทั้งสองได้ตายไปแล้ว ท่านหนึ่งถูกฆ่าโดยพี่ของเขาและอีกท่านหนึ่งถูกฆ่าโดยมารดาของเขา ทั้งสองมีชีวิตพร้อมลูกจากนอน⁴

9. การคุดาให้กับชายคนหนึ่งที่ยืนด้วยมือซ้าย โดยท่านกล่าวว่า ท่านจงกินด้วยมือขวา เขาตอบว่าฉันไม่สามารถกินด้วยมือขวาได้ ท่านกล่าวอีกว่าท่านไม่มีความสามารถ แล้วเขาก็ไม่สามารถยกมือถึงปากของเขาได้อีกหลังจากนั้น ดังรายงานของอียาส เบน สะละมะฮ์⁵ เบน อัลอักวะอ เล่าว่า :

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดีษเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 1985 : 5922)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อุบัยด เบน มัสอูด เบน อัมรุ อับชะเกาะฮ์เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๓(al-Zirikli, 2002 : 4/190 ; Abū ‘Umar al-Qurtubiy, 1992 : 4/1709).

³ อัลฮากิม กล่าวว่าเป็นอะดีษเศาะฮิฮ์ อิศนาต (al-Zaila‘iy, 1414 : 3/378)

⁴ ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานในเรื่องนี้

⁵ ท่านมีชื่อเต็มว่า อียาส เบน สะละมะฮ์ เบน อัลอักวะอ อัลอัสละมีย์ อัลมิตะนีย์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๑๓(al-Dhahabi, 1985 : 5/244).

((أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ: أَنَّ رَجُلًا أَكَلَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِمَالِهِ، فَقَالَ: كُلْ بِيَمِينِكَ، قَالَ: لَا أَسْتَطِيعُ، قَالَ: لَا اسْتَطَعْتَ، مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبَرُ، قَالَ: فَمَا رَفَعَهَا إِلَيَّ فِيهِ))

(أخرج هم مسلم، د.ت. : 2021)

ความว่า “แท้จริงบิดาของเขาได้เล่าว่า มีชายคนหนึ่งได้กินใกล้ท่านเราะฮ์ซูลุลลอฮ์ ﷺ ด้วยมือซ้ายของเขา แล้วท่านได้กล่าวว่า จงกินด้วยมือขวาของท่าน เขาตอบว่าฉันไม่สามารถ ท่านได้กล่าวว่าท่านไม่สามารถหรือ ไม่มีสิ่งใดห้ามมันนอกจากความทนต์น เขากล่าวว่า แล้วเขาไม่สามารถยกมันได้อีกหลังจากนั้น”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2021)

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูญิบะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ประการหนึ่ง คือ การตอบรับคุดาของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ อย่างรวดเร็ว และอนุญาตให้คุดาได้กับผู้ที่ไม่เห็นชอบด้วย บทบัญญัติศาสนาพร้อมทั้งให้สิ่งໃในสิ่งที่ดีและตักเตือนห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ดีในทุกสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินก็ตาม (al-Nawawiy, 1996 : 13/192).

10. ให้ความบะเราะฮ์กับอาหารที่น้อย แต่เพียงพอกินกับคนที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งพันคนและอาหารนั้นน้อยกว่าหนึ่งกัณฑ์ ดังรายงานของอียาส เป็น สละมะฮ์ จากพ่อของเขาเล่าว่า :

((خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ، فَأَصَابَنَا جُهْدٌ حَتَّى هَمَمْنَا أَنْ نَنْحَرَ بَعْضَ ظَهْرِنَا، فَأَمَرَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَمَعْنَا مَزَاوِدَنَا، فَبَسَطْنَا لَهُ نِطْعًا، فَاجْتَمَعَ زَادُ الْقَوْمِ عَلَى النِّطْعِ، قَالَ: فَتَطَاوَلْتُ لِأَحْزَرِهِ كَمْ هُوَ؟ فَحَزْرْتُهُ كَرْنِضَةِ الْعَنْزِ، وَنَحْنُ أَرْبَعُ عَشْرَةَ مِائَةً، قَالَ: فَأَكَلْنَا حَتَّى شَبِعْنَا جَمِيعًا، ثُمَّ حَشَوْنَا جُرْبِنَا، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَهَلْ مِنْ وَضُوءٍ؟ قَالَ: فَجَاءَ رَجُلٌ بِإِدَاوَةٍ لَهُ فِيهَا نُطْفَةٌ، فَأَفْرَعَهَا فِي قَدَحٍ، فَتَوَضَّأْنَا كُلُّنَا نُدْعِفُهُ دَعْفَةً أَرْبَعُ عَشْرَةَ مِائَةً، قَالَ: ثُمَّ جَاءَ بَعْدَ ذَلِكَ ثَمَانِيَةً، فَقَالُوا: هَلْ مِنْ طُهُورٍ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فَرِغِ الْوَضُوءِ))

(أخرج هم مسلم، د.ت. : 1729)

ความว่า “เราได้ออกเดินทางพร้อมกับท่านเราะฮ์ซูลุลลอฮ์ ﷺ ในสงครามหนึ่งแล้วได้ประสบความสำเร็จกับพวกเขาจนทำให้พวกเขากระวนกระวายกับการเชือกอูฐ แล้วท่านนะบี ﷺ ได้สั่ง พวกเขาได้รวบรวมถุงใส่เสบียงอาหาร

แล้วเราได้เปิดผ้าปูรวบรวมเสบียงอาหารบนผ้าปู เขากล่าวว่า แล้วฉันได้ขยายออกไปเพื่อทราบขนาดของมันว่าเท่าไร? ฉันเดาว่ามันเท่ากับขนาดที่นั่งของแกะตัวเมียและพวกเรา ๑๔๐๐ คน เขากล่าวว่า พวกเราได้กินจนพวกเราอิมทุกคน หลังจากนั้นพวกเราได้ยึดใส่ถุงของพวกเรา แล้วท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า มีน้ำที่ใช้อาบน้ำละหมาดไหม? เขากล่าวว่าชายคนหนึ่งได้มากับภาชนะสำหรับทำความสะอาดของเขาซึ่งในนั้นมีน้ำน้อยแล้วเทลงในแก้ว แล้วเราได้อาบน้ำละหมาดทุกคน เราไหลมันเป็นการไหล ๑๔๐๐ คน เขากล่าวว่าหลังจากนั้นมาอีก ๘ คน พวกเขาถามว่า มีสิ่งที่ใช้ทำความสะอาดอีกไหม? ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า น้ำที่ใช้ทำการอาบน้ำละหมาดหมดแล้ว”

(บันทึกโดย Muslim , n.d. : 1729)

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูญิซะฮ์สองประการของท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ ที่ปรากฏให้เห็นคือ การเพิ่มอาหารและน้ำเป็นจำนวนมาก (al-Nawawiy, 1996 : 12/260).

11. กลับคืนดวงตาของเกาะตาอะฮ์ที่หลุดไหลอยู่ที่แก้มของเขา แล้วท่านนะบีได้เอาด้วยมือของท่านอันทรงเกียรติใส่ที่ตาของเขาแล้วลูบมัน ในขณะที่เดียวกันกลายเป็นปกติและยิ่งชัดกว่าเดิม และไม่เจ็บตลอดกาล ดังรายงานของเกาะตาอะฮ์ เบน อันนุอฺมานเล่าว่า :

((أَنَّ أُصَيْبَ عَيْنُهُ يَوْمَ بَدْرٍ فَسَأَلَتْ حَدِيقَتُهُ عَلَى وَجْهِهِ فَأَرَادُوا أَنْ يَقْطَعُوهَا فَسَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَا فَدَعَا بِهِ فَعَمَزَ حَدِيقَتُهُ بِرَأْسِهِ فَكَانَ لَا يَدْرِي أَيَّ عَيْنِهِ أُصَيْبَتْ))

(أخرجه الهيثمي ، د.ت : 1277)

ความว่า “แท้จริงเขาได้ประสบกับตาของเขาในวันสงครามบะดร์ แล้วลูกตาของเขาได้ไหลอยู่บนแก้มของเขา ดังนั้นพวกเขาต้องการที่จะตัดมันแล้วเขาได้ถามนะบี ﷺ ท่านตอบว่าอย่า แล้วท่านได้เรียกกับเขาแล้วท่านได้กดลูกตาของเขาด้วยฝ่ามือของท่าน แล้วเขาไม่ทราบดวงตาอันไหนของสองข้างของเขาที่ถูกโดนมา”

(บันทึกโดย al-Haithamiy, n.d.: 1277).¹

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ประการหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นคือ การกลับคืนดวงตาของเกาะตาอะฮ์ที่หลุดไหลอยู่ที่แก้มของเขากลายเป็นปกติ ยิ่งชัดกว่าเดิมและไม่เจ็บตลอดกาล

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮีฮ (al-Albāniy, 1406 : 1/41)

12. ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้มือของท่านลูบขาของอะบี รอฟีอที่หัก แล้วกลายเป็นปกติดีเหมือนกับไม่ได้หักมาก่อน ดังรายงานของอัลบะรอรฺ เป็น อาซิบ¹ เล่าว่า :

((بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي زَافِعٍ الْيَهُودِيِّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ، فَأَمَرَ عَلَيْهِمُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّادٍ... فَوَقَعْتُ فِي لَيْلَةٍ مُقَمَّرَةٍ، فَاَنْكَسَرَتْ سَاقِي فَعَصَبْتُهَا بِعِمَامَةٍ، ثُمَّ انْطَلَقْتُ حَتَّى جَلَسْتُ عَلَى الْبَابِ، فَقُلْتُ : لَا أَخْرُجُ اللَّيْلَةَ حَتَّى أَعْلَمَ : أَقَاتَلْتُهُ؟ فَلَمَّا صَاحَ الدَّيْكَ قَامَ النَّاعِي عَلَى السُّورِ، فَقَالَ : أَنْعَى أَبَا زَافِعٍ تَاجِرَ أَهْلِ الْحِجَازِ، فَانْطَلَقْتُ إِلَى أَصْحَابِي، فَقُلْتُ :

النَّجَاءِ، فَقَدْ قَتَلَ اللَّهُ أَبَا زَافِعٍ، فَأَنْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثْتُهُ، فَقَالَ: ابْسُطْ رِجْلَكَ فَبَسَطْتُ رِجْلِي فَمَسَحَهَا، فَكَأَنَّهَا لَمْ أَشْتَكِهَا قَطُّ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : بعض من حديث (4039)

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ส่งผู้คนจากชาวอัสอรไปที่อะบิรอฟีอ อัลยะฮูดีแล้วได้แต่งตั้งอับดุลลอฮ์ เป็น อะติก² ควบคุมพวกเขา...แล้วฉันได้ล้มในคืนเพ็ญทำให้ขาของฉันร้าวแล้วฉันได้รัดมันด้วยผ้าโพกศีรษะ หลังจากนั้นฉันได้ออกไปจนฉันได้นั่งหน้าประตูแล้วฉันกล่าวว่า ฉันจะไม่ออกไปในคืนนี้จนกว่าฉันรู้ว่าฉันได้ฆ่าเขาหรือยัง ในเมื่อไปได้ฉันผู้ประกาศข่าวการตายได้ยืนบนกำแพงแล้วกล่าวว่าได้มีเคราะห์กรรมกับอะบิรอฟีอพ่อค้าชาวหิญาซ ฉันก็ได้ออกไปที่เพื่อน ๆ ของฉันแล้วฉันกล่าวว่าปลอดภัย แท้จริงอัลลอฮ์ได้ฆ่าอะบิรอฟีอแล้ว ฉันได้มาถึงที่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ฉันได้บอกกับท่าน แล้วท่านกล่าวว่าจงแบเท้าของท่าน ฉันได้แบเท้าของฉันแล้วท่านได้ลูบมัน มันเหมือนกับว่าฉันไม่ได้เจ็บปวดมาก่อน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ 4039)

ฮะดีษข้างต้นได้แสดงให้เห็นดังนี้

ก. ผู้ที่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้มือลูบขานั้นคืออัยดุลลอฮ์ เป็น อาติกไม่ใช่อะบิรอฟีอ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อัลบะรอรฺ เป็น อาซิบ เป็น อัลฮาริซ อัลอันศอรีย อัลฮาริซีย อัลมะคะนีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๗๑ หรือ ๗๒ (al-Dhahabiy, 1985 : 3/194 ; al-Zirikliy, 2002 : 2/46).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อับดุลลอฮ์ เป็น อาติก เป็น ก้อยส เป็น อัลอัสวัต อัลค็อชเราะญีย อัลอันศอรียเสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๒ (Abū Nu‘aim al-Asbahāniy, 1998 : 3/1728 ; al-Zirikliy, 2002 : 4/102).

ข. ในฮะดีษได้กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ประการหนึ่งคือท่านใช้มือของท่านลูบขาของอับดุลลอฮ์ เป็น อาตีกที่ร้ายปวดกลายเป็นปกติดีเหมือนกับไม่ได้เจ็บมาก่อน

13. การดูอาให้กับอะนัสอายุยืน ทรัพย์สินและลูกมาก แล้วเกิดเป็นเช่นนั้นด้วยจากอะนัส เป็น มาลิก เล่าว่า :

((قَالَتْ أُمِّي: يَا رَسُولَ اللَّهِ، خَادِمُكَ أَنَسٌ، ادْعُ اللَّهَ لَهُ، قَالَ: اللَّهُمَّ اكْتَرِ مَالَهُ، وَاكْثِرْ لَوْلَدَهُ، وَبَارِكْ لَهُ فِيمَا أُعْطِيَتْهُ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 6344 ومسلم ، د.ت : 2481)

ความว่า “มารดาของฉันได้กล่าวว่า : โอ้ เราะสุลุลลอฮ์ คนใช้ของท่านคือ อะนัส ท่านจงดูอาต่ออัลลอฮ์ให้กับเขาเถิด ท่านกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์จง

ให้ทรัพย์สินของเขาและลูกของเขาให้มาก และได้รับความจำเริญในสิ่งที่พระองค์ทรงให้กับเขาเถิด”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 6344 ; Muslim , n.d. : 2481)¹

การชี้แนะของฮะดีษคือ ฮะดีษข้างต้นได้กล่าวถึงสัญญาหนึ่ของการเป็นนะบีของนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวคือ การตอบรับดูอาของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ได้ดูอาให้กับอะนัสอายุยืน ทรัพย์สินและลูกมากมาย

14. ท่านได้เอาทรายหนึ่งกำมือแล้วโยนไปที่หน้าศัตรู ทำให้ศัตรูพ่ายแพ้เนื่องจากทรายเข้าตาพวกเขาในวันสงครามฮุญัยน ดังรายงานของอับบาส เป็น อับดุลมุฏฏะฮ์ลิบ ² ได้เล่าเหตุการณ์ในวันสงครามฮุญัยนว่า :

((كُنَّا مَعَهُ إِذْ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَصِيَّاتٍ فَرَمَى بِهِنَّ وُجُوهَ الْكُفَّارِ، ثُمَّ قَالَ: انْهَزْمُوا وَرَبِّ مُحَمَّدٍ قَالَ: فَدَهَبَتْ أَنْظُرٌ فَإِذَا الْقِتَالُ عَلَى هَيْئَتِهِ فِيمَا أَرَى، قَالَ: فَوَاللَّهِ، مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَمَاهُمْ بِحَصِيَّاتِهِ فَمَا زِلْتُ أَرَى حَدَّهُمْ كَلِيلاً، وَأَمْرَهُمْ مُدْبِراً))

(أخرجهم مسلم ، د.ت. : بعض من حديث 1775)

ความว่า “ดังนั้น ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้เอาเม็ดทรายแล้วขว้างมันไปที่หน้าของบรรดา kafir แล้วกล่าวว่าจงพ่ายแพ้เถิดพวกท่านด้วยพระเจ้าของ

¹ ฮะดีษในความหมายเดียวกัน (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1982)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า อัลอับบาส เป็น อับดุลมุฏฏะฮ์ลิบ เป็น ฮาซิม เป็น อับดุลมานาฟ อัลกูเราะซีย์ อัลฮาซิมีย์ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๓๒ (Ibn Sa'ad, 1990 : 4/3 ; al-Zirikliy, 2002 : 3/262).

มุฮัมมัด เขากล่าวว่าแล้วฉันได้ไปดู ดังนั้น การต่อสู้กันตามวิธีของมันเท่าที่ฉันเห็น เขากล่าวว่าขอสาบานด้วยอัลลอฮ์ไม่มีอื่นใดนอกจากท่านซัวงพวกเขานั้นด้วยทนาย แล้วฉันยังเห็นกำลังของพวกเขากลายเป็นหมดกำลังและงานของพวกเขาที่หันกลับ”

(บันทึกโดย Muslim , n.d.: ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ 1775)

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ของท่านเราะฮ์ลุสสองประเภทคือ ฟือลียะฮ์ หมายถึงการกระทำของท่านเราะฮ์ลุสอัลลอฮ์ ﷺ กล่าวคือ ท่านซัวงพวกเขาด้วยเม็ดทนาย และ เคาะบะรียะฮ์ หมายถึงการรายงานของท่านเราะฮ์ลุสอัลลอฮ์ ﷺ กล่าวคือ ท่านรายงานถึงความพ่ายแพ้ของพวกเขา (al-Nawawiy, 1996 : 12/333).

15. แมงมั่งทำรังที่ปากถ้ำญะบัลนุร ครั้นเมื่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ พร้อมอะบูกุรอยู่ ในถ้ำนั้นเพื่อซ่อนตัวจากคนกาฟิร ดังรายงานของอิบนุ อับบาส เล่าว่า :

((فَلَمَّا بَلَغُوا الْجَبَلَ خُلِطَ عَلَيْهِمْ، فَصَعِدُوا فِي الْجَبَلِ، فَمَرُّوا بِالْعَارِ، فَرَأَوْا عَلَى بَابِهِ نَسْجَ الْعَنْكَبُوتِ، فَقَالُوا: لَوْ دَخَلْنَا هَاهُنَا، لَمْ يَكُنْ نَسْجُ الْعَنْكَبُوتِ عَلَى بَابِهِ، فَمَكَتْ فِيهِ ثَلَاثَ لَيَالٍ))

(أخرجها أحمد ، 2001 : بعض من حديث 3251)

ความว่า “ครั้นเมื่อพวกเขา (มุชริกีน) ได้มาถึงที่ภูเขาได้เกิดความสับสนขึ้นกับพวกเขา จึงได้ขึ้นบนภูเขาแล้วได้เข้าใกล้ถ้ำ พวกเขาได้เห็นทอของแมงมั่งบนประตูถ้ำ แล้วได้กล่าวว่าหากว่าท่าน (นะบี) ได้เข้าตรงนี้ แน่نونจะไม่มีทอแมงมั่งบนประตูถ้ำ แล้วท่านได้พักอาศัยอยู่ในนั้น ๓ คืน”

(บันทึกโดย Ahmad, 2001 : ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ 3251).¹

การชี้แนะของฮะดีษคือ กล่าวถึงมูอญิซะฮ์ประการหนึ่งของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เกิดขึ้นในขณะที่นะบีมุฮัมมัด ﷺ กับอะบูกุรอยู่ในถ้ำ กล่าวคือ แมงมั่งมาทำรังที่ปากถ้ำเพื่อไม่ให้มุชริกีนเกิดสงสัย

4.6.9 สิ่งที่เหนือธรรมชาติ 8 ประการ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิ่งที่เหนือธรรมชาติ 8 ประการว่า²

"(دان كتهوي اولهم) بهوس فكر جائن يغ مپلاهى عادة ايت دولافن فركارا"

แปลว่า “และพึงทราบเถิด แท้จริงการงานที่เหนือธรรมชาตินั้น ๘ ประการ”

การงานที่เหนือธรรมชาติ ๘ ประการ คือ

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นฮะดีษฏะฮะฟ (al-Albāniy, 1985 : 5934).

² Tuan Mināl, n.d. : 76.

- 1) มูอฺญิซะฮ์ (معجزة) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นหลังจากการกล่าวอ้างเป็นเราะสุล
 - 2) อิริฮาซ (ارهاص) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อนการเป็นเราะสุล
 - 3) กะรอมะฮ์ (كرامة) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับวะลี อัลลอฮ์¹
 - 4) มะอฺอุนะฮ์ (معونة) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับคนทั่วไปเพื่อให้พ้นพวกเขาจากความทุกข์ยาก เป็นต้น
 - 5) สิหฺร (سحر) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติวิชาไสยศาสตร์ (สิหฺร)
 - 6) อิสติดรอญ์ (استدراج) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับคนกาไฟร์และมุสลิมที่ฟาสิกเพื่อหลอกลวง (การงานที่คนคิดว่าดีทั้งๆ ที่นำพาเจ้าของลงสู่นรก)
 - 7) ชุอฺอฺฮ์ (شعوذة) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับผู้เล่นมายากล (คือเป็นส่วนหนึ่งของสิหฺร)
 - 8) อีฮานะฮ์ (اهانة) คือ การงานที่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับผู้โกหก อย่างเช่น มุสยัลมะฮ์ อัลกัษซาบ
- การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้ไม่ต่างกับการอธิบายของชัยค้อลบัยญูรียฺในหนังสือ ตูยฟะฮ์ อัลมูรืด อะลา ญะฮะเราะฮ์อัตเตฮะฮ์² และหนังสือฮาซียะฮ์ อะลา มะตัน อัซซะนุสียะฮ์³ และชัยค้อมูฮัมมัด ซีน ในหนังสือบิตายะฮ์อัลฮิตายะฮ์⁴

4.7 กะลิมะฮ์เตฮะฮ์เตฮะฮ์หรือกะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์

หลังจากอธิบายการศรัทธาต่อบรรดาเราะสุล ผู้แต่งได้กล่าวถึง กะลิมะฮ์เตฮะฮ์เตฮะฮ์หรือ กะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.7.1 ความประเสริฐของกะลิมะฮ์เตฮะฮ์เตฮะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความประเสริฐของกะลิมะฮ์เตฮะฮ์เตฮะฮ์ว่า⁵

¹ วะลี อัลลอฮ์ คือ คนที่ปฏิบัติคำสั่งใช้และห่างไกลคำสั่งห้ามของอัลลอฮ์ รู้ในเรื่องทะเลและหะรอมาทั้งหมดจากคำพูด การกระทำ และการยึดมั่น อาหาร เครื่องดื่มและเสื้อผ้า การฟัง การมอง การดม การสัมผัส การเดิน การรู้สึก การนอนและอื่น ๆ จากพฤติกรรม และประพฤติด้วยมารยาทที่ดีต่าง ๆ และละทิ้งคุณยานอกสิ่งที่เป็น และเกรงกลัวอัลลอฮ์ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน

² al-Baijūriy*, n.d. : 79.

³ al-Baijūriy, n.d. : 39.

⁴ Muhammad zin, n.d. : 25.

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 81.

"دان مغمفمنكن اكن سكل معنى اين عقائد سكلينش أوله كات لا اله الا الله محمد رسول الله كارن معنى كتوهانن ايت تركيا توهن درفد تيف ۲ برغيغ لاينش دان بر كهندق أوله تيف ۲ برغيغ لاينش ايت كفدان مك معنى لا اله الا الله ايت تباد يغب تركيا درفد تيف ۲ برغيغ لاينش دان تباد يغب كهندق كفدان أوله تيف ۲ برغيغ لاينش ملينكن الله تعالى أرتيش بهوسن معنى سكلين عقائد اين ماسق أى ددا لم معنى لا اله الا الله"

แปลว่า “และได้รวบรวมความหมายของการศรัทธาทั้งหมดนี้ไว้ในคำว่า”ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ มุฮัมมัดเราะฮะสุลุลลอฮ์” (لا اله الا الله محمد رسول الله) ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพยกย่องนอกจากอัลลอฮ์ มุฮัมมัดคือเราะฮะสุลของอัลลอฮ์” เนื่องจากว่าความหมายแห่งการเป็นพระเจ้านั้นคือ พระเจ้าไม่พึงพาสสิ่งอื่นใดต่างๆ และสิ่งอื่นต่างๆ นั้นมีความต้องการกับพระองค์ ดังนั้นความหมาย “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) คือ สิ่งอื่นต่างๆ จะไม่มีการพึ่งพาและความต้องการสำหรับมันนอกจากอัลลอฮ์ตะอาลา หมายความว่า การศรัทธาทั้งหมดนี้รวมอยู่ในความหมายของลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์”

คำว่ากะลิมะฮ์ (كلمة) เป็นภาษาอาหรับแปลว่า คำ ประโยค และคำว่าเตาฮีด

(توحيد)¹ เป็นภาษาอาหรับแปลว่า การให้ความเป็นเอกะหรือการยืนยันในความเป็นหนึ่ง

กะลิมะฮ์เตาฮีดหมายความว่า คำกล่าวการยอมรับหรือการยืนยันในความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ

กะลิมะฮ์เตาฮีดเช่นกันเป็นที่รู้จักกันในนามชื่อ กะลิมะฮ์ตอยยิบะฮ์² หรือกะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์³ หรือกะลิมะฮ์อิกลาศ⁴ ซึ่งหมายถึงคำกล่าว “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) นั้นเอง

กะลิมะฮ์ เตาฮีดเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในบรรดาหลักการทั้งหลายที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากกะลิมะฮ์เตาฮีดมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชนบนโลกนี้และโลกหน้าซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1) กะลิมะฮ์เตาฮีด เป็นหลักการแรกในศาสนาที่มนุษย์ทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

¹ มาจากรากศัพท์ของคำว่า وحد (วะฮชะดะ) يوحد (ยุวะฮฮิด) توحيد (เตาฮีดัน) ซึ่งแปลว่า การให้ความเป็นเอกะหรือการยืนยันในความเป็นหนึ่ง (al-Fairūz Abādiy, 1996 : 414).

² หมายความว่า คำกล่าวที่ดีที่สุดซึ่งไม่มีคำไหนอีกแล้วที่จะดียิ่งกว่าคำกล่าวลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์

³ หมายความว่า คำสาบานหรือคำปฏิญาณตนว่าไม่พระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากพระองค์อัลลอฮ์

⁴ หมายความว่า คำกล่าวแสดงการยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจต่อเอกภาพของอัลลอฮ์ ﷻ

﴿ فَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْيَاكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴾

(سورة محمد : آية 19)

ความว่า : “ ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด (ที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้) นอกจากอัลลอฮ์และจงขอร้องภัยโทษต่อความผิดเพื่อตัวเจ้าและบรรดาผู้ศรัทธาชายและบรรดาผู้ศรัทธาหญิง และอัลลอฮ์ทรงรู้ดียิ่งถึงพฤติกรรมของพวกเจ้าและที่พำนักของพวกเจ้า”

(สุเราะฮ์มุฮัมมัด : อายะฮ์ 19)

อุละมาอ์มีความเห็นว่า ไม่มีความเมตตาใดของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้ทรงมีต่อบ่าวคนหนึ่งๆ ที่เมตตายิ่งหรือยิ่งใหญ่ไปกว่าการที่พระองค์ทรงให้พวกเขา รู้จักกับคำว่า “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) แท้จริงคำว่า “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) สำหรับชาวสวรรค์แล้วเปรียบเสมือนดั่งน้ำเย็น (อันชุ่มชื่น) สำหรับชาวدنยา (Ibn Rajab, 1397 : 53).

จากอายะฮ์ที่ ๑๙ สุเราะฮ์มุฮัมมัด อิมามอัลบุคอรี ¹ ได้ตั้งหัวข้อในหนังสือเศาะฮิฮ์ของท่านว่า “บทที่ว่าด้วยวิชาความรู้นั้นต้องมาก่อนการพูดและการปฏิบัติ” (al-Bukhāriy, 1997 : 2/458).

ในสะดิษบทหนึ่งท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวกับมุอาซ เบน ญะบัล ﷺ ขณะที่ท่านส่งมุอาซไปเป็นผู้ปกครองเมืองเยเมนว่า :

((إِنَّكَ سَتَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ كِتَابٍ، فَإِذَا جِئْتَهُمْ، فَادْعُهُمْ إِلَى أَنْ يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ))

(رواه البخاري , 1997 : 1496)

ความว่า : “ แท้จริงท่านกำลังจะแสดงตัวต่อกลุ่มชนชาวคัมภีร์ ในเมื่อท่านได้มาถึงกับพวกเขา แล้ว ท่านจงเชิญชวนพวกเขาคือ ให้พวกเขา กล่าวคำปฏิญาณว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้้นอกจากพระองค์อัลลอฮ์ และแท้จริงมุฮัมมัดคือ ศาสนทูตของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1496).

สิ่งที่ถูกต้องสิ่งแรกที่ว่าญิบสำหรับมุกลัฟ คือ กล่าวคำปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์โดยไม่ต้องพิจารณาและสงสัยเหมือนกับคำพูดของบางคนที่ถูกตำหนิ ยิ่งไป

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า คือ อะบูอับดุลลอฮ์ มุฮัมมัด เบน อิสมาอิล เบน มุฮัมมัด อะลญะอ์ฟีย เป็นตาบิอินที่รายงานสะดิษของท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ มากมายคนหนึ่ง ท่านเกิดเมื่อปี ฮ.ศ.๑๙๔ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๒๕๖ ท่านเป็นนักวิชาการสะดิษที่เลื่องลือในด้านเศาะฮิฮ์จนทำให้หนังสือสะดิษของท่านถูกจัดให้เป็นหนังสือสะดิษอันดับหนึ่งจากบรรดาหนังสือสะดิษด้วยกัน (al-‘Asqālāniy, 1380 : 2/146).

กว่านั้นบรรดาผู้นำสะลัฟต่างเห็น พ้องกันว่า สิ่งแรกที่ถูกใช้กับปวงบ่าวของพระองค์คือ กล่าวคำปฏิญาณทั้งสอง (ว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์) และเห็นพ้องกันอีกว่า ผู้ใดได้ทำการปฏิญาณก่อนการบรรลุนิติภาวะ เขาผู้นั้นไม่จำเป็นต้องทำให้ใหม่อีกแล้วสำหรับเขา (Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 78).

ดังนั้น การรู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และยอมรับในความเคารพภักดีหรืออิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงองค์เดียวนั้นคือ แก่นแท้และจุดสุดยอดของเตาฮีด ซึ่งมีความประเสริฐและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

2) กะลิมะฮ์เตาฮีด เป็นเป้าหมายแรกในการตะอวะฮ์ของบรรดาเราะสูลในทุกๆ ประชาชาติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

(سورة الأنبياء : آية 25)

ความว่า : “และเราได้ส่งเราะสูลคนใดก่อนหน้าเจ้า นอกจากเราได้วะ ฮยุ แก่เขาว่า แท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากข้า ดังนั้นพวกเจ้า จงเคารพภักดีต่อข้า”

(สุเราะฮ์อัลอันบิยาฮ์ : อายะฮ์ 85)¹

การตะอวะฮ์ที่ถูกต้องตามแนวทางของบรรดาเราะสูลนั้น จะต้องเริ่มด้วยการปลุกฝัง กะลิมะฮ์เตาฮีด กล่าวคือการศรัทธาในความเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์เดียวเท่านั้นที่ควรแก่การเคารพภักดีในทุกสภาพและสถานการณ์ และนี่คือเป้าหมายหลักในการตะอวะฮ์ของบรรดาเราะสูลทั้งหลาย

3) กะลิมะฮ์เตาฮีดเป็นถ้อยคำรำลึกที่ประเสริฐที่สุดและเป็นดูอาของบรรดานะบีในวันอะเราะาะพะฮ์

จากญาบิร² เป็น อัศดุลลอฮ์กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((أَفْضَلُ الذِّكْرِ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ: الْحَمْدُ لِلَّهِ))

(أخرجهما الترمذي 3383 : 1985)

ความว่า : “ถ้อยคำรำลึกที่ประเสริฐที่สุดคือ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) แปลว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์และดูอาสิ่งทีประเสริฐที่สุดคือ (الْحَمْدُ لِلَّهِ) แปลว่า การสรรเสริญทั้งหลายนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮ์”

¹ ดูอายะฮ์ความหมายเดียวกันในสุเราะฮ์อันนะฮล อายะฮ์ ๒

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ญาบิร เป็น อัศดุลลอฮ์ เป็น อัมรุ เป็น หะรอหม อัศสะลิมีย เสียชีวิตหลังปี ฮ.ศ. ๗๔(al-Dhahabi, 1985 : 3/189).

(บันทึกโดย Tirmidhiy, 1975 : 3383).¹

จากฎิลอะฮ์² เป็น อุบายดีลลอฮฺ เล่าว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((أَفْضَلُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَأَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ))

(أخرجه مالك , 1985 : 32)

ความว่า : “ดุอาที่ประเสริฐที่สุดคือ ดุอาในวันอะเราะเราะฮ์และสิ่งที
ประเสริฐที่สุดที่ฉันและบรรดานะบีก่อนหน้าฉันกล่าว คือ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
(لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ แปลว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้
นอกจากอัลลอฮ์ เพียงพระองค์เดียว โดยไม่มีภาคีใดๆ ร่วมกับพระองค์”

(บันทึกโดย Malik, 1985: 32)³

อะดิษข้างต้นได้ชี้ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของกะลิมะฮ์เตาฮีดซึ่งนับเป็นถ้อยคำรำลึกที่
ประเสริฐที่สุดและเป็นดุอาของบรรดานะบีกที่สำคัญที่เลือกใช้ในวันอะเราะเราะฮ์

4) กะลิมะฮ์เตาฮีดสามารถป้องกันและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของมวลมนุษย์จาก
ภัยอันตรายต่างๆ ได้

ท่านอะบูฮุรออยเราะฮ์ ได้รายงานจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يُقُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، فَمَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
عَصَمَ مِنِّي مَالُهُ، وَنَفْسُهُ إِلَّا بِحَقِّهِ، وَحَسَابُهُ عَلَى اللَّهِ))

(أخرج مسلم , 1996 : 21)

ความว่า : “ฉันถูกบัญชาให้ทำสงครามกับมวลมนุษย์จนกว่าพวกเขาจะ
กล่าวคำว่า : ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ (หมายความว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยง
แท้ นอกจากอัลลอฮ์) ดังนั้นเมื่อพวกเขากล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ แท้จริง
เลือดเนื้อและทรัพย์สินของพวกเขา จะถูกปกป้องจากฉัน เว้นแต่สิทธิของ
เขา (ที่พวกเขาจะต้องชดใช้ด้วยชีวิตและทรัพย์สิน) และการสอบสวนของ
พวกเขา นั้นขึ้นอยู่กับอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 21)⁴

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดิษอะสัน (al-Albāniy, 1985 : 2/714).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ฎิลอะฮ์ เป็น อุบายดีลลาฮ์ เป็น กะรีซ อัลคุดาฮียฺ เสียชีวิตในระหว่างปี ฮ.ศ. ๑๒๑-๑๓(al-Maghrawiy,n.d.: 2/232 ; Yusuf bin Abd al-Rahman , 1980 : 13/424).

³ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดิษอะสัน (al-Albāniy, n.d. : 1/248).

⁴ อะดิษความหมายเดียวกัน (บันทึกโดย Muslim, 1996 : 23).

ผู้ใดที่กล่าวคำว่า “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) ทรัพย์สินและเลือดเนื้อของเขาย่อมได้รับการพิทักษ์ ส่วนผู้ใดที่ปฏิเสธกับมัน ทรัพย์สินและเลือดเนื้อของเขาย่อมไม่ได้รับการปกป้อง ดังฮะดีษข้างต้นที่กล่าวถึงกรณีที่กำลังทำสงครามระหว่างกัน

อนึ่งสำหรับผู้ที่ยอมรับเตาฮีดอยู่แล้ว กล่าวคือ ผู้ เป็นมุสลิมอยู่แล้ว ไม่เพียงพอสำหรับพวกเขาที่จะช่วยปกป้องตัวเขาด้วยคำกล่าวดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากการรายงานในฮะดีษอื่นอีกมากมายที่จะต้องควบคู่กับการศรัทธาต่อเราะฮูล การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายชะกาต เช่นเดียวกันกับอูลละมาอีที่เข้าใจฮะดีษนี้ว่า ฮะดีษบทนี้สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้กล่าวคำปฏิญาณ และเมื่อได้มีการกล่าวคำดังกล่าวแล้วทุกอย่างก็จะเป็นไปตามเงื่อนไขฮะดีษข้างต้น ซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับผู้ที่มีเตาฮีด อยู่แล้ว (al-Nawawiy, 1929 : 1/207) จะเห็นได้ว่าท่านอบูบัค ฎ ได้ประกาศทำสงครามกับผู้ทีกล่าว กะลิมะฮ์แต่ไม่ยอมจ่ายชะกาต (al-‘Asqalāniy, n.d. : 1/76).

5) กะลิมะฮ์เตาฮีดสามารถให้รอดพ้นและยับยั้งไม่ให้เข้านรกในวันอาคิเราะฮ์ ท่านอิตฺบาน เป็น มาลิก ได้รายงาน จากท่านเราะฮูลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่ :

((فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ))

(أخرج البخاري ، 1997 : 425)

ความว่ : “แล้วแท้จริงอัลลอฮ์ได้ทรงยับยั้งไม่ให้เข้านรกผู้ซึ่งที่ได้กล่าวว่ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้นโดยมีความมุ่งมาดปรารถนาด้วยการกล่าวดังกล่าวเพื่ออัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 425)¹

ความประเสริฐของกะลิมะฮ์เตาฮีดซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการ รอดพ้นและยับยั้งไม่ให้เข้านรก

6) กะลิมะฮ์เตาฮีดเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำพามนุษยชาติสู่สวรรค์และ ปลอดภัยจากไฟนรก

มีฮะดีษหลายบทที่รายงานว่กะลิมะฮ์เตาฮีดเป็นกุญแจสู่สวรรค์ ดังฮะดีษที่รายงานโดยมุอาษะ เป็น ญะบัล ฎ จากท่านเราะฮูลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่ :

((مَنْ كَانَ آخِرُ كَلِمَتِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ))

(أخرجها أبو داود ، د.ت. : 3116)

¹ ดูฮะดีษความหมายเดียวกัน (บันทึกโดย Muslim, n.d. : 382).

ความว่า : “ผู้ใดได้สิ้นสุดประโยคของเขาด้วยคำกล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ (ความหมายว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์) เขาจะได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: 3116)¹

ท่านอุษมาน บิน อัฟฟาน رضي الله عنه ได้รายงานจากท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، دَخَلَ الْجَنَّةَ))

(أخرج هـ مسلم، 1996 : 26)

ความว่า : “ผู้ใดเสียชีวิตในขณะที่เขาทราบว่ามีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น เขาจะได้เข้าสวรรค์”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 26)

อุละมาอ์อะฮฺลฺ อัสสุนนะฮ์และบรรดาปราชญ์มุสลิมทั้งซัฟและเคาะลัฟต่างเห็นพ้องกันว่า ผู้ที่เสียชีวิตในขณะที่เขายังเป็นผู้ให้ความเป็นเอกะของอัลลอฮ์ ﷻ เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์อย่างแน่นอน (al-Nawawiy, 1929 : 1/217) ดังนั้น สรุปได้ว่ามุสลิมที่เสียชีวิตโดยการกล่าวชะฮาดะฮ์ (لا إله إلا الله) หรือชะฮาดะฮ์ตัยน (لا إله إلا الله محمد رسول الله) เขาจะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องสงสัยในบรรดาอุละมาอ์อะฮฺลฺิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์

4.7.2 ความหมายของ “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของ “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) ว่า²

"مك معنى لا اله الا الله ايت تباد يغتر كيا در فد تيف ٢ برغيغ لا ينث دان تباد يغبر كهندق

كفداث اوله تيف ٢ برغيغ لا ينث ملينكن الله تعالى دان سو فمما معنى يغبر سوسن اين (لا معبود بحق في الوجود الا الله) آر تين تباد يغدمبيه دغن سبنر فد وجود ملينكن الله مك ارت

الله ايت نما بك ذات تو هن كيت يغ واجب الوجود يغبر صفة أى دغن سكل صفة

كمالات دان مها سوچ در فد سكل صفة ككور اغن دان مها سوچ در فد دافت در وفاكن دغن سوات ر وفا"

แปลว่า “ดังนั้นความหมายของ “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) คือ สิ่งอื่นต่างๆ จะไม่มีการพึ่งพาและความต้องการสำหรับมันนอกจากอัลลอฮ์ตะอาลา และเหมือนกับความหมายที่ได้เรียบเรียงนี้ “ลามะบูต บิหักก พิลวุญุด อิลลัลลอฮ์”

¹ อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นสะดีษเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 1417 : 3116).

² Tuan Mināl, n.d. : 81.

(لا معبود بحق في الوجود الا الله) ความว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดี โดยแท้จริงในสิ่งที่มีอยู่นอกจากอัลลอฮ์แล้วความหมายของคำว่า “อัลลอฮ์” (الله) นั้นคือ พระนามของชาตพระเจ้าของเราที่วาญิบมีอยู่ ผู้ซึ่งมีคุณลักษณะที่สมบูรณ์ ต่างๆ และบริสุทธิ์จากคุณลักษณะที่บกพร่องต่าง ๆ และบริสุทธิ์จากการมีภาพในรูปใดรูปหนึ่ง”

การอธิบายความหมาย “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” ของผู้แต่งเหมือนกับอธิบายของ ชัยคอบินุ ฮะญัร อัลฮัยตะมียในหนังสืออัลมินฮาญญ์ อัลเกาะวีม ¹, ชัยคอัลเคาะฎิบ อัซซารีบีเนียในหนังสือมุฆนีย อัลมุหตาญญ์ อีลา มะอริฟะฮ์ มะอานีย อัลฟาซ อัลมินฮาญญ์ ², ชัยคอัลมุนาวีย ³ ในหนังสืออตัตัยสิร บิซรัฮ อัลญามิอ อัศเศาะฆีร ⁴, ชัยคมุฮัมมัด เบ็น अबดุลวะฮับในหนังสืออตุลุดดีน อัลอิสลามีย มะอะ เกาะวาอิติฮีย์ อัลอรับะฮ ⁵, ชัยคอรัรอมลีย ในหนังสืออนิฮายะฮ์ อัลมุฮตาญญ์ อีลา ซรัฮ อัลมินฮาญญ์ ⁶ กล่าวคือ “ลามะบูด บิฮักก ฟิลวุญุด อิลลัลลอฮ์” ความว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีโดยแท้จริงในสิ่งที่มีอยู่นอกจากอัลลอฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของกะลิมะฮ์ เตาฮีดที่ถูกต้องและหลักสูตรของบรรดานะบีในการตะอวะฮ์ที่อธิบายความเป็นโมฆะของพระเจ้าจอมปลอมทั้งหลายและยืนยันกับพระเจ้าที่แท้จริงเท่านั้น คือ อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเอกะ ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَطْلُ ﴾

(سورة لقمان : بعض من آية 30)

ความว่า : “นั่นเพราะว่าอัลลอฮ์นั้น พระองค์คือผู้ทรงสัจจะ และเพราะว่าสิ่งที่พวกเขาวิงวอนขออื่นจากพระองค์นั้นเป็นเท็จ”

(สุเราะฮ์ลุกมาน : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๓๐)

การที่จะเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของประโยค “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ซึ่งในการสามารถแจกแจง (อือรอบ) ของประโยค “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” จึงได้ถูกแจกแจงเอาไว้ดังนี้คือ

¹ al-Haitamiy, 2000 : 9

² al-Khatīb al-Sharbīniy, 1999 : 1/93

³ ท่านมีชื่อเต็มว่า มุฮัมมัด अबดุลวะฮับ เบ็น ตาจูลอารีฟีน เบ็น อะลี เบ็น ชัยนุลอาบิติน อัลมุนาวีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๑๐๓๑ (al-Zirikliy, 2002 : 6/204).

⁴ al-Munawiy, 1988 : 1/3

⁵ Muhammad bin Abd al-Wahab, n.d. : 12

⁶ al-Ramliy, 1984 : 1/33.

คำว่า “ลา” (لا) แปลว่า “ไม่” เป็นคำปฏิเสธที่เจาะจงชนิด (ลา นาฟิยะฮฺ ลิลญินศฺ) ส่วนคำว่า “อิลาฮ์” (إله) แปลว่า “พระเจ้า” คือ คำส่วนหน้าหรืออิสมของคำปฏิเสธ และคำบ่งบอกหรือเคาะบ์รของมันที่ถูกลบไปคือ “บิฮักก” (بحق) แปลว่า “โดยแท้จริง” ตามด้วยคำต่อมาก็คือ “อิลลัลลอฮ์” (إلا الله) แปลว่า “นอกจากอัลลอฮ์”

สำหรับการตีความ (ตักดีร) เคาะบ์รของประโยคนี้น่า “เมาญูด” (موجود) แปลว่า “สิ่งที่มี” แทนคำว่า “บิฮักก” (بحق) แปลว่า “โดยแท้จริง” นั้น ย่อมเป็นการตีความที่ผิด ทั้งนี้เพราะแท้จริงแล้วสิ่งที่ถูกเคารพภักตินั้นมีอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นรูปปั้น วัตถุ บรรดาบุคคลที่มีชีวิตอยู่หรือล่วงลับไปแล้ว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งมดเท็จที่ถูกอุปโลกนขึ้นมาทั้งสิ้น ฉะนั้นการเคารพภักดีต่อสิ่งนี้จึงถือเป็นการโมฆะ (บาฏิล) ดังอายะฮ์ที่ ๓๐ ในสุเราะฮ์ลุกมานที่กล่าวข้างต้น

คำว่า “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) เป็นภาษาอาหรับที่ประกอบด้วยสองส่วนคือ ลาอิลาฮะ (لا إله) กับ อิลลัลลอฮ์ (إلا الله)

ในภาษาอาหรับคำว่า “อิลาฮ์” (إله) หมายถึง “มะอบูต” (معبود)¹ แปลว่า ผู้ที่ได้รับการเคารพภักดี²

คำว่า “อัลลอฮ์” (الله) เป็นคำนามเฉพาะที่ใช้กับพระเจ้าผู้เป็นเจ้านั้น (al-‘Uthaimīn, 1996 : 17)

ในภาษาอาหรับคำว่า “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) หมายถึง “ลามะอบูต บิฮักก อิลลัลลอฮ์” (لا معبود بحق إلا الله)³ แปลว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีโดยแท้จริง นอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น หมายความว่า ในโลกนี้ไม่มีผู้ใดเลยที่มีคุณค่าเหมาะสมแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์และพระองค์เท่านั้นที่มนุษย์จะก้มหัวให้ในการยอมจำนนและเทิดทูน พระองค์เท่านั้นที่ทรงมีพลังอำนาจเหนือทุกสิ่ง และพระองค์เท่านั้นที่มนุษย์ทั้งหลายต้องการความโปรดปราน และต่อพระองค์เท่านั้นจะต้องขอความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามประสาทสัมผัสและสติปัญญาของมนุษย์ไม่อาจหยั่งถึงได้ว่าพระองค์เป็นอย่างไร

4.7.3 รุกันของกะลิมะฮ์ ชะฮาดะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงรุกันของกะลิมะฮ์ ชะฮาดะฮ์ หรือ ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ว่า⁴

"كتهوى أولهم) بهوسن أداله فد كلمة لا اله الا الله ايت مليفوتى اتسن نفى دان اثبات"

¹ คำว่า “อิลาฮ์” หมายถึง “มะอบูต” (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/25).

² ดูการอธิบายเพิ่มเติมในความหมายของอิลาฮ์ในหัวข้อ ๔.๗.๔

³ อัลฟาซาน (al-Fauzān, 1999 : 51) กล่าวว่า นี่เป็นความหมายที่ถูกต้องจากบรรดาสะลัฟและมุฮักกิกีน

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 84.

แปลว่า “พึงทราบเถิดแท้จริงกับกะลิมะฮ์ “ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮ์” (لا اله الا الله) นั้น
 คลอบคลุมด้วยนัฟยู (การปฏิเสธ) และอิษบาต (การยืนยัน)”

คำว่า “รูกัน” (ركن) เป็นภาษาอาหรับแปลว่า รากฐาน หรือ ส่วนสำคัญ ¹ “รูกัน
 ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” หมายถึง รากฐาน หรือ ส่วนสำคัญ ของคำกล่าว ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์ กล่าวคือ
 คำกล่าวเหล่านี้จะไม่เกิดความสมบูรณ์และความหมายที่ถูกต้อง นอกจากจะต้องประกอบ ๒ รูกัน
 ด้วยกันได้แก่ นัฟยูและอิษบาต (al-Fauzān, 1999 : 51).

รูกันแรก คือ อันนัฟยู (النفي) แปลว่า การปฏิเสธ นัฟยูเป็นส่วนแรกของคำกล่าว
 ซะฮาดะฮ์ คือ “ลาอิลาฮะ” (لا اله) แปลว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริง หมายถึงการปฏิเสธพระเจ้า
 จอมปลอมในรูปแบบต่าง ๆ ของการกราบไหว้และสักการะ

รูกันที่สอง คือ อัลอิษบาต (الإثبات) แปลว่า การยืนยัน เป็นส่วนที่สองของคำ
 กล่าว ซะฮาดะฮ์ คือ อิลลัลลอฮ์ (لا اله الا الله) แปลว่า นอกจากพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น หมายถึงการ
 ยอมรับว่าพระเจ้าที่ควรแก่การเคารพสักการะมีเพียงอัลลอฮ์พระองค์เดียวเท่านั้น

ในอัลกุรอานมีอายะฮ์มากมายที่อัลลอฮ์ได้กล่าวยืนยันกับรูกันลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์
 และยืนยันในความหมายของรูกันทั้งสอง ดังเช่น

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّمَا كُنُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴾

(سورة الصافات : آية 35)

ความว่า : “เพราะว่าพวกเขาเหล่านั้นเมื่อได้มีการกล่าวแก่พวกเขาว่า ไม่มี
 พระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์พวกเขาก็หยิ่งผยอง”

(สุเราะฮ์อัศคือฟาต : อายะฮ์ 35) ²

คำบ่งชี้จากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾

ส่วนอายะฮ์ที่กล่าวยืนยันในความหมายของรูกันทั้งสอง ดังเช่น

﴿ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمَرْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ

عَلِيمٌ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 256)

¹ ปทานุกรมอาหรับ-ไทย , ม.ป.ป : 168

² อายะฮ์ความหมายเดียวกับปรากฏในสุเราะฮ์ศอด อายะฮ์ 65

ความว่า : “ดั่งนั้นผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลกุฎชูต¹ และศรัทธาต่ออัลลอฮ์ แล้ว แน่นอนเขาได้ยึดห่วงอันมั่นคงไว้แล้ว โดยไม่มีการขาดใดๆ เกิดขึ้นแก่ มัน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงไต่ยืน ผู้ทรงรอบรู้”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 256)²

ความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่ออัลกุฎชูต ” คือเป็นความหมายของรูกันที่หนึ่ง ซึ่งหมายถึงการปฏิเสธพระเจ้าจอมปลอมในรูปแบบต่าง ๆ และความหมายของอายะฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “และศรัทธาต่ออัลลอฮ์” คือเป็นความหมายของรูกันที่สอง ซึ่งหมายถึงการยืนหยัดหรือการยอมรับว่าพระเจ้าที่ควรแก่การเคารพภักดีมีเพียงอัลลอฮ์เพียงองค์เดียวเท่านั้น

อุละมาอ์ได้กล่าวว่า การปฏิเสธอย่างเดียวนั้นไม่ใช่เป็นเตาฮีด และการยืนหยัดอย่างเดียวก็น่าไม่ใช่เป็นเตาฮีดเช่นกัน ดั่งนั้น เตาฮีดจะไม่เกิดขึ้นนอกจากจะต้องประกอบด้วยคือ การปฏิเสธ (อันวัย) และการยืนหยัด (อัลอิฆาต) มาพร้อมกัน และนี่คือเตาฮีดที่แท้จริง (Muhammad bin Hisān, 2003 : 7).

4.7.4 ความหมายของอิลาฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของอิลาฮ์ว่า³

"بهوس معنى كتوهانن ايت دوامعنى (فرتما) استغناء الله عن كل ما سواه أرتيئ تر كاي
توهن در فد تيف ٢ برغيغ لاينث (دان يغبكوا) افتقار كل ما سواه اليه أرتيئ بر كهندق أوله
تيف ٢ برغيغ لاينث ايت كفدان"

แปลว่า “ความหมายแห่งการเป็นพระเจ้านั้นมีสองความหมาย คือ ๑. พระเจ้าจะไม่พึ่งพาสิ่งอื่นใดต่าง ๆ ๒. สิ่งอื่นต่าง ๆ นั้นมีความต้องการกับพระองค์”

คำว่า “อิลาฮ์” (إله) เป็นคำนามมาจากคำกริยาของคำว่า “อะละอะฮะ” (ألّه)

“ยะละฮุ” (ألّه) มีความหมายตรงกับคำว่า “อะบะดะ” (عبد) “ยะอฺุด” (يُعبد) แปลว่า เคารพภักดี “อิลาฮ์” (إله) หมายถึง ทุกสิ่งที่ถูกนำมาเคารพภักดี (al-Zāwiy, 1963 : 28)

ในภาษาอาหรับคำว่า “อิลาฮ์” (إله) หมายถึง “มะอฺูด” (معبود)⁴ แปลว่า ผู้ที่ได้รับการเคารพภักดี กล่าวคือเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่และมีอำนาจที่สมควรได้รับการกราบไหว้ด้วยความถ่อมตนและนอบน้อม สิ่งใดหรือผู้ใดก็ตามที่มีพลังอำนาจอันยิ่งใหญ่เกินกว่าที่มนุษย์จะเข้าใจได้ ก็ได้รับการขนานนามว่า “อิลาฮ์” ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แล้วแนวคิดของคำว่า “อิลาฮ์” ยังรวมถึงการมีอำนาจอย่างไร้ขอบเขต และยิ่งสื่อถึงความหมายที่ว่าผู้อื่นหรือสิ่งอื่นจะต้องขึ้นอยู่กับ “อิลาฮ์” และ

¹ อัลกุฎชูต หมายถึง สิ่งที่ถูกเคารพหรืออิบาดะฮ์ที่นอกเหนือจากอัลลอฮ์ ﷻ

² อายะฮ์ความหมายเดียวกับปรากฏในสุเราะฮ์สุเราะฮ์อัลซุคฺรฺฟ อายะฮ์ 26-27

³ Tuan Mināl, n.d. : 84.

⁴ คำว่า “อิลาฮ์” หมายถึง “มะอฺูด” (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/25)

“อิลาฮ์” นั้นย่อมไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นทั้งสิ้น ขณะเดียวกันคำว่า “อิลาฮ์” ยังมีความหมายถึงสิ่งเร้นลับและการปิดบังซ่อนเร้นอีกด้วย (อบุล อะลา เมาดูดี, 1999 : 79)

4.7.5 ทำสืบอะกิตะฮ์ในกะลิมะฮ์ “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงทำสืบอะกิตะฮ์ในกะลิมะฮ์ “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) ว่า¹

"(دان) حاصلن سكل عقائد يغتر كندو غ ددا لم افتقار ايت تله لالو دولافن بلس در فد يغ واجب دان يغ مستحيل دان بهارو عالم دغن سكلينش سات دان تباد ممبرى بكس سكلين كائنات سات جدى دوا دان لا وانث دوا جدى امفت (دان) همفونكن يغ امفت اين كفد دولافن بلس ايت مك جديله فر همفوننش دوا فوله دوا دان بر غيغ ماسق فد استغناء ايت دوا فوله امك اداله فر همفوننش امفت فوله دولافن عقيقة دان سكلينش ايت ماسق فد كات (لا اله الا الله) دان جكلو كيت بيلغ قوة يغدهنتر كن فد كائنات ايت تباد ممبرى بكس ايت سات فول دان لا وانث سات جدى دوا امك تمبهكن كفد بيلاغن يغتر سبت

ايت جدى ليم فوله عقيدة يغ ماسق دا لم كلمه لا لاله الا الله"

แปลว่า “และผลลัพธ์ของมันคือ การศรัทธาทั้งหมดที่รวมอยู่ในอ็ฟติกอร์ที่ผ่านมานั้น สืบแปดจากสิ่งที่ว่าญิบและมุสตะฮิล และความใหม่ของสิ่งถูกสร้างทั้งหลายหนึ่งและการไม่ให้ผลของสิ่งถูกสร้างทั้งหลายอีกหนึ่งรวมเป็นสองและตรงข้ามของมันอีกสองรวมเป็นสี่ และเอาสี่นี้ไปรวมกับสืบแปดรวมเป็นยี่สิบสอง และสิ่งที่ยรวมอยู่ในอิสติฆนาอันยี่สิบหก ดังนั้นรวมเป็นสี่สิบแปดอะกิตะฮ์และทั้งหมดนั้นรวมอยู่ในคำว่า “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) และหากเราได้นับความสามารถที่ให้กับสิ่งถูกสร้างนั้นไม่สามารถให้เกิดรองรอยได้อีกหนึ่งและตรงข้ามของมันหนึ่งรวมเป็นสองแล้วไปเพิ่มรวมกับจำนวนที่ได้กล่าวมานั้นรวมเป็นห้าสิบอะกิตะฮ์ที่ยรวมอยู่ในกะลิมะฮ์ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์”

การอธิบายห้าสิบอะกิตะฮ์ในกะลิมะฮ์ “ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์” (لا إله إلا الله) ของผู้แต่งเหมือนกับการอธิบายของซัยคุมฮัมมัด อัดดุสุกี ในหนังสือฮาซียะฮ์ อัดดุสุกี อะลา อุมม อัลบะรอฮีน², ซัยคุดาอูด อัลฟะฎอนีย ในหนังสืออัดดุร อัชชะมิน³ ซึ่งต่างกับการอธิบายของอัลบัยญูรียในหนังสือตุยฟะฮ์ อัลมูร็ด อะลา ญะฮะเราะฮ์อัดเตอาฮิต⁴ ที่อธิบายว่า ในกะลิมะฮ์

¹ Tuan Mināl, n.d. : 94.

² al-Dusūqiy, n.d.: 210-214.

³ Dāwūd al-Fatāniy, n.d.: 86.

⁴ al-Baijūriy*, n.d.: 74-75.

“ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์” (ﷲ ﻻ ﺃﯩﻞ ﻻ) จะรวมด้วยอิสติฆนาอ์ ๒๓ ประการ และอิฟติกอ์ ๑๘ ประการ รวมเป็น ๔๑ ประการ กล่าวคือ จากคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับอัลลอฮ์ ๒๐ ประการ คุณลักษณะที่มุสตะฮิลล์สำหรับอัลลอฮ์ ๒๐ ประการ และคุณลักษณะที่ฮารุสสำหรับอัลลอฮ์ ๑ ประการ

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับห้าสิบอะกิดะฮ์ในกะลิมะฮ์ “ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์” (ﷲ ﻻ ﺃﯩﻞ ﻻ) ประกอบด้วยประการต่างๆ ดังนี้

1) ความหมายของคำว่า “ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์” นั้นจะรวมด้วยอิฟติกอ์และอิสติฆนาอ์เป็นหลัก อิฟติกอ์ในที่นี้หมายถึง ความจำเป็นหรือความต้องการของผู้อื่นต่ออัลลอฮ์ และอิสติฆนาอ์หมายถึง การไม่พึ่งพาของอัลลอฮ์ ต่อผู้อื่น

2) อิฟติกอ์จะประกอบด้วย ๒๒ ประการคือ ๙ ประการจากคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับอัลลอฮ์กล่าวคือ วะฮดาเนียฮ์ (ทรงเอกะ), กุฎเราะฮ์ (ทรงเดชานุภาพ), อิรอะดะฮ์ (ทรงมีเจตนา), อิลม (ทรงรอบรู้), ฮะยาฮ์ (ทรงเป็น), เกานูฮุกอดิรัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งเดชานุภาพ), เกานูฮุมูร์ดีน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งเจตนา), เกานูฮูอาลิมัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งรอบรู้), เกานูฮูหัยยัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งเป็น), ๙ ประการจากคุณลักษณะที่มุสตะฮิลล์สำหรับอัลลอฮ์ที่เป็นตรงกันข้าม กล่าวคือ ตะอัดดุค (หลายคน), อัจซุน (อ่อนแอ), กะรอฮะฮ (ถูกบังคับ), ญาฮิลุน (ไม่รู้), เมอตุน (ตาย), เกานูฮูอาญิซัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งอ่อนแอ), เกานูฮูการิฮัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งถูกบังคับ), เกานูฮูญาฮิลา (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งไม่รู้), เกานูฮูมัยยิตัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งตาย) (Tuan Mināl, n.d. : 91) และสิ่งถูกสร้างทั้งหลายนั้นคือสิ่งใหม่และไม่สามารถให้เกิดผลได้อีกประการหนึ่งรวมเป็นสองและสิ่งที่เป็ตรงข้ามของมันอีกสองรวมเป็นสี่ (Tuan Mināl, n.d. : 94)

3) อิสติฆนาอ์จะประกอบด้วย ๒๖ ประการคือ ๑๑ ประการจากคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับอัลลอฮ์กล่าวคือ วุญุด (ทรงมี), กิตัม (ทรงดั้งเดิม), บะกออ์ (ทรงถาวร), มุคอลละพะตุฮู ลิลละฮะวาติฮ (ทรงต่างกับของใหม่), กิยามูฮูบิณฟิสิฮ์ (ทรงดำรงอยู่ด้วยพระองค์เอง), สะมิอ (ทรงได้ยิน), บะศ็อร (ทรงเห็น), กะลาม (ทรงตรัส), เกานูฮูสะมิอัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งได้ยิน), เกานูฮู บะศิรัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งเห็น), เกานูฮูมุตะกัลลิมัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งตรัส), ๑๑ ประการจากคุณลักษณะที่มุสตะฮิลล์สำหรับอัลลอฮ์ที่เป็นตรงกันข้าม กล่าวคือ อะดัม (ไม่มี), ฮุคซ (ใหม่), ฟะนาอ์ (สลาย), มุมาฆะละละตุฮู ลิลละฮะวาติฮ (มีความเหมือนกับสิ่งใหม่), กิยามูฮูบิณอัยริฮ์ (ดำรงอยู่ด้วยผู้อื่น), คุมะมุน (หนวก), อุมยุน (บอด), บุกมุน (ใบ้), เกานูฮูอะคุมมัน (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งหนวก), เกานูฮูอะอุมมา (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งบอด), เกานูฮูอับกะมา (การที่พระองค์ทรงไว้ซึ่งใบ้) (Tuan Mināl, n.d. : 88, 94) และมหาบริสุทธิ์อัลลอฮ์ตะอาลาจากคุณลักษณะของมัคูลุกและไม่วาญิบกับอัลลอฮ์ตะอาลาในการทรงสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือละเว้นอีกประการหนึ่งรวมเป็นสองและตรงข้ามของมันอีกสองรวมเป็นสี่ (Tuan Mināl, n.d. : 90)

4) อำนาจ (قوة) ที่ได้ให้กับมัดลูกไม่สามารถให้เกิดผลได้และสิ่งที่เป็นตรงข้ามของมันอีกหนึ่งรวมเป็นสอง (Tuan Mināl, n.d. : 94).

ดังนั้น การอธิบายข้างต้นพบว่า ในความหมายของคำว่า “ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์” นั้น จะครอบคลุมไปด้วยอัฟติกออร์ ๒๒ ประการ, อัสติฆนาอ์ ๒๖ ประการ และรวมกับอำนาจ (قوة) ที่มีอยู่กับมัดลูกซึ่งไม่สามารถให้เกิดผลได้นั้นหนึ่งประการ และสิ่งที่เป็นตรงข้ามของมันอีกหนึ่งประการรวมเป็นสอง ฉะนั้นรวมทั้งหมดเป็นห้าสิบอะกีดะฮ์ที่ภายใต้คำ “ลาอิลลาฮะอิลลัลลอฮ์” ซึ่งแตกต่างกับของอัลบัยฎูรีย์ที่กล่าวว่า ทั้งหมดมี ๔๑ ประการดังที่กล่าวมาแล้ว

4.7.6 สิบหกอะกีดะฮ์ภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมัดเราะฮะสุลุลลอฮ์” (محمد رسول الله)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสิบหกอะกีดะฮ์ภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมัดเราะฮะสุลุลลอฮ์” (محمد رسول الله) ว่า¹

"دان أدا فون كتنا كيت محمد رسول الله مك ماسق ددالمث بر ایمان دغن سكلین أنبیاء دان ملائكة عليهم الصلاة والسلام دان سكلین كتاب یغ تورن در لاغه دان هاری قیامة كارن بهوس نبی علیه الصلاة والسلام داتغ أی ممبر كن یغدمکین ایت سکلینش أنیله امفت دان لاک أکنداتغ یغ واجب بک رسل ایت تیك دان هارس سات جدی امفت فول دان دهمفونکن دغن یغ امفة دهلو ایت جدی دولافن دان لاوانث دولافن فول جدی ام بلس أنیله یغ ماسق دباوه معنی محمد رسول الله"

แปลว่า “และส่วนคำพูดของเราที่ว่า “มุฮัมมัด เราะฮะสุลุลลอฮ์” จะรวมอยู่ในนั้นการศรัทธาต่อบรรดานะบีและมะลาอิกะฮ์ อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสสะลามและบรรดากิตาบทั้งหลายที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้าและวันกียามะฮ์ทั้งนี้เนื่องจากว่าท่านนะบีอะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสสะลามได้มายอมรับสิ่งเหล่านั้นทั้งหมดนี้คือสี่อย่างและข้างหน้าสิ่งที่ว่าญิบสำหรับเราะฮะสุลนั้นสามประการและฮารุสหนึ่งกลายเป็นสี่ และไปรวมกับสี่อย่างที่ผ่านมารวมเป็นแปดและตรงข้ามของมันอีกแปดรวมเป็นสิบหก นี้คือสิ่งที่ยังรวมอยู่ภายใต้ความหมายของคำว่า มุฮัมมัด เราะฮะสุลุลลอฮ์”

¹ Tuan Mināl, n.d. : 95.

การอธิบายสิบหกอะกีดะฮ์ภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมะดฺเราะฮะสุลุลลอฮ์” (محمد رسول الله) ของผู้แต่งเหมือนกับการอธิบายของซัยคุดาเวด อัลฟะฏอนีย์ ในหนังสืออัตตุร อัชชะมิน¹ ซึ่งต่างกับการอธิบายของอัลบัยญูรียฺในหนังสือตุยฟะฮ์ อัลมูรืด อะลา ญะฮะเราะฮ์อัตเตาฮีด² ที่อธิบายว่า ภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมะดฺเราะฮะสุลุลลอฮ์” (محمد رسول الله) จะรวมด้วยคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะฮะสุล ๔ ประการ คุณลักษณะที่มุสตะฮีลสำหรับเราะฮะสุล ๔ ประการ และคุณลักษณะที่ฮารุสสำหรับเราะฮะสุล ๑ ประการ รวมทั้งหมดเป็น ๙ ประการ และซัยคุดุฮัยมัต อัดดุสฎีกียฺ ในหนังสือฮาซียะฮ์ อัดดุสฎีกียฺ อะลา อุมม อัลบะรอฮีน³ ที่อธิบายว่า ภายใต้กะลิมะฮ์นี้ประกอบด้วยการศรัทธา ๔ ประการ คือ การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ที่มาจากฟากฟ้า และการศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์ คุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะฮะสุล ๓ ประการ คุณลักษณะที่มุสตะฮีลสำหรับเราะฮะสุล ๓ ประการ คุณลักษณะที่ฮารุสสำหรับเราะฮะสุล ๑ ประการและสิ่งที่เป็นตรงกันข้ามของฮารุส อีก ๑ ประการ รวมทั้งหมดเป็น ๑๒ ประการ

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับสิบหกอะกีดะฮ์ภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมะดฺเราะฮะสุลุลลอฮ์” (محمد رسول الله) ประกอบด้วยประการต่างๆ ดังนี้

- 1) 4 ประการจากหลักการศรัทธาคือ การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ที่มาจากฟากฟ้า และการศรัทธาต่อวันกิยามะฮ์ทั้งนี้เนื่องจากท่านนะบี ﷺ ได้ยืนยันและยอมรับกับสิ่งเหล่านี้
- 2) 3 ประการจากคุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะฮะสุล คือ คิดดิก (มีความสัจจะ) อะมานะฮ์ (มีความซื่อสัตย์) และตบลีหม (เผยแพร่ในสิ่งที่ใช้)
- 3) สิ่งที่ฮารุสสำหรับเราะฮะสุลหนึ่งประการ
- 4) และ ๘ ประการจากสิ่งที่เป็นตรงกันข้ามกับสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือ การปฏิเสธต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ การปฏิเสธต่อบรรดาคัมภีร์ การปฏิเสธต่อวันกิยามะฮ์ การโกหก การผิดสัญญา การซ่อนเร้นในสิ่งที่สั่งใช้ให้เผยแพร่ และการไม่มีสิ่งที่ฮารุสสำหรับเราะฮะสุล (Tuan Mināl, n.d. : 95).

การอธิบายของผู้แต่งข้างต้นพบว่า ความหมายภายใต้กะลิมะฮ์ “มุฮัมมะดฺเราะฮะสุลุลลอฮ์” นั้นประกอบด้วยหลักการศรัทธา ๔ ประการ คุณลักษณะที่วาญิบสำหรับเราะฮะสุล 3 ประการ สิ่งที่ฮารุสสำหรับเราะฮะสุลหนึ่งประการรวมเป็นแปด และสิ่งที่เป็นตรงกันข้ามกับสิ่งที่กล่าว

¹ Dawud al-Fataniy, n.d. : 88.

² al-Baijūriy*, n.d.: 75.

³ al-Dusūqiy, n.d.: 220.

มาอีกแปด ดังนั้น รวมทั้งหมดเป็นสิบหกอะกีตะฮ์ซึ่งแตกต่างกับอะละมาฮ์ท่านอื่นที่กล่าวว่า ทั้งหมดมี 9 หรือ ๑๒ ประการดังที่กล่าวมาแล้ว

4.8 การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์

หลังจากอธิบายกะลิมะฮ์เตอาฮ์ดีหรือกะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์ ผู้แต่งได้กล่าวถึง การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.8.1 มะลาอิกะฮ์ถูกสร้างมาจากรัศมี

ผู้แต่งได้กล่าวถึงมะลาอิกะฮ์ถูกสร้างมาจากรัศมีว่า¹

"(دان) واجب اتس كيت فرچيا دغن ادا بك الله تعالى برأف ملائكة يغ تباد دكتهوى
اكن هغكاڤ ملينكن الله تعالى دان مريكتت أجسام يغ نورانية يغ لطيفه يغ سمفيله بايق
مريكتت كفد حد يغ تباد مغتتهوى اكندى ملينكن الله تعالى جوا"

แปลว่า “ และวาญิบกับเราต้องเชื่อว่าสำหรับอัลลอฮ์มีบรรดามะลาอิกะฮ์ซึ่งไม่สามารถรู้จำนวนได้นอกจากอัลลอฮ์ตะอาลา และพวกเขาเหล่านั้นคือร่างเป็นรัศมีที่อ่อนโยนมีจำนวนมากมายจนไม่สามารถรู้ได้นอกจากอัลลอฮ์ตะอาลาเท่านั้น”

การศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์คือ รุกันที่ ๒ ของรุกันอีมาน การศรัทธาของบ่าวคนหนึ่งจะไม่เกิดความสมบูรณ์เว้นแต่ต้องศรัทธาต่อการใช้ของมะลาอิกะฮ์ บรรดาชื่อ คุณลักษณะและการทำงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามที่ปรากฏในอัลกุรอานและอัลฮะดีษ โดยไม่เพิ่มเติม ตัดตอนและเปลี่ยนแปลง

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ ءَاٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُوْمِنُوْنَ كُلٌّ ءَاٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَرُسُلِهِۦٓ لَا فُرْقٰنَ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِۦٓ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 285)

ความว่า : “เราะฮ์สุลัน (นะบีมุฮัมมัด) ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขาจากพระเจ้าของเขา และมุอ์มินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วย ทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮ์และบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะฮ์สุลของพระองค์”

(สูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 285)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 96.

นอกจากอัลกุรอานยังพบในอะดีษมาจากญิบรีล ﷺ ที่ได้ถามท่านเราะฮ์สุล ﷺ เกี่ยวกับอัลอีมาน ท่านตอบว่า :

((أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ))

(أخرجهمسلم ، 1996 : بعض من حديث 8)

ความว่า “ คือการที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์และบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะฮ์สุลของพระองค์ และวันสุดท้าย และท่านศรัทธาต่อการกำหนด(ตักดีร)ทั้งความดีและความชั่วของมัน”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 8)

คำว่า “มะลาอิกะฮ์” (مَلَائِكَة) ภาษาอาหรับเป็นคำพหูพจน์ของ “มะละกุน” (مَلَكٌ) แปลว่า เทพทูต (Ibn Manzūr, 1414 : 10/394; al-Zabīdiy, n.d. : 27/355).

อุละมาอ์มีทัศนะที่แตกต่างกันเกี่ยวกับอิชติกอก (การกระจายคำ) ของคำว่า “มะลาอิกะฮ์” ออกเป็น ๒ ทัศนะคือ

1. เป็นคำรากศัพท์ (ญามิด)
2. เป็นคำที่แยกมา (มุขตักก) อุละมาอ์มีความเห็นที่ต่างกันคือ คำ “มะลาอิกะฮ์”

(مَلَائِكَة) เป็นคำพหูพจน์ของ “มิลอะกุน” (مِلَاكٌ) มาจากรากศัพท์ของคำว่า “ละอะกะ (كَأَنَّ) หมายถึง “อัสสะละ” (أَسْلَى) แปลว่า ส่ง ปล่อยไป และคำ “มะลาอิกะฮ์” (مَلَائِكَة) เดิมมาจากคำว่า “อะลูกะฮ์” (أَلَوَّكٌ) หมายถึง “ริสาละฮ์” (رِسَالَةٌ) แปลว่า สาร จดหมาย (al-Mursiy, 2000 : 7/89 ; al-Zabīdiy, n.d. : 27/51).

การที่เรียกชื่อว่าเป็น “มะลาอิกะฮ์” เนื่องจากการส่งสารต่างๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ให้กับบรรดาเราะฮ์สุลของพระองค์ (al-Anbāriy, 1992 : 2/234).

มะลาอิกะฮ์เป็นมัดลุกชนิดหนึ่งของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากรัศมี (นุร) ดังที่ปรากฏในอะดีษของท่านนะบี ﷺ ท่านกล่าวว่า :

((خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِنْ مَاءٍ
وُصِفَ لَكُمْ))

(أخرجهمسلم ، د.ت. : 2996)

ความว่า “ มะลาอิกะฮ์ถูกสร้างขึ้นมาจากรัศมี (นุร) และญินถูกสร้างขึ้นมาจากไฟที่ไม่มีเปลวควัน และอาดัมถูกสร้างขึ้นมาจากสิ่ง (ดิน) ที่ได้อธิบายให้กับพวกท่าน”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 2996)

ตามหลักอะกีดะฮ์เชื่อว่ามะลาอิกะฮ์มีมากมายแต่ไม่มีผู้ใดทราบจำนวนนั้นอย่างแน่นอนนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾

(سورة المدثر : بعض من آية 31)

ความว่า : “และไม่มีผู้ใดรู้จำนวนไพร่พลของพระเจ้าของเจ้านอกจากพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลมุดตษิร : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 31)

อุละมาอ์มีความเห็นตรงกันว่า บรรดามะลาอิกะฮ์นั้นมีมากมาย ไม่สามารถที่จะคำนวณจำนวนของพวกเขาได้นอกจากผู้ทรงสร้าง (al-Qurtubiy, 1964 : 19/82)¹

ในอะดิษมิอรอญ์ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า :

((فَرَفَعَ لِي الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ، فَسَأَلْتُ جِبْرِيْلَ، فَقَالَ: هَذَا الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ يُصَلِّي فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ، إِذَا خَرَجُوا لَمْ يَعُودُوا إِلَيْهِ آخِرَ مَا عَلَيْهِمْ))

(أخرج هالبخاري ، 1997 : بعض من حديث 3207)

ความว่า “เมื่อฉันได้ขึ้นมาถึงอัลบัยตุลมะอุมูร ฉันได้ถามมะลาอิกะฮ์ญิบรีล แล้วท่านตอบว่า นี่คือนอัลบัยตุลมะอุมูรที่มีบรรดามะลาอิกะฮ์มาทำการละหมาดในนั้นทุกวันเจ็ดหมื่นท่าน เมื่อพวกเขาได้ออกจากที่นั่นพวกเขาจะไม่หวนคืนกลับมาอีก นั่นถือว่าเป็นครั้งสุดท้ายที่เป็นวาญิบเหนือพวกเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งจากอะดิษ ๓๒๐๗)

มะลาอิกะฮ์นั้นเป็นมัลกุกที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดามัลกุก² ทั้งหลาย เพราะไม่เคยทราบสิ่งใดในโลกนี้ที่มีจำนวนเพิ่มถึงเจ็ดหมื่นในแต่ละวันที่มีการยืนนอจากมะลาอิกะฮ์ (al-‘Asqalāniy, n.d. : 7/215)

4.8.2 คุณลักษณะต่างๆ ของมะลาอิกะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของมะลาอิกะฮ์ว่า³

¹ ดูเพิ่มเติม (Ibn Kathīr, 1991 : 4/470 ; al-Baidawiy, 1418 : 5/262).

² มัลกุก หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย

³ Tuan Mināl, n.d. : 96-97.

"لاك بنر مريكتت فد برغيغ مخبركن اوله مريكتت دغندي درفد الله تعالى تباد ماكن مريكتت دان تباد مينم مريكتت دان تباد بر كهوين مريكتت دان تباد بر انق مريكتت ان تباد تيدور مريكتت دان تباد دسور تكن اكن سكل عمل مريكتت دان تباد دحساب اكن مريكتت دان دحشر كن مريكتت سرت مانسي دان جن دان ماسق مريكتت اكن شرکا (دان) برلذة ۲ مريكتت ددالمث دغن برغيغ دکهندق الله"

แปลว่า “ นับเป็นความจริงของพวกเขาเหล่านั้นจากสิ่งที่อัลลอฮ์ตะอาลาได้กล่าวถึง พวกเขาเหล่านั้นไม่รับประทาน ไม่ดื่ม ไม่แต่งงาน ไม่คลอดลูก ไม่นอน ไม่มีการบันทึกใน การงานต่าง ๆ ของพวกเขา ไม่มีการสอบสวนกับพวกเขา และพวกเขาถูกรวบรวม ตัวพร้อมกับมนุษย์และญิน และพวกเขาจะเข้าสู่สวรรค์ และพวกเขาจะได้รับความ สนุกสนานในนั้นกับสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงปรารภณา”¹

คุณลักษณะต่างๆ ของมะลาอิกะฮ์ที่กล่าวโดยผู้แต่งมีดังนี้

1) มะลาอิกะฮ์ไม่รับประทานไม่ดื่ม ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงเรื่องราวของนะบี

อิบรอฮีมว่า :

﴿ هَلْ أَنْتَ حَدِيثٌ صَافٍ بِرِهِمَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٤﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٥﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٦﴾ فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٢٧﴾ فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشِّرُوهُ بِغَلَمٍ عَلِيمٍ ﴿٢٨﴾﴾

(سورة الذاريات : آية 24-28)

ความว่า : “เรื่องราวของแขกผู้มีเกียรติของอิบรอฮีมได้มาถึงเจ้าบ้างไหม เมื่อพวกเขาได้เข้ามาหาเขา (อิบรอฮีม) พวกเขาบอกว่า ศานติ เขากล่าว (ตอบ) ว่า ศานติ (พวกท่านเป็น) หมูชนผู้แปลกหน้า แล้วเขาก็รีบเข้าไปหา ครอบครัวของเขา แล้วได้นำลูกวัวอ้วน (ซึ่งย่างเสร็จแล้ว) ออกมา และได้ วางมันไว้ข้างหน้าพวกเขา เขากล่าวว่า พวกท่านไม่รับประทานหรือ(เมื่อพวกเขาไม่รับประทานอาหาร) ดังนั้นเขารู้สึกกลัวพวกเขา พวกเขาบอกว่า อย่ากลัวเลย และได้แจ้งข่าวดีแก่เขาเกี่ยวกับลูกคนหนึ่งที่มีความรู้”

¹ นอกจากข้างต้นได้มีกล่าวว่าพวกเขาอยู่ในสวรรค์นั้นเหมือนกับสภาพของพวกเขาอยู่ในโลกคือไม่รับประทานและไม่ดื่ม แต่มีการจิตใจให้ตัสปีฮ (สวดต่ออัลลอฮ์) และตักดีส (ให้ความบริสุทธิ์) แล้วพวกเขาจะได้รับความสนุกสนานจากมันเสมือนกับชาวสวรรค์ได้รับการสนุกสนานจากการรับประทานและดื่ม และฮารุสกับพวกเขานั้นเสียชีวิต อย่างไรก็ตามไม่มีคนหนึ่งจากพวกเขาที่เสียชีวิตก่อนการเป่าครั้งแรก แต่ทว่าพวกเขาจะเสียชีวิตด้วยการเป่าครั้งแรกนอกจากมะลาอิกะฮ์ที่แบกอะรัชและบรรดาหัวหน้าทั้งสี่ที่เสียชีวิตหลังจากการเป่าครั้งแรก และผู้ที่เสียชีวิตคนสุดท้ายนั้นคือ มะลิกิลมาต พวกเขาเหล่านั้นจะไม่ทรมานต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงใช้และจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ (Tuan Mināl, n.d. : 97).

(สุเราะฮ์อัซซารียาต : อายะฮ์ 24-28) ¹

คำขี้แฉะจากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ ضَيْفٌ يُرْهِمُ الْمُكْرِمَاتِ ﴾ โดยกล่าวถึงการต้อนรับแขก ที่เป็นมะลาอิกะฮ์ในขณะที่มะลาอิกะฮ์ไม่รับประทาน ไม่กิน ดังปรากฏในอายะฮ์ ๒๗

2) มะลาอิกะฮ์ไม่แต่งงานและไม่คลอดลูก

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْتِنَا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِبْرَاهِيمَ لِقَوْلَتِ ٱلْحُلُودِ ﴿١٦﴾ وَٱللَّهُ وَٱللَّهُمَّ لَكَدُّونَ ﴿١٥٣﴾ أَصْطَفَى ٱلْبَنَاتِ عَلَى ٱلْبَنِينَ ﴿١٥٢﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴾

(سورة الصافات : آية 150-154)

ความว่า : “หรือว่าเราได้สร้างมะลาอิกะฮ์เป็นเพศหญิงโดยที่พวกเขาได้เห็น พยาน ฟังทราบเกิดแท้จริงพวกเขานั้น เนื่องจากการกล่าวเท็จของพวกเขา พวกเขาจึงกล่าวว่าอัลลอฮ์ทรงให้กำเนิดบุตรชาย และแท้จริงพวกเขานั้น เป็นผู้กล่าวเท็จอย่างแน่นอน อัลลอฮ์ทรงเลือกบุตรหญิงแทนบุตรชาย กระนั้นหรือ เกิดอะไรขึ้นแก่พวกเจ้า ทำไมพวกเจ้าจึงตัดสินเช่นนั้น”

(สุเราะฮ์อัศศอฟาต : อายะฮ์ 150-154) ²

ตามหลักอะกีดะฮ์กำหนดไว้ มะลาอิกะฮ์ไม่ใช่บุตรของอัลลอฮ์ ﷻ แต่เป็นมัลกุกของพระองค์ที่ไม่รับประทาน ไม่ดื่ม ไม่แต่งงาน และไม่คลอดบุตรต่างจากมนุษย์ที่มีทั้งเพศชายและหญิง มีส่วนเหมือนและแตกต่างในการมีชีวิต การพูด การถูกสั่งใช้และสั่งห้าม รับประทานอาหารและดื่ม มีการแต่งงานและคลอดลูก มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Ibn Taimiyyah, 1995: 16/192).

3) มะลาอิกะฮ์ไม่นอน

บรรดามะลาอิกะฮ์ไม่นอนตลอดแต่จะรำลึกและตัสบีฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ อยู่ตลอดเวลา ทั้งกลางคืนและกลางวันโดยไม่หยุดนิ่ง ไม่เหนื่อย ดังอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ يُسَبِّحُونَ ٱللَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴾

(سورة الأنبياء : آية 20)

ความว่า : “พวกเขาจะแซ่ซ้องสดุดีพระองค์ในเวลากลางคืนและกลางวัน โดยไม่ขาดระยะ”

(สุเราะฮ์อัลอัมบียาฮ์ : อายะฮ์ 20) ³

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์ฮูด อายะฮ์ ๗๐

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อัซซุครุฟ อายะฮ์ ๑๙

³ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์ฟุศสิลัต อายะฮ์ ๓๘

คำชี้แนะจากอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿يُسَبِّحُونَ﴾ ความว่า : “พวกเขาจะแซ่ซ้องสดุดีพระองค์” คำว่า “พวกเขา” ในอายะฮ์นี้ หมายถึง บรรดามะลาอิกะฮ์

4) การงานของมะลาอิกะฮ์ไม่มีการบันทึกและการสอบสวน

ธรรมชาติของมะลาอิกะฮ์เป็นมัดลูกที่ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ การสั่งห้ามของพระองค์ อัลลอฮ์ หน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์ไม่มีการบันทึกและการสอบสวนเช่นกัน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(سورة التحریم : بعض من آية 6)

ความว่า : “พวกเขา (มะลาอิกะฮ์) จะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขาและพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(สุเราะฮ์อัลตะฮรีม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 6)

คำตรัส ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ﴾ ความว่า “พวกเขาจะไม่ทำผิดต่ออัลลอฮ์” คำว่า “พวกเขา” ตามลักษณะฮุเป็นสรรพนามคือ บรรดามะลาอิกะฮ์ นั้นหมายความว่าบรรดามะลาอิกะฮ์ไม่กระทำผิด จึงไม่จำเป็นต้องมีการบันทึกและสอบสวน

5) มะลาอิกะฮ์ได้เข้าสวรรค์และได้รับความสนุกสนานในนั้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า:

﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾

(سورة الرعد : آية 23-24)

ความว่า : “และมะลาอิกะฮ์จะเข้ามาหาพวกเขาจากทุกประตู(ของสวนสวรรค์) (พร้อมกับกล่าวว่า) ความศานติจงมีแด่พวกท่าน เนื่องด้วยพวกท่านได้อดทน มันช่างดีเสียนี้กระไรที่พำนักบนปलयนี้”

(สุเราะฮ์อิรเราะฮุด : อายะฮ์ 26-27)¹

มะลาอิกะฮ์จะเข้ามาในสวรรค์เพื่อแสดงความยินดีกับชาวสวรรค์ที่ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ และได้พักอยู่ในสถานที่แห่งความสันติข้างเคียงบรรดาผู้สัจจะ บรรดานะบี และบรรดาเราะฮ์ลุลผู้มีเกียรติ (Ibn Kathīr, 1999 : 4/451; al-Ṭabariy, 2000 : 16/426).

6) การเสียชีวิตของมะลาอิกะฮ์

สิ่งหนึ่งที่มนุษย์และญินไม่สามารถหนีพ้นได้คือ ความตาย เช่นเดียวกันกับบรรดามะลาอิกะฮ์ที่ต้องมีจุดจบและสลาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٦٦﴾ وَبَقِيَ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

(سورة الرحمن : آية 26-27)

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อันบิยาฮ์ อายะฮ์ ๑๐๓

ความว่า : “ทุกๆ สิ่งที่อยู่บนแผ่นดินย่อมดับ และพระพักตร์ของพระเจ้า
ของเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงโปรดปรานเท่านั้นที่จะยังคงเหลืออยู่”

(สุเราะฮ์อิรเราะหมาน : อายะฮ์ 26-27)¹

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในลักษณะยืนยันว่าแท้จริงชาวแผ่นดินทั้งหลายจะต้องพังพินาศ
ทั้งหมดเช่นเดียวกับชาวฟากฟ้านอกจากสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์เท่านั้น และไม่มีคนหนึ่งคนใดที่
เหลือในหมู่มักลุกเว้นแต่พระองค์ผู้ทรงมีเกียรติ แท้จริงพระองค์ นั้นทรงมีชีวิตและจะไม่ตายตลอดกาล
(Ibn Kathīr, 1991 : 4/287)

7) มะลาอิกะฮ์ไม่ทรยศต่ออัลลอฮ์และปฏิบัติในสิ่งที่ถูกสั่งใช้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٦﴾ لَا يَسْقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴾

(سورة الأنبياء : آية 26-27)

ความว่า : “แต่ว่าพวกเขา(มะลาอิกะฮ์) เป็นบ่าวผู้มีเกียรติ พวกเขาจะไม่ซิง
กล่าวคำพูดก่อนพระองค์และพวกเขาปฏิบัติตามพระบัญชาของพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลอันบียาฮ์ : อายะฮ์ 26-27)²

มะลาอิกะฮ์เป็นบ่าวผู้มีเกียรติ มีมารยาทดีเยี่ยม ปฏิบัติตามพระบัญชาของอัลลอฮ์ ﷻ
และจะไม่ขัดขืนหรือฝ่าฝืนคำสั่งใดๆ ของพระองค์ (Ibn Kathīr, 1999 : 5/338; al-Baghawiy, 1997 :
5/315)

4.8.3 ชื่อของมะลาอิกะฮ์ ๑๐ ท่านที่ปรากฏ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงชื่อของมะลาอิกะฮ์ ๑๐ ท่านที่ปรากฏว่า³

"(دان) تله أغكو كتهوى بهو ملائكة ايت سمفي بايق مريكت كفد حد يغتياذ مغتهوى
أكندی مليونکن الله تعالى مک واجب بر ایمان دغن مريکت أتس جالن تفصيل سفوله يائت
جبريل (دان) ميکائيل (دان) اسرافيل (دان) عزرائيل (دان) منکر (دان) نکير (دان)
رضوان (دان) مالک (دان) رقيب (دان) عتيد (دان) يغلاين در فد سفوله ايت واجب
بر ایمان دغن مريکت أتس جالن أجمال جوا"

แปลว่า “ และท่านทราบว่ามะลาอิกะฮ์นั้นพวกเขามีจำนวนมากจนไม่สามารถรู้ได้
นอกจากอัลลอฮ์ตะอาลา ดังนั้นวาญิบศรัทธาต่อพวกเขาโดยวิธีละเอียด⁴ 10 ท่านคือ

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อิซซุหมร์ อายะฮ์ ๖๘

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อันนะฮล อายะฮ์ ๕๐

³ Tuan Mināl, n.d. : 97.

⁴ ตัฟศิلى หมายถึง การอธิบายอย่างละเอียด

ญิบรีล มีกาอีล อีสรอฟีล อีซรออีล มุนกัร นะกีร์ ริฎวาน มาลิก เราะกีบและอะตีด ส่วนผู้อื่นนอกเหนือจาก ๑๐ ท่านนั้น วาญิบศรัทธาต่อพวกเขาโดยภาพรวมเท่านั้น” ผู้แต่งได้กล่าวถึงบรรดามะลาอิกะฮ์ที่ว่าญิบต้องศรัทธาโดยวิธีละเอียด ๑๐ ท่าน ได้แก่

1) ญิบรีล عليه السلام ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 97)

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า ใครที่เคยเป็นศัตรูต่อญิบรีลบ้าง? แท้จริงนั้น เขาได้นำอัลกุรอานทยอยลงมาอย่างหัวใจของเจ้าด้วยอนุมัติของอัลลอฮ์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 97)

2) มีกาอีล عليه السلام ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴾

(سورة البقرة : آية 98)

ความว่า : “ใครที่เคยเป็นศัตรูต่ออัลลอฮ์และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาระชาสุลของพระองค์และเป็นศัตรูต่อญิบรีลและมีกาอีลนั้นแท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นศัตรูแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ 98)

3) อีสรอฟีล عليه السلام ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวชื่อมะลาอิกะฮ์ญิบรีล มีกาอีลและอีสรอฟีล ทุกครั้งในดุอาเปิดละหมาดของท่านในยามกลางคืนว่า :

((اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ إِنَّكَ أَنْتَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ))

(أخرجهم مسلم ، د.ت : 770)

ความว่า “ โอ้อัลลอฮ์พระเจ้าของญิบรีล มีกาอีลและอีสรอฟีลผู้ทรงสร้างฟากฟ้าและแผ่นดิน ผู้ทรงรอบรู้ในสิ่งที่ลับและเปิดเผย พระองค์เป็นผู้ตัดสินในระหว่างบรรดาบ่าวของพระองค์ในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้ง ขอพระองค์ทรงแนะนำฉันในเมื่อสิ่งนั้นขัดแย้งกับความถูกต้องด้วยอนุมัติของพระองค์ แท้จริงพระองค์จะทรงแนะนำกับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์สู่ทางอันเที่ยงตรง”

¹ อัจญ์มาลีย์ หมายถึง การอธิบายโดยภาพรวม

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 770)

4) อิซรออีล عليه السلام ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿قُلْ يَتُوفَنَكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾

(سورة السجدة : آية 11)

ความว่า : “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด มะลิกผู้ปลิดชีวิตผู้ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับพวกท่าน จะปลิดชีวิตของพวกท่าน แล้วพวกท่านจะถูกนำกลับไปยังพระเจ้าของพวกท่าน”

(สุเราะฮ์อัลสัจญะฮ์ : อายะฮ์ 11)

มะลิกิลเมอาดนั้นไม่มีชื่อเรียกอื่นที่ปรากฏอย่างชัดเจนทั้งในอัลกุรอานและในฮะดีษเศาะฮิฮ์ แต่มีในบางอาษาร¹ เรียกชื่อมะลิกิลเมอาดว่า อิซรออีล (Ibn Kathīr, 1986 : 1/42)

5-6) มุนกัรและนะกีร์ ท่านอะบู ฮุรอยเราะฮ์เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((إِذَا فُيِّرَ الْمَيِّتُ، أَوْ قَالَ : أَحَدُكُمْ، أَنَاهُ مَلَكَانِ أَسْوَدَانِ أَرْزَقَانِ، يُعَالُ

لَا أَحَدَهُمَا: الْمُنْكَرُ، وَلَا آخَرَ: النَّكِيرُ...))

(أخرجها الترميذي ، 1958 : بعض من حديث 1071)

ความว่า “ เมื่อผู้ตายถูกฝังหรือคนหนึ่งจากพวกท่านได้กล่าว มะลาอิกะฮ์สองท่านสีดำ สีน้ำเงินได้มากับเขา ถูกเรียกกับคนหนึ่งว่า มุนกัรและอีกคนหนึ่งว่านะกีร์...”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1958 : ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ ๑๐๗๑²)

7) ริฎวาน عليه السلام ท่านอะนัส เป็น มาลิกเล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((فَيُنَادِي رَبُّ الْعَرْشِ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ رِضْوَانٌ وَهُوَ خَازِنُ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: يَا رِضْوَانُ

ارْزُقِ الْحُجْبَ بَيْنِي وَبَيْنَ عِبَادِي وَرُؤَايَا...))

(أخرجها الدارقطني ، 1411 : بعض من حديث 64)

ความว่า “ พระผู้อภิบาลผู้สูงส่งตะบะบะเราะกะ วะตะอะอาลาเรียกริฎวาน ซึ่งเขาเป็นผู้เฝ้าประตูสวรรค์ พระองค์ทรงตรัสว่า โอ้ ริฎวาน จงยกม่านระหว่างข้ากับบ่าวของข้าและผู้มาเยี่ยมข้า...”

(บันทึกโดย al-Darulqutniy, 1411 : ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ ๖๔)

ผู้เฝ้าสวรรค์คือ มะลาอิกะฮ์ ซึ่งเรียกกับเขาว่า ริฎวาน ดังที่ปรากฏในบางฮะดีษ (Ibn Kathīr, 1986 : 1/45)

¹ อาษาร หมายถึง สิ่งที่รายงานจากเศาะฮาบะฮ์หรือผู้หลังจากนั้นจากชาวสะลัฟ

² อะบู อีซา กล่าวว่า เป็นฮะดีษฮะสัน เฆาะริบ (al-Tirmidhiy, 1958 : 1071).

8) มาลิก رضي الله عنه ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَكَادُوا بِمَنَّاكَ لِيَقْضِيَ عَلَيْكَ رَبُّكَ قَالِ إِنَّكُمْ مَنكُوتٌ ﴾

(سورة الزخرف : آية 77)

ความว่า : “และพวกเขาจะร้องเรียกขึ้นว่า โอ้ มาลิก (ยามเฝ้าประตูนรก) โปรดให้พระเจ้าของท่านจัดการให้เราตายเสียเถิด เขา (มาลิก) จะกล่าวว่า แท้จริงพวกท่านจะเป็นผู้พำนักอยู่ตลอดไป”

(สุเราะฮ์อัลซุครุฟ : อายะฮ์ ๗๗)¹

9-10) เราะกีบและอะตีด

رضي الله عنه ดั่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِذْ يَنْتَقِي الْمَلَأَيْنِ عَنِ الْبَعِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴾

(سورة ق : آية 17-18)

ความว่า : “จงรำลึกขณะที่มะลาอิกะฮ์ผู้บันทึกสองท่านบันทึก ท่านหนึ่งนั่งทางข้างขวาและอีกท่านหนึ่งนั่งทางข้างซ้าย ไม่มีคำพูดใดที่เขากล่าวออกมา เว้นแต่ใกล้ ๆ เขานั้นมี (มะลัก) ผู้เฝ้าติดตาม ผู้เตรียมพร้อม (ที่จะบันทึก)

(สุเราะฮ์กอฟ : อายะฮ์ 17-18)

อุละมาอ์บางท่านได้อ้างเป็นหลักฐานว่าในบรรดามะลาอิกะฮ์นั้นมีชื่อว่า เราะกีบและอะตีด แต่ที่จริงแล้วเราะกีบและอะตีดเป็นการบอกคุณลักษณะของมะลาอิกะฮ์สองท่านที่มาบันทึกการงานต่างๆ ของบ่าว เราะกีบและอะตีดหมายถึง มะลาอิกะฮ์สองท่านเป็นผู้มาเป็นผู้พยานที่ไม่ห่างไกลจากบ่าวและไม่ใช่เป็นชื่อของมะลาอิกะฮ์ทั้งสอง (‘Umar al-’Ashqar, 1995 : 18)

4.8.4 ชื่อและหน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงชื่อและหน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์ว่า²

"(دان لأك) فول أداله فكر جا ئن ملائكة ايت برلاين لاينن دغن تيته الله تعالى دان ستغه مريكتت برديري سلما ٢ دان ستغه ر كوع سلما ٢ دان ستغه سجود سلما ٢ دان ستغه دودق سلما ٢ دان ستغه مغو جف تسبيح دان ستغه مغو جف تكبير دان ستغه مغو جف تقديس دان لاينن (دان) جبريل ايت كرجا ئن نورنكن وحى كفد أنبياء (دان) اسرافيل منيف سغكا كلا (دان) ميكائل منورنكن رزق دان منورنكن أو جن □ درفد لاغة

¹ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในอะฮ์ดีษ (บันทึกโดย al-Bukhariy, 1997 : 3236).

² Tuan Mināl, n.d. : 98.

³ คำสะกดที่ถูกต้องคือ "هو جن"

(دان) عزرائيل كرجان مغمبل پاوا... (دان) واجب كيت اعتقاد كن سؤال منكر دان نكير

أكن سكل ميت سما اد أى مؤمن أتو كافر أتو منافق" □

แปลว่า “ และหน้าที่ของมะลาอิกะฮ์นั้นแตกต่างกันด้วยพระบัญชาของอัลลอฮ์ ตะอาลา และส่วนหนึ่งของพวกเขานั้นยืนตลอดกาล และส่วนหนึ่งของพวกเขารุกูตลอดกาล และส่วนหนึ่งสูญตลอดกาล และส่วนหนึ่งนั่งตลอดกาล และส่วนหนึ่งกล่าวตัสบีฮ์และส่วนหนึ่งกล่าวตักบิร และส่วนหนึ่งของพวกเขากล่าวตักดีสและอื่น ๆ และญิบรีลนั้นหน้าที่ของเขาคือนำวะฮยูให้บรรดานะบี และอิสรอฟีลคือเป่าสังข์ และมีกาอิลคือนำปัจจัยยังชีพและนำฝนจากฟากฟ้า และอิซรออิลหน้าที่ของเขาคือเอาวิญญาณ...และวาญิบกับเราศรัทธาต่อคำถามของมุนักร์และนะกีรกับบรรดาผู้เสียชีวิตไม่ว่าเขาจะเป็นมูอ์มิน หรือกาฟิร หรือมุนาฟิก ”

การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้ไม่ต่างกับการอธิบายของอิบนุ อะบี อัลอิซฮ

อัลฮะนะฟีในหนังสือซรัฮ อัลอะกีดะฮ์อัลญะฮายะฮ์², อัลฮะกะมียในหนังสืออะลลาม อัลฮุซนนะฮ์ อัลมันซูเราะฮ์ ลีอิติคอด อัลญะฮายะฮ์ อันนาญยะฮ์ อัลมันซูเราะฮ์³ และอัลอูษัยมีนในหนังสืออนุบะฮ์ฟี อัลอะกีดะฮ์⁴ ผู้แต่งได้กล่าวถึงหน้าที่ของบรรดามะลาอิกะฮ์ทั้งโดยภาพรวมและเจาะจงมีดังนี้

วิธีที่หนึ่ง การอธิบายโดยภาพรวม เช่นดังต่อไปนี้

ก. ส่วนหนึ่งของพวกเขายืนตรงตลอดกาล อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴾

(سورة الصافات : آية 165-166)

ความว่า : “และแท้จริงเรานั้นเป็นผู้ที่ยืนเข้าแถวอยู่แล้ว และแท้จริงเรานั้นเป็นผู้แซ่ซ้องสดุดี”

(สุเราะฮ์อัศศอฟาต : อายะฮ์ 165-166)⁵

ข. ส่วนหนึ่งของพวกเขารุกูตลอดกาล จากญาบิร เบน อับดุลลอฮ์เล่าว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((مَا فِي السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ مَوْضِعُ قَدَمٍ وَلَا شِبْرٍ وَلَا كَفٍّ إِلَّا وَفِيهِ مَلَكٌ قَائِمٌ أَوْ مَلَكٌ رَاكِعٌ أَوْ مَلَكٌ سَاجِدٌ...))

(أخرجها الطبراني ، د.ت. : بعض من حديث 3568)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 99.

² Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 300-301

³ al-Hakamiy, 1422 : 42.

⁴ al-Uthaimīn, 1992 : 42-45

⁵ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในอะฮ์ดีษ (บันทึกโดย al-Muslim, n.d. : 430).

ความว่า “ไม่มีที่ว่างเท่าในปากฟ้าทั้งเจ็ดและไม่ใช่นิ่งคืบ และไม่ใช่นิ่งฝ่ามือ นอกจากมีมะลาอิกะฮ์ยืนอยู่ หรือมะลาอิกะฮ์รูกูอยู่ หรือมะลาอิกะฮ์สุญูดอยู่”

(บันทึกโดย al-Tabaraniy, n.d. : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 3568)¹

ค. ส่วนหนึ่งสุญูดตลอดกาล อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ، وَلَهُ يَسْجُدُونَ﴾

(سورة الأعراف : آية 206)

ความว่า : “แท้จริงบรรดาผู้ที่อยู่ที่พระเจ้าของเจ้านั้นพวกเขาจะไม่หยิ่งต่อการเคารพสักการะพระองค์และกล่าวให้ความบริสุทธิ์แก่พระองค์และแด่พระองค์เท่านั้น พวกเขากราบกรานกัน”

(สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ : อายะฮ์ 206)

ง. ส่วนหนึ่งนั่งตลอดกาล ในเรื่องนี้ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐาน

จ. ส่วนหนึ่งกล่าวตัสบีฮ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾

(سورة الشورى : بعض من آية 5)

ความว่า : “ขณะที่มะลาอิกะฮ์ต่างก็แซ่ซ้องสดุดีด้วยการสรรเสริญต่อพระเจ้าของพวกเขาและขออภัยให้ผู้ที่อยู่ในโลกนี้”

(สุเราะฮ์อัชชูรอ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 5)

ฉ. ส่วนหนึ่งกล่าวตักบิร ในเรื่องนี้ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐาน

ช. และส่วนหนึ่งของพวกเขา กล่าวตักบิร อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَمَنْ سُبِّحَ بِحَمْدِكَ وَتُقَدِّسُ لَكَ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 30)

ความว่า : “ทั้ง ๆ ที่พวกข้าพระองค์ (มะลาอิกะฮ์) ให้ความบริสุทธิ์ พร้อมด้วยการสรรเสริญพระองค์ และเทิดทูนความบริสุทธิ์ในพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๓๐)

วิธีที่สอง การอธิบายโดยวิธีการเจาะจง มีดังต่อไปนี้

ก. ญิบรีล ทำหน้าที่คือ นำวะฮยูให้บรรดานะบี อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَلَقَدْ نَزَّلْنَا نَزِيلًا رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣﴾ نَزَّلَهُ بِالرُّوحِ الْأَمِينِ﴾

¹ อัลฮัยษะมียก กล่าวว่า ในสายรายงานอะดีษนี้มีอุรวะฮ์ เป็น มัรวาน ซึ่งไม่แข็งแรงในอะดีษ แต่ผู้รายงานท่านอื่นๆ นั้นเศาะฮิฮ (al-Haithamiy, 1994 : 10/358).

(سورة الشعراء : آية 192-193)

ความว่า : “และแท้จริงมันเป็นการประทานลงมาของพระเจ้าแห่งสากลโลก
อรรหุ ผู้ซื่อสัตย์ได้นำมันลง”

(สุเราะฮ์อิซซุอะรอฮ์ : อายะฮ์ ๑๙๒-๑๙๓¹)

คำว่า ﴿الْوَيْحُ الْأَمِينُ﴾ ในอายะฮ์ หมายถึง ญิบรีล ﷺ (al-Ṭabariy, 2000 : 19/396 ; Ibn Kathīr, 1999 : 6/162).

ข. อิสรอฟีล ทำหน้าที่คือ เป่าสังข์ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿وَيَوْمَ يُفْخِخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوِّهٍ دَاخِرِينَ﴾

(سورة النمل : آية 87)

ความว่า : “และ (จงรำลึก) วันที่สังข์จะถูกเป่าขึ้น ดังนั้นผู้ที่อยู่ชั้นฟ้า
ทั้งหลายและผู้ที่อยู่ในแผ่นดินจะตื่นตระหนก เว้นแต่ผู้ที่พระองค์ทรง
ประสงค์ และทั้งหมดได้มาหาพระองค์ในสภาพผู้ถ่อมตน”

(สุเราะฮ์อันนัมล : อายะฮ์ ๘๗²)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงสภาพของการตื่นตระหนกในวันที่สังข์จะถูกเป่าขึ้นมาและผู้ทำ
หน้าที่เป่าสังข์ในวันนั้นก็คือ อิสรอฟีล ﷺ (al-Ṭabariy, 2000 : 19/50 ; Ibn Kathīr, 1999 : 6/216).

ค. มีกาอีล ทำหน้าที่คือ นำปัจจัยยังชีพและฝน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ﴾

(سورة البقرة : آية 98)

ความว่า : “ใครที่เคยเป็นศัตรูต่ออัลลอฮ์และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และ
บรรดาเราะสุลของพระองค์ และเป็นศัตรูต่อญิบรีลและมีกาอีลนั้น แท้
จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นศัตรูแก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : อายะฮ์ ๙๘)

ง. อิซรออีล ทำหน้าที่คือ เอาวิญญาณ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿قُلْ يَتُوبُ إِلَيْكُمْ مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾

(سورة السجدة : آية 11)

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อันนะฮล อายะฮ์ ๒

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อิซซุฆะร อายะฮ์ ๖๘ และความหมายเดียวกันมีปรากฏในอะตีซันบัตกัตโดย
al-Tirmidhiy, 1975 : 3243) อะบู ฮิชา กล่าวว่าเป็นอะตีซันบัตกัต (หน้าเดียวกัน)

ความว่า : “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด มะลักผู้ปลิดชีวิตผู้ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับพวกท่าน จะปลิดชีวิตของพวกท่าน แล้วพวกท่านจะถูกนำกลับไปยังพระเจ้าของพวกท่าน”

(สุเราะฮ์อัซซัจญ์ตะฮ์ : อายะฮ์ ๑๑)¹

จ. มุนักร์และนะกีร์ ทำหน้าที่คือ สอบสวนบรรดาผู้เสียชีวิต จากอะบี สุรอยเราะฮ์ เล่าว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((إِذَا فُيِّرَ الْمَيِّتُ، أَوْ قَالَ : أَحَدُكُمْ، أَتَاهُ مَلَكَانِ أَسْوَدَانِ أَرْزَقَانِ، يُقَالُ لَأَحَدِهِمَا: الْمُنْكَرُ، وَلَا آخَرَ: النَّكِيرُ، فَيَقُولَانِ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ؟ فَيَقُولُ: مَا كَانَ يَقُولُ: هُوَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ))

(أخرجها الترمذي ، 1958 : 1071)

ความว่า “ เมื่อผู้ตายถูกฝังหรือคนหนึ่งจากพวกท่านได้กล่าว มะลาอิกะฮ์ สองท่านสีดำ สีนํ้าเงินได้มากับเขา ถูกเรียกกับคนหนึ่งว่า มุนักร์และอีกคนหนึ่งว่านะกีร์ แล้วทั้งสองได้กล่าวว่า ท่านได้ว่าอย่างไรกับชายคนนี้ เขาตอบในสิ่งที่เขาได้กล่าวว่า เขาคือบ่าวของอัลลอฮ์และเราะฮ์ลุลลอฮ์ของพระองค์ ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัดนั้นคือ บ่าวของพระองค์และเราะฮ์ลุลลอฮ์ของพระองค์”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1958 : 1071)²

ประการทั้งปวงมุสลิมทุกคนจะต้องออดิกอดว่ามุนักร์และนะกีร์จะต้องคำถามต่อ มุอ์มิน กาฟิร และมุนาฟิก (al-‘Aainiy, n.d. : 8/144)

4.9 การศรัทธาต่อบรรดาคัมกีร์

หลังจาก อธิบายการศรัทธาต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ ผู้แต่งได้กล่าวถึง การศรัทธาต่อ บรรดาคัมกีร์³ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

¹ ดูอธิบายในหน้า 263 และยังมีอายะฮ์ความหมายเดียวกันปรากฏในสุเราะฮ์อันนะฮล อายะฮ์ ๓๒

² อนุ อีซา กล่าวว่า เป็นอะติษะฮ์นะกีร์ เฆาะรีบ (al-Tirmidhiy, 1958 : 1071)

³ คัมกีร์เชิงภาษา คำว่า “คัมกีร์” แปลมาจากภาษาอาหรับของคำว่า “กิตาบ” (كِتَابٌ) ซึ่งเป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า كَتَبَ كَاتِبٌ كَاتِبَةٌ อ่านว่า กะตะบะ ยะกตุบ กัตบัน กิตาบะตัน วะกิตาบัน และคำว่า “กิตาบ” (كِتَابٌ) มีคำเป็นพหูพจน์ คือ “กุตุบน” (كُتُبٌ) แปลว่า คัมกีร์ หนังสือ บันทึก การรวบรวมและกฎหมาย (Ibn Fāris, 1979 : 5/158 ; al-Fārābiy, 1987 : 1/208 ; Ibn Manzūr, 1414 : 1/698 ; al-Zāwiyy, 1963 : 522).

"(دان واجب) أس كيت فرچيا أكن سكل كتاب يغب تورن در لاغثة دامبل در فد لوح محفوظ أتو أس لیده سورغ در فد ملائكة برمول مراد دغندی بر غیغ ملغكافی أكن صحف دان سغكهن تله مشهور بهوا سكلین كتاب سماویة ایت سراتس دان أمفت بوه أم فوله صحف بك نبی شین (دان) تیک فوله صحف بك نبی ابراهیم (دان) سفوله صحف بك نبی موسی دهلو در فد تورا (دان) كتاب یغ أمفت یائت تورا بك نبی موسی دان زبور بك نبی داود دان انجیل بك نبی عیسی دان فرقان بك فغهلو كیت نبی محمد ﷺ سفرة دمكین أیتوله تله منقل أوله ستغه در فد شراح أربعین در فد خطیب"¹

แปลว่า “และวาญิบกับเราต้องศรัทธาว่าบรรดาคัมภีร์ที่ลงมาจากฟากฟ้านั้นได้เอาจากเลาหุ มะหฺฟูซหรือผ่านลิ้นของคนหนึ่งจากบรรดามะลาอิกะฮ์ ความมุ่งหมายของมันคือสิ่งทีรวมสุฟอยู่ด้วย และแท้จริงบรรดาคัมภีร์แห่งฟากฟ้าที่เป็นที่รู้จักนั้น ๑๐๔ เล่ม ๖๐ สุฟสำหรับนะบีซีษ และ ๓๐ สุฟสำหรับนะบีอิบรอฮีม และ ๑๐ สุฟสำหรับนะบีมุซาค่อนคัมภีร์เตารอต และคัมภีร์ ๔ เล่ม คือ เตารอตสำหรับนะบีมุซา และชะบूरสำหรับนะบีดาวิด และอินญิลสำหรับนะบีอีซา และฟุรกอนสำหรับนะบีของเรามุฮัมมัด ﷺ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นคัดลอกโดยบางคนจากชะเราะฮ์อ์วะบะฮ์อื่นจากเคาะฎิบ”²

4.9.1 จำนวนของคัมภีร์

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับจำนวนของคัมภีร์แห่งฟากฟ้ามี ๓ ทศนะ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) คัมภีร์แห่งฟากฟ้าทั้งหมดมี ๑๐๔ เล่ม คือ ๑. ๖๐ สุฟสำหรับนะบีซีษ ๒. ๓๐ สุฟสำหรับนะบีอิบรอฮีม ๓. ๑๐ สุฟสำหรับนะบีมุซาค่อนเตารอต ๔. คัมภีร์ ๔ เล่ม คือ เตารอต

คัมภีร์หรือกิตาบเชิงวิชาการ คัมภีร์หรือกิตาบในที่นี้หมายถึง คัมภีร์หรือกิตาบที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานให้กับบรรดาเราะฮ์สุลของพระองค์ เป็นเราะฮ์มัดสำหรับมัลกุก และเป็นทางนำสำหรับพวกเขาเพื่อไปสู่ความสำเร็จของคุนยาและอาคิเราะฮ์ (al-Uthaimīn; 19992 : 46 ; Alī bin Nayif, 2010 : 79 ; Abd al-Azīz, 1423 : 22) การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ หมายถึง การศรัทธาและการเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ว่าแท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ นั้นทรงประทานคัมภีร์ต่าง ๆ ของพระองค์ลงมาแก่บรรดาเราะฮ์สุลทั้งหลาย ซึ่งในนั้นมีทั้งคำสั่งใช้ ข้อห้าม สัญญาผลบุญ สัญญาโทษ และสิ่งประเภทต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์ต่อมนุษย์ซึ่งมีทางนำและแสงสว่างอยู่ในนั้น (al-Athariy; 2009 : 69) ดังปรากฏในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ ๒๘๘และสุเราะฮ์อิบรอฮีม อายะฮ์ ๑

¹ Tuan Mināl, n.d. : 98.

² นอกจากข้างต้นได้มีกล่าวว่า สำหรับนะบีซีษ ๕๐ สุฟ และสำหรับนะบีอิดีรีย ๓๐ สุฟ และสำหรับนะบีอิบรอฮีม ๑๐ สุฟ และสำหรับนะบีมุซา ๑๐ สุฟ และบรรดาคัมภีร์ทั้งสี่ และมีผู้กล่าวว่าบรรดาคัมภีร์แห่งฟากฟ้าทั้งหมดนั้น ๑๑๔ เล่ม ๕๐ สุฟสำหรับนะบีซีษ และ ๓๐ สุฟสำหรับนะบีอิดีรีย และ ๒๐ สุฟสำหรับนะบีอิบรอฮีม และมีการขัดแย้งกันใน ๑๐ สุฟ แล้วมีผู้กล่าวว่านั้นสำหรับนะบีอาดัม และมีผู้กล่าวว่าสำหรับนะบีมุซา และบรรดาคัมภีร์ทั้งสี่

สำหรับนะปึมซา อะฮฺบารสำหรับนะปิตาเวด อินญิลสำหรับนะปือซาและฟุรกอนสำหรับนะปึมฮัมมัด ❸
จากทัศนะนี้ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานมายืนยัน

2) คัมภีร์แห่งฟากฟ้าทั้งหมดมี ๑๐๔ เล่ม คือ ๑. ๕๐ สูญฺฟสำหรับนะปือชีษ ๒. ๓๐
สุญฺฟสำหรับนะปือดรีส ๓. ๑๐ สูญฺฟสำหรับนะปือบรอฮีม ๔. ๑๐ สูญฺฟสำหรับนะปึมซา ๕. บรรดา
คัมภีร์ทั้งสิ้น จากอะบี ซัรฺร¹ กล่าวว่า

((قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَمْ كِتَابًا أَنْزَلَهُ اللَّهُ؟ قَالَ: مِائَةٌ كِتَابٍ، وَأَرْبَعَةٌ كُتِبَ،
أُنزِلَ عَلَى شِيثٍ خَمْسُونَ صَحِيفَةً، وَأُنزِلَ عَلَى أَخْنُوخَ ثَلَاثُونَ صَحِيفَةً، وَأُنزِلَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ عَشْرُ صَحَائِفَ، وَأُنزِلَ عَلَى مُوسَى قَبْلَ التَّوْرَةِ عَشْرُ صَحَائِفَ،
وَأُنزِلَ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ وَالزَّبُورُ وَالْقُرْآنُ))

(أخرج هابن حبان ، 1993 : 361)

ความว่า “ฉันได้กล่าวว่า โอ้ เราะฮ์สุลุลลอฮ์ คัมภีร์ที่อัลลอฮ์ทรงประทานลง
มานั้นเท่าไร? ท่านกล่าวว่า หนึ่งในร้อยสี่เล่ม ทรงประทานลงมาให้กับนะปือชีษ
ห้าสิบสุญฺฟ และทรงประทานลงมาให้กับอัครนุค (นะปือดรีส) สามสิบสุญฺฟ
และทรงประทานลงมาให้กับนะปือบรอฮีมสิบสุญฺฟ และทรงประทานลงมา
ให้กับนะปึมซาก่อนอัครนุคสิบสุญฺฟ และทรงประทานอัครนุค
และอัลอินญิล และอฮฺชะบัวร์ และอัลกุรอาน”

(บันทึกโดย Ibn Hibbān, 1993 : 361)²

3) คัมภีร์แห่งฟากฟ้าทั้งหมดมี ๑๐๔ เล่ม คือ ๑. ๕๐ สูญฺฟสำหรับนะปือชีษ ๒. ๓๐
สุญฺฟสำหรับนะปือดรีส ๓. ๒๐ สูญฺฟสำหรับนะปือบรอฮีม ๔. ๑๐ สูญฺฟสำหรับนะปืออาดัมหรือนะปึมซา
5. บรรดาคัมภีร์ทั้งสิ้น จากทัศนะนี้ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานมายืนยัน

การอธิบายของผู้แต่งข้างต้นมีความแตกต่างกับการอธิบายของอูลมะมาอ์ปัตตานีท่าน
อื่น เช่น ซัยคฺ ดาเวด อัลฟะฎอนียฺในหนังสืออัครนุคอะฮฺชะมิน³ ท่านอธิบายว่า จำนวนคัมภีร์ที่ถูก
ประทานลงมาจากฟากฟ้าที่เป็นที่รู้จักกัน คือ ๑๐๔ เล่ม แต่ได้มีการกล่าวว่ามีมากกว่านั้นดังมีราย
ละเอียดต่อไปนี้

1) คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้ามีทั้งหมด ๑๐๔ เล่ม คือ ๑. ๑๐ สูญฺฟสำหรับ
นะปืออาดัม ๒. ๕๐ สูญฺฟสำหรับนะปือชีษ ๓. ๓๐ สูญฺฟสำหรับนะปือดรีส ๔. ๑๐ สูญฺฟสำหรับ นะปึมซา

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู ซัรฺร ญุนดุบ เบน ญุนาดะฮฺ เบน สุฟยาน เบน อุบัยด อัลฆิฟารียฺ เป็นเศาะหาบะฮฺอูลมะมาอ์ท่านหนึ่ง เสียชีวิตในปี
ฮ.ศ. ๓๒(al-Dhahabi, 1985 : 2/46 ; al-Suyūṭī, 1967 : 1/245 ; al-Zirikli, 2002 : 2/140).

² อัลอัลบานียฺ กล่าวว่า เป็นสะคิมญะอะฮฺ ญิดคิน (al-Albāni, 2003 : 1/384).

³ Dawūd al-Fatāni, n.d. : 57, 90 .

ก่อนเตารอด ๕. บรรดาคัมภีร์ทั้งสี่ คือ เตารอด ชะบूर อินญีล และกุรอาน (Dāwūd al-Faṭāniy, n.d.: 90) ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานมายืนยัน

2) คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้ามีทั้งหมด ๑๓๔ เล่ม คือ ๑. ๑๐ سُุฟสำหรับนะปืออาดัม ๒. ๕๐ سُุฟสำหรับนะปือชีษ ๓. ๓๐ سُุฟสำหรับนะปือดรีส ๔. ๑๐ سُุฟสำหรับนะปือบรอฮีม ๕. ๑๐ سُุฟสำหรับนะปือมุซาค่อนเตารอด ๖. ๒๐ سُุฟสำหรับนะปือนูฮ ๗. คัมภีร์ ๔ เล่มคือ เตารอดสำหรับนะปือมุซา อินญีลสำหรับนะปืออิซา ชะบूरสำหรับนะปือดาอูด และกุรอานสำหรับนะปือมุฮัมมัด (Dāwūd al-Faṭāniy, n.d. : 57) ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานมายืนยัน

3) คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้ามีทั้งหมด ๑๘๔ เล่ม คือ ๑. ๑๐ سُุฟสำหรับนะปืออาดัม ๒. ๖๐ سُุฟสำหรับนะปือชีษ ๓. ๕๐ سُุฟสำหรับนะปือดรีส ๔. ๓๐ سُุฟสำหรับนะปือบรอฮีม ๕. ๑๐ سُุฟสำหรับนะปือมุซาค่อนเตารอด ๖. ๒๐ سُุฟสำหรับนะปือนูฮ ๗. คัมภีร์ ๔ เล่มคือ เตารอดสำหรับนะปือมุซา อินญีลสำหรับนะปืออิซา ชะบूरสำหรับนะปือดาอูด และกุรอานสำหรับนะปือมุฮัมมัด (Dāwūd al-Faṭāniy, n.d.: 57) ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐานมายืนยัน

4.9.2 บรรดาคัมภีร์ที่มีชื่อเสียง

ผู้แต่งได้กล่าวถึงบรรดาคัมภีร์ที่มีชื่อเสียงว่า¹

" بهكن كتب يغ أمفت ايت واجب مغمتهوى أكندی دغن تفصيل يائت توراة بك نبی موسی دان بجآنث دغن بهاس عبرانی دان انجیل بك نبی عیسی دان بجآنث دغن بهاس سریانی دان زبور بك نبی داود دان بجآنث دغن بهاس قبطی دان قرآن بك نبی کیت محمد دان دنما کندی فول فرقان دان بجآنث دغن بهاس عرب "

แปลว่า “แต่ทว่าคัมภีร์ทั้งสี่นั้นวาญิบต้องรู้โดยวิธีละเอียด กล่าวคือ เตารอดสำหรับนะปือมุซาและการอ่านของมันด้วยภาษาอิบรอเนีย และอินญีลสำหรับนะปืออิซาและการอ่านของมันด้วยภาษาสิเรียนีย และชะบूरสำหรับนะปือดาอูดและการอ่านของมันด้วยภาษากิบบรียี และอัลกุรอานสำหรับนะปือของเรามุฮัมมัดและถูกเรียกชื่อเช่นกันว่า ฟุรกอนและการอ่านของมันด้วยภาษาอาหรับ”

บรรดาคัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาจากฟากฟ้า มีทั้งที่ถูกกล่าวชื่อและไม่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอาน

คัมภีร์ที่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอานมีดังนี้

1. อัดเตารอด คือ คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาแก่นะปือมุซา عليه السلام อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 98.

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۖ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا
وَالرَّحِيمُونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ ۗ ﴾

(سورة المائدة : بعض من آية 44)

ความว่า “แท้จริงเราได้ให้อัตเตารอตลงมาโดยที่ในนั้นมีข้อแนะนำและแสงสว่าง ซึ่งบรรดานะบีที่สวามิภักดิ์ได้ให้อัตเตารอตตัดสินบรรดาผู้ที่เป็ยิวและบรรดาผู้ที่รู้แล้วในอัลลลอฮ์และนักปราชญ์ทั้งหลายก็ได้ให้อัตเตารอตตัดสินด้วย เนื่องด้วยสิ่งที่พวกเขาได้รับมอบหมายให้รักษาไว้ (นั่นคือ) คัมภีร์ของอัลลลอฮ์และพวกเขาก็เป็นพยานยืนยันในคัมภีร์นั้นด้วย”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๔๔)

คัมภีร์เตารอตถูกประทานลงมาให้แก่สะบีมูชาด้วยภาษาอิบรอนีย์ ดังการยืนยันโดย

ผู้แต่ง

2. อัลอินญิล คือ คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาแก่สะบีมูชา ﷺ อัลลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَقَفَيْنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ بَعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ ۖ وَأَنبَأْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهَا هُدًى
وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ۗ ﴾

(سورة المائدة : آية 46)

ความว่า “ และเราได้ให้อีซาบุตรของมัรยัมตามหลังพวกเขามาในฐานะผู้ยืนยันสิ่งที่อยู่เบื้องหน้าเขา คือ อัตเตารอต และเราได้ให้อัลอินญิลแก่เขาซึ่งในนั้นมีคำแนะนำและแสงสว่าง เป็นที่ยืนยันสิ่งอยู่เบื้องหน้ามันคืออัตเตารอต และเป็นคำแนะนำ และคำตักเตือนแก่ผู้ยำเกรงทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ ๔๖)

คัมภีร์อินญิลถูกประทานลงมาให้แก่สะบีมูชา ﷺ ด้วยภาษาสิรยานีย์ ดังการยืนยัน

โดยผู้แต่ง

3. ซะบูร์ คือ คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาแก่สะบีมูซา ﷺ อัลลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَأَنبَأْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ۗ ﴾

(سورة الإسراء : بعض من آية 55)

ความว่า “และเราได้ให้ซะบูร์แก่ดาวิด”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๕๖)

คัมภีร์ซะบูร์ถูกประทานลงมาให้แก่สะบีมูซา ﷺ ด้วยภาษากิบบรียีย์ ดังการยืนยันโดย

ผู้แต่ง

4. ศุหุฟ ที่ถูกประทานลงมาแก่สะบีมูซา ﷺ อัลลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ ﴾

(سورة النجم : آية 36-37)

ความว่า “ หรือว่าเขามิได้รับข่าวคราวที่มีอยู่ในคัมภีร์ของมูซา และ (ในคัมภีร์ของ) อิบรอฮีมผู้ซึ่งปฏิบัติตามสัญญาอย่างครบครัน ”

(สุเราะฮ์อันนัจม : อายะฮ์ ๓๖-๓๗)

5. อัลกุรอาน คือ คัมภีร์ที่ถูกประทานลงมาแก่นะบีมุฮัมมัด ﷺ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ ﴾

(سورة الشورى : بعض من آية 7)

ความว่า “ และเช่นนั้นแหละเราได้วะฮีย์อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับแก่เจ้า เพื่อเจ้าจะได้ตักเตือนอุมมุลกุรอ (ชาวมักกะฮ์) และผู้ที่อยู่รอบเมืองนั้น และเตือนถึงวันแห่งการชุมนุม ซึ่งไม่มีข้อสงสัยใด ๆ ในวันนั้น ”

(สุเราะฮ์อัซซุรอ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๗)¹

ส่วนคัมภีร์ต่างๆ ที่ถูกประทานลงมาแก่นบีมุฮัมมัด ﷺ อัลลอฮ์ ﷻ มิได้ระบุชื่อของคัมภีร์เหล่านั้น เพียงแต่พระองค์ระบุว่าทุกขณะปีนั้นถูกประทานวะฮีย์ให้แก่แต่ละท่าน เพื่อที่จะได้เผยแผ่ให้กับประชาชาติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَّ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 213)

ความว่า “ มนุษย์นั้นเคยเป็นประชาชาติเดียวกัน ภายหลังจากอัลลอฮ์ได้ส่งบรรดานะบีมานำในฐานะผู้แจ้งข่าวดีและผู้ตักเตือน และได้ทรงประทานคัมภีร์อันกอปรไปด้วยความจริงลงมาแก่พวกเขาด้วยเพื่อว่าคัมภีร์นั้นจะได้ตัดสินระหว่างมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาขัดแย้งกัน ”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 213)

ดังนั้น วาญิบกับเราทุกคนต้องศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ทั้งหลาย ทั้งที่ถูกกล่าวชื่อไว้ในอัลกุรอานและที่ไม่ถูกกล่าวไว้ในอัลกุรอาน และไม่อนุญาตที่จะอ้างคัมภีร์ใดๆ ให้กับอัลลอฮ์ ﷻ นอกจากบรรดาคัมภีร์ที่พระองค์ทรงอ้างให้กับพระองค์เองในอัลกุรอาน

4.9.3 เนื้อหาของคัมภีร์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเนื้อหาของคัมภีร์ว่า ²

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อันมาอิดะฮ์ อายะฮ์ ๔๘

² Tuan Mināl, n.d. : 98-99.

"مك يغب تيك كتاب اين يائت قرآن دان توراة دان انجيل ادا دالمث حكم دان فغاجران دان قصة دان يغبرفكغ دغن انجيل ايت دنمائي¹ أكندى نصرانى دان يغبرفكغ دغن توراة ايت دنمائي أكندى يهودى دان كدواث ايت دنمائي أكندى أهل الكتاب دان يغبرفكغ دغن زبور دان سكل صحف ايت دنمائي أكندى شبه كتاب □ دان يغبرفكغ دغن قرآن ايت دنمائي أكندى مؤمن دان مسلم دان مدين"

แปลว่า “แล้วทั้งสามคัมภีร์นี้ กล่าวคือ อัลกุรอาน และเตารอต และอินญิลมีในนั้น สุกุ่ม (บทบัญญัติ) และบทเรียน และเรื่องราว และผู้ยึดถือกับอินญิลนั้นเรียกกับเขา ว่านัศรอนีย์ (คริสเตียน) และผู้ยึดถือกับเตารอตนั้นเรียกกับเขาว่ายะฮูดีย์ (ยิว) และ ทั้งสองนั้นเรียกกับเขาว่าอะฮุลลิกิตาบ และผู้ยึดถือกับชะบूरและบรรดาสุญ์ฟนั้นเรียก กับเขาว่าซิบสุกิตาบ และผู้ยึดถือกับอัลกุรอานนั้นเรียกกับเขาว่ามุอ์มินและมุสลิม และมุคดียีน”

การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้เหมือนกับการอธิบายของชัยคุดาเวดในหนังสือ
 อดดูร์ อัซซะมิน³ ที่กล่าวถึงเนื้อหาหลักสำคัญของคัมภีร์ทั้งสามเล่มคือ เกี่ยวกับสุกุ่ม บทเรียน และ
 เรื่องราวต่าง ๆ

4.9.4 จำนวนอายะฮ์ของอัลกุรอาน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงจำนวนอายะฮ์ของอัลกุรอานว่า⁴

"درفد أبي الحسن فرهمفونن برغيغ ددالم قرآن ايت درفد آيات أمم ريب دان أمم راتس أمم فوله أمم فوله أمم آيات سريب درفد ائ امر دان سريب درفد ائ نهى دان سريب درفد ائ وعد ائتئ جنجى ممرى فهلا دان سريب درفد ائ وعيد ائتئ جنجى دغن ميکساکن دان سريب دارفد ائ عبارة الامثال ائتئ مبنديغکن سوات دغن سوات سفره فرمانئ ﴿مثلهم كمثل الذى استوقد نارا﴾ هغأك آخر دان سريب درفد ائ قصة دان خبر دان ليم راتس درفد ائ حلال دان حرام دان سراتس درفد ائ دعاء دان تسييح دان أمم فوله أمم درفد ائ ناسخ دان منسوخ كتان"

¹ คำสะกดใหม่ที่ถูกต้องคือ "دنمائي"

² ที่ถูกต้องคือ "شبه أهل الكتاب" อ่านว่า "ซิบฮ อะฮุลลิกิตาบ" แปลว่า คล้ายคลึงกับอะฮุลลิกิตาบ

³ Dawūd al-Fatāniy, n.d. : 90).

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 99.

⁵ อัลบะเกาะเราะฮฺ อายะฮ์ที่ ๑๗

แปลว่า “ จากอะบีอัลฮะสัน ซึ่งได้รวบรวมสิ่งที่มีอยู่ในอัลกุรอานจากอายะฮ์หกพัน หกร้อยหกสิบหกอายะฮ์ หนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นคำสั่งใช้ และหนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นคำสั่งห้าม และหนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นการสัญญาตอบแทนผลบุญ และหนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นการสัญญาด้วยการลงโทษ และหนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นสำนวนการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เช่นคำตรัสของพระองค์ว่า ﴿مِثْلَهُمْ كَمِثْلِ الذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا﴾ ความว่า “อุปมาพวกเขานั้น ดังผู้ที่จุดไฟขึ้น” จนสุดท้าย และหนึ่งพันจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นเรื่องราวและข่าวรายงาน และห้าร้อยจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นเรื่องฮะลาและฮะรอม และหนึ่งร้อยจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นการดูอาและตัสบีฮ์และหกสิบหกจากอายะฮ์เหล่านั้นเป็นนาสิฮ (ทำหน้าที่ยกเลิก) และมันสุค (อายะฮ์ที่ถูกยกเลิก) ท่านกล่าว ”

การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องจำนวนอายะฮ์ของอัลกุรอาน เหมือนกับการอธิบายของชัยคุตาวูด (Dawūd al-Fatāniy, n.d. : 90) ต่างจากการอธิบายของอัลกุฎฎิบีย (al-Qurṭubiy, 1988 : 1/47) อัซซัรกะซีย¹ (al-Zarkashiy, 1957 : 1/249) และอัซซุยฎีย (al-Suyūtiy, 1974 : 1/232) ที่กล่าวว่า บรรดาอุละมาอ์ได้มีความเห็นรวมกันกับจำนวนอายะฮ์อัลกุรอานที่มีหกพันอายะฮ์ แต่มีความเห็นที่แตกต่างกันในจำนวนที่เพิ่มมากกว่านั้น มีบางทัศนะไม่เพิ่มจำนวน² และมีบางทัศนะเพิ่มจำนวนว่าสองร้อยสี่อายะฮ์³ และมีการกล่าวว่าสองร้อยสิบสี่⁴ สองร้อยสิบเก้า⁵ สองร้อยยี่สิบห้า⁶ และสองร้อยสามสิบหก⁷

ความเห็นที่แตกต่างกันจำนวนนับเป็นเพียงผลมาจากการอิจญ์ติฮาดหรือการวินิจฉัยของอุละมาอ์ที่ได้กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีความแตกต่างในด้านการกำหนดจำนวนอายะฮ์ของแต่ละเรื่องดังการอธิบายของฟัยรูซ อาบาดีย์ท่านกล่าวว่า

“ในจำนวนอายะฮ์เหล่านี้พบว่า มีหนึ่งพันหกร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับเรื่องราวของบรรดานะบี, หนึ่งพันสองร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับการศรัทธา, หนึ่งพันยี่สิบอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับเตาฮีดและศิฟาต, หนึ่งพันอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับการปกครอง, สี่ร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับเรื่องการเสกเป่าและการขอความคุ้มครอง, สี่ร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับเรื่องมูอามะลาต, หนึ่งร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้ต้องขอ

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า บัรุดดีน มุฮัมมัด เป็น อับดุลลอฮ์ เป็น บะฮาดิร อัซซัรกะซีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๗๙๔ al-Zirikliy, 2002 : 6/60).

² เป็นทัศนะแรกของชาวมะดีนะฮ์

³ เป็นทัศนะของชาวมัคคะฮ์

⁴ เป็นทัศนะที่สองของชาวมะดีนะฮ์

⁵ เป็นทัศนะของชาวมักกะฮ์

⁶ เป็นทัศนะของชาวมะดีนะฮ์ และมีอีกทัศนะหนึ่งคือ สองร้อยยี่สิบหก

⁷ เป็นทัศนะของชาวกุฟะฮ์

อภัยความผิดของผู้ฝ่าฝืน, หนึ่งร้อยอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับผู้ต้องการปัจจัยยังชีพ, เจ็ดสิบอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับญิฮาดของการสงคราม, ห้าสิบอายะฮ์ที่กล่าวเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการไปมักกะฮ์และอะเราะบะฮ์ และที่เหลือกล่าวเกี่ยวกับสุกุ่มต่างๆ ของการแต่งงานและการหย่าร้าง (al-Fairūz 'Ābādiy, 1996 : 1/560-561) สาเหตุที่เกิดความแตกต่างในการนับจำนวนอายะฮ์ เนื่องจากการวิพากษ์ในเวลาอ่าน อัลรอ่าน กล่าวคือเกิดจากการอ่านที่หยุดระหว่างอายะฮ์ ท่านนะบี ﷺ ได้อ่านลักษณะวิพากษ์ที่ต้นอายะฮ์ เพื่อแสดงเป็นการหยุดพักชั่วคราว เมื่อได้รู้สถานที่วิพากษ์แล้วท่านจะสัมพันธ์อายะฮ์เพื่อความสมบูรณ์ของความหมายแล้วมีผู้ที่ฟังในขณะนั้นคิดว่าไม่ใช่เป็นสิ่งที่แยกกัน ผู้ใดที่มองว่าเป็นการวิพากษ์โดยกล่าวว่าการวิพากษ์นั้นเป็นต้นอายะฮ์ และผู้ใดที่มองว่าเป็นการติดต่อกันมักจะนับสองอายะฮ์นั้นเป็นหนึ่งอายะฮ์ ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดความแตกต่างกันในการนับจำนวนของอายะฮ์ (Muhammad bin Muhammad, 2003 : 312 ; Fahad bin 'Abd al-Rahmān, 2003 : 120).

4.10 การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์

หลังจาก อธิบาย การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ ผู้แต่งได้กล่าวถึง การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

"(دان واجب أتس) كيت فرجيا أكن هارى قيامة دان أولن در فد تيف سغكا كلا يغكدوا
دان كات قيل در فد حشر يعنى برهمفون فد فادغ محشر دان كات قيل در فد فد مات دان
تياذ كسوداهن بكين دان كات قيل بر كسوداهن أى دغن ماسق أهل شرك كدا لم شرك
دان ماسق أهل نار كا كدا لم نار كا"¹

แปลว่า “และวาญิบกับเราต้องศรัทธาต่อวันกียามะฮ์และการเริ่มต้นวันกียามะฮ์ด้วยการเป่าสังข์ครั้งที่สอง และมีการกล่าวว่าจากการรวมตัวที่ฟุฆมะฮ์ซัร และมีการกล่าวว่าจากการตายและไม่มีการสิ้นสุดสำหรับกียามะฮ์ และมีการกล่าวว่ามีการสิ้นสุดของกียามะฮ์โดยการเข้าสวรรค์ของชาวสวรรค์และการเข้านรกของชาวนรก” การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์เป็นหลักการที่ห้าของรูกุนอีมานซึ่งการศรัทธาของปวงบ่าวทั้งหลายจะไม่เกิดความถูกต้องเว้นแต่ต้องศรัทธากับวันอาคิเราะฮ์ด้วย

คำว่า “วันอาคิเราะฮ์” ในที่นี้หมายถึง วันกียามะฮ์และรวมถึงการเริ่มต้นของวันกียามะฮ์อีกด้วย เช่น การมีชีวิตในโลกบَرชะคฺและสัญญาณต่างๆ ของวันกียามะฮ์ (al-Hakamiy, 1990 : 2/703 ; al-Zāmiliy, 1431: 476).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 99.

การที่ได้เรียกชื่อด้วยวันอาคิเราะฮ์นั้น เนื่องจากว่าเป็นวันสุดท้ายของโลกหรือเป็น เวลาสุดท้ายที่ถูกกำหนด (al-‘Asqalāniy, 1379 : 1/118 ; al-Tibiy, 1997 : 2/426).

การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ถึงการ บังเกิดขึ้นจริงของวันกิยามะฮ์รวมถึงศรัทธาต่อทุกสิ่งทุกประการที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบอกไว้ในอัลกุรอาน ที่ท่านเราะฮ์สุล ﷺ กล่าวไว้ถึงสิ่งต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้นมาหลังความตาย ตลอดถึงการเข้าพำนักอยู่ในสวน สวรรค์ของชาวสวรรค์และการเข้าสู่นรกของชาวนรก (al-Tibiy, 1997: 2/426 ; al-Baidāwiy, 2012: 1/30 ; al-Athariy, 1422 : 83).

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันถึงการบังเกิดขึ้นจริงของวันกิยามะฮ์ไว้ในอัลกุรอานและทรง เน้นย้ำถึงความสำคัญของมันไว้ในโอกาสต่างๆ อีกทั้งทรงกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อย่างมากมาย และทรงให้ การศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ผูกพันกับการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾

(سورة البقرة : بعض من أية 177)

ความว่า “แต่ทว่าคุณธรรมนั้นคือ ผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันอาคิเราะฮ์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 177)¹

ผู้แต่งได้กล่าวถึงทัศนะของอูลมะมาอ์เกี่ยวกับการเริ่มต้นของวันกิยามะฮ์มีดังนี้ คือ

ก. การเริ่มจากการเป่าสังข์ครั้งที่สอง อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعْدِ﴾

(سورة ق : أية 20)

ความว่า “และสังข์จะถูกเป่าขึ้น นั่นคือวันแห่งการสัญญา”

(สุเราะฮ์ก๊อฟ : อายะฮ์ ๒๐)

การเป่าสังข์แห่งการฟื้นคืนชีพหรือวันกิยามะฮ์ นั่นคือ วันที่อัลลอฮ์ทรงสัญญากับ พวกกุฟฟารในการลงโทษ (al-Ṭabariy, 2000 : 22/347 ; Ibn Kathīr, 1999 : 7/400).

ข. การเริ่มจากการรวมตัวที่ทุ่งมะอซัร อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نَغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾

(سورة الكهف : بعض من أية 47)

ความว่า “และเราจะชุมนุมพวกเขา ดังนั้น เราจะไม่ให้ผู้ใดออกไปจากพวกเขาเลย”

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ ๖๒ และสุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์อายะฮ์ ๒๙

(สุเราะฮ์อัลกะฮฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๔๗)

อัลลอฮ์ ﷻ จะชุมนุมมนุษย์ในสมัยแรกและสมัยสุดท้ายไว้ในสถานที่แห่งการชำระบัญชีและจะไม่ปล่อยให้ผู้ใดหนีออกไปได้ (Ibn Kathīr, 1999 : 5/165 ; al-Ṭabariy, 2000 : 18/37).

ค. การเริ่มจากการเสียชีวิตของแต่ละคน อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾

(سورة ق : آية 19)

ความว่า “และอาการมึนงงแห่งความตายได้ปรากฏขึ้นอย่างประจักษ์แจ้ง และนั่นคือสิ่งที่เจ้าจะหลีกเลี่ยงจากมันไปไม่ได้”

(สุเราะฮ์กัฮฟ : อายะฮ์ ๑๗)

ความรุนแรงและความปวดร้าวของความตายที่ปกปิดสติปัญญามนุษย์โดยความจริงแล้วเป็นเรื่องอาคิเราะฮ์ที่ปรากฏกับมนุษย์ (al-Ṭabariy, 2000 : 22/346 ; al-Baghawiy, 1997 : 7/360).

4.10.1 การลงโทษและความโปรดปรานในหลุมฝังศพ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการลงโทษและความโปรดปรานในหลุมฝังศพว่า

"(دان واحب) كيت اعتقاد كن عذاب قبور دن نعمتن دان سغكهش دسندار كن عذاب دان نعمة كقد قبور ايت كارن بهو سن اياله يغ غالب دان جك تباد مك تيف ۲ ميت يغ مغهندا كى الله اكن شكسا مپكسا اى اكندى دقبر كندى اتو تباد دان جكلو دسولا كندى اتو تر كارم اى ددالم لاوة اتو مما كن اكندى اوله سكل بناتغ اتو تر با كر اى يغ هغك جدى اى هابو دان بر تابور اى فد اغين سكيليفون"¹

แปลว่า “ และวาญิบกับเราต้องศรัทธาต่อโทษทัณฑ์และความโปรดปรานในกุโบร์ และแท้จริงการพาดพิงคำว่าโทษทัณฑ์และความโปรดปรานให้กับกุโบร์นั้น เนื่องจากว่าเป็นส่วนใหญ่ และหากไม่ใช่แน่นอนทุกศพที่อัลลอฮ์ประสงค์ลงโทษ พระองค์ก็จะลงโทษเขาไม่ว่าเขานั้นถูกฝังในกุโบร์หรือไม่ก็ตาม และหากเขาถูกตรึงกับไม้หรือจมลงในทะเลหรือถูกสัตว์ต่าง ๆ กัดกินหรือถูกไฟไหม้จนกลายเป็นผงและกระจัดกระจายตามลมก็ตาม”

ในบรรดาหลักการของอะฮลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธาคือ การศรัทธาต่อการลงโทษและความโปรดปรานในกุโบร์ แล้วผู้ใดที่ปลอดภัยจากการลงโทษในกุโบร์แน่นอนหลังจากนั้นเขาจะยิ่งสะดวกมากกว่านั้น และผู้ใดที่ไม่ปลอดภัยจากการลงโทษในกุโบร์แน่นอนแล้วหลังจากนั้นเขาจะยิ่งร้ายกว่านั้น ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 99.

((إِنَّ الْقَبْرَ أَوْلَىٰ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ، فَإِنْ بَحَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ))

(أخرجها الترمذي ، 1975 : 2308)

ความว่า “แท้จริงกุโบร์คือ สถานที่แห่งแรกจากบรรดาสถานที่ของอาคิเราะฮ์ หากเขาปลอดภัยจากมันแล้ว แน่นอนสิ่งหลังจากนั้นจะสะดวกยิ่งกว่านั้น และหากเขาไม่ปลอดภัยจากมัน แน่นอนสิ่งหลังจากนั้นจะโหดร้าย ยิ่งกว่านั้น”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1975 : 2308)¹

อัลกุรอานได้ยืนยันเกี่ยวกับการลงโทษและความโปรดปรานในกุโบร์หลายอายะฮ์ด้วยกัน เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾

(سورة إبراهيم : آية 27)

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงให้บรรดาผู้ศรัทธาหนักแน่นด้วยคำกล่าวที่มั่นคง ในการมีชีวิตอยู่ทั้งในโลกนี้และในวันอาคิเราะฮ์ และอัลลอฮ์ทรงให้บรรดาผู้ อธรรมหลงทาง และอัลลอฮ์ทรงกระทำการสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์”

(สุเราะฮ์อิบรอฮีม : อายะฮ์ ๒๗)²

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานหนึ่งที่มายืนยันเกี่ยวกับการลงโทษและความโปรดปรานใน กุโบร์ที่สอดคล้องกับการอธิบายของฮะดีษ และมีการเห็นพ้องกันจากอุละมาอ์เศาะฮาบะฮ์ ตาบีอีน และอุละมาอ์หลังจากนั้น ที่อธิบายว่า “อตัตษะบิต” ซึ่งแปลว่า การทำให้หนักแน่นหรือการทำให้มั่นคง ในอายะฮ์ คือ ในขณะที่มีการสอบถามในกุโบร์ (al-Hakamiy, 1990 : 2/718)

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ยืนยันเกี่ยวกับการลงโทษและความโปรดปรานในกุโบร์ใน หลายฮะดีษด้วยกัน เช่น จากอิบนุ อับบาส ท่านกล่าวว่า :

((مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرَيْنِ فَقَالَ: أَمَّا إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ، أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِاللَّيْمَةِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنْ بَوْلِهِ))

(أخرجها البخاري ، 1422 : 1378 ومسلم ، د.ت. : 292)

¹ อนุ อีชา กล่าวว่าเป็นฮะดีษสะสัน (al-Tirmidhiy, 1975 : 4/553).

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์ฮอฟิร อายะฮ์ ๔๕-๔๖

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ผ่านบนสองกุโบร์ แล้วท่านกล่าวว่ามิใช่ หรือ แท้จริงกุโบร์ทั้งสองนี้กำลังถูกรบกวนอยู่ เนื่องจากความผิดซึ่งผู้คน นับว่ามันเบา คนหนึ่งจากนั้นเป็นผู้กล่าวให้ร้าย และอีกคนหนึ่งเป็นผู้ที่ไม่ทำ ความสะอาดปัสสาวะของเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 1378 ; Muslim, n.d. : 292)¹

การถูกรบกวนในกุโบร์มาจากหลายสาเหตุ อาทิ การกล่าวให้ร้ายผู้อื่นและไม่ทำ ความสะอาดหลังปัสสาวะ

4.10.2 การเป่าสังข์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการเป่าสังข์ว่า²

"(دان) دمكينلاك و احب كيت فرچيا دغن برديرى قيامة دان دتيف سغككلا يغفر تما مك مات سكل مخلوق ايسى لاغة دان ايسى بوم سبب تركحت يغ ساغة يعنى اورغيج تغكل لاک بلم³ مات ايت دان تباد تغكل ملينكن وجه الله يغ كريم دان ملينكن اورغيج دکهندق الله تعالى درفد ايسى شرکا سفره أنق بديا دارى دان ملائكة يغ أمفت يغ رؤس درفد مريکت دان آخر اورغيج مات ايت عزرائيل دان اول اورغيج بغكة ايت اسرافيل کارن منيف اى اکن سغكلا يغکدوا يغ مهيدفن سكل يغ مات دان دکمبا ليکن تيف ۲ روح ايت کفد جسدن (دان) أداله أنتارا دو ا تيف ايت أمفت فوله تاهن"

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อการเกิดขึ้นนิกายมะฮ์ และการเป่าสังข์ครั้งแรกทำให้บรรดามัคลุกทั้งหลายในฟากฟ้าและแผ่นดินตายไปด้วยเหตุการณ์ตกใจอย่างแรง กล่าวคือ คนที่ยังอยู่ไม่ตายและไม่มีใครเหลือนอกจากพระפקตร์ของอัลลอฮ์อันทรงเกียรติและผู้ใช้อัลลอฮ์ทรงประสงค์จากสมาชิกชาวสวรรค์เช่นนางสวรรค์และหัวหน้าทั้งสี่จากบรรดามะลาอิกะฮ์ และผู้ที่เสียชีวิตคนสุดท้ายคืออิซรออีลและคนแรกที่ฟื้นขึ้นชีพคืออิซรอฟีล เนื่องจากเขาจะต้องเป่าสังข์ครั้งที่สองที่ทำให้เกิดมีชีวิตกับผู้เสียชีวิตทั้งหลาย และกลับคืนบรรดาวิญญานสู่ร่างของมัน และระยะห่างระหว่างทั้งสองของการเป่าสังข์นั้นคือ ๔๐ ปี”

การศรัทธาต่อการเกิดขึ้นวันนิกายมะฮ์และการเป่าสังข์เป็นหลักการหนึ่งจากบรรดา

หลักการของอะฮฺลุสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธา

การเข้าใจสังข์จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

¹ ความหมายเรื่องเดียวกันมีปรากฏในฮะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 1379 ; Muslim, n.d. : 2866).

² Tuan Mināl, n.d. : 101.

³ คำสะกดที่ถูกต้องคือ " بلوم "

ก. สัจเชิงภาษา

คำว่า “สัจ” แปลมาจากภาษาอาหรับของคำว่า “อัศศูร” (الصور) ซึ่งเป็นคำนาม “อัศศูร” (الصور) เชิงภาษาหมายถึง “อัลก็อรฺนุ” (القرن) แปลว่า เขาสัตว์ และมีการกล่าวไว้ว่า มันเป็นคำพหูพจน์ของ “อัศศูเราะฮฺ” (الصورة) แปลว่า รูปภาพ จินตภาพ และภาพปรากฏ (al-Fārābiy, 1987 : 2/716)¹

ข. สัจเชิงวิชาการ

“อัศศูร” (الصور) เชิงวิชาการหมายถึง เขาที่ใช้เป่าวิญญาณโดยอิสรออ็ฟีล² ดังคำอธิบายของท่านนะบี ﷺ จากอัब्ดุลลอฮ์เป็น อัมรฺ ท่านเล่าว่า :

((قَالَ أَعْرَابِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الصُّورُ؟ قَالَ: قَرْنٌ يُنْفَخُ فِيهِ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت. : 3244)

ความว่า “อะอรอบียฺ กล่าวว่า โอ้ เราะฮฺลุลลอฮ์ “อัศศูร” (الصور) คืออะไร ? ท่านตอบว่า คือ เขาที่ใช้เป่ากับมัน”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 3244)³

การเป่าสัจเป็นการบอกประกาศถึงการเกิดขึ้นกิยามะฮ์พร้อมกันนั้นมีการเกิดล้มตายและเกิดการฟื้นคืนชีพอีกครั้ง ดังที่ อัลดอฮ์ ﷺ ตรัสไว้ในอัลกุรอาน (สุเราะฮ์อัซซุมัรฺ อายะฮ์ ๖๘) ส่วนผู้เป่าสัจที่มีชื่อเสียงคือ มะลาอิกะฮ์อิสรออ็ฟีล และมีอุละมาอ์บางส่วนกล่าวว่านั่นเป็นการอิญมาอ์ (al-‘Asqalāniy n.d. : 11/368) และปรากฏในฮะดีษเกี่ยวกับผู้เป่าสัจ เช่นกัน (บันทึกโดย al-Hākim, 1990 : 8676)⁴

อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับจำนวนของการเป่าสัจ (al-Sallābiy, n.d. : 97) มีดังนี้

ทัศนะที่ ๑ กล่าวว่าเป่า ๓ ครั้ง กล่าวคือ ๑) นัฟเคาะตุลพะซ้อ (نفخة الفزع) แปลว่าการเป่าที่ทำให้เกิดการตื่นตระหนก (สุเราะฮ์ อัลนัมลฺ อายะฮ์ ๘๗) ๒) นัฟเคาะตุลเศาะอ์ก (نفخة الصعق) แปลว่า การเป่าที่ทำให้เกิดการล้มตาย (สุเราะฮ์ อัซซุมัรฺ อายะฮ์ ๖๘) ๓) นัฟเคาะตุลปะอูษ (نفخة البعث) แปลว่า การเป่าที่ทำให้เกิดการฟื้นคืนชีพ (สุเราะฮ์ อัซซุมัรฺ อายะฮ์ ๖๘) ทั้งนี้เนื่องจาก

¹ ดูเพิ่มเติม al-Harawiy, 2001 : 12/160 ; Zainuddīn al-Rāziy, 1999 : 180.

² Ibn Kathīr, 1987 : 2/151 ; Majmū‘at min al-Bāhithīn, 1433: 4/330.

³ อัลอัลบานียฺ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ (al-Albāniy n.d. : 7/244).

⁴ อัลอัลบานียฺ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮี้ฮ์ (al-Albāniy 1995. : 1078).

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ทั้งสามครั้ง และถือว่า อัลพะซอ (الفرع) กับ อัศเศาะอ์ก (الصعق) เป็นสิ่งที่แตกต่างกัน

ทัศนะที่ ๒ กล่าวว่าเป่า ๒ ครั้ง กล่าวคือ ๑) นัฟเคาะตุศเศาะอ์ก (نفخة الصعق)

2) นัฟเคาะตุลบะอฺษ (نفخة البعث) และถือว่าอัลพะซอ (الفرع) กับ อัศเศาะอ์ก (الصعق) เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก กล่าวคือ ในเมื่อสิ่งถูกเป่าขึ้นมามนุษย์ก็จะตื่นตระหนกและล้มตาย

การเป่าสังข์ครั้งแรกซึ่งจะทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในชั้นฟ้าและแผ่นดินมลายี่สิ้นหมด และเป่าสังข์ครั้งที่สอง ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะฟื้นคืนชีพตามเดิมอีกครั้ง และนับว่าเป็นทัศนะที่มีน้ำหนัก เนื่องปรากฏชัดจากหลักฐานคือ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴾

(سورة الزمر : آية 68)

ความว่า “และสังข์ได้ถูกเป่าขึ้น แล้วบรรดาผู้ที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินจะล้มลงตายเว้นแต่ผู้ที่อัลลอฮ์ประสงค์ แล้วสังข์ได้ถูกเป่าขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แล้วพวกเขาก็ลุกขึ้นยืนมองดู”

(สุเราะฮ์อ์ซซุหมัร : อายะฮ์ ๖๘)

ผู้แต่งได้กล่าวถึง ระยะเวลาห่างระหว่างการเป่าสังข์ครั้งแรกกับครั้งที่สองคือ ๔๐ ปี สอดคล้องกับอะดิษ จากท่านอะบูซุร็อยเราะฮ์ ﷺ เล่าว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า :

((مَا بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أَرْبَعُونَ)) قَالُوا: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا؟ قَالَ: أَيْبْتُ،

قَالُوا: أَرْبَعُونَ شَهْرًا؟ قَالَ: أَيْبْتُ، قَالُوا: أَرْبَعُونَ سَنَةً؟ قَالَ: أَيْبْتُ،

(أخرجها البخاري ، 1422 : 4935 ومسلم ، د.ت. : 2955)

ความว่า “ระยะเวลาห่างระหว่างการเป่าสังข์ครั้งแรกกับครั้งที่สองคือ ๔๐ ผู้คนจึงถามว่า โอ้ ท่านอะบูซุร็อยเราะฮ์ ๔๐ วันใช่ไหม? ท่านกล่าวว่า ฉันปฏิเสธไม่ตอบ ผู้คนจึงถามท่านอีกว่า ๔๐ เดือนใช่ไหม? ท่านกล่าวว่า ฉันปฏิเสธอีก ผู้คนจึงถามท่านอีกว่า ๔๐ ปีใช่ไหม? ท่านกล่าวว่า ฉันปฏิเสธอีกครั้ง”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 4935 ; Muslim, n.d. : 2955).

ความหมายคำพูดของ อะบูซุร็อยเราะฮ์ที่กล่าวว่า “อะบัยตุ” (أَيْبْتُ) แปลว่า ฉันปฏิเสธ หมายถึง ฉันปฏิเสธที่จะตั้งใจความประสงค์ว่า ๔๐ วัน หรือ ๔๐ เดือน หรือ ๔๐ ปี แต่สิ่งที่ฉันตั้งใจกับมันคือ จำนวน ๔๐ เท่านั้น(al-Nawawiy, 1392 : 18/91).

4.10.3 มนุษย์คนแรกที่ฟื้นคืนชีพจากกุโบร์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงมนุษย์คนแรกที่ฟื้นคืนชีพจากกุโบร์ว่า ¹

"مك اول ٢ أورغ يغ بغكة در فد قبورث اية² نبی محمد ﷺ كمدین یغ سما دغندی كمدین
مك سكلین مخلوق"

แปลว่า “แล้วคนแรกที่ฟื้นคืนชีพจากกุโบร์นั้นคือ นะบีมุฮัมมัด ﷺ หลังจากนั้นผู้ที่อยู่
ในฐานะเหมือนกับท่าน หลังจากนั้นบรรดามัคลุกทั้งหลาย”

การเข้าใจการฟื้นคืนชีพจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. การฟื้นคืนชีพเชิงภาษา

คำว่า “การฟื้นคืนชีพ” แปลมาจากภาษาอาหรับของคำว่า “อัลบะอฺษ” (البعث) ซึ่ง
เป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า بَعَثَ يَبْعَثُ بَعَثًا อ่านว่า บะอะชะชะ ยับอะชะชะ บะอะชะชะ

“อัลบะอฺษ” (البعث) เชิงภาษา หมายถึง “อัลอิซาเราะฮฺ” (الإثارة) แปลว่า การ
ปรากฏ ³ “อัลอิสราล” (الإرسال) แปลว่า การส่ง “อัลอิสรออ” (الإسراع) แปลว่า การรีบเร่ง และ
“อัลอิฮยาอ” (الإحياء) แปลว่า การให้ชีวิต (Ibn Manzūr, 1414 : 2/117) ⁴

ข. การฟื้นคืนชีพเชิงวิชาการ

การฟื้นคืนชีพ หมายถึง การให้ชีวิตกับบรรดาผู้ที่ตายและเอาออกพวกเขาจากกุโบร์
เพื่อรับการตอบแทนในวันกียามะฮฺ (al-‘Asqalāniy, n.d. : 11/393) ⁵

การศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพเป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮฺ
วัลญะมาอะฮฺที่วางอยู่บนศรัทธา อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾

(سورة الحج : آية 7)

ความว่า “และแท้จริงวันอวสานจะมาถึงอย่างแน่นอนปราศจากข้อสงสัยใน
มัน และแท้จริงอัลลอฮฺจะทรงให้ผู้ที่อยู่ในสุสานฟื้นคืนชีพขึ้นมา”

(สุเราะฮฺอัลฮัจญ์ : อายะฮฺ ๗) ⁶

มนุษย์คนแรกที่ฟื้นคืนชีพจากกุโบร์ คือ ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ดังที่ท่านกล่าวไว้ใน
ฮะดีษบทหนึ่งว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 101.

² คำสะกดที่ถูกตั้งคือ "اية"

³ Ibn Fāris, 1986 : 1/129.

⁴ ดูเพิ่มเติม (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/62 ; al-Farāhidīy, n.d. : 2/112 ; Abū Mansūr, 2001 : 2/201).

⁵ ดูเพิ่มเติม (al-‘Uthaimīn, 1995 :115).

⁶ อายะฮฺความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮฺอัลอะตะอะฮฺอายะฮฺ ๗ และในความหมายเดียวกันปรากฏในฮะดีษ(บันทึกโดย
al-Bukhāriy, 1422 : 4935 ; Muslim, n.d. : 2955).

((أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ، وَأَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفِّعٍ))

(أخرجهم مسلم ، د.ت. : 2278)

ความว่า “ฉันเป็นเจ้านายลูกหลานอาดัมในวันกิยามะฮ์และเป็นบุคคลแรกที่กุโปร้แยกออกจากเขา และเป็นบุคคลแรกของผู้ขอไถ่โทษ และเป็นบุคคลแรกของผู้ที่ถูกรับการขอไถ่โทษ”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2278)

การศรัทธาท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นคนแรกที่ฟื้นคืนชีพจากกุโปร้เป็นอะคีดะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธาผู้ใดปฏิเสธถือว่าเป็นกาฟิร

4.10.4 การรวมตัวที่มะฮัจญ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการรวมตัวที่มะฮัจญ์ว่า¹

"کمدين مک دھالو کن کفد بوم موفق مک سکلين مانسی دان ملائكة دان جن دسناله برهمفونن برمول مرتبت مانسی فد برجالن کفادغ محشر ایت تفاوت مک ستغه درفد مریکئت یغبر کندران دان یائت یغ متقی دان ستغه درفد مریکئت برجالن أتس دوا کاکین دان یائت یغ سدیکه عملن دان ستغه درفد مریکئت برجالن أتس موکان دان یائت سکل کافر (دان ستغه) روایة □ بهوسن مانسی فد برجالن کفادغ محشر ایت تفاوت مک ستغه درفد مریکئت بر کندرائن دان ستغه درفد مریکئت برجالن کاکي دان ستغه درفد مریکئت أورغیغ برجالن أتس موکا"

แปลว่า “หลังจากนั้นถูกขับไล่ไปที่แผ่นดินวิกฤติการณ์ แล้วมนุษย์ทั้งหลายและมะลาอิกะฮ์และญินไปรวมตัวชุมนุมที่นั่น ฐานะของมนุษย์ในการเดินทางไปสถานี่ชุมนุม (มะฮัจญ์) นั้นแตกต่างกัน บางคนจากพวกเขาขึ้นยานพาหนะกล่าวคือ ผู้เกรงกลัวอัลลอฮ์และบางคนจากพวกเขาเดินบนเท้าสองข้างของเขากล่าวคือ ผู้ที่ทำอะมัลน้อย และบางคนจากพวกเขาขึ้นเดินบนใบหน้าของเขากล่าวคือ บรรดาผู้ปฏิเสธ (กาฟิร) และมีบางสายรายงานว่าการเดินทางของมนุษย์ไปที่มะฮัจญ์นั้น

¹ Tuan Mināl, n.d. : 101-102.

² ดูอะดีซ (บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 3142) อะบู อีซา กล่าวว่า เป็นอะดีซอะสัน (al-Tirmidhiy, n.d. : 5/285).

แตกต่างกัน บางคนจากพวกเขาขึ้นยานพาหนะ และบางคนจากพวกเขาเดินบนเท้า และบางคนจากพวกเขาเดินด้วยใบหน้า”

การเข้าใจมะฮัซร์จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. มะฮัซร์เชิงภาษา

คำว่า “มะฮัซร์” (محشر) เป็นคำภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นนามสถานที่ (อิสลามะกาน) มาจากรากศัพท์ของคำว่า حَشَرَ يَحْشُرُ حَشْرًا مُحْشَرٌ อ่านว่า ฮะชะระะ ยะฮชะรุ ฮะชะรัน มะฮชะรูน แปลว่า สถานที่ชุมนุม (Ahmad Mukhtār, 2008 : 1/50).

ข. มะฮัซร์เชิงวิชาการ

มะฮัซร์เชิงวิชาการ หมายถึง สถานที่ที่บรรดาบ่าวทั้งหลายร่วมชุมนุมกันในวัน กิยามะฮ์ซึ่งเป็นแผ่นดินอื่นมิใช่แผ่นดินนี้ (‘Umar al-’Ashqar, 1995 : 65)¹.

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿يَوْمَ تَبْدَلُ الْأَرْضُ عَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾

(سورة إبراهيم : آية 48)

ความว่า “วันซึ่งแผ่นดินจะถูกเปลี่ยนเป็นอื่นจากแผ่นดิน และชั้นฟ้าทั้งหลาย (ก็เช่นเดียวกัน) พวกเขาจะปรากฏตัวต่อหน้าอัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะ ผู้ทรงพิชิต”

(สุเราะฮ์อิบรอฮีม : อายะฮ์ ๔๘)

การศรัทธาต่อการร่วมชุมนุมกันที่มะฮัซร์ในวันกิยามะฮ์เป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธา ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا﴾

(سورة مريم : آية 85)

ความว่า “วันที่เราจะรวมบรรดาผู้ยำเกรงให้มาชุมนุมต่อหน้าพระทรงกรุณาปรานีเป็นกลุ่ม ๆ”

(สุเราะฮ์มัรยัม : อายะฮ์ ๘๕)²

¹ ดูเพิ่มเติม (Nukhbah min al-Ulamā’, 1421 : 231).

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์ฏอฮา อายะฮ์ ๑๐๒ และสุเราะฮ์อัลอิสรอ์อายะฮ์ ๘๗ และในความหมายเดียวกันปรากฏในอะตีซ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 4760 ; Muslim, n.d. : 2806).

ผู้แต่งได้กล่าวถึง สภาพการรวมตัวที่มะฮัรว่า มีบางสายรายงานกล่าวว่า การเดินทางของมนุษย์ไปที่มะฮัรนั้นแตกต่างกัน บางคนจากพวกเขาขึ้นยานพาหนะ และบางคนจากพวกเขาเดินบนเท้า และบางคนจากพวกเขาเดินด้วยใบหน้า จากอะปียุรอยเราะฮ์ ﷺ เล่าว่า ท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((جُشِرُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ أَصْنَافٍ: صِنْفًا مُشَاهًا، وَصِنْفًا رُكْبَانًا، وَصِنْفًا عَلَى وَجُوهِهِمْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يَمْشُونَ عَلَى وَجُوهِهِمْ؟ قَالَ: إِنَّ الَّذِي أَمْشَاهُمْ عَلَى أَقْدَامِهِمْ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَمْشِيَهُمْ عَلَى وَجُوهِهِمْ، أَمَا إِنَّهُمْ يَتَّقُونَ بِوَجُوهِهِمْ كُلَّ حَدَبٍ وَشَوْكٍ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت : 3142)

ความว่า “มนุษย์จะถูกร่วมชุมนุมในวันกิยามะฮ์ในสามจำพวกคือ จำพวกที่อยู่ในสภาพผู้เดินเท้า จำพวกที่อยู่ในสภาพผู้โดยสาร และจำพวกที่อยู่ในสภาพลากค้ำหน้าของพวกเขา ได้มีการกล่าวว่า โอ้ เราะฮ์สุลลอลฮ์ และพวกเขาเดินลากค้ำหน้าอย่างไร? ท่านตอบว่า แท้จริงผู้ที่ให้พวกเขาเดินบนเท้าของพวกเขา สามารถที่จะให้พวกเขาเดินลากค้ำหน้าของพวกเขาได้ มีไข้หรือ แท้จริงพวกเขามีความเกรงกลัวพระเจ้าด้วยใบหน้าของพวกเขาทุกเนินและหนาม

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d.: 3142)¹.

การเดินทางของมนุษย์ไปร่วมตัวที่มะฮัรจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการศรัทธาและอะมัลการงานของแต่ละคน

4.10.5 การชำระสอบสวน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการชำระสอบสวนว่า²

"(دان لأك) واجب كيت اعتقاد كن مغمبل أوله سكل همبا اكن صحف ارت سكل سوراتن عملن ... مك أورغيغ مغمبل دغن تاغن كانن ايت ایسی شر كما مك دحساب أكندي اكن سباكى حساب یغ سدیکة دان یغ مغمبل دغن تاغن کیری ایت ایسی نارکا ککل سلما ۲۱ مك دحساب أكندي سباكى حساب یغ ساغة"

แปลว่า “และวาญิบกับเราอีกต้องศรัทธาว่า ปวงป่าวทั้งหลายต้องรับเอาสุซุฟ (สมุดบันทึก) หมายถึงการบันทึกอะมัลต่างๆ ของเขา ... ดังนั้นผู้ที่รับเอาด้วยมือขวานั้นคือสมาชิกชาวสวรรค์ แล้วถูกชำระสอบสวนด้วยการชำระที่เบา และผู้ที่รับเอาด้วยมือ

¹ อนุ อีชา กล่าวว่าเป็นอะดิษอะสัน (al-Tirmidhiy, n.d. : 5/285).

² Tuan Mināl, n.d. : 105.

ช่ายนั้นคือสมาชิกชาวรกตลอดกาล แล้วเขาถูกชำระสอบสวนด้วยการชำระที่
ยากลำบาก”

การที่จะเข้าใจในเรื่องการชำระสอบสวนได้ดั่งนั้น จะต้องเข้าใจความหมายทั้งเชิง
ภาษาและเชิงวิชาการ

ก. การชำระสอบสวนเชิงภาษา

คำว่า “การชำระสอบสวน” แปลมาจากภาษาอาหรับของคำว่า “อัลฮิสาบ”

(الحساب) พหูพจน์ของมันคือ “อัลฮุสบาน” (الحسبان) ซึ่งเป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า
حَسَبَ يَحْسُبُ حَسْبًا وَحِسَابًا อ่านว่า ฮะสะบะ ยะฮฺสุบฺ ฮัสบัน วะฮิสาบัน (Ahmad Mukhtār, 2008 :
1/488)

คำว่า “อัลฮิสาบ” (الحساب) เชิงภาษาหมายถึง จำนวน (ตัวเลข) จำนวนที่สามารถ
นับได้ การคำนวณที่ละเอียดสมบูรณ์ไม่เกินและไม่ขาด และการตอบแทน (Ibn Manzūr, 1414 :
1/314)¹

ข. การชำระสอบสวนหรืออัลฮิสาบเชิงวิชาการ

อุละมาอ์ได้ให้ความหมายการชำระสอบสวนหรืออัลฮิสาบดังนี้

1. การชี้แจงของอัลลอฮ์ต่อมนุษย์เกี่ยวกับกำหนดการณ์ล่วงหน้าต่าง ๆ ของการ
ตอบแทนบนการทำงานของพวกเขา และการตักเตือนของพระองค์ต่อพวกเขาในสิ่งที่พวกเขาหลงลืมจาก
สิ่งเหล่านั้น (al-Safārīniy, 1982 : 2/170) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنْتِزُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَسُوِّهُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾

(سورة المجادلة : آية 6)

ความว่า : “วันที่อัลลอฮ์จะทรงให้พวกเขาทั้งหมดฟื้นคืนชีพขึ้นมา แล้ว
พระองค์จะทรงแจ้งให้พวกเขาทราบถึงสิ่งที่พวกเขาปฏิบัติไว้ อัลลอฮ์ทรง
ประเมินมันไว้อย่างครบถ้วน แต่พวกเขาลืมมันและอัลลอฮ์ทรงเป็นพยาน
ต่อทุกสิ่งทุกอย่าง”

(สุเราะฮ์อัลมัจญาดะละฮ์ : อายะฮ์ ๖)

2. การให้ทราบของอัลลอฮ์ต่อบรรดาบ่าวของพระองค์ก่อนออกไปจากมัจซัรถึงการ
งานของพวกเขานี้ทั้งที่เป็นความดีหรือความชั่ว อย่างเป็นรายละเอียดไม่ใช่ด้วยการชั่ง นอกจากนี้ผู้ที่
ได้รับการยกเว้นจากพวกเขา (หมายถึงไม่มีการสอบสวนและไม่มีการชั่งการงานของพวกเขานี้)

(al-Safārīniy, 1982 : 2/170-171).

¹ ดูเพิ่มเติม (al-Zabīdiy, n.d. : 2/267-269 ; Ibrāhīm Mustafā et al, n.d. 1/171 ; Ahmad Mukhtār, 2008 : 1/488).

3. การที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตระเตรียมให้กับมนุษย์เป็นการตอบแทนการทำงานของพวกเขามาจากความดีและความชั่ว ทรงตระเตรียมความโปรดปรามของพระองค์หลังจากนั้นพระองค์ทรงเปรียบเทียบบางส่วนกับอีกบางส่วนกล่าวคือความชั่วกับความดี ('Umar al-'Ashqar, 1995 : 26).

การชำระสอบสวน คือ การที่อัลลอฮ์จะทรงให้ข่าวของพระองค์มายืนต่อหน้าพระพักตร์ แล้วพระองค์จะชี้แจงถึงการทำงานที่ข่าวผู้นั้นได้กระทำมา และจะทรงตอบแทนการทำงานดังกล่าว ใครที่ทำคุณงามความดีก็จะได้รับผลบุญ ๑๐ ถึง ๗๐๐ เท่า หรือมากกว่านั้น ส่วนผู้ที่กระทำชั่วทำบาปก็จะได้รับบาปตามจำนวนที่ได้กระทำไว้

หลักฐานการชำระสอบสวน

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَوَرَبِّكَ لَنَسْتَلِنَّهُمَّ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

(سورة الحجر : آية 92-93)

ความว่า “ดั่งนั้น ขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้าแน่นอนเราจะถามพวกเขาทั้งหมด ถึงที่พวกเขาได้กระทำไว้”

(สุเราะฮ์อัลฮิจร : อายะฮ์ ๙๒-๙๓¹)

ในวันกิยามะฮ์อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงสอบสวนอะมัลการงานทั้งหมดที่ได้ปฏิบัติมาบนโลก ทั้งการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และการปฏิบัติตามเราะฮ์ลุส (Ibn Kathīr, 1999: 4/550 ; al-Baghawiy, 1997 : 4/394).

สิ่งที่มนุษย์จะถูกสอบสวน สิ่งที่มนุษย์จะถูกสอบสวนในวันกิยามะฮ์ที่สำคัญ เช่น อวัยวะ สัญญา ความโปรดปราน (นิอัมต) การใช้ชีวิต และการกระทำ

1. อวัยวะต่าง ๆ เช่น หู ตา และหัวใจ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴾

(سورة الإسراء : آية 36)

ความว่า “และอย่าติดตามสิ่งที่เจ้าไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น แท้จริงหู และตา และหัวใจ ทุกสิ่งเหล่านั้นจะถูกสอบสวน”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : อายะฮ์ ๓๖)

2. สัญญา อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อัลอินชีก็อก อายะฮ์ ๗-๘ และสุเราะฮ์อัลกะฮฟ อายะฮ์ ๔๙ และในความหมายเดียวกันปรากฏในอะตีซ (บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2768).

﴿ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَتْ مَسْئُولًا ﴾

(سورة الإسراء : آية 34)

ความว่า “และจงให้ครบตามสัญญา (เพราะ) แท้จริงสัญญานั้นจะถูกสอบสวน”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : อายะฮ์ ๓๔)

3. ความโปรดปราน (นิอัมต) อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ﴾

(سورة التكاثر : آية 8)

ความว่า “แล้วในวันนั้นพวกเจ้าจะถูกสอบถามเกี่ยวกับความโปรดปรานที่ได้รับ (ในโลกคุณยา)”

(สุเราะฮ์อัลตตะกาษุร : อายะฮ์ ๘)

4. การใช้ชีวิต ความรู้ ทรัพย์สิน และร่างกาย

จากอะบีบรชะฮฺ อัลฮุสละมีฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

((لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ فَعَلَ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ، وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ))

(أخرجها الترمذي ، د.ت. : 2417)

ความว่า “สองเท้าของบ่าวจะไม่ขยับจนกว่าจะถูกสอบถามถึงชีวิตของเขาว่า ได้ใช้หมดไปกับอะไร และถามถึงความรู้ของเขาว่าได้ปฏิบัติในทางใด และถามถึงทรัพย์สินของเขาว่าได้มาจากไหนและใช้จ่ายในหนทางใด และถามถึงร่างกายของเขาว่าใช้ไปกับอะไร ?”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 2417)¹

5. การกระทำของมนุษย์ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ فَوَرَبِّكَ لَنَسْتَلُنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

(سورة الحجر : آية 92-93)

ความว่า “ดังนั้น ขอสาบานด้วยพระเจ้าของเจ้าแน่นอนเราจะถามพวกเขาทั้งหมด ถึงที่พวกเขาได้กระทำไว้”

(สุเราะฮ์อัลฮิจร : อายะฮ์ ๙๒-๙๓)

6. หน้าที่การงานที่รับผิดชอบ

จากอับดุลลอฮ์เป็น อุมร์ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

¹ อะบู อีซา กล่าวว่า เป็นอะดิษอะสัน เคาฮ์ฮีย (al-Tirmidhiy, n.d. : 4/529).

((كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ...))

(أخرجها البخاري ، 1422 : بعض من حديث 893)

ความว่า “ทุกคนเป็นผู้ดูแลและผู้รับผิดชอบผู้อยู่ใต้การดูแลของเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : ส่วนหนึ่งจากอะฮ์ดีษ 893)¹

มนุษย์ทุกคนจะถูกสอบสวนในวันกิยามะฮ์ มุอ์มิน กาฟิร หรือมุนาฟิก นอกจากผู้ที่อัลลอฮ์ทรงประสงค์เท่านั้นที่จะไม่ถูกสอบสวน ดังเช่น กรณีของเจ็ดหมื่นคนจากประชาชาติของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ปรากฏในอะฮ์ดีษ

ลักษณะการสอบสวน

จากการศึกษาพบว่า การสอบสวนในวันกิยามะฮ์จะมี ๒ ลักษณะ ได้แก่

1) การชำระสอบสวนอย่างง่ายดาย คือ การสอบสวนกิจการเพียงอย่างเดียวหรือ

อิวาดะฮ์

จากท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เล่าว่า แท้จริงท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า :

((لَيْسَ أَحَدٌ يُجَاسَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا هَلَكَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَيْسَ قَدْ

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كِتَابَهُ، بِيَمِينِهِ. ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُجَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا

الانشقاق : 7-8))

(أخرجها البخاري ، 1422 : 6537)

ความว่า “ไม่มีผู้ใดที่ถูกสอบสวนในวันกิยามะฮ์นอกจากจะประสบกับความพินาศ ฉันทจึงกล่าวแก่ท่านเราะซูลว่า อัลลอฮ์มิได้ทรงตรัสดอกหรือว่า ﷻ ส่วนผู้ที่ถูกยื่นบันทึกของเขาให้ทางเบื้องขวาของเขา เขาก็จะถูกชำระสอบสวนอย่างง่ายดาย ﷻ อัลอินชิกออ : 7-8”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 6537)

2) การชำระสอบสวนอย่างยากลำบาก คือการถูกสอบสวนกับทุกอย่างไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ และในวันนั้นอวัยวะทุกส่วนจะพูดเป็นพยานแทนปาก ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า:

﴿الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَنَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﷻ

(سورة يس : آية 65)

ความว่า “วันนี้เราจะปิดผนึกปากของพวกเขา และมือของพวกเขาจะพูดแก่เรา และเท้าของพวกเขาจะเป็นพยานตามที่พวกเขาได้เคยกระทำไว้”

(สุเราะฮ์ยาสีน : อายะฮ์ ๖๕)

¹ ความหมายเรื่องเดียวกันปรากฏในอะฮ์ดีษ (บันทึกโดย Muslim, n.d. : 1829).

มนุษย์ทุกคนจะถูกชำระสอบสวน นอกจากผู้ที่ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ระบุว่าถูกยกเว้น ซึ่งมีจำนวนเจ็ดหมื่นคนจากประชาชาติของท่าน พวกเขาจะได้สวรรค์โดยปราศจากการสอบสวน และการลงโทษใด ๆ

บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาจะถูกสอบสวนเพื่อตอกย้ำความอับยศของพวกเขา พวกเขาจะได้รับโทษในระดับที่แตกต่าง ผู้ที่มีบาปและมีความชั่วมากจะได้รับโทษที่หนักกว่าผู้ที่มีความชั่วน้อย ผู้ที่มีความดีเขาจะได้รับการลดหย่อนโทษ แต่ถึงอย่างไรพวกเขาไม่สามารถเข้าสวนสวรรค์ได้

นอกจากการสอบสวนเรื่องต่างๆ ทั้ง ๖ ประการยังมีประการที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในวันกิยามะฮ์อย่างแน่นอน คือ ตราซังและการชั่งน้ำหนัก ผู้แต่งได้กล่าวถึงตราซังและการชั่งน้ำหนักว่า¹

"(دان دمكينلاك) واجب كيت اعتقاد كن منمبغ دان تمباغن مك اداله اى سفره كيفيه نراچا دنيا جوافد كلا كو انش دان بكيش ليده دان تيغ دان دوا داونش تيف ۲ سات درفد كدوان ترليه لو اس درفد سكل لافسن توجه فتلا لاغه دان بومى دان جبريل ممكخ اى دغن تيغن لأك منيلك اى كفد ليدهن دان ميكائيل أمين أنتس دان تمفتش ايت كمدين درفد حساب دان دتمبغ اكن سكل مانسى ايت دغن تمباغن يغ سات "

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อตราซังและการชั่งน้ำหนักซึ่งรูปแบบของมันเหมือนกับรูปแบบของตราซังบนโลกและสำหรับมันนั้นมีลิ้นและมีเสาและมีใบสองใบ แต่ละใบมีความกว้างกว่าบรรดาชั้นฟ้าทั้งเจ็ดและแผ่นดิน และญิบรีลเป็นผู้ถือเสาพร้อมกับตุลีนของมันและมีกาอิลเป็นผู้รับรองกับมันและสถานที่ของมัน หลังจากการฮิสาบ และมนุษย์ทุกคนถูกชั่งด้วยตราซังอันเดียวกัน”

การที่จะเข้าใจในเรื่องการชำระสอบสวนได้ดั่งนั้น จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับตราซังและการชั่ง

การเข้าใจตราซังจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. ตราซังเชิงภาษา

คำว่า “ตราซัง” แปลมาจากภาษาอาหรับของคำว่า “อัลมีซาน” (الميزان) พหูพจน์ของมันคือ “อัลมะวาซีน” (الموازين) ซึ่งเป็นนามเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ (อิสมุลาละฮ์) มาจากรากศัพท์ของคำว่า وَزَنَ يُوزِنُ وَزْنًا อ่านว่า วะซะนะนะ ยะซันุ วัซันัน

คำว่า “อัลมีซาน” (الميزان) เชิงภาษาหมายถึง เครื่องมือที่ใช้ชั่งทุกอย่างทุกอย่าง ความยุติธรรม และหนังสือที่มีการบันทึกการงานต่าง ๆ ของมนุษย์ (Ibn Manzūr, 1414 : 13/446)².

¹ Tuan Mināl, n.d. : 105.

² ดูเพิ่มเติม (Abū Mansūr, 2001 : 13/176 ; Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 2/1030).

ข. ตราซังเชิงวิชาการ

ตราซังหรืออัลมีซานเชิงวิชาการ หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮ์ทรงวางไว้ในวันกิยามะฮ์เพื่อชั่งการงานต่างๆ ของปวงบ่าว และมันคือตราซังที่แท้จริง มีลิ้น และมีสองมาตราส่วน ซึ่งไม่มีใครทราบขนาดของมันนอกจากอัลลอฮ์พระองค์เดียวเท่านั้น (al-Safārīniy, 1982 : 2/184)¹.

การศรัทธาต่อตราซังและการชั่งการงานต่างๆ ของปวงบ่าวในวันกิยามะฮ์เป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮลิซสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธาอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ تَقَلَّتْ مَوْزِنُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوْزِنُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴾

(سورة الأعراف : آية 8-9)

ความว่า “และการชั่งในวันนั้นเป็นความจริง ดังนั้นผู้ใดที่ตราซังของเขาหนักคนเหล่านั้นแหละคือ ผู้ที่ได้รับความสำเร็จ และผู้ใดที่ตราซังของเขาเบาคนเหล่านั้นแหละคือ ผู้ที่ก่อความขาดทุนให้แก่ตัวของพวกเขาเอง เนื่องจากการที่พวกเขาไม่ได้ให้ความเป็นธรรมแก่บรรดาโองการของเรา”

(สุเราะฮ์อัลอะอฺรอฟ : อายะฮ์ ๘-๙)²

ชาวอะฮลิซสุนนะฮ์ได้มีมติอย่างเป็นทางการศรัทธาต่ออัลมีซาน ศรัทธาว่าการงานต่างๆ ของปวงบ่าวจะถูกชั่งในวันกิยามะฮ์ และศรัทธาว่าอัลมีซานนั้นมีลิ้นและสองมาตราส่วนจะเอียงด้วยการงานต่าง ๆ (al-‘Asqalāniy, n.d. : 13/538).

ตามทัศนะมุฮัมมัดฮะดีเห็นว่า อัลมีซานมีหนึ่งเดียวเท่านั้น กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนจะถูกชั่งด้วยตราซังอันเดียวกันในวันกิยามะฮ์ และอัลมีซานที่มีหนึ่งนั้นจะเป็นการชั่งสิ่งต่างๆ ของมนุษย์ (Ibn Kathīr, 1987 : 3/189).³

สิ่งต่างๆ ที่จะถูกชั่งในวันกิยามะฮ์ (al-Hakamiy, 1990 : 2/845) ได้แก่ การงานและสมุดบันทึกการงาน มีดังนี้

1) การงานต่าง ๆ กล่าวคือ การงานต่าง ๆ ของบ่าวซึ่งกลายเป็นมวลสารแล้วถูกวางลงบนตราซัง

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ :
سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ))

¹ ดูเพิ่มเติม (al-Uthaimīn, 1995 : 120).

² อายะฮ์ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อัลอัมบิยาฮ์ อายะฮ์ ๔๗ และสุเราะฮ์อัลมุอฺมีนูน อายะฮ์ ๑๐๒-๑๐๓ และในความหมายเดียวกันปรากฏในฮะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhārīy, 1422 : 6682 ; Muslim, n.d. : 223, 2694).

³ ดูรายละเอียดในหนังสือ (al-‘Asqalāniy, n.d. : 11/368; al-Qurtubiy, 1995 : 316 ; Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 417).

(أخرجها البخاري ، 1422 : 6682 ومسلم ، د.ت. : 2694)

ความว่า “สองถ้อยคำเป็นที่เบาต่อลิ้นในการที่จะกล่าวมันออกมา ทั้งสองคำจะมีน้ำหนักต่อตราซัง ทั้งสองคำอันเป็นที่รักยิ่ง ณ อัลลอฮ์คือ ”
 ” (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ) ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422: 6682 ; Muslim, n.d. : 2694)

กิจการที่จะถูกสอบสวน อาทิ การพูด การกล่าว หรือการอ่าน ดังปรากฏในอะดิษกล่าวคือ การพูด เช่น การกล่าวนาเศียต, การอ่าน เช่น การอ่านอัลกุรอาน, การกล่าว เช่น การชีกีร์ การตัสบีฮ์ และการตัสมีด เป็นต้น

2) สมุดบันทึกการงานต่าง ๆ ของบ่าว

ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((فَيَقُولُ: يَا رَبِّ مَا هَذِهِ الْبِطَافَةُ مَعَ هَذِهِ السَّجَّالَاتِ، فَقَالَ: إِنَّكَ لَا تَظْلَمُ، قَالَ: فَتَوْضَعُ السَّجَّالَاتُ فِي كَفِّهِ وَالْبِطَافَةُ فِي كَفِّهِ، فَطَاشَتِ السَّجَّالَاتُ وَتَقَلَّتِ الْبِطَافَةُ، فَلَا يَنْقُلُ مَعَ اسْمِ اللَّهِ شَيْئًا))

(أخرجها الترمذي ، د.ت. : بعض من حديث 2639)

ความว่า “แล้วเขา (ชายคนหนึ่ง) กล่าวว่า โอ้ พระเจ้าของฉัน นี่คือน้ำหนักอะไรที่พร้อมกับสมุดบันทึก ดั่งนั้นพระองค์ทรงตรัสว่าแท้จริงท่านจะไม่ถูกอธรรม ท่านกล่าวว่า แล้วได้วางลงสมุดบันทึกในหนึ่งมาตราส่วนและบัตรอีกในหนึ่งมาตรา ไม่มีความผิดด้านสมุดบันทึกและมีน้ำหนักด้านบัตร ดั่งนั้นไม่มีสิ่งใดที่จะหนักกว่าพระนามของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : ส่วนหนึ่งจากอะดิษ 2639)

สมุดบันทึกการงานต่าง ๆ ของบ่าวที่เป็นความดีและความชั่วทั้งหมดจะถูกชั่งในวันกิยามะฮ์โดยไม่มีการอธรรมใด ๆ สำหรับพวกเขาในวันนั้น

4.10.6 การชะฟาอะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการชะฟาอะฮ์ว่า¹

"(دان) وارد در فرد حديث استثناء أورغيغ توجه فوله ريب² ايت تياد دحساب اتسن مريكت دان تياد دتمبغ اكن أورغيغ توجه فوله ريب ايت دان مشفاعتكن فول توجه فوله ريب تيف ۲ سؤرخ در فرد مريكت مك مريكت تياد دبري سورت لأك تياد تمبغ عملن

¹ Tuan Mināl, n.d. : 106.

² ดูหน้า 295-296

کارن أداله فد حساب دان تمیغ ایت جدی مشقه کدواں بک ستغه اورغیغ عاصی دان
دمودهن بک ستغه اورغ مؤمن مک کدواں ایت عبارة درفد لتتکن کفد الله تعالی (دان
أداله) فد کتیکا ایت یغ ممبری شفاعة ایت یائت سکل رسول دان اورغیغ خواص یغ
مغیکوت بک مریکت (مک فرما ۲) اورغیغ ممبری شفاعة ایت نبی کیت مک شفاعة
یغیسر ایت یائت کسناغن درفد فنجغ وقوف دان مماسقکن کدالم شرکا دغن تیاد
حساب دان مغلوارکن اورغیغ ادا فدهاتین سات مثقال ذرة درفد ایمان ایت ترتتو بک
نبی کیت محمد ﷺ دان برسکتو بک اورغیغ لاین فول فد مشفاعتکن سفرة مغلورکن
اورغ اهل التوحید □ درفد افی نارکا دان ببراف جماعه اورغیغ مؤمن دلفسکن درفد
معصیتن مک أداله شفاعة سورغ ایت قدر درجتن فد الله تعالی"

แปลว่า “และได้ระบุในอะดิษกรณียกวันเจ็ดหมื่นคนที่ไม่ฮิสบายกิจการของพวกเขา
และไม่มีภาระซึ่งน้ำหนักกับเจ็ดหมื่นคนนั้น และมีการชะฟาอะฮ์อีกเจ็ดหมื่นคนของ
ทุกคนจากพวกเขา และไม่ได้ให้หนังสือกับพวกเขาพร้อมทั้งไม่ซึ่งอะมัลของพวกเขา
เนื่องจากการสอบสวนและการชั่งนั้นเป็นสิ่งที่ยากลำบากทั้งสองสำหรับบางคนของ
ผู้ฝ่าฝืน และง่ายสำหรับบางคนของคนมุอ์มินทั้งสองนั้นหมายถึงการเสนอต่อ
อัลลอฮ์ตะอาลา และในขณะนั้นผู้ที่ให้การชะฟาอะฮ์คือ บรรดาเราะฮูลและผู้มี
คุณสมบัติพิเศษที่ปฏิบัติตามเราะฮูล คนแรกที่ให้การชะฟาอะฮ์นั้นคือ นะบีของเรา
แล้วการชะฟาอะฮ์ที่ยิ่งใหญ่คือ ความสบายจากการยาวนานของการหยุดชั่วขณะ
(จุกุฟ) และเข้าสวรรค์โดยไม่ถูกสอบสวน และการเอาออกผู้ที่มีอีมานในหัวใจเท่าผง
ทุลีนั้นเป็นเฉพาะสำหรับท่านนะบีของเรามุฮัมมัด ﷺ และมีส่วนร่วมกับผู้อื่นอีกด้วยใน
การชะฟาอะฮ์ อาทิเช่น การเอาออกชาวเตาฮีดจากไฟนรก และมีหลายกลุ่มคน
มุอ์มินที่พ้นจากการฝ่าฝืน ดังนั้น การชะฟาอะฮ์ของคนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับตำแหน่ง
ของเขา ณ อัลลอฮ์ตะอาลา"

การเข้าใจชะฟาอะฮ์จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อัจชะฟาอะฮ์เชิงภาษา คำว่า “อัจชะฟาอะฮ์” (الشفاعة) เป็นคำภาษาอาหรับ

ซึ่งเป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า شَفَعَ يَشْفَعُ شَفَاعَةً อ่านว่า ชะพะอะ ยัชพะอะ
ชะฟาอะตัน แปลว่า การขอความช่วยเหลือให้ การช่วยขอร้องให้ การไกลเกลี่ย และการขอไถ่โทษ
(Ibn Manzūr, 1414 : 8/184)²

¹ หมายถึง ผู้ยอมรับและยึดมั่นในชะฮาดะฮ์ ปฏิบัติอิบาดะฮ์ และมีความศรัทธาต่อประการต่างๆ ที่จำเป็นต้องศรัทธาที่ถูกระบุไว้
โดยบทบัญญัติอิสลาม

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติม (al-Zubaidiy, n.d. : 21/282 , 287).

ข. อัจชะฟาอะฮ์เชิงวิชาการ อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความหมายของอัจชะฟาอะฮ์ มีดังนี้

1. การขอความดีให้กับผู้อื่น (al-Safārīniy, 1982 : 2/204)¹
2. การไกล่เกลี่ยโดยการตั้งประโยชน์หรือปกป้องการเป็นอันตรายให้กับผู้อื่น (Nukhbah min al-Ulamā', 1421 : 235)²
3. การขอโทษจากความผิดและบาปต่างๆ ให้กับผู้อื่น ('Abd al-Rahmān bin Muhammad, 1408 : 133)³

ประเภทของชะฟาอะฮ์

ในวันกียามะฮ์ชะฟาอะฮ์จะแบ่งเป็น ๒ ประเภท⁴ ได้แก่ ชะฟาอะฮ์เฉพาะและชะฟาอะฮ์ทั่วไป

1. ชะฟาอะฮ์เฉพาะ คือ ชะฟาอะฮ์ที่มีเฉพาะสำหรับท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ชะฟาอะฮ์ประเภทนี้มีหลายชนิด เช่น

1.1 ชะฟาอะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด(อัจชะฟาอะฮ์ อัลอุซมา) คือ การชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ให้กับมวลมนุษยชาติที่ยืนรอการพิพากษาระหว่างพวกเขา ณ ทุ่งมัทซัร อัลลอฮ์จึงพิพากษาระหว่างพวกเขา ซึ่งนะบีในวันนั้นจะอยู่ในฐานะที่ถูกยกย่อง อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴾

(سورة الإسراء : آية 79)

ความว่า “และจากบางส่วนของกลางคืน เจ้าจงตื่นขึ้นมาละหมาดในเวลาของมันเป็นการสมัครใจสำหรับเจ้า หวังว่าพระเจ้าของเจ้าจะทรงให้เจ้าได้รับตำแหน่งที่ถูกสรรเสริญ”

(สุเราะฮ์อัลอิสรอฮ์ : อายะฮ์ ๗๙)⁵

อุละมาอ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตำแหน่งที่ถูกสรรเสริญนั้นคือ ตำแหน่งที่ท่านนะบี ﷺ ทำหน้าที่เพื่อช่วยเหลือมนุษยชาติจากความยุ่งยากลำบากในวันกียามะฮ์ (al-Ṭabariy, 2000 : 17/526).

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม (Abd al-Rahmān bin Muhammad, n.d. : 91 ; Hasan Muhammad Ayub, 1983 : 230 ; Nasir bin 'Aliy , 1995 : 292 ; Nakhbah min al-Ulamā', 1421 : 234).

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติม (al-Uthaimīn , 1419 : 169 ; al-Haqawiy, n.d. : 530).

³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติม (al-Ruhailiy, 2004 : 2/607 ; al-Hamlawiy, 1984 : 194).

⁴ al-Qurtubiy, 1995 : 239-245 ; al-Hakamiy, 1422 : 75-76 ; Sulaimān bin Abdullāh, 2002 : 244-245.

⁵ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในฮะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 4781).

1.2 ชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ให้กับบางคนในหมู่ประชาชาติของท่านเพื่อให้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องถูกสอบสวน ประชาชาติที่ว่านี้มีจำนวนทั้งหมด ๗๐,000 คน จากอะบี ฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي الْجَنَّةَ سَبْعُونَ أَلْفًا بِغَيْرِ حِسَابٍ))

(أخرجه مسلم ، د.ت. : بعض من حديث 216)

ความว่า “เจ็ดหมื่นคนจากประชาชาติของฉันจะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องถูกชำระสอบสวน”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 216).¹

1.3 อัจชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ เพื่อขอเพิ่มระดับชั้นให้กับชาวสวรรค์ และได้รับระดับชั้นที่เหนือกว่าผลตอบแทนของการทำงานที่เขาได้กระทำมา จากอะบีมุซา อัลอัซอะรียี ﷺ กล่าวว่า

((دَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ بِهِ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَقَالَ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِي أَبِي عَامِرٍ وَرَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطِيهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ مِنَ النَّاسِ))

(أخرج هالبخاري ، 1422 : 6383)

ความว่า “ท่านนะบี ﷺ เรียกน้ำมาแล้วท่านได้อาบน้ำละหมาดกับมัน หลังจากนั้นท่านได้ยกสองมือของท่านแล้วท่านกล่าวว่า โอ้อัลลอฮ์จงให้อภัยต่ออูบัยด อะบีอามิร และฉันได้เห็นความขาวของทั้งสองรักแร้ของท่านแล้วท่านกล่าวอีกว่า โอ้อัลลอฮ์จงทำให้เขาอยู่เหนือของคนส่วนใหญ่จากมนุษย์มีคัลลุกของพระองค์ท่านในวันกิยามะฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 6383)

1.4 อัจชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ให้กับอะบะบูฏอลิบ ลุงของท่านเพื่อให้ได้รับการบรรเทาโทษในนรก ท่านอับบาส เป็น อับดุลมุฏฏะฮ์ลีบ ﷺ กล่าวว่า :

((يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ نَفَعْتَ أَبَا طَالِبٍ بِشَيْءٍ، فَإِنَّهُ كَانَ يَحُوطُكَ وَيُعْضِبُ لَكَ؟ قَالَ: «نَعَمْ، هُوَ فِي ضَحَضَاحٍ مِنْ نَارٍ، لَوْلَا أَنَا لَكَانَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ»))

(أخرج هالبخاري ، 1422 : 6208 ومسلم ، د.ت. : 209)

¹ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในอะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 4712 ; Muslim, n.d. : 194).

ความว่า “โอ้ เราะสุลุลลอฮ์ ท่านได้ให้ประโยชน์แก่อะบฏอิลิบด้วยสิ่งหนึ่ง หรือ แท้จริงเขาได้ดูแลท่านและโกรธกับท่าน? ท่านตอบว่า ใช่ เขาอยู่ในที่ น้ำตื้นถึงข้อเท้าจากนรก หากไม่มีฉันทันนอนเขาจะอยู่ในที่ต่ำลึกลงนรก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 6208 ; Muslim, n.d. : 209)

1.5 อชชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ให้กับผู้ศรัทธาทุกคนได้เข้าสวนสวรรค์ จาก อะนัส เป็น มาลิก ﷺ เล่าว่าท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((أَنَا أَوَّلُ النَّاسِ يَشْفَعُ فِي الْجَنَّةِ وَأَنَا أَكْثَرُ الْأَنْبِيَاءِ تَبَعًا))

(أخرجهم مسلم ، د.ت. : 196)

ความว่า “ฉันทันเป็นมนุษย์คนแรกที่จะช่วยเหลือให้ในสวรรค์ และฉันทันเป็นนะบี ที่มีผู้ติดตามมากที่สุดจากบรรดานะบี”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 196)¹

1.6 อชชะฟาอะฮ์ของท่านนะบี ﷺ ให้กับผู้ที่มีความดีและความชั่วเท่ากัน ดังนั้น ท่านนะบี ﷺ ก็ชะฟาอะฮ์จนคนเหล่านั้นได้เข้าสวรรค์ จาก अबดุลลอฮ์ เป็น अबباس ﷺ กล่าวว่า :

((السَّابِقُ بِالْخَيْرَاتِ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ، وَالْمُتَّصِدُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَةٍ

اللَّهِ وَالظَّالِمُ لِنَفْسِهِ وَأَصْحَابُ الْأَعْرَافِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ))

(أخرجها الطبراني ، 1994 : 11454)

ความว่า “ผู้รู้ดีหน้าในการทำความดีจะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องถูกชำระ สอบสวนและผู้เดินสายกลางนั้นจะได้เข้าสวรรค์ด้วยความโปรดปราน ของอัลลอฮ์ และผู้ธรรมแก่ตัวเอง และชาวอัลอะอรอฟ² พวกเขาจะได้เข้า สวรรค์ โดยความช่วยเหลือของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ”

(บันทึกโดย al-Tabaraniy, 1994: 11454)³

การชะฟาอะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ทั้งหมดที่กล่าวมาจะมี ๒ ลักษณะคือ การ ชะฟาอะฮ์โดยภาพรวม เช่น การชะฟาอะฮ์อัลลอฮ์ และการชะฟาอะฮ์ที่เป็นการเฉพาะเจาะจงซึ่ง

¹ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในอะดิษ (บันทึกโดย Muslim, n.d. : 197).

² ตามทัศนะของอุละมาอ์ที่มีน้ำหนักที่สุดกล่าวว่า ชาวอัลอะอรอฟคือ กลุ่มชนที่มีความดีและความชั่วเท่ากัน (al-‘Asqalāniy, 1379 : 11/428 ; al-Qastalāniy, 1323 : 9/329).

³ อะดิษข้างต้นเป็นอะดิษที่ไม่เศาะฮิฮ์ทั้งนี้เนื่องจากสายรายงานอะดิษมีปรากฏ มุซา เป็น अबดุลเราะหมาน อัศค็อนอานีย์อยู่ซึ่งเป็นคนที่ ไม่สามารถยอมรับได้ในเรื่องของการรายงานอะดิษ ดังนั้นการอ้างด้วยอะดิษนี้ในการเป็นหลักฐานถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ อะดิษอื่นมายืนยัน อิบнуหิบบาน กล่าวกับมุซาว่า ดัจญาล และอิบนู อะดิย กล่าวกับ มุนกัรอะดิษ (al-Dhahabi, 1963 : 4/212 ; Ibn Kathīr, 2011 : 1/256 ; al-‘Asqalāniy, 2002 : 8/210).

เกิดขึ้นตามสภาพและกรณีที่แตกต่างกัน เช่น การชะฟาอะฮ์ให้กับกลุ่มประชาชาติของท่านเจ็ดหมื่นคน การชะฟาอะฮ์ยกระดับชั้นในสวรรค์ และการชะฟาอะฮ์ให้กับลุงของท่านอะบูฏอลิบ เป็นต้น

2 อัสชะฟาอะฮ์ทั่วไป สำหรับนะบีมุฮัมมัด นะบีท่านอื่นๆ มวลมะลาอิกะฮ์ และบรรดาผู้ศรัทธา คือ การชะฟาอะฮ์ให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่าตกนรกหรือผู้ที่ตกนรกแล้วให้พ้นออกมา ท่านอะบูฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه เล่าว่าท่านนะบี صلى الله عليه وسلم กล่าวว่า :

((لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ، وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَهِيَ نَائِلَةٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا))

(أخرجهم مسلم ، د.ت. : 199)

ความว่า “ทุกนะบีมีการวอนขอที่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้นบรรดานะบีจะใช้การวอนขอดังกล่าวเป็นประโยชน์บนโลกนี้ แต่ฉันขอก่อนการวอนขอของฉันเพื่อใช้ช่วยเหลือประชาชาติของฉันในวันกิยามะฮ์อินชาอัลลอฮ์การวอนขอของฉันมุ่งไปสู่ประชาชาติของฉันที่ตายไปโดยมิได้ตั้งภาคีใด ๆ เคียงคู่กับอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 199).¹

เงื่อนไขของการชะฟาอะฮ์

เงื่อนไขของการชะฟาอะฮ์มี ๒ ประการ² ได้แก่ ได้รับการอนุมัติและความพอพระทัยของอัลลอฮ์

1. ได้รับการอนุมัติจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 255)

ความว่า “ใครเล่าที่จะให้การชะฟาอะฮ์ (แก่ผู้อื่น) ณ พระองค์ได้ นอกจากด้วยการอนุมัติของพระองค์เท่านั้น”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๕๕)

2. ความพอพระทัยของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อผู้ขอชะฟาอะฮ์และผู้ถูกขอ ดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า :

﴿ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى ﴾

¹ ความหมายเดียวกันมีปรากฏในสุเราะฮ์อันนัจญ์ม อายะฮ์ ๒๖ และยังปรากฏในสะเคีย (บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d. : 2522).

อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นสะเคียเศาะฮี้ฮ (al-Albānī, n.d. : 2/1344).

² al-Hakamiy, 1990 : 887-888.

(سورة الأنبياء : بعض من آية 28)

ความว่า “และพวกเขาจะไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใด นอกจากแก่ผู้ที่
พระองค์ทรงพอพระทัย”

(สุเราะฮ์อัลอัมบิยาฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๘)

คนกาฟิรไม่มีสิทธิได้รับการชะฟาอะฮ์ เขาจะพำนักในนรกตลอดกาลไม่มีโอกาสได้
เข้าสวนสวรรค์เลย หากแม้ว่ามีผู้ใดมาชะฟาอะฮ์ให้เขาก็ไม่มีประโยชน์อันใด ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

(سورة المدثر : آية 48)

ความว่า “ดังนั้นการชะฟาอะฮ์ของบรรดาผู้มิชะฟาอะฮ์จะไม่เกิดประโยชน์
อันใดแก่พวกเขา”

(สุเราะฮ์อัลมุดดัซซิร : อายะฮ์ ๔๘)

ชะฟาอะฮ์โดยทั่วไปแล้วถูกกำหนดขึ้นมาจากด้วยเงื่อนไข กล่าวคือ การได้รับการอนุมัติ
จากอัลลอฮ์ ﷻ และความพอพระทัยของพระองค์ต่อการชะฟาอะฮ์

4.10.7 การผ่านศิรอกู

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการผ่านศิรอกูว่า¹

"(دان) تفاوت أوله مریکئت فد برسکرا لالو أتس صراط ایت دان ستغهن لمبت أتس
سکیرا ۲۱ لواس نورث دان فیجقن مک لیبر صراط ایت أتس تیف ۲ سورغ دغن قدر لواس
نورث مک تیاد برجالن سورغ ددا لم نور سورغ یغلاین مک در کارن أنیله هالس ای فد
حق سات قوم دغن بهو تیاد ادا نور بک مریکئت دان یائت سکل مریک یغ کافر مک
کوکر مریکئت کدالم نار کا هغک بر ککالن سلما ۲ ن کارن تیاد دامفون در فدان دان
أداله سکل اورغیغ لالو أتس صراط ایت تیاد بر کات ۲ مریکئت ملینکن أنبیاء مک بر کتا
مریکئت ﴿اللهم سلم سلم﴾ مک تتکال بر سلاهن مریکئت مک ستغهن سفرة کیلة یغ
میمبر دان ستغهن سفرة أعین دان ستغهن سفرة بورغ تربغ دان ستغهن سفرة کودا
یغبر لاری مک ادا یغبر جالن مک ادا یغ مغیسوت دان ستغهن اورغیغ کوکر کاکیش کدالم
نار کا یائت کافر دان منافق دان عصیان مک اداله صراط ایت تیتین یغ ساغة هالس در فد
رمبت دان ترلبه تاجم در فد فداغ دبنتگن داتس مولت نار کا جهنم سکیرا ۲ کفالافی

¹ Tuan Mināl, n.d. : 106-107.

جهنم ايت لالو داتس صراط قدر سات ميل يعنى نسبه كفد اور غيغ كافر دان اور غيغ

عاصى برسلاهن اور غ مؤمن يغكامل مك لو اس اى اتس قدر نون¹

แปลว่า “ และพวกเขามีความเร็วที่แตกต่างกันในการผ่านศิรอกฏ และมีบางคนที่ช้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความกว้างของนุร(รัศมี)ของเขาและการก้าวเจีย บของเขา ดังนั้นความกว้างศิรอกฏของแต่ละคนนั้นเท่ากับความกว้างนุรของเขา แล้วไม่มีคนใดคนหนึ่งเดินในนุรของคนอื่น ด้วยเหตุนี้เองมันจึงเล็กกับกลุ่มชนหนึ่งโดยที่ไม่มีนุรสำหรับพวกเขา กล่าวคือ บรรดาผู้ปฏิเสธทั้งหลายแล้วพวกเขาจะตกอยู่ในนรกตลอดกาล เนื่องไม่มีการอภัยโทษจากมัน และบรรดาผู้ผ่านศิรอกฏทั้งหลายพวกเขาไม่มีใครพูดนอกจาก บรรดานะบีพวกเขาจะกล่าวว่า ﴿اللهم سلم سلم﴾ ความว่า “โอ้อัลลอฮ์ขอพระองค์ทรงให้ความปลอดภัย ขอพระองค์ทรงให้ความปลอดภัยด้วยเถิด ในเมื่อพวกเรามีความแตกต่างกัน ดังนั้น บางคนจากพวกเขาเหมือนกับฟ้าแลบและบางคนจากพวกเขาเหมือนกับสายลมและบางคนจากพวกเขาเหมือนกับนกบินและบางคนจากพวกเขาเหมือนกับม้าวิ่ง แล้วมีผู้ที่เดิน มีผู้ที่ขยับ และมีบางคนจากพวกเขาผู้ที่ทำของเขาตกในนรก กล่าวคือ คนกาฟิรและคนมูนาฟิกและคนฝ่าฝืน ศิรอกฏนั้นคือ สะพานที่เล็กยิ่งกว่าเส้นผม แหลมคมยิ่งกว่าดาบถูกวางไว้บนปากเหวนรกญะฮันนัมซึ่งเปลวไฟญะฮันนัมจะพันศิรอกฏถึงหนึ่งไมล์ หมายถึงสำหรับกับคนกาฟิรและคนฝ่าฝืน แตกต่างกับคนมูอ์มินที่สมบูรณ์ซึ่งความกว้างของมันเท่ากับนุรของเขา”

การที่จะเข้าใจอัสศิรอกฏได้ดีนั้นจะต้องเข้าใจความหมายทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อัสศิรอกฏเชิงภาษา คำว่า “อัสศิรอกฏ” (الصراط) เป็นคำภาษาอาหรับที่เป็นคำนาม ซึ่งแปลว่า ถนน หนทาง และสะพานที่ถูกทอดผ่านกลางนรกญะฮันนัม (al-Farābiy, 1987: 1/139)²

ข. อัสศิรอกฏเชิงวิชาการ อุลละมาอ์ได้ให้ความหมายของอัสศิรอกฏดังนี้

1. สะพานที่ถูกทอดเหนือนรกญะฮันนัม (Abū al-Hasan al-Ash'ariy, 1413 : 59)³
2. สะพานที่ถูกทอดผ่านกลางนรกญะฮันนัม มีความคมยิ่งกว่าดาบคมและละเอียดยิ่งกว่าเส้นผม จะสิ้นสำหรับเท้าผู้ปฏิเสธด้วยกฎของอัลลอฮ์ ﷻ แล้วจะถลาลงสู่นรกและยืนหยัดอยู่บนมันสำหรับเท้าบรรดามูอ์มินด้วยความกรุณาของอัลลอฮ์ ﷻ แล้วจะนำพวกเขาสู่สวนสวรรค์ (al-Ghazāliy, 1985 : 223)⁴.

¹ คำที่ถูกตัดคือ “قدر نون”

² ดูเพิ่มเติม (al-Fairuz Abadiy, 2009 : 675 ; al-Zabīdiy, n.d. : 19/477 ; 'Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 512 ; al-Zāwiy, 1963 : 354).

³ ดูเพิ่มเติม (al-Hakamiy, 1990 : 2/850).

⁴ ดูเพิ่มเติม (Ibn 'Asākir, 1404 : 305).

3. สะพานที่ถูกทอดเหนือนรกยะอันนัม เป็นสถานที่สิ้น มีความคมยิ่งกว่าดาบคม ละเอียดยิ่งกว่าเส้นผมและร้อนยิ่งกว่าถ่านที่ยังลุกอยู่บนของมันมีตะขอที่จะจับเอาเท้าไปและการข้ามของมันจะตามสภาพจำนวนของอะมัล (Sulaimān bin ‘Abdullāh, 1984 : 71).

อัศศิรอฎ คือ สะพานที่ถูกทอดยาวบนนรกยะอันนัมเพื่อให้มนุษย์ข้ามผ่านไปสู่สวนสวรรค์

การศรัทธาต่อการผ่านศิรอฎเป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺที่วาญิบต่อศรัทธาอย่างแน่วแน่ ดังคำตรัสของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า :

﴿ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلاَّ وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا ﴾

(سورة مريم : آية 71-72)

ความว่า “และไม่มีผู้ใดในหมู่พวกเจ้านอกจากจะเป็นผู้ผ่านเข้าไปในมัน มัน เป็นสิ่งที่กำหนดไว้แน่นอนแล้วสำหรับพระเจ้าของเจ้า แล้วเราจะให้บรรดาผู้ยำเกรงรอดพ้น แล้วเราจะปล่อยให้บรรดาผู้ธรรมคุกเข้าอยู่ในนั้น”

(สุเราะฮ์มัยม : อายะฮ์ ๗๑-๗๒)

ความหมายของอายะฮ์ ﴿ وَإِنْ مِنْكُمْ إِلاَّ وَارِدُهَا ﴾ ตามที่ศนะที่มีน้ำหนักที่สุดหมายถึง การเดินผ่านศิรอฎ (al-Qurtūbiy, 1964 : 11/136 ; Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 416) ส่วน ลักษณะของศิรอฎนั้น เป็นสะพานที่ถูกทอดยาวเหนือนรก เป็นสถานที่สิ้น (เดินผ่านไม่สะดว) บนนั้นมีขอกเกี่ยวคล้ายกับหนาม มีความคมยิ่งกว่าดาบ ละเอียดยิ่งกว่าเส้นผม และร้อนยิ่งกว่าถ่านที่กำลังลุก (al-Bukhāriy, 1422 : 7437, 7439 ; Muslim, n.d. : 182, 183).

การเดินผ่านศิรอฎมี ๓ กลุ่ม กลุ่มมูอ์มิน กลุ่มกาฟิร และกลุ่มมุนาฟิก ผู้ที่มีอีมานเท่านั้นที่จะสำเร็จ ส่วนกลุ่มกาฟิรและกลุ่มมุนาฟิกจะไม่ผ่าน

4.10.8 เหาฏ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเหาฏ์ของท่านนะบีมุฮัมมัดว่า¹

"(دان دمكينلاك) واجب فول كيت فرجيا اكن حوض نبى كيت محمد ﷺ دان معنى حوض ايت كولم يغ اداى فد بوم يغدتو كر دان يائت بوم يغ فوته سفره فيرق دان يائت أمفة فرسكى فنجغش سفره لنتغش دان يائت فرجالنن سبولن باوون ساغة هاروم درفد كستورى دان بكيش ورناتيف ۲ مينمن يغدالم شركا دان اداله بكيش رساتيف ۲ بوه كايو ددالم شركا (دان) كات ستغه ترلبه هاروم باوون درفد كستورى (دان) فوته درفد لبن دان سحق درفد امبون مك اداله بكيش دوا سلوران يغ مماچور درفد سوغى شركا دان

¹ Tuan Mināl, n.d. : 107.

كابو غن تر ليه بايق در فد بنتغ دلاغة مك أداله أى در فد أمس دان فيرق دان بر غسياف مينم
 أ كندی تباد دهكا كمدین در فدان سلما ۲ ٥

แปลว่า “ และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อเฮอฎ์ของท่านนะบีของเรามุฮัมมัด
 ﷺ และความหมายของเฮอฎ์นั้นคือ บ่อน้ำที่มีอยู่ ณ แผ่นดินที่ถูกเปลี่ยน กล่าวคือ
 แผ่นดินที่ขาวเหมือนกับเงิน เป็นสีเหลืองความยาวของมันเท่ากับความกว้างของมัน
 คือระยะการเดินทางหนึ่งเดือน กลิ่นของมันหอมยิ่งกว่าซมตเซียง และสำหรับมันมีสี
 ทุกเครื่องดีในสวรรค์และมีสำหรับมันทุกรสชาติผลไม้ในสวรรค์ และมีบางคนกล่าว
 ว่ากลิ่นของมันหอมยิ่งกว่าซมตเซียงและขาวกว่านมและเย็นกว่าน้ำค้าง สำหรับมัน
 แล้วมีสองสายน้ำพุ่งออกจากแม่น้ำในสวรรค์และชั้นของมันมากกว่าดวงดาวบน
 ท้องฟ้าซึ่งมันทำมาจากทองและเงิน และหากผู้ใดดื่มมันแล้วจะไม่กระหายน้ำ
 หลังจากนั้นตลอดกาล”

การศรัทธาต่อเฮอฎ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการ
 ของอะฮลิซสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธาอย่างแน่วแน่มั่นคง

การเข้าใจอัลเฮอฎ์จะต้องเข้าใจความหมายทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อัลเฮอฎ์เชิงภาษา คำว่า “อัลเฮอฎ์” (الحوض) เป็นคำภาษาอาหรับ เป็นคำนาม
 หมายถึง “อัลญุมอ” (الجمع) แปลว่า การรวม การรวบรวม และได้ใช้คำนี้กับ “มุจตะมะอ อัลมาอ”
 (مجمع الماء) แปลว่า สถานที่รวบรวมน้ำ อ่างหรือบ่อเก็บน้ำ (Ibrāhīm Mustafā ac al, 1927 : 1/207).

ข. อัลเฮอฎ์เชิงวิชาการ อุละมาอได้ให้ความหมายของอัลเฮอฎ์ดังนี้

1. “อัลเฮอฎ์” (الحوض) หมายถึง อ่างหรือบ่อเก็บน้ำที่ไหลมาจากแม่น้ำอัลเกาะซร์ที่
 ใให้กับท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ณ สนามของวันกียามะฮ์ (al-‘Uthaimīn, 1995 : 123).

2. อัลเฮอฎ์ คือ บ่อน้ำที่มีอยู่บนแผ่นดินที่ถูกเปลี่ยน กล่าวคือแผ่นดินสีขาวเหมือน
 กับเงิน (al-Qurtubiy, 1995 : 298) การอธิบายของอิมามอัลกุฎฎิบีย์ข้างต้นไม่ต่างกับการอธิบายของผู้
 แต่งที่ผ่านมา อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ ﴾

(سورة إبراهيم : بعض من آية 48)

ความว่า “วันซึ่งแผ่นดินจะถูกเปลี่ยนเป็นอื่นจากแผ่นดินนี้”

(สุเราะฮ์อิบรอฮีม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๔๘)

ในวันอาคิเราะฮ์แผ่นดินถูกเปลี่ยนไปเป็นอื่นจากแผ่นดินโลกนี้ กล่าวคือ แผ่นดินสี
 ขาวเหมือนกับเงิน (al-Tabariy, 2000 : 17/45)¹ ดังนั้น ทุกสิ่งจะมีขึ้นในวันอาคิเราะฮ์ เช่น อัลเฮอฎ์

¹ ดูความหมายเดียวกัน (Ibn Kathīr, 1999 : 4/520).

ก็จะเกิดขึ้นบนแผ่นดินแห่งนี้

คุณลักษณะของอัลเฮาฏ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะบางอย่างของอัลเฮาฏ์ ได้แก่

1. เป็นสีเหลืองมจตุรัส
2. กลิ่นหอมของมันยิ่งกว่าชมดเชียง
3. สีของมันมีทุกสีของเครื่องดีมในสวรรค์
4. รสชาติของมันมีทุกรสชาติของผลไม้ในสวรรค์
5. น้ำของมันขาวกว่าน้ำนม
6. น้ำของมันเย็นกว่าน้ำค้าง
7. มีสองสายน้ำพุ่งออกจากแม่น้ำในสวรรค์
8. ชั้นน้ำของมันมากกว่าดวงดาวบนท้องฟ้าซึ่งทำจากทองและเงิน
9. ผู้ใดที่ดื่มน้ำของมันจะไม่กระหายน้ำหลังจากนั้นตลอดกาล

คุณลักษณะต่างๆ ของอัลเฮาฏ์ปรากฏในอะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997: 6577, 6579 ; Muslim, n.d. : 400, 2292, 2300, 2301, 2304).

การอธิบายคุณลักษณะอัลเฮาฏ์ของผู้แต่งข้างต้นคล้ายกับการอธิบายของอิบนุ อะบี อัลอิซฮ อัลฮะนะฟี (Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 228) อัลคุรฎูบียี (al-Qurtubiy, 1995 : 297) และอัลอุษัยมีน (al-'Uthaimīn, 1995 : 124).

ที่ตั้งของอัลเฮาฏ์

อลละมาอ์มีทัศนะที่ต่างต่างกันเกี่ยวกับที่ตั้งของอัลเฮาฏ์ดังนี้

1. อัลเฮาฏ์ตั้งอยู่ที่พื้นดินมะฮัซรกออนอัศศิรอฎุและอัลมีซานเป็นทัศนะของ อัลคุรฎูบียี (al-Qurtubiy, 1995 : 296) โดยยึดอะดีษอะบู ฮุรอัยเราะฮ์ رضي الله عنه จากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่ :

((بَيْنَا أَنَا قَائِمٌ إِذَا زُمِرْتُ، حَتَّى إِذَا عَرَفْتُهُمْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْنِي وَبَيْنِهِمْ، فَقَالَ: هَلُمَّ، فَقُلْتُ: أَيْنَ؟ قَالَ: إِلَى النَّارِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 ، بعض من حديث 6587)

ความว่ “ในระหว่างที่ฉันยืนอยู่บนบ่อน้ำ (อัลเฮาฏ์) ฉันได้รู้จักกับกลุ่มชนหนึ่ง แล้วได้มีชายคนหนึ่ง (มะลาอิกะฮ์) ออกมาระหว่างฉันกับพวกเขา แล้วกล่าวว่า มานี้เกิด ฉันกล่าวว่า ไปไหน? เขาตอบว่ ไปสู่นรก”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งจากอะดีษ 6587)

อะดีษนี้เป็นหลักฐานยืนยันว่อัลเฮาฏ์นั้นตั้งอยู่ที่พื้นดินมะฮัซรกออนอัศศิรอฎุ (al-Qurtubiy, 1995 : 296).

2. อัลเฮาฏ์ตั้งอยู่หลังอัศศิรอฎ์เป็นทัศนะของอัลกอฎีย์อียาฎุที่เห็นว่าการตีม่น้ำจากอัลเฮาฏ์นั้นเกิดขึ้นหลังจากการฮิสาบและการรอดพ้นจากนรก เช่นเดียวกันอิบนุ ฮะญูร์ อัลอัสเกาะลานีย์ที่มองว่าอัลเฮาฏ์นั้นอยู่ข้างเคียงสวรรค์ น้ำของมันมาจากแม่น้ำที่อยู่ในสวรรค์ ถ้าหากว่าอัลเฮาฏ์ตั้งอยู่ก่อนอัศศิรอฎ์แน่นอนนรกก็กั้นกลางระหว่างมันกับน้ำที่มาจากแม่น้ำอัลเกาษร์ในสวรรค์ (al-‘Asqalāniy, n.d. : 11/466).

เมื่อพิจารณาสองทัศนะที่ได้กล่าวมา สามารถที่จะอธิบายในลักษณะการประสานระหว่างสองทัศนะคือ มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการตีม่น้ำจากอัลเฮาฏ์ให้กับกลุ่มชนหนึ่งก่อนอัศศิรอฎ์ และให้เกิดการล่าช้ากับอีกกลุ่มชนหนึ่ง จนกว่าพวกเขาได้ชำระบาปต่างๆ ให้สะอาดแล้วผ่านอัศศิรอฎ์เป็นทัศนะของอัซซะฟารีนิย์ (al-Safārīniy, 1982 : 195).

แม้ว่าอุละมาอ์มีความเห็นแตกต่างกันที่เป็นผลมาจากการอิจญ์ติฮาดบนวิชาการของแต่ละท่าน แต่ทุกคนให้การยอมรับ การศรัทธา และยึดมั่นในอัลเฮาฏ์เป็นหลักอะกิดะฮ์อิสลาม

4.11 การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ

หลังจากอธิบายการศรัทธาต่อวันอาคิเราะฮ์ ผู้แต่งได้กล่าวถึง การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ โดยมีรายละเอียดดังนี้
การศรัทธาต่อสิ่งขออิบเป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่ว่าญิบต้องศรัทธา อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ ۝ ﴾

(سورة البقرة : آية 2-3)

ความว่า “คัมภีร์นี้ไม่มีความสงสัยใดๆ ในนั้นเป็นคำแนะนำสำหรับบรรดาผู้ยำเกรงเท่านั้นคือ บรรดาผู้ศรัทธาต่อสิ่งเร้นลับ”

(สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ ๒-3)

คำว่า “ขออิบ” เป็นคำภาษาอาหรับมาจากคำว่า “ฮัยบ” (غَيْب) แปลว่า ทุกสิ่งที่ท่านไม่เห็น สิ่งที่อยู่ในดิน และสิ่งเร้นลับ (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/667).

การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ หมายถึง การเชื่อมั่นและการยืนยันอย่างสมบูรณ์ในสิ่งที่มองไม่เห็นที่ถูกสั่งให้ศรัทธากับมัน อาทิเช่น อะรัช กุรสี เกาะลัม เลอาฮ สวรรค์ และนรก (Sa‘ad bin Muhammad, n.d. : 249).

4.11.1 อะรัช

ผู้แต่งได้กล่าวถึงอะรัซว่า¹

"(دان دمكينلاك) واجب كيت اعتقاد كن عرش الرحمن دان يائت جسم يغ امت بسر يغ
نور انى لأك علوى كات قيل در فد نور دان كات قيل در فد زبرجد يغ هيحو دان كات
قيل در فد ياقوت يغ ميره (برمول) يغزلبه أولى ايت مناهنكن در فد مومتسكن دغن تعيين
اكن حقيقتن كارن كتيدائن ادا فغتهوان دغندى"

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่ออะรัซ อรัเราะฮมาน กล่าวคือ มวลสารที่เป็นนุร (รัศมี) สูงใหญ่ ได้มีการกล่าวว่ามีมาจากนุร และได้มีการกล่าวว่ามีมาจากเพชรสีเขียว และได้มีการกล่าวว่ามีมาจากทับทิมสีแดง แต่ที่เหมาะสมที่สุดนั้นคือการไม่เจาะจงกับข้อเท็จจริงของมัน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับมัน”

การเข้าใจอะรัซจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. อะรัซเชิงภาษา

คำว่า “อะรัซ” มาจากคำภาษาอาหรับของคำว่า “อัลอรัซ” (العَرْشُ) ซึ่งเป็นคำนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า (عَرَشَ يَعْرِشُ عَرْشًا وَعُرُوشًا) อ่านว่า อะเราะชะชะ ยะอรัซ อรัซัน วะอรัซัน

“อัลอรัซ” (العَرْشُ) เชิงภาษา หมายถึง “อัลมุลก” (المَلِكُ) แปลว่า พลัง อำนาจ อิทธิพล และการครองราชย์ “อัสสะรีร์” (السَّرِيرُ) แปลว่า เตี้ยง เก้าอี้ บัลลังก์ “กีวามุ อัลอัมรุ” (قِوَامُ) แปลว่า สนับสนุน กิจการ และ “อัสสะกฟ” (السَّكْفُ) แปลว่า หลังกา (al-Fārābīy, 1987 : 3/1009 ; Zainuddīn al-Rāziy, 1999 : 205 ; al-Fairūz 'Ābādiy, 2005 : 597 ; 'Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/593).

ข. อะรัซเชิงวิชาการ

อุละมาอ์อะฮลิสสุนนะฮ์ได้ให้ความหมายเชิงวิชาการของอะรัซ คือ

1. “อัลอรัซ” (العَرْشُ) หมายถึง บัลลังก์ที่ล้อมรอบโดยสิ่งอื่น (al-Ṭabariy, 2000 : 21/363).

2. “อัลอรัซ” (العَرْشُ) หมายถึง บัลลังก์ ซึ่งเป็นมวลสาร (ญูสม) ที่ยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างขึ้นมาและสั่งใช้ให้มะลาอิกะฮ์แบกมัน พวกเขาทำการเคารพภักดีต่อพระเจ้าด้วยการให้เกียรติและเฝ้าระวังกับมัน เหมือนกับที่พระองค์ทรงสร้างบัยตุลลอฮ์บนหน้าแผ่นดินและสั่งให้มนุษย์เฝ้าระวังกับมันและผินหน้าไปยังมันในการละหมาด (al-Baihaqi, 1991 : 2/272).

3. “อัลอรัซ” (العَرْشُ) หมายถึง บัลลังก์ ซึ่งมีหลายมุมแบกโดยมะลาอิกะฮ์ ซึ่งมันเหมือนกับโดมที่อยู่บนโลกและเป็นหลังคาของสิ่งถูกสร้างทั้งหลาย (Ibn Kathīr, 1988 : 1/12).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 107.

4. “อัลอรัซ” (العَرْشُ) หมายถึง บัลลังก์ที่ใหญ่โตที่ผู้ทรงสูง ผู้ทรงยิ่งใหญ่เอามันเป็นเจ้าของสำหรับพระองค์ในการยกขึ้นมัน การให้ความกว้างขวางมัน การให้ความมั่นคงมัน การเป็นสารัตถะของมันและการแบกมัน และบรรดามะลาอิกะฮ์ที่ล้อมรอบๆ มัน ความดีของมัน ความงดงามของมันและคุณค่าของมัน แท้จริงแล้วได้รับมาว่ามันมาจากทับทิมสีแดง¹ (al-Dhahabiy, 1999 : 1/247).

นิยามของอูละมาอะฮ์อิสลามเป็นนิยามที่มาจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษและอัลอักษะรที่พวกเขาศรัทธาว่า ภาระของอัลลอฮ์คือ บัลลังก์ การศรัทธาต่อภาระเป็นหลักการหนึ่งของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต่อศรัทธา

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอัลกุรอานว่า :

﴿فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾
(سورة التوب: آية 129)

ความว่า “หากพวกเขาผินหลังให้ ก็จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า อัลลอฮ์นั้นเป็นที่พอเพียงแก่นั่นแล้ว ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์เท่านั้น แต่พระองค์เท่านั้นที่ฉันขออบหมาย และพระองค์คือเจ้าของบัลลังก์อันยิ่งใหญ่”

(สุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ : อายะฮ์ 129)²

ที่ตั้งของอาระเบีย

ได้มีหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษกล่าวถึงเกี่ยวกับที่ตั้งของอาระเบียหลายที่ด้วยกัน

1. หลักฐานจากอัลกุรอาน เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾
(سورة هود : بعض من آية 7)

¹ มุฮัมมัด เป็น อุษมาน เป็น อะบี ซัยบะฮ์ จากสะลัฟกล่าวว่า แท้จริงอัลอรัซ คือ สิ่งถูกสร้างมาจากทับทิมสีแดง (Ibn Kathīr, 1988 : 1/12 ; al-‘Aainiy, 1999 : 6/24 ; al-Qastalāniy, 1323 : 10/390) .

² ยังมีอายะฮ์ในสุเราะฮ์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงอาระเบียเช่นกันคือ อัลอะอฺรอฟ อายะฮ์ ๕๔, อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ ๑๒๙, ยูनुสาฮ์ อายะฮ์ ๓, ฮูด อายะฮ์ 7, อีรเราะฮ์ อายะฮ์ ๒, อัลอิสรอฮ์ อายะฮ์ ๔๒, ฎอฮา อายะฮ์ ๕, อัลอัมบิยาฮ์ อายะฮ์ ๒๒, อัลมุอฺมินูน อายะฮ์ ๘๖, อัลมุอฺมินูน อายะฮ์ ๑๑๖, อัลฟุรกอฮ์ อายะฮ์ ๕๙, อันนัมล อายะฮ์ ๒๖, อัลฮัจญะฮ์ อายะฮ์ ๔, อัลซุมัร อายะฮ์ ๗๕, ซอฟิร อายะฮ์ ๗, ซอฟิร อายะฮ์ 15, อัลซุครุฟ อายะฮ์ ๘๒, อัลหะดีด อายะฮ์ ๔, อัลดักวีร อายะฮ์ ๒๐, อัลฮากกาฮ์ อายะฮ์ ๑๗ และอัลบะรูจญ์ อายะฮ์ ๑๕ และเรื่องเดียวกันปรากฏในฮะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 7426 ; Muslim, n.d. : 2653)

ความว่า “และพระองค์คือ ผู้สร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินในระยะ ๖ วัน และบัลลังก์ของพระองค์อยู่เหนือน้ำ เพื่อพระองค์จะทรงทดสอบพวกท่าน ว่า ผู้ใดในหมู่พวกท่านมีการงานที่ดีเยี่ยม”

(สุเราะฮ์ฮุด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 7)

2. หลักฐานจากอัลฮะดีษ เช่น จาก अबดุลลอฮ์ เบน อัมรฺ เบน อัลอาศ กล่าวว่ ฉัน ได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ :

((كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ، قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ))

(أخرجهمسلم، د.ت : 2653)

ความว่ : “อัลลอฮ์ได้เขียนกำหนดการณ์ล่วงหน้าของสิ่งที่ถูกสร้างก่อนที่ พระองค์จะทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินเป็นเวลา ๕๐,๐๐๐ ปี แล้ว ท่านกล่าวอีกว่ และอะรัชของพระองค์นั้นอยู่เหนือน้ำ”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2653)¹

อัลกุรอานและอัลฮะดีษข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสถานที่หรือที่ตั้งของอะรัช คือ อยู่เหนือชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และอยู่เหนือสวรรค์ กล่าวคือ มันเป็นสิ่งถูกสร้างที่อยู่เหนือสุดของสิ่งทั้งหลาย

4.11.2 กุรสีย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงกุรสียว่²

"(دان واجب) فول كيت اعتقاد كن كرسى دان يائت جسم در فد ياقوت يغ فوته يغ
 أمت بسر دان فد سات رواية در فد لؤلؤ يغ فوته يغ أمت بسر لأك نورانى تمفتش دهدافن
 عرش دان يغ منغكغ اكندى امفت أورغ ملائكة مك أداله كاكى مريكمت سمفى كفد
 توجه فتلا بوم يغدباوه دغن فرجالنن ليم راتس تاهن دان انتارا ان انتارا ملائكة يغ
 منغكغ عرش ايت توجه فوله حجاب در فد امبون دان توجه فوله حجاب در فد نور يغ تبل
 دان تيف ۲ حجاب در فدان فرجالنن ليم راتس تاهن دان در فد سات حجاب كفد ساتون
 فرجالنن ليما راتس تاهن دان جكلو تباد دمكين ايت نسجاي تر باكر ملائكة يغمنغكغ
 كرسى ايت در فد نور ملائكة يغ منغكغ عرش دان كليهن بسر كرسى اتس توجه فتلا

¹ เรื่องเดียวกันปรากฏในฮะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 7426 ; Muslim, n.d. : 2653).

² Tuan Mināl, n.d. : 107-108.

لاغة سفرة كليهن فادغ اتس حلقه چنچين دان كليهن عرش اتس كرسى سفرة كليهن
 فادغ اتس حلقه چنچين"

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อกุรสี่ย์ กล่าวคือมวลสารจากทับทิมสี
 ขาวที่ใหญ่โต และจากสายรายงานหนึ่งว่าจากไข่มุกสีขาวยิ่งใหญ่เป็นนุร สถานที่
 ของมันอยู่หน้าอะรัชและมีมะลาอิกะฮ์สี่ท่านที่แบกมันซึ่งเท้าของพวกเขาถึงเจ็ดชั้น
 แผ่นดินด้านล่างเป็นระยะการเดินทางห้าร้อยปีและระหว่างพวกเขาถึงมะลาอิกะฮ์ที่
 แบกอะรัชนั้นมีเจ็ดสิบหิญาบ (ม่าน) จากน้ำค้าง และเจ็ดสิบหิญาบจากนุรอย่างหนา
 และทุก ๆ หิญาบจากนั้นเป็นระยะการเดินทางห้าร้อยปี และจากหนึ่งหิญาบไปยังอีก
 หนึ่งหิญาบเป็นระยะการเดินทางห้าร้อยปี และหากไม่เป็นเช่นนั้นแน่นอน
 มะลาอิกะฮ์ที่แบกกุรสี่นั้นจะไหม้จากนุรของมะลาอิกะฮ์ที่แบกอะรัช และความ
 ใหญ่โตของกุรสี่เหนือกว่าเจ็ดชั้นฟ้าเหมือนกับความใหญ่ของสนามเหนือกว่าวง
 และความใหญ่ของอะรัชเหนือกว่ากุรสี่เหมือนกับความใหญ่ของสนามเหนือกว่าวง
 แวน”

การเข้าใจกุรสี่จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. กุรสี่เชิงภาษา

คำว่า “กุรสี่” (كُرْسِي) คือ คำภาษาอาหรับเป็นคำนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า
 (كَرَسَ يَكْرِسُ كَرَسًا) อ่านว่า กะริสะ ยักริสฺ กะเราะสะน “อัลกุรสี่” (الكُرْسِي) หมายถึง “อัสสะรีร์”
 (السَّرِير) แปลว่า เตี้ย “อัลฮัรซ” (العَرْشُ) แปลว่า บัลลังก์ “มักอัด มิน อัลเคาะซิบ” (مَقْعَدٌ مِنْ
 الْحَشَبِ) แปลว่า เก้าอี้ที่มาจากไม้ (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 2/783).

ข. กุรสี่เชิงวิชาการ

“อัลกุรสี่” (الكُرْسِي) เชิงวิชาการ หมายถึง มวลสาร (ญูสม) ที่ใหญ่โตถูกสร้างขึ้น
 อยู่เบื้องหน้าอะรัชแต่จะรัชจะใหญ่กว่า มันคือที่วางพระบาทสำหรับพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ (Ibn Abī
 Zamanin, 1415 : 96 ; al-Qurtubiy, 1964 : 3/278 ; al-Baihaqiy, 1993 : 2/196 ; Ibn Kathīr, 1987
 : 1/317-318 ; al-Dhahabiy, 2003 : 1/351).

การศรัทธาต่อกุรสี่เป็นหลักการหนึ่งของอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้อง
 ศรัทธา

หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง อัลกุรสี่ของพระองค์ ในอัลกุรอาน ๑ ที่เท่านั้น คือ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾

(سورة البقرة : آية 255)

ความว่า: “อัลลอฮ์นั้นคือ ไม่มีผู้ที่ถูกเคารพสักการะใดๆ ที่เที่ยงแท้ นอกจากพระองค์เท่านั้น ผู้ทรงมีชีวิต ผู้ทรงบริหารกิจการทั้งหลายโดยที่การง่วงนอน และการนอนหลับใดๆ จะไม่เอาพระองค์ สิ่งที่อยู่ในบรรดาชั้นฟ้าและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินนั้นเป็นของพระองค์ ใครเล่าคือผู้ที่ขอความช่วยเหลือให้แก่ผู้อื่น ณ ที่พระองค์ได้ นอกจากด้วยอนุมัติของพระองค์เท่านั้น พระองค์ทรงรู้สิ่งที่อยู่เบื้องหน้าของพวกเขาและสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของพวกเขา และพวกเขาจะไม่ล้ามสิ่งใดจากความรู้ของพระองค์ไว้ได้ นอกจากสิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์เท่านั้น แก้วของพระองค์นั้นกว้างขวางทั่วชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน และการรักษามันทั้งสองก็ไม่เป็นภาระหนักแก่พระองค์ และพระองค์นั้นคือผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ายะฮ์ 255)

คำบ่งชี้ในอายะฮ์นี้ คือ คำว่า “ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ” อิบน์ อับบาสกล่าวว่าเป็น ((...مَوْضِعُ الْقَدَمَيْنِ...)) ความว่า “อัลกุรซี คือ สถานที่วางพระบาททั้งสอง...” (Ibn Kathīr, 1987 : 1/317).

หลักฐานจากอัลฮะดีษ

จากอะบี ซัรร์¹ อัลฆิฟารี² จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((مَا السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَحَلْقَةٍ مُلْقَاةٍ بِلَرْضِ فَلَاةٍ، وَفَضْلُ الْعَرْشِ عَلَى الْكُرْسِيِّ كَفَضْلِ تِلْكَ الْفَلَاةِ عَلَى تِلْكَ الْحَلْقَةِ))

(أخرجها البيهقي، 1993 : 861)

ความว่า “ไม่มี การเทียบชั้นฟ้าทั้งเจ็ดกับอัลกุรซี้นอกจากเหมือนกับวงกลมที่ถูกโยนลงบนพื้นทะเลทราย และความเล็กลงของอัลอรัซเทียบเท่ากับอัลกุรซี้นั้นเหมือนกับความเล็กลงของพื้นทะเลทรายกับวงกลม”

(บันทึกโดย al-Baihaqiy, 1993 : 861)²

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อะบู ซัรร์ อัลฆิฟารี ญนดับ เป็น ญนาตะฮ์ เป็น สุฟยาน เป็น อุบัยด เป็นเศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่ง เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.๓๒ (al-Dhahabiy, 1985 : 2/46 ; al-Zirikliy, 2002 : 2/140).

² อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นชะดีษเศาะฮีฮ (al-Albāniy, 1995 : 109).

อะดีซข้างตนเป็นหลักฐานหนึ่งที่มายืนยันถึงความถูกต้องของการศรัทธาต่อ
 กุรซีย์อันเป็นหลักการหนึ่งของอะฮฺลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต่อศรัทธา

4.11.3 เกาะลัม (ปากกา)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกาะลัม (ปากกา) ว่า¹

"(دن دمکینلآک) واجب کیت اعتقاد کن قلم یائت جسم یغ امة بسر یغ نورانی یغتله
 منجد یکندی اوله الله تعالی دان مپوره ای اکندی دغن مپوره برغیغ تله ادا ای دان برغیغ
 لآک اکن دادا کن اکندی هغک هاری قیامة کات ستغه علماء فنجغ قلم ایت لیم راتس
 تاهن فرجالنن دان لیرن دمکین جوا (دان دمکینلآک) واجب کیت اعتقاد کن بیراف
 ملائکه یغدو کیلکن دغن مپوره برمول مریکئت تیک بهاکی یغفر تما یغ مپورتکن اتس
 سکل عمل همباث ددا لم دنیا دان یغکدوا یغ مپوره درفد لوح محفوظ اکن برغیغ ددا لم
 صحف ملائکه یغدو کیلکن دغن تصرف فد عالم فد تیف ۲ تاهن دان یغکتیک یغ مپوره
 فد صحف ملائکه اکن کتاب یغدهنتر کن دباوه عرش"

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อเกาะลัม กล่าวคือมวลสารที่ยิ่งใหญ่
 ที่เป็นนूरซึ่งสร้างมันโดยอัลลอฮ์ตะอาลาและพระองค์ทรงสั่งมันให้เขียนในสิ่งที่มีอยู่
 และสิ่งที่จะมีขึ้นข้างหน้าจนกระทั่งวันกียามะฮ์ มีบางอะละมาอ์กล่าวว่าความยาวของ
 เกาะลัมนั้นห้าร้อยปีของระยะเวลาการเดินทางและความกว้างของมันก็เช่นเดียวกัน และ
 วาญิบกับเราเช่นเดียวกันต้องศรัทธาว่ามีบรรดามะลาอิกะฮ์ที่ถูกมอบหมายให้เขียน
 พวกเขาเหล่านั้นมีสามส่วน ส่วนที่หนึ่งผู้ที่เขียนเกี่ยวกับการงานต่าง ๆ ของบ่าวบนโลก
 ส่วนที่สองผู้ที่เขียนจากเลาฮ มะฮฟูซ (แผ่นจารึก) เกี่ยวกับสิ่งที่มีในหนังสือของ
 มะลาอิกะฮ์ที่ถูกมอบหมายให้ดำเนินงานบนโลกในทุกๆ ปีและส่วนที่สามผู้ที่เขียนใน
 หนังสือของมะลาอิกะฮ์ที่ถูกส่งไปที่ใต้เอรซ”

การเข้าใจเกาะลัมจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. เกาะลัม (ปากกา) เชิงภาษา

คำว่า “เกาะลัม” (قَلَمٌ) คือ คำภาษาอาหรับเป็นคำนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า
 (قَلَمٌ یَقْلُمُ قَلَمًا) อ่านว่า เกาะละมะ ยักลิมู กัลมัน “อัลเกาะลัม” (القَلَمُ) หมายถึง ปากกา กรรไกรตัด
 ผมหรือเล็บ และลูกศรที่ใช้คัดเลือกในการพนันหรือจับสลาก พหูพจน์ของมันคือ อัลอ์กลาม (القَلَامُ)
 และ “อัลกิลาม” (القِلَامُ) (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 2/757; (‘Ahmad Mukhtār, 2008 :
 3/1854).

¹ Tuan Mināl, n.d.: 108.

ข. เกาะลัมเชิงวิชาการ

“อัลเกาะลัม” (الْقَلَمُ) เชิงวิชาการ หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮ์สร้างขึ้นและใช้กับมัน เขียนกำหนดการณ์ล่วงหน้าต่าง ๆ ในเลอาฮหรือแผ่นจารึก (Ibn Abī al-Izz al-Hanafiyy, 1984 : 264). การศรัทธาต่ออัลเกาะลัมเป็นหลักการหนึ่งของอะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺที่วาญิบ ต้องศรัทธากับมัน

หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงคำว่า “อัลเกาะลัม” (الْقَلَمُ) ในอัลกุรอาน ๒ ที่ด้วยกัน คือ

1. อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴾

(سورة القلم : آية 1)

ความว่า : “นูน ขอสาบานด้วยปากกาและสิ่งที่พวกเขาขีดเขียน”

(สูเราะฮ์อัลเกาะลัม : อายะฮ์ ๑)

คำบ่งชี้ในอายะฮ์นี้คือ คำว่า ﴿ وَالْقَلَمِ ﴾ อิบน์ อับบาส ได้อธิบายว่า นี่คื คำสาบาน ด้วยอัลเกาะลัมที่อัลลอฮ์ทรงสร้างมัน แล้วสั่งมันให้เขียนสิ่งเป็นอยู่ทั้งหมดจนถึงวันกิยามะฮ์ (al-Ṭabariyy, 2000 : 23/526 ; al-Qurtubiy, 1964 : 18/225).

2. อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ أقرأ وربك الأكرم ﴿٢﴾ الذي علم بالقلم ﴾

(سورة العلق : آية 3-4)

ความว่า “จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการ ใช้ปากกา”

(สูเราะฮ์อัลอะลัก : อายะฮ์ ๓-๔)

คำบ่งชี้ในอายะฮ์นี้คือ คำว่า ﴿ الذي علم بالقلم ﴾ หมายถึง (الخط والكتابة) แปลว่า การ วาดและการเขียน กล่าวคือ อัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสอนมนุษย์การใช้ปากกาในการวาดและการเขียน (al-Ṭabariyy, 2000 : 24/519 ; al-Baghawiy, 1420 : 5/281 ; al-Qurtubiy, 1964 : 20/120).

หลักฐานจากอัลฮะดีษ

จากอุบาตะฮ์¹ เบน อัศศอมิต ﷺ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَعَالَ لَهُ: أَكْتُبْ قَالَ: رَبِّ وَمَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ:

أَكْتُبْ مَعَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ))

¹ ท่านมีชื่อเต็มว่า อุบาตะฮ์ เบน อัศศอมิต เบน ก้อยส เบน อัศรอม เบน ฟิฮร อัลอันศอริยฺ เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๓๔(al-Dhahabiyy, 1985 : 2/5 ; al-Zirikliyy, 2002 : 3/258).

(أخرج هابو داود، د.ت. : 4700 والترمذي ، د.ت. : 2155)

ความว่า “แท้จริงสิ่งแรกที่อัลลอฮ์ทรงสร้างคือ อัลเกาะลัม แล้วพระองค์ทรงตรัสกับมันว่า จงเขียน มันกล่าวว่า โอ้ พระเจ้า และฉันจะเขียนอะไร? พระองค์ทรงตรัสว่า จงเขียนกำหนดการณ์ล่วงหน้าของทุกสิ่ง จนกว่าเกิดวันกิยามะฮ์”

(บันทึกโดย Abū Dawūd, n.d.: 4700 ; al-Tirmidhiy, n.d. : 2155)¹

อะดีษข้างตนเป็นหลักฐานหนึ่งที่ยืนยันถึงความถูกต้องของการศรัทธาต่ออัลเกาะลัมอันเป็นหลักการหนึ่งของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้องศรัทธา

ประเภทของอัลเกาะลัม (ปากกา)

อุละมาอ์ได้แบ่งประเภทของอัลเกาะลัมออกเป็น ๔ ประเภทด้วยกันคือ

1. อัลเกาะลัมที่ใช้เขียนกำหนดการณ์ล่วงหน้าของสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหลาย (คืออัลเกาะลัมที่ใช้เขียนกับอัลเลฮฺ อัลมะฮฺฟูซ) (คือ
2. อัลเกาะลัมที่ใช้กับมันเขียนเกี่ยวกับมนุษย์ทั้งหมดที่ถูกสร้างขึ้นมา
3. อัลเกาะลัมที่ใช้โดยมะลาอิกะฮ์ ในขณะที่ถูกส่งไปยังทารกในครรภ์มารดา (กล่าวคือ ๔ ประโยคคือ ๑. รุสกีของเขา ๒. อายุขัยของเขา ๓. การงานของเขา ๔. ผู้ที่ทุกข์ระทมหรือผู้มีความสุข)
4. อัลเกาะลัมที่ใช้เขียนเกี่ยวกับบ่าวที่บรรลุดุสตาสนภาวะซึ่งอยู่กับมะลาอิกะฮ์ผู้บันทึก (อัลกิรอม อัลกาตีปีน) (Ibn Abī al-Izz al-Hanafiyy, 1984 : 266-267).

4.11.4 เลอาฮ (แผ่นจารึก)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเลอาฮ (แผ่นจารึก) ว่า²

"(دان دمكينلاك) واجب كيت اعتقاد كن لوح تر سبت ددا لم ستغه آثار بهوسن بك الله تعالى ايت لوح سيلهن در فد ياقوت³ يغ ميره دان سبله يغلاين در فد زمرد⁴ يغ هيحو قلمن در فد نور اداله تر سورة ددالمث هندق برى رزق دان ادا فداث مهيدفكن دان مماتيكن دان ادا فداث مميسر كن دان مهناكن دان ادا فداث يغ هندق دكر جاكن بارغيغ د كهنداقن فد تيف ۲ هاري دان ما لم"

¹ อัลอัลบานีย์กล่าวว่า อะดีษนี้เป็นอะดีษเศาะฮ์ฮ์ (al-Albāniy, 2010 : 7/919).

² Tuan Mināl, n.d. : 108.

³ "ياقوت" เป็นคำภาษาอาหรับ อ่านว่า ยาถูกต แปลว่า ทับทิม

⁴ "زمرد" เป็นคำภาษาอาหรับ อ่านว่า ชุมรุรุด แปลว่า มรกต

แปลว่า “ และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อเลอาฮมีการกล่าวในบางอาซารว่า แท้จริงสำหรับอัลลอฮ์ ตะอาลานั้นมีเลอาฮ ข้างหนึ่งของมันมาจากทับทิมสีแดงและอีกข้างหนึ่งมาจากมรกตสีเขียว ปากกาของมันมาจากนूरซึ่งเขียนในนั้นสิ่งที่ต้องการให้ รุสกีและมีในนั้นการให้ชีวิตและการให้ตาย มีในนั้นการให้เกียรติและการดูถูก และมีในนั้นสิ่งที่ต้องการกระทำกับมันในแต่ละวันและแต่ละคืน”

การเข้าใจเลอาฮจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. เลอาฮ (แผ่นจารึก) เชิงภาษา

คำว่า “เลอาฮ” (لَوْحٌ) คือ คำภาษาอาหรับเป็นคำนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า (لَوَّحٌ) อ่านว่า ลอะฮะ ยะลูลูฮฺ เลอาฮัน “อัลเลอาฮ” (اللُّوْحُ) หมายถึง แผ่นจารึก แผ่นกระดาน สำหรับเขียน พหูพจน์ของมันคือ อัลอิลลาฮ (الأَلْوَانُ) และ “อัลอะลาฮีฮ” (الأَلْوَانِيَّةُ) (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 2/845 ; al-Zāwiy, 1963 : 561).

ข. เลอาฮเชิงวิชาการ

“อัลเลอาฮ” (اللُّوْحُ) เชิงวิชาการ หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮ์ทรงเขียนกำหนดการณ์ล่วงหน้าของสิ่งถูกสร้างทั้งหลายในนั้น (Ibn Abī al-Izz al-Hanafiy, 1984 : 263).

การศรัทธาต่ออัลเลอาฮเป็นหลักการหนึ่งของอะฮลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบ ต้องศรัทธากับมันเช่นกัน

คำว่า “เลอาฮ” ถูกบัญญัติในอัลกุรอานด้วยศัพท์หลายคำ ล้วนมีความหมายเดียวกัน คือ เลอาฮุน มะฮฟูซ¹, กิตาบ², อิมามุน มุปีน³, อุมมุลกิตาบ⁴, อัซซุบูร⁵ และกิตาบุน ฮะฟีซ⁶

¹ คุดุเราะฮ์อัลบรูจญ์ อายะฮ์ ๒๒ ท่านอัลกุฎฎีย์ ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴾ หมายถึง (مَكْتُوبٌ فِي لَوْحٍ) แปลว่า ถูกบันทึกไว้ในแผ่นจารึก (al-Qurtubiy, 1964 : 19/298).

² คุดุเราะฮ์อัลอะฮดีด อายะฮ์ 22 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์และอัลกุฎฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ فِي كِتَابٍ ﴾ หมายถึง (فِي اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ) แปลว่า ในแผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ (al-Baghawiy, 1420: 5/32 ; al-Qurtubiy, 1964: 19/257) .

³ คุดุเราะฮ์ยาซีน อายะฮ์ 12 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์ อัลกุฎฎีย์และอิบญะซีร์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴾ หมายถึง (فِي اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ) แปลว่า ในแผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ (al-Baghawiy, 1420: 4/8 ; al-Qurtubiy, 1964: 13/15 ; Ibn Kathīr, 1999 : 6/568) .

⁴ คุดุเราะฮ์อัลอะฮดีด อายะฮ์ 39 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴾ หมายถึง (فِي اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ) แปลว่า แผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ (al-Baghawiy, 1420 : 3/27).

⁵ คุดุเราะฮ์อัลอะฮดีด อายะฮ์ 52 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์และอัลกุฎฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ فِي الزُّبُرِ ﴾ หมายถึง (فِي اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ) แปลว่า ในแผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ (al-Baghawiy, 1420: 4/330 ; al-Qurtubiy, 1964: 17/149).

⁶ คุดุเราะฮ์ก็อฟ อายะฮ์ 4 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์และอัลกุฎฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيفٌ ﴾ หมายถึง

(فِي اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ) แปลว่า แผ่นจารึกที่ถูกเก็บรักษาไว้ (al-Baghawiy,1420: 4/270 ; al-Qurtubiy, 1964: 4/17) และเรื่องเดียวได้

4.11.5 สวรรค์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสวรรค์ว่า¹

"(دان دمكينلاك) واجب كيت اعتقاد كن اكن شركا يائت نكرى نعمة يغدسد باكن بك همباث يغد كاسهى يائت سكل يغ صالحين دان أداله ددالمث برباكى ٢ نعمتن برغيغ تباد فرنه دليهت أوله متا دان تباد فرنه ددغر أوله تليغا دان تباد فرنه دلنتس أوله هات دان تمفتش ايت داتس توجه فتلا لاغة يغداتس دباوه عرش دجد يكن الله تعالى شركا ايت دهلو درفد نار كا مك كدوا ٢ ايت دجد يكن فد هاري جمعة سفرة دجد يكن رحمتن دهلو درفد غضبث مك اداله شركا دان نار كا ايت سو ده موجود فد ماس سكار غ مك أداله شركا ايت دو لافن يغبر همفران (برمول) يغتزلبه أفضلن دان يغفر تغاهنن فردوس دجد يكندى درفد أمس دان يائت يغتزلبه تغكى دان برمولى جيران ايت تباد برنفى ٢ اكن تغكى دان دأتسن عرش دان درفدان ترفنجر ٢ سكل سوغى شركا دان مغير يغى أكندى فد أفضلن جنة عدن يائت دجد يكن درفد قصب شركا كمدين جنة الخلد أدای درفد مرجان كمدين جنة النعيم درفد فيرق كمدين جنة دار السلام درفد ياقوت يغ ميره كمدين جنة الماوى درفد زبرجد يغ هيجو كمدين جنة الجلال درفد لؤلؤ يغ فوته كمدين جنة المقام والقرار درفد كستورى يغ ساعة هاروم"

แปลว่า “ และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาต่อสวรรค์ กล่าวคือเมืองแห่งความโปรดปราน(นิอมัต)ที่ได้เตรียมไว้สำหรับป่าวที่รักของพระองค์คือบรรดาคนศอลิส และในนั้นมีนิอมัตต่าง ๆ ที่ไม่เคยเห็นกับตาและไม่เคยฟังกับหูและไม่เคยนึกในใจ และสถานที่ของม้านั้นอยู่เหนือฟากฟ้าทั้งเจ็ดภายใต้เอระษ อัลลอฮ์ได้สร้างสวรรค์ก่อนนรก ทั้งสองนั้นถูกสร้างขึ้นในวันศุกร์เหมือนกับการเกิดเราะฮ์มัดของพระองค์ ก่อนการโกรธของพระองค์ ปัจจุบันสวรรค์และนรกมีอยู่แล้ว สวรรค์นั้นมีแปดชั้นอยู่ใกล้เคียงกัน ที่ประเสริฐที่สุดและอยู่ตรงกลางของมันคือ ฟิรเดาส ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากทองและสูงที่สุด และข้างเคียงกับมันนั้นไม่สามารถปฏิเสธความสูงของมันได้และด้านบนของมันเป็นเอระษ และจากมันได้เกิดสายแม่น้ำต่าง ๆ ในสวรรค์ และที่ประเสริฐรองลงมาจากมันคือ สวรรค์อัดน ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากต้นอ้อยสวรรค์ หลังจากนั้นคือ สวรรค์อัลคุด ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากไข่มุกเล็ก ๆ หลังจากนั้นคือ

ปรากฏในอะเศษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1412 : 7418) อัลฮัสเกาะลانىได้อธิบาย คำว่า ((وَكُنْبٌ فِي الدُّنْيَا كُلِّ شَيْءٍ)) หมายถึง (قَدَّرَ فِي اللُّوحِ الْمُحْفُوظِ كُلِّ شَيْءٍ) แปลว่า ทรงกำหนดทุกสิ่งในเลอาษ มะฮฟูฟุซ (al-‘Asqalāniy, 1379 : 6/290)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 108-109.

สวรรค์อันนะอีม ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากเงิน หลังจากนั้นคือ สวรรค์दारुสลาม ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากทับทิมสีแดง หลังจากนั้นคือ สวรรค์อัลมะวะวา ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากเพชรสีเขียว หลังจากนั้นคือ สวรรค์อัลญะลาล ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากไข่มุกสีขาว หลังจากนั้นคือ สวรรค์ อัลมะกะอม วัลเกาะรอร ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากขมดเชียงที่หอมที่สุด”

การเข้าใจสวรรค์จะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. สวรรค์เชิงภาษา

คำว่า “สวรรค์” ในภาษาไทยตรงกับคำว่า “อัลญันนะฮ์” (الْجَنَّةُ) ในภาษาอาหรับ เป็นคำนามซึ่งแปลว่า สวน สวรรค์ พหูพจน์ของมันคือ “อัลญันนาต” (الْجَنَّاتُ) และ “อัลญันนาน” (الْجَنَّاتُ) (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/141).

ข. สวรรค์เชิงวิชาการ

“สวรรค์” (อัลญันนะฮ์) เชิงวิชาการ หมายถึง ดินแดนแห่งความสุขที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงจัดเตรียมไว้แก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตามพระองค์และเราะฮ์สูลของพระองค์ในวันอาคิเราะฮ์ (‘Abd al-‘Azīz bin Muhammad, 1422 : 29 ; al-Ghāfilīy, 1998 : 735).

การศรัทธาต่อสวรรค์เป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต่อศรัทธากับมันเช่นกัน

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง “สวรรค์” (อัลญันนะฮ์) ในอัลกุรอานหลายอายะฮ์ด้วยกัน อาทิ เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُوتٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ ﴿٥٣﴾ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٤﴾ كَذَلِكَ وَرَوَّجْتُهُمْ بِمُحُورٍ عَيْنٍ ﴿٥٥﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٦﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٧﴾ فَضَلَّامِنَ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾

(سورة الاحقان : آية 51-57)

ความว่า “แท้จริง บรรดาผู้ยำเกรงจะอยู่ในสถานที่อันสงบ ปลอดภัย ท่ามกลางสวนสวรรค์หลากหลายและน้ำพุหลายแห่ง พวกเขาจะสวมอาภรณ์ทำด้วยผ้าไหมละเอียดและผ้าไหมหยาบหันหน้าเข้าหากัน เช่นนั้นแหละและเราจะให้พวกเขามีคู่ครองเป็นหญิงสาววัยรุ่นที่มีดวงตาสวยงาม พวกเขาจะเรียกเอาผลไม้ทุกชนิดที่อยู่ในสวนสวรรค์นั้นอย่างปลอดภัย ใน

สวนสวรรค์นั้นพวกเขาจะไม่ได้ลิ้มรสความตาย นอกจากความตายครั้งแรก (ในโลกดุนยา) และพระองค์จะทรงคุ้มครองพวกเขาให้พ้นจากการลงโทษ แห่งไฟนรก เป็นความโปรดปรานจากพระเจ้าของเจ้านั้นคือ ความสำเร็จอันใหญ่หลวง”

(สุเราะฮ์อัตตุคคอน : อายะฮ์ 51-57)¹

ชื่อของสวนสวรรค์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงสวนสวรรค์ ๘ ชื่อ ได้แก่ ญันนะฮ์ อัลฟิรเดาส², ญันนะฮ์ อัดน³, ญันนะฮ์ อัลคุด⁴, ญันนะฮ์ อัลนะอิม⁵, ญันนะฮ์ ดารุสสะลาม⁶, ญันนะฮ์ อัลมะวา⁷, ญันนะฮ์ อัลญะลา⁸ และญันนะฮ์ อัลมะกอม วัลเกาะรอร⁹

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงชื่อสวนสวรรค์ในอัลกุรอานหลายชื่อด้วยกัน แต่จะขอกกล่าวชื่อ สวนสวรรค์ที่ยังไม่ได้กล่าวมาข้างต้น อาทิ เช่น อัลมะกอม อัลอะมีน¹⁰, อรัเราะวะญะฮ์¹¹, ดารุลมุตตะกิน¹², ดารุล มุกอมะฮ์¹, อัลญันนะฮ์², อัลฮุสนา³, อัลฆุรฟะฮ์⁴ และอิตดารุล อาคีเราะฮ์⁵

¹ อายะฮ์เรื่องเดียวกันปรากฏในสุเราะฮ์มุฮัมมัด อายะฮ์ ๑๕ และสุเราะฮ์อัลฮิจร อายะฮ์ 45-48 และยังมีปรากฏในอะดีษ (บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 3277, 7423 ; Muslim, n.d. : 234, 1079)

² คุสุเราะฮ์อัลกะฮฟ อายะฮ์ 107 ท่านอัลบะฆะวะวีได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿الْجَنَّاتِ﴾ หมายถึง (الجنة) แปลว่า สวนสวรรค์ (الْأَعْنَابِ الَّذِي فِيهِ الْبُسْتَانُ الَّذِي فِيهِ) แปลว่า สวนที่มีองุ่นในนั้น (al-Baghawiy, 1997 : 5/211 ; al-Suyūtiy, n.d.: 5/468).

³ คุสุเราะฮ์ศอด อายะฮ์ 49-50 ท่านอัญญาบะรียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿جَنَّاتٍ﴾ หมายถึง (بَسَائِطٍ إِفَامَةٍ) แปลว่า สวนแห่งการอยู่อาศัย (الْجَنَّاتِ فِي الرُّسُودِ) แปลว่า พระราชวังในสวนสวรรค์ (al-Tabariy, 2000 : 21/220-221).

⁴ คุสุเราะฮ์อัลฟุรคอน อายะฮ์ 15 ท่านอัญญาบะรียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿جَنَّاتٍ﴾ หมายถึง (بُسْتَانٍ) (الْجَنَّاتِ) แปลว่า สวนแห่งการอยู่ตลอดไป (al-Tabariy, 2000 : 19/246) .

⁵ คุสุเราะฮ์ลุกมาน อายะฮ์ 8 ท่านอัญญาบะรียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿جَنَّاتٍ﴾ หมายถึง (بَسَائِطِ النَّعِيمِ) แปลว่า สวนแห่งความโปรดปราน (al-Tabariy, 2000 : 20/132).

⁶ คุสุเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 127 ท่านอัลบะฆะวะวีได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿دَارِ السَّلَامِ﴾ หมายถึง (الجنة) แปลว่า สวนสวรรค์ (al-Baghawiy, 1997 : 6/307) .

⁷ คุสุเราะฮ์อัลสัจญะฮ์ อายะฮ์ 19 ท่านอัญญาบะรียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿جَنَّاتٍ﴾ หมายถึง (بَسَائِطِ الْمَسَاكِينِ) แปลว่า สวนแห่งการพำนัก (al-Tabariy, 2000 : 20/188).

⁸ ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐาน

⁹ ผู้วิจัยยังไม่พบหลักฐาน

¹⁰ คุสุเราะฮ์อัตตุคคอน อายะฮ์ 51 ท่านอิบนุ กะษีรได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿فِي مَقَارِ أَيْمِينَ﴾ หมายถึง (الجنة) แปลว่า สวนสวรรค์ (Ibn Kathīr, 1999 : 7/261)

¹¹ คุสุเราะฮ์อัลรูม อายะฮ์ 15 ท่านอัสสุญญียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿فِي رَوْضَةٍ﴾ หมายถึง (بَسَائِطِ الْجَنَّةِ) แปลว่า สวนแห่งสวนสวรรค์ (al-Suyūtiy, n.d. : 6/486).

¹² คุสุเราะฮ์อันนะฮล อายะฮ์ 30 ท่านอัลบะฆะวะวีได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿دَارِ الْمُنْتَهَيْنِ﴾ หมายถึง (الجنة) แปลว่า สวนสวรรค์ (al-Baghawiy, 1997 : 5/17).

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับสวรรค์ข้างต้นต่างกับการอธิบายของอิมามอัซสะยูฎีย์ ที่อธิบายว่าสวรรค์นั้นมี ๗ แห่งคือ ญันนะฮ์ อัลฟิเรตาส, ญันนะฮ์ อัลมะวะ, ญันนะฮ์ อัลคุด, ญันนะฮ์ อัลนะอีม, ญันนะฮ์ อัดน, ญันนะฮ์ ดารุสสะลาม และญันนะฮ์ ดารุละกิน และสำหรับสวรรค์นั้นมี ๘ ประตู (al-Suyūtiy, 1993 : 53)

สวรรค์นั้นมี ๘ ประตู

จากอุบาต๊ะฮ์ เป็น อัศศอมิด ﷺ เล่าว่า ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ، وَابْنُ أُمَّتِهِ، وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ الشَّمَانِيَّةِ شَاءَ))
(أخرجها البخاري ، 1997 : 3435 ومسلم ، د.ت. : 28)

ความว่า “ผู้ใดได้กล่าวว่า ฉันขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงเอกะ ไม่มีภาคีใดๆ สำหรับพระองค์ และแท้จริงมุฮัมมัดนั้นคือบ่าวและเราะฮ์สูลของพระองค์ และแท้จริงอิซาคือบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นบุตรของมารดาของเขา และกะลิมะฮ์ (ประโยค) ของพระองค์ได้โยนให้กับมัรยัม และวิญญูญานนั้นจากพระองค์ และแท้จริงสวรรค์นั้นมีจริง และแท้จริงนรกนั้นมีจริง อัลลอฮ์จะทรงให้ผู้นั้นเข้าไปในบรรดาประตูสวรรค์ทั้งแปดตามที่ต้องการ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 3435 ; Muslim, n.d. : 28)

ชื่อของประตูสวรรค์ตามที่ปรากฏในอะดิษของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ คือ จากอะบีฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่า ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

¹ หุสเราะฮ์ฟาฎิร อายุ 35 ท่านอัญญาอะบะรียะฮ์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ دَارُ الْقَامَةِ ﴾ หมายถึง (الْجَنَّة) แปลว่า สวรรค์ (al-Tabariy, 2000 : 20/474).

² หุสเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายุ ๑๓ท่านอัญญาอะบะรียะฮ์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ بُدْخَلَةُ جَنَّاتِ ﴾ หมายถึง (الْجَنَّة) แปลว่า สวรรค์ (al-Tabariy, 2000 : 8/70).

³ หุสเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายุ 95 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์และอัซสะยูฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ الْمَسْجِدِ ﴾ หมายถึง (الْجَنَّة) แปลว่า สวรรค์ (al-Baghawiy, 1997 : 2/27 ; al-Suyūtiy, n.d. : 2/643).

⁴ หุสเราะฮ์อัลฟุรกอณ อายุ 75 ท่านอัซสะยูฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ الْفَرْقَةِ ﴾ หมายถึง (الْجَنَّة) แปลว่า สวรรค์ (al-Suyūtiy, n.d. : 6/285).

⁵ หุสเราะฮ์อัลบะฆะเวียะฮ์ อายุ 94 ท่านอัลบะฆะเวียะฮ์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ لِمَا لَا يَخْرُجُ ﴾ หมายถึง (الْجَنَّة) แปลว่า สวรรค์ (al-Baghawiy, 1997 : 1/123).

((مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ: يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرِّيَّانِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ))

(أخرجها البخاري ، 1997 : 1897 ومسلم ، د.ت. : 1027)

ความว่า “ผู้ใดได้ใช้จ่ายสองอย่างในหนทางของอัลลอฮ์ผู้นั้นจะถูกเรียกจากบรรดาประตูสวรรค์ว่า โอ้ บ่าวของอัลลอฮ์นี่คือความดี แล้วผู้ใดเป็นชาวอัศเศาะลาฮ์ (ผู้ขยันละหมาด) ผู้นั้นจะถูกเรียกจากประตูอัศเศาะลาฮ์ และผู้ใดที่เป็นชาวอัลญิฮาด (ผู้ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์) ผู้นั้นจะถูกเรียกจากประตูอัลญิฮาด และผู้ใดที่เป็นชาวอัศศิยาม (ผู้ชอบถือศีลอด) ผู้นั้นจะถูกเรียกจากประตูอัรรร็อยยาน และผู้ใดที่เป็นชาวอัศเศาะดะเกาะฮ์ (ผู้ชอบบริจาค) ผู้นั้นจะถูกเรียกจากประตูอัศเศาะดะเกาะฮ์”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1997 : 1897 ; Muslim, n.d. : 1027)

ส่วนประตูที่เหลือจาก ๔ ประตูที่ได้กล่าวในอะดิษข้างต้น อุละมาอ์มีความเห็นที่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่กล่าวถึงอย่างชัดเจน แต่อุละมาอ์ได้อธิบายทัศนะในการตั้งชื่อเหล่านั้นโดยอาศัยตามนัยแห่งสัญญาณต่างๆ เช่น ประตูอัตเตาบะฮ์, ประตูอัลกาซิมีนัลฆัยซวัลอาฟินะ อะนินนาส, ประตูอัรรอฎีน และประตูอัลอัยมาน (al-Nawawiy, 1392 : 7/118) หรือประตูอัลฮัจญ์ ประตูอัลกาซิมีนัลฆัยซ วัลอาฟินะ อะนินนาส ประตูอัลอัยมาน และประตูอัชชะกิร (al-‘Asqalāniy, 1379 : 7/28)

4.11.6 นรก

ผู้แต่งได้กล่าวถึงนรกว่า¹

"(دان دمكينلاك) واجب كيت اعتقاد كن نار كا ايت موجود أى سكارغ أين دان تمفتش دباوه بوم يغ كتوجه دان كات قيل دباوه لاوة دان يائت جسم يغ هالس لأك مغاغسكن دان يائت نكرى شكسا بأك همباث يغ كافر دان يغ عاصى درفد أورغ مسلمين مك تباد ادا دالمث ايت ملينكن باكي ٢ عذاب درفد أولر دان كلا دان بوه زقوم دان حميم أرتيش تمباك هنجر يغ ساعة هاغة دان صديد أرتيش اير دان نور يغ ساعة بوسق دان كايون يغ ميلاكن نارك ايت توبه مانسى دان باتو دان كايو يغدسمبه أوله كافر درفد برهلا دان لاينش (برمول) سكل لافسن نار كا ايت توجه لافس يغتز كأتس سكال نارك جهنم دان يائت بأك أورغيغ مؤمن يغدعذاب أتس قدر دو ساث دان جديله اى رنتوه دغن سيب كلوار

¹ Tuan Mināl, n.d. : 111.

مريكت درفداث (دان) يغدباوهن لظى دان يايتمفت يهود كمدين حطمه يايتم بك
 نصارى كمدين سعيبر دان يايتم بك صابئين (برمول) مريكت سات فرقه درفد يهود يغ
 مخالفه اعتقادن بك يهود كمدين سقر دان يايتم بك مجوسى كمدين جحيم دان يايتم بك
 يغ ميمبه برهلا كمدين هاوية دان يايتم بك منافقين"

แปลว่า “และวาญิบกับเราเช่นกันต้องศรัทธาว่าปัจจุบันนี้นรกมีอยู่แล้วและสถานที่
 ของมันอยู่ใต้แผ่นดินชั้นเจ็ด และได้มีการกล่าวว่ายู่ใต้ทะเล คือ มวลสาร (ญีสม) ที่
 เล็กอีกทั้งเผาไหม้และมันคือสถานที่แห่งการทรมานสำหรับบ่าวของพระองค์ผู้ปฏิเสธ
 ศรัทธาและผู้ฝ่าฝืนจากบรรดามุสลิม ในนั้นไม่มีสิ่งใดนอกจากการทรมานต่าง ๆ จาก
 ภูเขาและแมงป่องและผลไม้ชุกชุมและหมีมีแปลว่าทองแดงเหลืองที่ร้องจัดและเศาะดิด
 แปลว่าน้ำหนองที่เหม็นสุด และเชื้อเพลิงที่เผาไหม้นรกนั้นคือร่างของมนุษย์และหิน
 และไม้ที่ถูกบูชาโดยคนกาฟิรจากเจ็ดและอื่น ๆ นรกนั้นมีเจ็ดชั้น นรกที่อยู่เหนือสุด
 คือนรกญะฮันนัม กล่าวคือสำหรับคนมูอ์มินผู้ซึ่งจะได้รับการทรมานเท่ากับจำนวน
 บาปของเขา และมันจะเกิดพังขึ้นด้วยสาเหตุการออกของพวกเขาจากมัน และนรกที่
 ล่างจากนั้นคือละฮูบ กล่าวคือสำหรับยะฮูด (คนยิว) หลังจากนั้นคือ สะฎาะมะฮ์
 กล่าวคือสำหรับนะศอรอ (คนคริสต์เตียน) หลังจากนั้นคือสะฮ์อิฎ์ กล่าวคือสำหรับ
 ศอบิอีน (พวกนอกศาสนา) พวกเขาคือ กลุ่มหนึ่งจากยิวที่การศรัทธาของพวกเขา
 แตกต่างจากยิว หลังจากนั้นคือสะก้อร กล่าวคือสำหรับคนมะญูสีย (พวกบูชาไฟ)
 หลังจากนั้นคือญะฮีม กล่าวคือสำหรับผู้บูชาเจ็ด หลังจากนั้นคือฮาวียะฮ์ กล่าวคือ
 ที่สำหรับบรรดาคนมุนาฟิก”

การเข้าใจความหมายนรกจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

ก. นรกเชิงภาษา

คำว่า “นรก” ในภาษาไทยตรงกับคำว่า “อันนาร์” (انار) ในภาษาอาหรับ เป็น
 คำนามซึ่งแปลว่า นรก ไฟ พหุพจน์ของมันคือ “นัรอน” (نارون) และ “อันนัวร์” (انور) (Ibrāhīm
 Mustafā et al, 1972 : 2/962).

ข. นรกเชิงวิชาการ

“นรก” (อันนาร์) เชิงวิชาการ หมายถึง สถานที่สำหรับการลงโทษที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้
 จัดเตรียมไว้แก่บรรดาศัตรูของพระองค์ ผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่เชื่อฟังต่อคำสั่งของพระองค์ในวันอาคิเราะฮ์
 (al-Ghufailiy, 1998 : 751 ; al-‘Uthaimīn, 1413 : 8/535).

การศรัทธาต่อนรกเป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮ์
 วัลญะมาอะฮ์ที่วาญิบต่อศรัทธา อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง “นรก” (อันนาร์) ในอัลกุรอานหลายอายะฮ์
 ด้วยกัน อาทิ เช่น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴾

(سورة النساء : آية 14)

ความว่า : “และผู้ที่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์ และละเมิดขอบเขตของพระองค์แล้วไซ้ พระองค์ก็จะให้เขาเข้านรก โดยที่เขาจะอยู่ในนรกนั้นตลอดกาลและเขาจะได้รับการลงโทษที่ยังความอัปยศให้แก่เขา”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ : อายะฮ์ 14)¹

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงนรกซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษแก่บรรดาผู้ที่ฝ่าฝืนต่อคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และเราะสูลของพระองค์

ที่ตั้งของนรก

ผู้แต่งได้กล่าวถึงที่ตั้งของนรกว่า “และสถานที่ของมันอยู่ที่ใต้แผ่นดินชั้นเจ็ด และได้มีการกล่าวว่ายู่ใต้ทะเล” การอธิบายของผู้แต่งในเรื่องนี้เหมือนกับการอธิบายของอัสนะฟารีนีย์ (al-Safārīniy, 1982 : 2/239) และนูมาน เบ็น มะฮมูด อัลอะลูสีย ² (Nu'mān bin Mahmūd, 1981 : 1/480).

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴾

(سورة المطففين : آية 7)

ความว่า : “มิใช่เช่นนั้น แท้จริงบันทึกของบรรดาคนชั่วนั้นอยู่ในสิจญิน”

(สุเราะฮ์อัลมฏ็อฟฟิฟีน : อายะฮ์ 7)³

คำตรัส ﴿ لَفِي سِجِّينٍ ﴾ หมายถึง (فِي أَسْفَلِ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ) แปลว่า อยู่ต่ำสุดของแผ่นดินชั้นเจ็ด (تَحْتَ الْأَرْضِ السَّابِعَةِ) แปลว่า อยู่ใต้แผ่นดินชั้นเจ็ด (al-Ṭabariy, 2000 : 24/282) บรรดาวิญญาณของผู้ปฏิเสธและผู้กระทำการงานที่ไม่ดีปลายทางและสถานที่พักพิงของพวกเขาอยู่ที่ต่ำสุดของแผ่นดิน (Ibn Kathīr, 1999 : 8/349).

อาหารและเครื่องดื่มในนรก

¹ อายะฮ์เรื่องเดียวกันปรากฏในสุเราะฮ์อัตตะฮะฮิม อายะฮ์ 6 และยังมีปรากฏในอะติซ (บันทึกโดย Muslim, n.d.: 2842, 2843)

² ท่านมีชื่อเต็มว่า นูมาน เบ็น มะฮมูด เบ็น अबดุลลอฮ์ อะบู อัลบะเราะกาด อัลอะลูสีย เสียชีวิตในปี ฮ.ศ.๑๓๑๙(al-Zirikliy, 2002: 8/42).

³ เรื่องเดียวกันปรากฏในอะติซ (บันทึกโดย al-Hākīm, 1990 : 8698 ; al-Baihaqiy, 2003 : 360) อัลฮากิม กล่าวว่า เป็นอะติซ เคาเศฮ์ (al-Hākīm, 1990 : 4/612)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงอาหารในนรก คือ ชักกุม¹ และยังมีอีกหลายอย่างที่ผู้แต่งไม่ได้กล่าวถึง อาทิ เช่น ภูเขาหรือ² อาหารที่ทำให้สำลัก³ และการสวาปามไฟในนรก⁴

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเครื่องดื่มในนรก คือ ฮะมีม⁵ และเศาะดิด⁶ และยังมีอีกบางอย่างที่ผู้แต่งไม่ได้กล่าวถึง อาทิ เช่น อัลมุฮลี⁷ และอัลซ้อสสา⁸

ชื่อของนรก

ผู้แต่งได้กล่าวถึงนรก ๗ ชื่อ ได้แก่ ญะฮันนัม⁹ ละซอ¹⁰ ฮุฎฏะมะฮีย¹ สะฮีร์² สะก้อร์³ ก้อร์³ ญะฮีม⁴ และฮาวิยะฮ์⁵

¹ คุสูเราะฮ์อัลคอกอน อายะฮ์ 43-46 ท่านอัญญาบะรียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿إِنَّ سَجْرَتَ الرَّقُورِ﴾ หมายถึง (الشجرة تنبت في أصل الحميم، التي جعلها طعاماً لأهل المحيم) แปลว่า ต้นไม้ที่งอกขึ้นจากก้นบึ้งของนรกที่มีไฟลุกโชติช่วงที่ทําเป็นอาหารสำหรับชาวนรก (al-Tabariy, 2000 : 22/43).

² คุสูเราะฮ์อัลมุกฮียะฮ์ อายะฮ์ 6-7 ท่านอิบนุ กะษีร์และอัลบะฆะเวียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿لَا مِنْ صَرِيحٍ﴾ หมายถึง (شجرة ذات شوك لا طعم لها ولا رزق) แปลว่า ต้นไม้ที่มีหนามติดอยู่กับดิน (Ibn Kathīr, 1999 : 8/385 ; al-Baghawiy, 1997 : 8/408).

³ คุสูเราะฮ์อัลมุกฮิมิล อายะฮ์ 12-13 ท่านอิบนุ กะษีร์และอัญญาบะรียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿وطلعنا دافعاً﴾ หมายถึง (ينسب في الخلق فلا يدخل ولا يخرج) แปลว่า อาหารที่ติดแน่นในคอแล้วไม่สามารถนำเข้าไปและเอาออกได้ (Ibn Kathīr, 1999 : 8/256 ; al-Tabariy, 2000 : 23/691).

⁴ คุสูเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ 10 ท่านอิบนุ กะษีร์ ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا﴾ หมายถึง (إنما يأكلون نارا تخرج في بطونهم يوم القيامة) แปลว่า แท้จริงพวกเขากินไฟที่ส่องแสงแวววาวเข้าไปในท้องของพวกเขาในวันกิยามะฮ์ (Ibn Kathīr, 1999 : 2/222).

⁵ คุสูเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ 70 ท่านอัลฟัยรูซ อะบาดียะและอัลบะฆะเวียได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿لَهُمْ سُرَابٌ﴾ หมายถึง (ماء حار يغلي قد انتهى حره) แปลว่า น้ำที่ร้อนเดือดสุดขีด (al-Fairūz 'Abādiy, n.d. : 112 ; al-Baghawiy, 1997 : 7/236).

⁶ คุสูเราะฮ์อัลมุกฮิมิล อายะฮ์ 12-13 ท่านอัญญาบะรียะและอิบนุ กะษีร์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿مِنْ مَاءٍ سَكِيدٍ﴾ หมายถึง (ما يسيل من حميم وجلد) แปลว่า สิ่งที่ไหลมาจากเนื้อและหนังของเขา (al-Tabariy, 2000 : 16/548 ; Ibn Kathīr, 1999 : 4/485).

⁷ คุสูเราะฮ์อัลกะฮฟ อายะฮ์ 29 ท่านอิบนุ กะษีร์และอัญญาบะรียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿بِمَاءٍ كَالنَّهْلِ﴾ หมายถึง (ماء غليظ مثل دودي الرّيت) แปลว่า น้ำหยากกร้านเหมือนกับกากน้ำมัน (إنما) แปลว่า ทุกสิ่งที่ละลายและหลอมเหลว (Ibn Kathīr, 1999 : 5/154 ; al-Tabariy, 2000 : 18/13).

⁸ คุสูเราะฮ์ศอด อายะฮ์ 57-58 ท่านอัลบะฆะเวียและอิบนุ กะษีร์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿وَسَأَقِ﴾ หมายถึง (البارد الذي لا يستطاع) แปลว่า ความเย็นจัดที่เผาไหม้พวกเขาเช่นเหมือนกับไฟที่เผาไหม้พวกเขา (رْمَهْرِيْرٌ كَمَا تَحْرُقُهُمُ النَّارُ) (ما يسيل من القحح والصديد من جلود أهل) แปลว่า ความเย็นจัดที่ไม่สามารถทนจากความเจ็บปวดของมันได้ (من شدّة برود المُمْسِ) (النّار) แปลว่า น้ำหนองที่ไหลออกมาจากหนังของชาวนรก (al-Baghariy, 1997 : 7/99 ; Ibn Kathīr, 1999 : 7/78).

⁹ คุสูเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ 140 ท่านอิบนุ กะษีร์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿فِي جَهَنَّمَ﴾ หมายถึง (في نار جهنم) แปลว่า ในนรกญะฮันนัม (Ibn Kathīr, 1999 : 2/436).

¹⁰ คุสูเราะฮ์อัลมะอาริจญ์ อายะฮ์ 15-17 ท่านอัลฟัยรูซ อะบาดียะและท่านอิบนุ กะษีร์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿﴾ หมายถึง (اسم من أسماء النار) แปลว่า ชื่อหนึ่งจากบรรดาชื่อนรก (النّارُ وَشِدَّةٌ حَرٌّ) แปลว่า ไฟนรกและความร้อนจัดของมัน (al-Fairūz Abādiy, n.d. : 485 ; Ibn Kathīr, 1999 : 8/225).

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับนรกข้างต้นเหมือนกับการอธิบายของอิมามอัศศูฎฎีย์
ในหนังสืออัลญันนะฮ์ วันนาร ะฟักดุลเอาลาต (al-Suyūtiy, 1993 : 49-50)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงชื่อนรกในอัลกุรอานหลายชื่อด้วยกัน แต่จะขอกล่าวชื่อนรกที่
ยังไม่ได้กล่าวมาข้างต้น อาทิ เช่น อन्नار⁶, ดารุลบะวาร⁷, อัศชะมูม⁸, บิัสลเกาะรอร⁹, สูุดดาร¹⁰,
และ บิัสลมิฮาต¹¹

นรกนั้นมี ๗ ประตุ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ لَمَّا سَعَىٰ أَبْوَابُ لِكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴾

(سورة الحجر : آية 43-44)

- ¹ ดูสุเราะฮ์อัลฮุมะซะฮ์ อายะฮ์ 4-6 ท่านอิบนุกะซีร์และอัศศูฎฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ فِي الْمَطْمَةِ ﴾ หมายถึง (اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ النَّارِ) แปลว่า ชื่อหนึ่งจากบรรดาชื่อนรก (بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ) แปลว่า ประตูหนึ่งจากบรรดาประตูนรก (Ibn Kathīr, 1999 : 8/481 ; al-Suyūtiy, n.d.: 8/625).
- ² ดูสุเราะฮ์อัลอะฮซาบ อายะฮ์ 64 ท่านอัญญาอะบะรียะและอัลบะเฆาะวียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ وَأَعَدَّكُمْ سَعِيرًا ﴾ หมายถึง (نَارًا وَقُودًا) แปลว่า ไฟนรกที่กำลังติดไฟ (al-Tabariy, 2000 : 20/330 ; al-Baidawiy, 1418 : 4/239).
- ³ ดูสุเราะฮ์อัลเกาะมัร อายะฮ์ 48 ท่านอัลบะเฆาะวียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ ذُوقُوا حَرَّ النَّارِ ﴾ หมายถึง (ذُوقُوا حَرَّ النَّارِ) แปลว่า จงลิ้มรสความร้อนของนรก (al-Baidawiy, 1418 : 5/168).
- ⁴ ดูสุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ อายะฮ์ 19 ท่านอัญญาอะบะรียะและอัลฟัยรูซ อะบาดียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์ คือ คำว่า ﴿ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ﴾ หมายถึง (أَهْلُ النَّارِ) แปลว่า ขวานรก (al-Tabariy, 2000 : 10/100 ; al-Fairūz Abādiy, n.d. : 89).
- ⁵ ดูสุเราะฮ์อัลกอรอฮ์ อายะฮ์ 8-11 ท่านอิบนุกะซีร์ อัศศูฎฎีย์และอัชชันกีฎียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ هَكَوْبَةٌ ﴾ หมายถึง (اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ النَّارِ) แปลว่า แปลว่า ชื่อหนึ่งจากบรรดาชื่อนรก (Ibn Kathīr, 1999 : 8/468 ; al-Suyūtiy, n.d.: 8/606 ; al-Shanqītiy, 1995 : 9/741).
- ⁶ ดูสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ ๓๙ ท่านอัญญาอะบะรียะและอัลฟัยรูซ อะบาดียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ أَصْحَابُ النَّارِ ﴾ หมายถึง (أَهْلُ النَّارِ) แปลว่า ขวานรก (al-Tabariy, 2000 : 1/552 ; al-Fairūz Abādiy, n.d.: 8).
- ⁷ ดูสุเราะฮ์อิบรอฮีม อายะฮ์ 15 ท่านอัญญาอะบะรียะและอัลฟัยรูซ อะบาดียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ دَارُ الْآبَرَارِ ﴾ หมายถึง (دَارُ الْخَلَائِفِ) แปลว่า สถานที่ที่หายนะ (جَهَنَّمَ) แปลว่า นรก (al-Tabariy, 2000 : 5/16 ; al-Fairūz Abādiy, n.d.: 817).
- ⁸ ดูสุเราะฮ์อัลฮิจร อายะฮ์ 27 ท่านอัลฟัยรูซ อะบาดียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ مِنْ نَّارِ السُّمُورِ ﴾ หมายถึง (نَارٌ لَا دُخَانَ لَهَا) แปลว่า ไฟที่ไม่มีควัน (al-Fairūz Abādiy, n.d.: 217).
- ⁹ ดูสุเราะฮ์อิบรอฮีม อายะฮ์ 29 ท่านอัลฟัยรูซ อะบาดียะและอัลบะเฆาะวียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ وَيَسَّرَ ﴾ หมายถึง (جَهَنَّمَ) แปลว่า นรก (الْمُسْتَقْرَى) แปลว่า ที่พำนัก (al-Fairūz Abādiy, n.d.: 214 ; al-Baghawiy, 1997: 4/352).
- ¹⁰ ดูสุเราะฮ์อัลอะฮซะบ อายะฮ์ 95 ท่านอิบนุกะซีร์และอัศศูฎฎีย์ได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ وَلَكُمْ سُوءُ الْمَقَارِ ﴾ หมายถึง (مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ) แปลว่า สถานที่ที่พักพิงของพวกเขาชื่อ นรก (سُوءُ الْعَاقِبَةِ) แปลว่า ผลลัพธ์ที่ชั่วช้า (Ibn Kathīr, 1999 : 4/453 ; al-Suyūtiy, n.d. : 4/641).
- ¹¹ ดูสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ ๒๐๖ ท่านอัญญาอะบะรียะและอัลบะเฆาะวียะได้อธิบายความกระจำงของอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ وَيَسَّرَ ﴾ หมายถึง (جَهَنَّمَ الَّتِي أُوْعِدَ بِهَا جُلُّ نَافِلَةٍ) แปลว่า นรกที่ผู้ทรงยิ่งใหญ่การสรรเสริญได้สัญญาไว้กับมัน (الْفِرَاشِ) แปลว่า เตียงที่นอน (al-Tabariy, 2000 : 4/246 ; al-Baghawiy, 1997 : 1/236).

ความว่า : “และแท้จริงนรกญะฮันนัม แน่นอนคือสัญญาของพวกเขา
ทั้งหมด มันมีเจ็ดประตู สำหรับทุกประตูมีส่วนที่ถูกจัดไว้แล้ว”

(สุเราะฮ์อัลฮิจร : อายะฮ์ 43-44)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ชี้อธิบายว่า นรกนั้นมีเจ็ดประตูหรือเจ็ดชั้น คือ ญะฮันนัม ละฮอ
อัลฮุญญะมะฮ์ สะอีร์ สะก้อร์ อัลญะฮีม และอัลฮาวียะฮ์ (Ibn Kathīr, 1999 : 4/53 ; al-Suyūtiy, n.d.
: 5/81 ; al-Ṭabariy, 2000 : 17/107) เช่นเดียวกันที่ปรากฏในอะดิษนะบะวีย¹

4.12 อิสลามกับอีมาน

หลังจาก อธิบาย การศรัทธาต่อสิ่งขออิบ ผู้แต่งได้กล่าวถึง อิสลามกับอีมานโดยมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

4.12.1 ความหมายของอิสลาม

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของอิสลามว่า²

"(ملك معنى) اسلام فد لغة مبره دن مغيكوت دان خضوع دغن هات أتو دغن لیده أتو
دغن اغكوتا دان فد شرع قبول هات دان أذعائن بك برغیغ داتغ دغندی أوله نبی ﷺ دان
مغيكوت كفدان"

แปลว่า “ความหมายของอิสลามด้านภาษาคือ การมอบตัว การเชื่อฟัง และการยอม
จำนนด้วยใจหรือด้วยลิ้นหรือด้วยอวัยวะ และด้านศาสนา คือ การยอมรับด้วยใจและ
การเชื่อฟังต่อสิ่งที่ท่านนะบี ﷺ ได้นำมาและปฏิบัติตามมัน”

การเข้าใจความหมายอิสลามจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

4.12.1.1 ความหมายเชิงภาษา

คำว่า “อิสลาม” (اسلام) เป็นคำภาษาอาหรับมาจากรากศัพท์ของคำว่า **أَسْلَمَ يُسْلِمُ**
أَسْلَامًا อ่านว่า อัซละมะ ญุสลิมุ อิสลามัน ซึ่งมีความหมายว่า การยอมจำนน การถ่อมตัว และการ
เชื่อฟัง (Ibn Manzūr, 1414 : 12/293)³.

¹ บันทึกโดย Abū Dāwūd, 1999: 1363 ; al-Ṭabarāniy, n.d.: 310 อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดิษนะบะสัน (al-Albāniy, n.d.: 1370)

² Tuan Mināl, n.d. : 117.

³ ดูเพิ่มเติม (al-Zabīdiy, n.d. : 32/371-372 ; 'Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/446).

ดังนั้นความหมายของอิสลามเชิงภาษา คือ การมอบหมายตัว ทั้งจิตใจและร่างกาย
ต่ออัลลอฮ์ ﷻ

4.12.1.2 ความหมายเชิงวิชาการ

อุละมาอ์อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ได้ให้ความหมายของอิสลามเชิงวิชาการ
ดังต่อไปนี้

อิสลาม คือ การปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจาก
อัลลอฮ์และท่านมุฮัมมัดคือเราะสุลุลลอฮ์ การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายซะกาต การศิยาม
เราะมะฎอน และการทำฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮฺ ดั่งฮะดีษรายงานโดยอุมร์ เป็น อัลคือฎนอบจากท่าน
เราะสุลุลลอฮ์ ﷻ ที่กล่าวว่า :

((الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ
اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا))

(أخرجهم مسلم، 6، د.ت : بعض من حديث 8)

ความว่า : “อิสลามคือการที่ท่านปฏิญาณตนว่า แท้จริงแล้วไม่มีพระเจ้าผู้เป็น
เจ้าที่แท้จริงควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์และแท้จริงแล้วท่าน
มุฮัมมัดเป็นเราะสุลุลลอฮ์ ﷻ และท่านดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต
และถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน และประกอบพิธีฮัจญ์ ณ บัยตุลลอฮฺ
หากท่านมีความสามารถในการเดินทาง”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: ส่วนหนึ่งของฮะดีษ 8)

อิสลาม คือ การยอมจำนนต่ออัลลอฮ์โดยการให้ความเป็นเอกราช การเชื่อฟังต่อ
พระองค์โดยการภักดี และการบริสุทธิใจจากการตั้งภาคี (Ibn Rajab, 1990 : 40 ; Muhammad bin
'Abd al-wahāb, n.d. : 11).

อิสลาม คือ การบริสุทธิใจของการอิบาดะฮ์ การให้ความเป็นเอกราชต่ออัลลอฮ์และการ
นอบน้อมของจิตใจและอวัยวะต่อพระองค์ (al-Ṭabariy, 2000 : 3/94).

อิสลาม คือ การรวมของสองความหมาย หนึ่ง การเชื่อฟังและการยอมจำนน สอง
การบริสุทธิใจและการให้ความเป็นเอกราชต่ออัลลอฮ์ (Ibn Taimiyyah, 1995 : 7/635).

การให้ความหมายของผู้แต่งข้างต้นไม่ต่างกับการให้ความหมายของอุละมาอ์ท่าน
อื่นๆ ที่กล่าวมาเพราะความหมายของอิสลามที่ถูกตั้งจะต้องประกอบด้วย การแสดงออกด้วยอวัยวะ
ภายนอกโดยการพูด การกล่าว และการกระทำที่บริสุทธิใจต่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์เดียวเท่านั้น ดั่ง
ฮะดีษของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷻ ที่กล่าวว่า :

((بُيِّئَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،
وَأَقَامِ الصَّلَاةَ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةَ، وَالْحَجَّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ))

(أخرجها البخاري ، 1411 : 8 ومسلم ، د.ت : 16)

ความว่า : “อิสลามตั้งอยู่บนหลัก ๕ ประการ คือ การปฏิญาณตนว่า
แท้จริงแล้วไม่มีพระเจ้าที่แท้จริงควรแก่การเคารพภักดีนอกจาก
อัลลอฮ์และแท้จริงแล้วท่านมุฮัมมัดเป็นเราะสุลุลลอฮ์และการดำรงการ
ละหมาด และการจ่ายซะกาต และการประกอบพิธีฮัจญ์ และการถือศีลอด
ในเดือนเราะมะฎอน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1411 : 8 ; Muslim, n.d.: 16)

อิสลามนั้นจะต้องปฏิบัติกิจการทั้ง ๕ ประการด้วยอวัยวะภายนอก และทั้งห้า
ประการเหล่านั้นนับเป็นเสาหลักของศาสนาอิสลาม หากขาดตกบกพร่องประการหนึ่งประการใด
อิสลามจะไม่สมบูรณ์โดยเด็ดขาด

4.12.2 ความหมายของอีมาน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมายของอีมานว่า¹

"(دان برمول) ایمان فد لغة تصديق دغن هات اتو دغن لاينش دان فد شرع تصديق هات"

دان اذعانن بك برغيغ دكتهوى در فد اكما نبى ﷺ دان انقياد كفدان"

แปลว่า “ และความหมายของอีมานด้านภาษาคือ การศรัทธาด้วยใจหรือด้วยสิ่งอื่น
และด้านศาสนา คือ การศรัทธาด้วยใจและการเชื่อฟังต่อสิ่งที่ได้รู้จากศาสนาของท่าน
นะบี ﷺ และปฏิบัติตามมัน”

การเข้าใจความหมายอีมานจะต้องเข้าใจทั้งเชิงภาษาและเชิงวิชาการ

4.12.2.1 ความหมายเชิงภาษา

คำว่า “อีมาน” (إيمان) เป็นคำภาษาอาหรับ อากาณนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า
أَمِنَ يُؤْمِنُ إِيمَانًا อ่านว่า อามะนะะ ยูอฺมินุ อีมานัน มีความหมายว่า การเชื่อมั่น การศรัทธา แต่ถ้า
พิจารณาจากรากศัพท์ของคำที่ประกอบขึ้นด้วยอักษรฮัมซะฮ์ มีม และนูน โดยทั่วไปมักจะหมายถึง
ความปลอดภัย (Ibn Manzūr, 1414 : 13/23)².

คำว่า “อัลอีมาน” (الإيمان) หมายถึง การมีจิตใจเชื่อมั่นศรัทธาโดยปราศจากความ
สงสัย ดังนั้นการศรัทธาในภาษาอาหรับจึงหมายถึง ความเชื่อศรัทธาที่สงบมั่นอยู่ในจิตใจอย่างหนัก
แน่นปราศจากความลังเลหรือสงสัยใดๆ แม้แต่น้อย

¹ Tuan Mināl, n.d. : 117.

² ดูเพิ่มเติม (al-Zabīdiy, n.d. : 34/186 ; `Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/28 ; `Ibn Fāris, 1979 : 1/133).

“อัลอีมาน” (الإيمان) ตรงกันข้ามกับคำว่า “อัลกุฟร์” (الكُفْر) ซึ่งหมายถึง การปฏิเสธศรัทธา ผู้ศรัทธาในอิสลามเรียกว่า “อัลมูอฺมิน” (المؤمن) หมายถึง ผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแน่วแน่ปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัยใด ๆ (Ibn Manẓūr, 1414 : 13/21,23) และผู้ปฏิเสธศรัทธาในอิสลามเรียกว่า “อัลกาฟิร” (الكافر)

เมื่อพิจารณาจากอายะฮ์อัลกุรอานแล้วคำว่า “อีมาน” (إيمان) ในภาษาอาหรับจะมีสองความหมายด้วยกันคือ

1. อีมาน หมายถึง การประทานความปลอดภัย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾

(سورة قريش : آية 4)

ความว่า : “ผู้ทรงให้อาหารแก่พวกเขาให้พ้นจากความหิว และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว”

(สุเราะฮ์กุร็อยซ : อายะฮ์ 8)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ หมายถึง (آمنهم من كلِّ عدوِّ في) (แปลว่า ให้ปลอดภัยแก่พวกเขาจากศัตรูทั้งหลายในเมืองฮะรออม (มักกะฮ์) (al-Tabariy, 2000 : 24/624 ; al-Suyūtiy, n.d.: 8/635)

2. อีมาน หมายถึง การเชื่อมั่น การศรัทธา ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ءَاْمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ؕ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ؕ﴾

(سورة البقرة : بعض من آية 285)

ความว่า : “เราะสูลันนั้น (นะบี มุฮัมมัด) ได้ศรัทธาต่อสิ่งที่ได้ถูกประทานลงมาแก่เขาจากพระเจ้าของเขา และมูอฺมินทั้งหลายก็ศรัทธาด้วย ทุกคนศรัทธาต่ออัลลอฮ์และมะลาอิกะฮ์ของพระองค์ และบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ และบรรดาเราะสูลของพระองค์ (พวกเขา กล่าวว่า) เราจะไม่แยกระหว่างท่านหนึ่งท่านใดจากบรรดาเราะสูลของพระองค์”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 285)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ءَاْمَنَ الرَّسُوْلُ﴾ หมายถึง (صَدَّقَ) แปลว่า เชื่อมั่น ศรัทธา (al-Baghawiy, 1997 : 1/356 ; al-Tabariy, 2000 : 6/125).

ตามความหมายในลักษณะที่สองนี้ เป็นสิ่งที่มีความผูกพันอยู่ในความหมายลักษณะที่หนึ่ง ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่ให้ป่าวมีอีมานนั้น คือ อัลลอฮ์ผู้มีพระนามว่า “อัลมูอฺมิน” (ผู้ทรงให้ความ

ปลอดภัย) แก่บรรดาปวงบ่าวจากความอยุติธรรมทั้งปวง เป็นความศรัทธาของอะฮฺลิสสุนนะฮฺ
วัลญะอะฮฺ

4.12.2.2 ความหมายเชิงวิชาการ

อุละมาอ์อะฮฺอะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัลญะอะฮฺได้ให้ความหมายของอีมานเชิงวิชาการ
ดังต่อไปนี้

อีมาน คือ การศรัทธาต่ออัลลอฮ์บรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ บรรดาคัมภีร์ของ
พระองค์ บรรดาเราะสุลของพระองค์และต่อวันอาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อกฎสภาวะการณ์ทั้ง
ความดีและความชั่วแห่งพระองค์ ดังฮะดีษของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ที่อธิบายความหมายอีมานว่า :

((أَنَّ تَوْمَنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتَوَمَنَ بِالْقَدَرِ خَيْرٌ
وَشَرٌّ))

(أخرجهم مسلم ، د. ت : 8)

ความว่า : “คือ การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ต่อบรรดามะลาอิกะฮ์ของ
พระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาเราะสุลของพระองค์และ
ต่อวันอาคิเราะฮ์ และการศรัทธาต่อกฎสภาวะการณ์ ทั้งความดีและความชั่ว
แห่งพระองค์”

(บันทึกโดย Muslim, n.d.: 8).

อีมาน คือ คำพูด การกระทำ และการเจตนา (Abū Ṭāhir al-Bāqillānī, 1427 :
247)¹

อีมาน คือ คำพูด การกระทำ การเจตนา และการปฏิบัติตามอัสสุนนะฮฺ เพิ่มด้วยการ
รักดีและลดลงด้วยการฝ่าฝืน (al-Maqdisiy, 199 : 181)²

อีมาน คือ การกล่าวด้วยวาจา การยึดมั่นด้วยใจ และการปฏิบัติด้วยอวัยวะต่าง ๆ
เพิ่มด้วยการรักดีและลดลงด้วยการฝ่าฝืน (Ibn al-Wazīr, 1994 : 4/259)³

เมื่ออุละมาอ์สะลัฟกล่าวถึง คำพูดและการกระทำ นั้นหมายถึงคำพูดที่ครอบคลุมถึง
การพูดด้วยใจและด้วยวาจา เช่นเดียวกับการกระทำที่ครอบคลุมถึงการปฏิบัติด้วยใจและด้วยอวัยวะ
ต่างๆ (Ibn Taimiyyah, 1996 : 138).

การให้ความหมายของผู้แต่งข้างต้นไม่ต่างกับความหมายของอุละมาอ์อะฮฺลิสสุนนะฮฺ
ท่านอื่นๆ ที่ผ่านมา กล่าวคือ การศรัทธายึดมั่นที่เกิดการปฏิบัติไม่ว่าด้วยคำพูด การกระทำหรือการ
เจตนา

¹ ดูเพิ่มเติม (Ibn Taimiyyah, 1996 : 137 ; al-Kalābādhiy, n.d. : 79).

² ดูเพิ่มเติม (al-Safārīnī, 1982 : 1/416 ; al-Imrānī, 1999 : 1/100 ; al-Athariy, 2003 : 26).

³ ดูเพิ่มเติม (al-Jibrin, n.d. : 29).

อิมานเป็นส่วนหนึ่งของอะกีดะฮ์ครอบคลุมทั้งคำพูด การกระทำและการศรัทธา มัน เป็นรากฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนหรือผลักดันให้เกิดพลังแห่งการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมไม่ว่าจะด้วย คำพูด การปฏิบัติ และการประพฤติดีตลอดจนการเจตนา

4.12.3 การเป็นมุสลิมต้องกล่าวชะฮาดะตัยน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการเป็นมุสลิมต้องกล่าวชะฮาดะตัยนว่า ¹

"(كنهوى أولهم) بهوس مغوجف دغن دوا كلمة شهادة ايت كات قيل بهوسن شرط بك
 دفرلاكوكن سكل حكم دنيا جوامك هپاله مك يائت شرط كمال فد ايمان اتس تحقيق
 مك برغسياف اذعان اى دغن هاتيش دان تياد بركات اى دغن دوا كلمة ايت دغن ليدهن
 تياد كارن انكارن تناف اتفاق بكين يغدمكين ايت دان اداله اى دغن سكيراً ٢ جكلو
 دتنتوت درفدان اكن يغدمكين ايت نسجاي تياد ترتكه اى مك يائت مؤمن يغ لفس
 درفد ككل ددا لم نارك تناف تياد دفرلاكوكن اتس سكل حكم اسلام ددا لم دنيا سفره
 بر كهوين دغن اورغيغ اسلام دان صح جدى امام دان حلال ماكن سمبلهنن دان دفسكا
 اوله وارن مسلم دان دتاتم فد مقابر المسلمين دان دسمهيهيغنن اتس جنازهن دان كات قيل
 بهوس مغوجف دغن دوا كلمة ايت شرط فد صح ايمان دان كات قيل سات جزء درفد
 حقيقه ايمان كارن بهوس ايمان ايت قول دان عمل"

แปลว่า “ ฟังทราบเถิด แท้จริงการกล่าวกับสองกะลิมะฮ์ชะฮาดะฮ์นั้นได้มีการกล่าว ว่าแท้จริงมันเป็นเงื่อนไขสำหรับการดำเนินบรรดาหุกุมของคุณยาเท่านั้น คือเป็น เงื่อนไขของการสมบูรณ์อิมานตามที่คนะที่ถูกต้อง ผู้ใดที่ยอมรับด้วยใจของเขาและ ไม่กล่าวกับสองกะลิมะฮ์ ชะฮาดะฮ์ด้วยลิ้นโดยที่เขาไม่ได้ปฏิเสธ แต่เขาเห็นชอบด้วย กับสิ่งเหล่านั้น และหากถูกใช้กับสิ่งเหล่านั้นแน่นอนเขาไม่ปฏิเสธ กล่าวคือ เขาเป็น มุอ์มินที่พ้นจากการเข้ารกตลอดกาลแต่ไม่มีการดำเนินบรรดา ฮุกุมอิสลามให้กับ เขาในโลก เช่น การแต่งงานกับคนมุสลิม และสามารถเป็นอิมามได้ และฮะลาล กิน การเชือดของเขา และสามารถรับมรดกโดยญาติมุสลิม และฝังศพที่ กุโบร์ต่าง ๆ ของมุสลิมได้ และละหมาดให้กับศพของเขา และได้มีการกล่าวว่า แท้จริงการกล่าว กับกะลิมะฮ์นั้นเป็นเงื่อนไขของการถูกต้องอิมาน และได้มีการกล่าวว่า เป็นส่วนหนึ่ง จากแกนแท้ของอิมาน เนื่องจากว่าอิมานนั้นคือ การกล่าวและการปฏิบัติ”

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับการกล่าวชะฮาดะตัยนของการเป็นมุสลิมข้างต้นไม่ต่าง กับการอธิบายของอะลี อ์ลมุอ์ค็อ (‘Aliy al-Mu’akhkhar, n.d. : 24) กล่าวคือ

¹ Tuan Mināl, n.d. : 118.

1. การกล่าวชะฮาดะตั้นเป็นเงื่อนไขในการตอบรับอีมาน
2. การกล่าวชะฮาดะตั้นเป็นส่วนหนึ่งของอีมาน เพราะอีมานหมายถึง การยอมรับด้วยใจและการกล่าวด้วยวาจา
3. ตามทัศนะของญุมฮูร มุฮักกิกีน¹ กล่าวว่า อีมานหมายถึง การยอมรับด้วยใจ ส่วนการกล่าวนั้นเป็นเงื่อนไขสำหรับการดำเนินสุกุ่มในดุญา เพราะการยอมรับเป็นสิ่งภายในที่จำเป็นต้องมีสัญญาณบ่งบอกอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ใดที่ยอมรับด้วยใจแต่ไม่ได้กล่าวด้วยวาจา ผู้นั้นย่อมเป็นมุอ์มิน ณ อัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ไม่เป็นมุอ์มินโดยการพิจารณาของสุกุ่มดุญาก็ตาม

4.12.4 เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้ชะฮาดะตั้นมีความหมาย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้ชะฮาดะตั้นมีความหมาย ว่า²

"(شهدان) تله لالو بهو قول تدافت³ تياد فد صح اسلام بك كافر دان مرتد ايت در فد لفظ اشهد سفره بهو بركات اى اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله دان جكلو دغن بهاس عجم سكليفون دان جكلو تاهو بهاس عرب سكليفون دغن شرط دترجمه در فد دوا كلمة شهادة ايت مك جك دكتيبى سات لفظ دغن لفظ يغلاين سفره بهو منداتغ اى دغن لفظ اعلم كتيبى در فد لفظ اشهد اتو اى مكو كركن لفظ اشهد سفره بركات اى لا اله الا الله محمد رسول الله نسجاي تياد ممداي كارن بهوس شارع برعبادة اى اكن كيت دغن لفظ اشهد فد منونيكن شهادة ..."

แปลว่า “ได้ผ่านทัศนะมาว่า เป็นความจำเป็นของการถูกต้องอิสลามสำหรับคนกาฟิรและมูรตัดนั้นต้องใช้คำว่า “อัสฮะดุ” (أشهد) เช่น เขากล่าวว่า “อัสฮะดุ อัลลาฮิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ วะอัสฮะดุ อันนะมุฮัมมัดร์เราะฮ์สุลุลลอฮฺ” (أشهد أن لا اله الا الله) ความว่า “ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์และฉันขอปฏิญาณว่าแท้จริงมุฮัมมัดคือเราะฮ์สุลุลลอฮฺ” และถึงแม้เป็นภาษาอื่นที่นอกเหนือจากภาษาอาหรับและแม้จะรู้ภาษาอาหรับโดยเงื่อนไขต้องแปลจากสองกะลิมะฮ์ ชะฮาดะฮ์นั้นก็ตาม หากไปแทนคำหนึ่งด้วยคำอื่น เช่น นำเอาคำว่า “อะอะละมุ” (أعلم) แทนคำว่า “อัสฮะดุ” (أشهد) หรือตัดออกคำว่า “อัสฮะดุ” (أشهد) เช่นกล่าวว่า “ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ มุฮัมมัดร์เราะฮ์สุลุลลอฮฺ”

¹ อุละมาอ์ส่วนใหญ่ที่ทำการพิสูจน์

² Tuan Mināl, n.d. : 119-120.

³ คำเขียนที่ถูกต้องคือ "تدافت"

(لا إله إلا الله محمد رسول الله) ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่แท้จริงนอกจากอัลลอฮ์ มุฮัมมัดคือเราะสูลุลลอฮ์” แน่นนอนไม่เพียงพอเนื่องจากกฏศาสนาให้เราทำอิบาตะฮ์ ด้วยคำว่า “อัสฮะดุ” (أشهد) ในการปฏิบัติชะฮาดะฮ์...”

ผู้แต่งได้อธิบายเกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของชะฮาดะฮ์ที่ยื่นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้กล่าว จากคนกาไฟร์และมูรตัด ดังนี้

1. ต้องใช้คำว่า "أشهد" (อัสฮะดุ) นำหน้า
2. ต้องรู้ความหมายของทั้งสองกะลิมะฮ์
3. ต้องมีการลำดับระหว่างสองกะลิมะฮ์
4. ต้องมีการต่อเนื่องกันระหว่างสองกะลิมะฮ์
5. ผู้กล่าวต้องบรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญา
6. ไม่ปรากฏสิ่งที่ปฏิเสธการเชื่อฟังและการปฏิบัติตาม
7. โดยการเลือกหรือสมัครใจด้วยตนเอง
8. ยอมรับกับสิ่งที่ได้ปฏิเสธกับมัน
9. กลับคืน (รฎูอ) จากสิ่งที่อนุญาตพร้อมกับกล่าวปฏิญาณด้วยสองกะลิมะฮ์

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับเงื่อนไขของชะฮาดะฮ์ข้างต้นไม่ต่างกับการอธิบายของซัยคุดาวิด อัลฟาฏอนีย์ (Dāwūd al-Faṭāniy, n.d. : 92) ซึ่งแตกต่างกับการอธิบายของอัดดูสะรีฮ์ (al-Dusariy, 1982 : 24-27) ที่อธิบายว่า เงื่อนไขของชะฮาดะฮ์นี้มี ๗ ประการ ได้แก่

1. อัลอิลมุ หมายถึง การรู้ความหมายของมัน
2. อัลยะกิน หมายถึง การเชื่อมั่นในความสัจจริงของมันโดยไม่มีข้อกลางแคลงใด ๆ
3. อัลเกาะบูล หมายถึง การยอมรับในข้อกำหนดของมันโดยปราศจากการปฏิเสธ
4. อัลอินกียาด หมายถึง การเชื่อฟังและการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ โดยไม่

ละทิ้งส่วนใดส่วนหนึ่งของมัน

5. อัลอิกศาส หมายถึง การบริสุทธิ์ใจในการดำเนินชีวิตตามข้อเรียกร้องของมัน
6. อัลศิดก หมายถึง การจริงใจในการกล่าวชะฮาดะฮ์หรือในความหมายอีกหนึ่งว่า

การกล่าวชะฮาดะฮ์ที่ตรงกับการศรัทธาในใจ

7. อัลมะฮับบะฮ์ หมายถึง การรักในกะลิมะฮ์โดยปราศจากการรังเกียจในข้อ

เรียกร้องหรือหลักการที่ออกมาจากคำนี้แม้แต่น้อย

ส่วนอัลฟาซาน (al-Fawzān, n.d. : 42-45) แยกระหว่างเงื่อนไขของชะฮาดะฮ์ ลากิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ และชะฮาดะฮ์มุฮัมมะดูร เราะสูลุลลอฮ์โดยอธิบายว่าเงื่อนไขของชะฮาดะฮ์ ลากิลาฮะ อิลลัลลอฮ์ มี ๗ ประการเช่นเหมือนกับการอธิบายของอัดดูสะรีฮ์ที่ผ่านมา ส่วนเงื่อนไขของชะฮาดะฮ์มุฮัมมะดูร เราะสูลุลลอฮ์มี ๖ ประการได้แก่

1. การยอมรับและศรัทธาในการเป็นเราะสุลของท่าน
2. การกล่าวยอมรับด้วยวาจา
3. การติดตามท่านโดยการปฏิบัติในสิ่งที่ได้นำมาจากความจริงและละทิ้งในสิ่งที่ต้องห้ามจากความไม่ถูกต้อง
4. การเชื่อในสิ่งที่ท่านได้รายงานจากสิ่งที่ผ่านมาและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
5. การรักท่านยิ่งกว่ารักตัวเอง ทรัพย์สิน บุตร ปิตา และมนุษย์ทั้งหลาย
6. การเลือกคำพูดของท่านมากกว่าคำพูดของทุกคนและปฏิบัติตามสุนนะฮ์ของท่าน คำชะฮาดะตัยนจะเกิดประโยชน์ได้นั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหลัก ๒ ประการ ได้แก่
 1. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสำนวนของคำชะฮาดะตัยน เช่น ต้องใช้คำว่า “อัสฮะดุ” นำหน้า ต้องลำดับระหว่างสองกะลิมะฮ์ และต้องต่อเนื่องระหว่างทั้งสอง เป็นต้น
 2. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้กล่าวกะลิมะฮ์ เช่น ต้องบรรลุนิติภาวะและมีสติปัญญา ต้องสมัครใจด้วยตนเอง ต้องรู้ความหมายของทั้งสอง ต้องเชื่อมั่น ต้องยอมรับ ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ต้องบริสุทธิ์ใจ ต้องรักและจริงใจในกะลิมะฮ์ เป็นต้น

4.12.5 การเพิ่มและการลดของอีมาน

ผู้แต่งได้กล่าวถึงการเพิ่มและการลดของอีมานว่า¹

"برمول إيمان أدا كلاً برتمبه أى دغن سبب برتمبه طاعة مأنسى دغن مغرجاكن
 سكل تيته الله تعالى دن منجاوهكن سكل لراغثن (دان) أدا كلاً كورغ أى دغن سبب
 كورغ طاعتن كارن مغرجا أى أكن معصية اين إيمان يغلاين درفد إيمان أنبياء دان لاين
 درفد إيمان ملائكة عليهم الصلاة والسلام (دان) أدا فون إيمان أنبياء مك سنتياس يرتمبه أى
 سلما ٢ تياد هارس إيمان مريكئت كورغ دان أدا فون إيمان ملائكة مك تياد لبه دان تياد
 كورغ سلما ٢"

แปลว่า “ อีมานนั้นบางที่มันเพิ่มขึ้นด้วยสาเหตุการเพิ่มการรักดีของมนุษย์โดยการปฏิบัติคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์และห่างไกลจากสิ่งที่ต้องห้ามทั้งหลายของพระองค์ และบางที่มันลดลงด้วยสาเหตุการลดการรักดีของเขา เนื่องจากไปปฏิบัติในสิ่งที่ฝ่าฝืน (มุกดียะฮ์) อีมานนั้นนอกเหนือจากอีมานของบรรดานะบีและนอกเหนือจากอีมานของบรรดามะลาอิกะฮ์ อะลัยฮิมุศเศาะลาตุวัสสะลาม ส่วนอีมานของบรรดานะบีมันจะเพิ่มขึ้นตลอดไม่อนุญาตให้อีมานของพวกเขาขึ้นลดลง และอีมานของบรรดามะลาอิกะฮ์จะไม่เพิ่มขึ้นและไม่ลดลงตลอดกาล”

¹ Tuan Mināl, n.d. : 120.

การศรัทธาต่อการเพิ่มและการลดของอีมานเป็นหลักการหนึ่งจากบรรดาหลักการของอะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺที่ศรัทธาว่าอีมานนั้นจะเพิ่มขึ้นด้วยการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และจะลดลงด้วยการทำสิ่งที่ฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ ﷻ ดังหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษ

หลักฐานจากอัลกุรอาน

อัลลอฮ์

ﷻ ตรัสว่า

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدِ جَمَعُوا لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ فَمَا كَانَ لَهُمْ جَنَاحٌ عَلَيْهِمْ أَنْ يُصَلُّوا أَوْ يَكُلُوا مِنْ حَيْثُ شَاءُوا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

(سورة آل عمران : آية 173)

ความว่า: “บรรดา (ผู้ศรัทธา) ที่ผู้คนได้กล่าวแก่พวกเขาว่า แท้จริงมีผู้คนได้ชุมนุมสำหรับพวกท่าน ดังนั้นพวกท่านจงกลัวพวกเขาเถิด แล้วมัน (คำพูด) ได้เพิ่มการอีมานแก่พวกเขา และพวกเขา กล่าวว่าอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ที่พอเพียงแก่เราแล้ว และเป็นผู้รับมอบหมายที่ดีเยี่ยม”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน : อายะฮ์ 173)¹

การบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ หมายถึง (يقينا وتصديقا) แปลว่าการเชื่อมั่นและการศรัทธา ซึ่งบ่งบอกว่าอีมานนั้นมีการเพิ่มขึ้นและลดลง (al-Baghawiy, 1997 : 4/114 ; al-Suyūṭiy, n.d. : 2/389).

อายะฮ์นี้เป็นหลักฐานที่สำคัญมากที่บ่งบอกว่าอีมานนั้นมีการเพิ่มขึ้นและมีการลดลง ซึ่งเป็นทัศนะส่วนใหญ่ของอุละมาอ์สะลัฟและเคาะลัฟ ยิ่งกว่านั้นได้มีการบอกว่าเป็นการอิญมาอ์ (Ibn Kathīr, 1999 : 4/239)

หลักฐานจากอัลฮะดีษ

จากอะนัส เบน มาลิกจากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ شَعِيرَةٌ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ بُرَّةٌ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَفِي قَلْبِهِ وَزُنْ ذَرَّةٌ مِنْ خَيْرٍ))

(أخرجها البخاري ، 44 : 1411 ، ومسلم ، د.ت : 193)

ความว่า : “จะพ้นออกมาจากนรกกับผู้ที่กล่าว ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ และในใจของเขามีน้ำหนักความดีเท่ากับเมล็ดข้าวบาเล่ (ชะอีเราะฮ์) และจะพ้นออกมาจากนรกกับผู้ที่กล่าว ลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ และในใจของเขามีน้ำหนักความดีเท่ากับเมล็ดข้าวสาลี (บุรเราะฮ์) และจะพ้นออกมาจากนรก

¹ ดูอายะฮ์เรื่องเดียวกันในสุเราะฮ์อัตเตาบะฮ์ อายะฮ์ 124

กับผู้ที่กล่าว ลาอิลลาฮะ อิลลัลลอฮฺ และในใจของเขามีน้ำหนักความดีเท่ากับ
มดเล็ก (ซุรเราะฮ์)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1411 : 44 ; Muslim, n.d.: 193)¹

อิมามอัลบุกอริยี่ใช้ชะดีษนี้เป็นหลักฐานยืนยันการเพิ่มและการลดอีมาน เพราะผู้ที่มี
น้ำหนักความดีเท่ากับซุรเราะฮ์จะหนักกว่าผู้ที่มีความดีเท่ากับบุรเราะฮ์ และผู้ที่มีความดีเท่ากับ
บุรเราะฮ์จะหนักกว่าผู้ที่มีความดีเท่ากับซุรเราะฮ์ ซึ่งทั้งหมดบ่งบอกถึงแตกต่างกัน (al-‘Aainiy, n.d.:
1/261) และท่านยังได้กล่าวอีกว่า : “ฉันได้พบอะลามามากกว่าหนึ่งพันคน ณ เมืองต่าง ๆ แต่ฉันไม่เห็น
คนใดจากพวกเขาขัดแย้งกันในเรื่องที่ว่า อีมานคือคำพูดและการกระทำ มีการเพิ่มและมีการลดลง”
(al-Safārīniy, 1982 : 1/420 ; Hayat bin Muhammad, 2002 : 1/553).

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอีมานตามหลักการของชะลัฟจากเศาะฮาบะฮ์และผู้
เจริญรอยตามพวกเขาคือ อีมานจะเพิ่มขึ้นด้วยการกัฏดีและจะลดลงด้วยการฝ่าฝืน และไม่มีผู้ใดจาก
บรรดาพวกเขาขัดแย้งในเรื่องนี้

4.12.6 อีมานถูกแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท

ผู้แต่งได้กล่าวถึงอีมานถูกแบ่งออกเป็น ๕ ประเภทว่า²

" (كنهوي أوهم) بهو إيمان ايت تر بها كنى أى أتس ليم بها كنى (فرما) إيمان در فد تقليد دان
يائت إيمان يغ جدى در فد مغميل دغن كات أورغ لاين سفرة مغميل أى در فد كورون
در فد كتيدائن دليل (دان كدوا) إيمان در فد علم يغ يقين دان يائت إيمان يغ جدى در فد
معرفة فد سكل عقائد دغن سكل دليلث (دان كتنيك) إيمان در فد عيان دان يائت إيمان يغ
جدى در فد مراقبة هات بك الله دغن سكير ٢ تياد غائب در فد هاتين دغن سكجف متا
جوا فون (دان كأمفة) إيمان در فد حق دان يائت إيمان يغ جدى در فد مشاهدكن الله دغن
هات (دان كلیم) إيمان در فد حقيقة دان يائت إيمان يغ جدى در فد كادائن ث تياد فندغ أى
مليكنن الله سبحانه وتعالى مك أداله إيمان تقليد ايت بك أورغيغ عوام (دان) إيمان در فد
علم ايت بك أورغيغ ممفو پای دليل دان برهان (دان) إيمان در فد عيان ايت بك أهل
المراقبة دان دنماكن مقام مراقبة (دان) إيمان در فد حق ايت بك أورغيغ عارف دان دنماكن
مقام مشاهدة (دان) إيمان در فد حقيقة ايت بك أورغيغ واقفين دنماكن مقام فنا □ كارن
بهو سن فنا مريكتت در فد يغلاين در فد الله تعالى دان تياد ممندغ أوله مريكتت مليكنن اكن
الله تعالى "

¹ ดูเรื่องเดียวกันในชะดีษ (บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: 4681) อัลอัลบานียีกกล่าวว่า เป็นชะดีษเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d.: 4681).

² Tuan Mināl, n.d. : 120.

³ คำที่ต้องคือ (فنا) ซึ่งเป็นภาษาอาหรับแปลว่า ความไม่ยั่งยืน ความสูญสลาย และความเสียหาย

แปลว่า “พึงทราบเถิด แท้จริงอิมานนั้นแบ่งออกเป็น ๕ ประเภทคือ (หนึ่ง) อิมานจากการตักลีด กล่าวคือ การศรัทธาที่เกิดจากการรับเอาคำพูดของผู้อื่น เช่น เขารับเอาจากอาจารย์ของเขาโดยที่ไม่มีหลักฐาน (และสอง) อิมานที่เกิดจากความรู้อันชัดแจ้ง กล่าวคือ การศรัทธาที่เกิดจากการรู้หลักการเชื่อมั่นทั้งหมดด้วยหลักฐานของมัน (และสาม) อิมานที่เกิดจากการเห็นอย่างชัดแจ้ง กล่าวคือ การศรัทธาที่เกิดจากใจที่เกรงกลัวต่ออัลลอฮ์โดยที่ไม่หายไปจากใจของเขาแม้แต่กระพริบตา (และสี่) อิมานที่เกิดจากความจริง กล่าวคือ การศรัทธาที่เกิดจากการเห็นอัลลอฮ์ด้วยใจ (และห้า) อิมานที่เกิดจากข้อเท็จจริง กล่าวคือ การศรัทธาที่เกิดจากสภาพที่เขาไม่มองนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น แล้วอิมานของการตักลีดนั้นสำหรับคนทั่วไป (และ) อิมานที่เกิดจากความรู้นั้นสำหรับคนที่มีหลักฐานและข้อพิสูจน์ (และ) อิมานที่เกิดจากการเห็นอย่างชัดแจ้งนั้นสำหรับพวกเกรงกลัวและเรียกชื่อว่า มะกอมมูรอเกาะบะฮ์ (และ) อิมานที่เกิดจากความจริงนั้นสำหรับผู้รู้ เรียกชื่อว่า มะกอมมุซาฮะดะฮ์ (และ) อิมานที่เกิดจากข้อเท็จจริงนั้นสำหรับคนที่เห็นชอบและเรียกชื่อว่า มะกอมฟะนา เนื่องจากว่าความสูญสลายของพวกเขาจะเกิดกับสิ่งอื่นนอกจากเหนือจากอัลลอฮ์ ตะอาลาและพวกเขาจะไม่มองนอกจากอัลลอฮ์ตะอาลาเท่านั้น”

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับประเภทของอิมานข้างต้นเหมือนกับการอธิบาย

อัศศอวีย์ (al-Sāwiy, n.d. : 73-74) กล่าวคือ

1. อิมานที่มาจากการตักลีด หมายถึง อะกีดะฮ์ที่รับเอาจากซัยคุและยึดมั่นกับมัน โดยไม่รู้หลักฐาน¹

2. อิมานที่เกิดจากความรู้อันชัดแจ้ง หมายถึง อะกีดะฮ์ที่รู้จักด้วยหลักฐาน

3. อิมานที่เกิดจากใจที่เกรงกลัวต่ออัลลอฮ์

4. อิมานที่เกิดจากการเห็นอัลลอฮ์ด้วยใจ

5. อิมานที่เกิดจากสภาพที่เขาไม่มองนอกจากอัลลอฮ์เท่านั้น

การแบ่งประเภทของอิมานออกเป็น ๕ ประเภทข้างต้นโดยการพิจารณาจากแหล่งที่มาของการศรัทธา

4.12.7 มารยาทของการซิกร

ผู้แต่งได้กล่าวถึงมารยาทของการซิกรว่า

(دان) أنيله سات أدب در فد بیر آف آداب ذکر یغد تنف فد تمفتن مک استحضار اکن

□"معنان"

¹ ดูเรื่องตักลีดหน้า ๑๖๔-๑๗๒

² Tuan Mināl, n.d. : 123.

แปลว่า “(และ) นี่คือการยาทหนึ่งจากบรรดามารยาทของการชกิริที่ได้กำหนดไว้กับมันคือ การนี้ถึงความหมายของมัน”

"(دان) ستغه درفداڻ توکل دان یائت مپرهکن دیرین سرت فرچایا هاتین دغن وکیل یغ سینر دان یائت الله تعالی دغن سکیر ۲۱ دیم درفد کلوه کسه" □

แปลว่า “(และ) ส่วนหนึ่งจากนั้นคือ การตะวักกัล กล่าวคือ การมอบหมายตัวพร้อมกับความเชื่อใจของเขาต่อผู้จัดการที่แท้จริงคือ อัลลอฮ์ตะอาลาโดยที่หยุดหนึ่งจากการสับสนในใจ”

"(دان ستغه) درفداڻ مالو دان یائت فراغی یغ ممبغکیتکن أتس منغکل یغ کجی ۲ دان فریوات یغ ایلوق ۲" □

แปลว่า “(และ) ส่วนหนึ่งจากนั้นคือ การละอาย กล่าวคือ มารยาทที่เกิดขึ้นมาเพื่อละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ และปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม”

"(دان ستغه) درفدڻ غنی یعی کیاهاات درفد یغ لاین درفد الله دان تیاد جندر غ کفد أسباب" □

แปลว่า “(และ) ส่วนหนึ่งจากมันคือ ความพอเพียง กล่าวคือ ใจที่มีความเพียงพอจากสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์และไม่เอียงเอนกับสาเหตุ”

"(دان ستغه) درفداڻ فقر دان یائت افتقار کفد الله سلما ۲ تیاد بر کهندق کفد دنیا درفد فرهیاسنڻ دان کملیائڻ دان کبسرائڻ" □

แปลว่า “(และ) ส่วนหนึ่งจากนั้นคือ ความต้องการ กล่าวคือ มีความต้องการต่ออัลลอฮ์ตลอด ไม่ต้องการในเรื่องดุนยาจากเครื่องประดับประดา เกียรติ และความยิ่งใหญ่ของมัน”

"(دان ستغه) درفداڻ توضعکن دیرین دغن برغیغ تیاد منجلا اکندی اوله شرع" □

แปลว่า “(และ) ส่วนหนึ่งจากมันคือการนอบน้อมตัวของเขาในสิ่งที่ชะรุไม่รังเกียจ”

"(دان ستغه) درفداڻ فتوه دان یائت منجاوهکن دیری درفد منتوت درفد مخلوق دغن سبب ای بریوات بایک کفد مریکئت" □

¹ Tuan Mināl, n.d. : 124.

² Tuan Mināl, n.d. : 124.

³ Tuan Mināl, n.d. : 124-125.

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 125.

⁵ Tuan Mināl, n.d. : 125.

⁶ Tuan Mināl, n.d. : 125.

แปลว่า “ (และ) ส่วนหนึ่งจากนั้นคือ การเชื่อฟัง กล่าวคือ การห่างไกลตัวจากการเรียกร้องจากมัลลุก เนื่องด้วยได้ทำความดีให้กับพวกเขา”

"(دان ستغه) درفدان شكر دان يائت منو غكلكن هاتين دغن موج اكن الله تعالى دان
مليهت اكن سكل نعمة ددا لم ليفاتن بلا" □

แปลว่า “ (และ) ส่วนหนึ่งจากนั้นคือ การซุกุร (การขอบคุณ) กล่าวคือ การทำให้เป็นหนึ่งโดยการสรรเสริญต่ออัลลอฮ์ตะอาลาและมองนิอุมัตต่างๆ เป็นการทดสอบ” ผู้แต่งได้อธิบายถึงมารยาทของการซุกรบางประการ ได้แก่

1. การนึกถึงความหมายของซุกร
2. การมอบหมายต่ออัลลอฮ์
3. การละอายต่ออัลลอฮ์ในสิ่งที่ไม่ดี
4. ความรวยใจจากสิ่งนอกเหนือจากอัลลอฮ์
5. มีความต้องการต่ออัลลอฮ์ตลอด
6. ความนอบน้อมต่ออัลลอฮ์
7. การเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์
8. การสรรเสริญต่ออัลลอฮ์

การอธิบายของผู้แต่งเกี่ยวกับมารยาทของการซุกรข้างต้นโดยคำนึงถึงส่วนภายในจิตใจเป็นหลัก ต่างกับการอธิบายของอัชเชากานีย์ (al-Shawkāniy, 1984 : 52) ที่คำนึงถึงส่วนภายนอกจากจิตใจเป็นหลัก โดยอธิบายว่าส่วนหนึ่งจากมารยาทของซุกร ได้แก่

1. สถานที่สำหรับซุกรต้องสะอาดและเงียบ
2. ปากของผู้ซุกรต้องสะอาด
3. การหันหน้าทางกิบลัต
4. ให้ความสนใจกับสิ่งที่กล่าวและใคร่ครวญความหมายของมัน
5. การได้ยินด้วยตนเอง
6. การเลือกซุกรที่ประเสริฐที่สุด เช่น อัลกุรอาน
7. ปฏิบัติกับอัชการ มะอชูรอดเป็นประจำทั้งเช้าและบ่ายหรือในสภาพต่าง ๆ ที่

แตกต่างกัน

4.13 บทส่งท้าย

¹ Tuan Mināl, n.d. : 125.

หลังจาก อธิบาย อิสลามกับอิมาน ผู้แต่งได้กล่าวถึง บทส่งท้ายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.13.1 สรุป

ผู้แต่งได้กล่าวสรุปช่วงท้ายของหนังสืออะกีดะฮ์ อันนาญินของท่าน โดยการนำเสนอแนวทางให้ทุกคนปฏิบัติดังนี้

4.13.1.1 ให้ปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟในการยึดมั่น การพูด และการปฏิบัติ ผู้แต่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า¹

"(دان) منكال كيت كتهوى بهو سكل كيجيكن ايت حاصل أي دغن سبب مغيكوت سلف یغ صالح ۲ مك ايكوت أولهم اكن سلف یغ صالح ۲ فد اعتقاد اغكو دان فد سكل فركتائن اغكو دان سكل فربواتن اغكو سفرة سبدا نبی عليه الصلاة والسلام ﴿ علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدين من بعدی عضوا علیها بالنواجذ ﴾² أرتین لزم أتس کامو دغن سنة كو دان سنة سكل خلیفة كو یغ راشدين كمدین درفد أكو كیکة أولهكامو أتس دغن كراهم"

แปลว่า “และในเมื่อเรารู้ว่าความดีทั้งหมดนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟอันถูกต้อง ดังนั้นพวกท่านจงปฏิบัติตามแนวทางของสะลัฟ³ ในการยึดมั่น การพูด และการปฏิบัติของท่านทั้งหมด ดังที่ท่านนะบี ﷺ กล่าวว่า : พวกท่านจงยึดมั่นกับสุนนะฮ์ของฉันและสุนนะฮ์ของบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ที่ได้รับทางนำหลังจากฉัน พวกท่านจงขมับมันด้วยฟันกราม”

ชาวสะลัฟ ถือเป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นมุอ์มินในทุกๆ ด้านเช่น อะกีดะฮ์ อิบาดะฮ์ การยึดมั่นในศาสนาตลอดจนแง่มุมต่างๆ ของใช้ชีวิต คนเหล่านี้จึงได้รับการยกย่อง การรับรองจากท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ ดังที่ปรากฏในอะดีษ รายงานโดยอับดุลลอฮ์ เป็น มัสอูด ﷺ จากท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ))
(أخرجه أحمد، 2001 : 3594)

¹ Tuan Mināl, n.d. : 137.

² บันทึกโดย (al-Marwaziyy, 1408 : 72 ; al-Tahāwiy, 1414 : 1186 ; al-’Ājuriyy, n.d. : 1223) อัลอัลบานีย์กล่าวว่า เป็นอะดีษเคาะซีฮ์ (al-Albāniyy, 1416 : 6/527).

³ ดูการอธิบายในหน้า ๓๖-๓๘

ความว่า : “มนุษย์ที่ดีที่สุดคือผู้ ที่อยู่ในศตวรรษของฉัน (หมายถึงเหล่า เศาะฮาบะฮ์) หลังจากนั้นคือผู้ที่อยู่ในศตวรรษต่อมา หลังจากนั้นคือผู้ ที่อยู่ในศตวรรษต่อมา หลังจากนั้นคือผู้ที่อยู่ในศตวรรษต่อมา”

(บันทึกโดย 'Ahmad, 2001 : 3594)¹

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวถึง ศตวรรษที่ดีที่สุด คือ สี่ศตวรรษแรกตามลำดับซึ่ง ต่างกับอะดีซที่บันทึกโดย (al-Bukhāriy, 1997 : 2651; Muslim, 1996 : 2533) ที่กล่าวถึงสาม ศตวรรษเท่านั้น

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ บรรดาเศาะฮาบะฮ์ตลอดมาถึงบรรดาตาบิอิน ตาบิอิต-ตาบิอิน และอัครบิดร ตาบิอิต-ตาบิอินที่ปฏิบัติตามแนวทางของชนเหล่านี้ คือ ชาวสะลัฟของแต่ละยุค

ดังนั้น การให้ความสำคัญกับ ชาวสะลัฟโดยเฉพาะ เศาะฮาบะฮ์ โดยการรับเอาความ เข้าใจและสิ่งทีมาจากพวกเขา เรื่องนี้ได้มีบทบัญญัติมายืนยันให้กับเศาะ ฮาบะฮ์ว่า พวกเขา นั้น คือ ประชาชาติของท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ ที่ประเสริฐที่สุด เป็นประชาชาติที่มีความศรัทธา มีความรู้และมี ความเข้าใจที่มากกว่า เป็นประชาชาติที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ มากและเป็นประชาชาติที่สมควร ตามมากที่สุด ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า :

﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ وَاللَّذِينَ آمَنُوا لَآتُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُمْ﴾

(سورة التوبة : بعض من آية 100)

ความว่า : “บรรดาบรรพชนรุ่นแรกในหมู่ผู้อพยพ (ชาวมุฮัจญิรีนจาก มักกะฮ์) และในหมู่ผู้ให้ความช่วยเหลือ (ชาวอันศ็อรจากมะดีนะฮ์) และ บรรดาผู้ดำเนินตามพวกเขาด้วยการทำดีนั้น อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พอใจในพระองค์ด้วย”

(สุเราะฮ์อัตเตอาบะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 100)²

ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้สั่งให้ประชาชาติของท่านปฏิบัติตามบรรดาเศาะ ฮาบะฮ์ใน เมื่อได้เกิดความแตกต่างขึ้นมา ดังการรายงานของอัลอิรบาดู เป็น สาริย ะฮ์กล่าวว่า ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((فَاتَّهَمَ مَنْ يَعِشُ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ))

(أخرجه ابودأود، د.ت : بعض من حديث 4607)

¹ อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นอะดีซเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, 2002 : 7185) .

² ดูการอธิบายอายะฮ์ในหน้า 49

ความว่า : “ดังนั้น แท้จริงผู้ใดในหมู่ของพวกเจ้าที่มีชีวิตต่อไปหลังจากฉัน พวกเขาจะพบกับความแตกแยกมากมาย (เมื่อเป็นเช่นนั้น) พวกเจ้าจะต้อง ยึดมั่นกับสุนนะฮ์ของฉัน และสุนนะฮ์ของคุละฟารอซีดินที่ได้รับทางนำ พวกเจ้าจงยึดถือกับมันและพวกเจ้าจงขมับมันด้วยฟันกราม”

(บันทึกโดย Abū Dāwūd, n.d.: ส่วนหนึ่งจากฮะดีษ 4607) ¹

การยึดมั่นและการปฏิบัติตามแนวทางของชะลัฟที่นำโดยท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ นั้น สอดคล้องกับพระประสงค์และความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ในทางตรงกันข้ามพระองค์ทรงโกรธกับ ผู้ฝ่าฝืนและปฏิเสธต่อแนวทางดังกล่าว ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾ ﴾

(سورة آل عمران : آية 31-32)

“จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า หากพวกท่านรักอัลลอฮ์ก็จงปฏิบัติตาม ฉันอัลลอฮ์ก็จะทรงรักพวกท่านและจะทรงอภัยให้แก่พวกท่านซึ่งโทษ ทั้งหลายของพวกท่าน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า พวกท่านจงเชื่อฟัง อัลลอฮ์และเราะสูลเถิด แต่ ถ้าพวกเขาฝืนหลังให้แท้จริงอัลลอฮ์นั้นไม่ทรงชอบผู้ปฏิเสธศรัทธา ทั้งหลาย”

(สุเราะฮ์อาละอิมรอน : อายะฮ์ 31-32)

ผู้แต่งได้สนับสนุนแนวทางชะลัฟ พร้อมให้ปฏิบัติตามบนแนวทางชะลัฟในทุกๆ ด้าน อาทิ เช่น การยึดมั่น การพูด และการกระทำ สอดคล้องกับอิมามอะบู อัลอะฮ์มัด อัลอะซฮะรียะฮ์และ อุละมาอ์ท่านอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับแนวทางชะลัฟ

4.13.1.2 ห่างจากบิดอะฮ์ที่ถูกตำหนิ

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า²

"(دان) تغلكن أولهم أكن بدعة يغ مذمومة یعنی بدعة يغ كنا جرجا درفد أورغيغ داغ كمدين درفد حوص صحابة دان علماء مريكت دان حاصلن بهو تيف ۲ برغيغ موافقة أى أكن كتاب الله دان سنة رسول الله أتو اجماع علماء أتو قياس مك يائت دنماكن سنة دان برغيغ كلوار أى درفد يغد مكين ايت دنماكن بدعة يغ مذمومة"

¹ ฮะดีษความหมายเดียวกันปรากฏในหนังสือสุนัน (บันทึกโดย al-Tirmidhiy, n.d. : 2676) อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษเศาะฮีย (al-Albāniy, n.d. : 4607) .

² Tuan Mināl, n.d. : 138.

แปลว่า “และพวกท่านจงห่างไกลจากบิตอะฮ์ที่ถูกตำหนิ กล่าวคือบิตอะฮ์ที่ถูกตำหนิ โดยผู้ที่มาหลังจากนั้นจากบรรดาเศาะฮาบะฮ์และอุละมาอ์ของพวกเขา ผลลัพธ์ ผลสรุปก็คือทุกอย่างที่สอดคล้องกับกิตาบของอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) และสุนนะฮ์ของ ท่านเราะสูลุลลอฮ์หรืออิจมาอ์ของอุละมาอ์ หรือกีياس นั่นคือเรียกว่า สุนนะฮ์ และ สิ่งทีนอกเหนือจากนั้นเรียกว่า บิตอะฮ์ที่ถูกตำหนิ”

การห่างไกลจากบิตอะฮ์ (สิ่งอูตรี) ที่ถูกตำหนิและพวกบิตอะฮ์ พร้อมระมัดระวังจาก ความกลุ่มเครือที่พวกเขาได้คิดสร้างขึ้นมาทั้งหมดเป็นการศรัทธาที่แท้จริงต่ออัลลอฮ์ ¹

การห่างไกลจากสิ่งที่ไร้ประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็นต่อมุสลิมทุกคนที่จะต้องปฏิบัติเพราะ อิสลามได้สั่งให้มุสลิมทุกคนยับยั้งสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ต้องห้ามตามความสามารถ สอดคล้องกับชะดีษที่ รายงานโดยอะบู สะอีด อัลคุดรีย์ จากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أضعفُ الْإِيمَانِ))

(أخرجه مسلم، د.ت : 49)

ความว่า : “ผู้ใดได้เห็นจากพวกเจ้าซึ่งสิ่งที่ชั่วช้า ก็ให้เขาได้เปลี่ยนแปลงมัน ด้วยมือของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา แล้วหากเขาไม่สามารถ ก็ด้วยหัวใจของเขา และอันนั้นก็เป็นการศรัทธาที่อ่อนที่สุด”

(บันทึกโดย Muslim, 1996 : 49)

ในทางตรงกันข้ามการปฏิบัติในสิ่งที่ไร้ประโยชน์โดยเฉพาะสิ่งเกี่ยวกับศาสนา ไม่ว่าจะด้วยวาจา การกระทำหรือการเจตนา ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่ไม่ดีที่ไม่สนับสนุนสอดคล้องกับชะดีษที่ รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮ์ ² จากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ))

(أخرجه البخاري، 1997 : 2550; Muslim , 1996 : 1718)

ความว่า : “ผู้ใดกระทำสิ่งใดที่ไม่มีในกิจการ (ศาสนา) ของเรา สิ่งนั้นจะไม่ ถูกตอบรับ”

(al-Bukhāriy, 1997 : 2550; Muslim , 1996 : 1718)

เช่นเดียวกันกับการคิดหรือคิดค้นเรื่องอูตรีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัศาสนา

4.13.1.3 ให้ปฏิบัติตามแนวทางอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ โดยการปฏิบัติตาม

อัลกุรอาน อัลชะดีษและอิจญ์มาอ์ของบรรดาอุละมาอ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า²

¹ ดูการอธิบายในหน้า 71-72

² Tuan Mināl, n.d. : 138.

"مك هندقله كيت أيكوت جالن أهل السنة والجماعة دغن مغيكوت كتاب الله دان
حديث رسول الله دان اجماع سكل أئمة دان هندقله منجاوهكن ديرى در فد سكل بدعه
يغ حرام أتو مكروه"

แปลว่า “ดังนั้นเราต้องปฏิบัติตามแนวทางอะฮลิซสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ โดยการ
ปฏิบัติตามกิตาบของอัลลอฮ์ ฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์และอิญ์มาอ์ของบรรดา
อูละมาอ์ และต้องห่างไกลจากบิดอะฮ์ที่ฮะรอมหรือมักรูฮ์ทั้งหมด”

การปฏิบัติตามแนวทางอะฮลิซสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ โดยการปฏิบัติตามอัลกุรอาน
อัลฮะดีษ และอิญ์มาอ์ของบรรดาอูละมาอ์ เนื่องจากเป็นแนวทางที่ถูกต้องและเที่ยงตรง
อะฮลิซสุนนะฮ์ วัลญะมาอะฮ์ได้ยึดถือตัวบทบัญญัติของอัลกุรอานและอัลฮะดีษในทุกกรณีของเรื่อง
การศรัทธาและการปฏิบัติ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงรับรองกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีการหลงผิดและทุกซ์
ยากอย่างแน่นอนกับพวกเขา¹

การยึดมั่นกับอัลกุรอานและอัลฮะดีษจะถูกต้องได้นั้นต้องประกอบด้วยดังนี้ คือ ต้อง
ให้ความสำคัญกับบทบัญญัติหรือหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษเหนือความคิดในเมื่อขัดค้ำกัน
ต้องศรัทธากับปรากฏการณ์ตัวบทโดยที่ไม่ค้นหาด้วยความคิดในสิ่งที่ไม่ให้ประโยชน์จากการตีความ
ของอะฮลิลกะลาม และไม่มีการแยกกันระหว่างอัลกุรอานกับอัลฮะดีษ

การยึดมั่นตามแนวทางที่เที่ยงตรงคือ ตามแนวทางอัลกุรอานและอัลฮะดีษ ทั้งนี้
ท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ได้ย้ำกับผู้ที่ยึดมั่นกับทั้งสองว่าจะไม่มีวันหลงทางเป็นอันขาด ซึ่งสอดคล้องกับคำ
ตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ว่า :

﴿فَإِن نَّزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ
تَأْوِيلًا﴾

(سورة النساء : بعض من آية 59)

ความว่า: “แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันในสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮ์
(อัลกุรอาน) และเราะสูล (อัลฮะดีษ) หากพวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮ์และ

วันปรโลก นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่งและเป็นการกลับไปที่สวยงามยิ่ง”

(สุเราะฮ์อันนิสาอ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 59)

ดังนั้น จำเป็นต่อมุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามบนแนวทางทั้งสองโดยไม่
ละทิ้งหรือปฏิเสธแม้แต่น้อย เพราะมันเป็นแนวทางที่เที่ยงตรงที่จะนำมนุษย์ไปสู่สวนสวรรค์และ
ห่างไกลจากนรก

¹ ดูการอธิบายในหน้า ๖๗-๖๘

4.13.2 ความหวังและความปรารถนาจากอัลลอฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึง เกี่ยวกับความหวังและความปรารถนาจากอัลลอฮ์โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.13.2.1 ความจำเริญจากอัลลอฮ์ (เตาฟีก)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับความจำเริญจากอัลลอฮ์ (เตาฟีก) ว่า¹

"دان أكو هارف أكن الله بهو ممبرى توفيق أى"

แปลว่า “และฉันหวังว่าอัลลอฮ์คงให้ความจำเริญ (เตาฟีก)”

คำว่า “ความจำเริญ” ในที่นี้เป็นความหมายที่แปลมาจากคำภาษาอาหรับของคำว่า “เตาฟีก” (توفيق)

“เตาฟีก”(توفيق) เป็นอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า تَوْفِيقًا อ่านว่า วัฟพะเกาะะ ยูวัฟฟิกุ เตาฟีกัน หมายถึง การตัดสินใจในสิ่งที่ดี การให้ความสำเร็จ และการปรองดองกัน (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/320 ; al-Zāwiy, 1963 : 560).

อุละมาอ์อะฮ์ลิสสุนนะฮ์ได้ให้ความหมายเชิงวิชาการของ “เตาฟีก” หรือ “ความจำเริญจากอัลลอฮ์” ดังนี้

1. การที่อัลลอฮ์ไม่ให้อัจฉริยะกับตัวเจ้า (Ibn al-Qaiyim, 1996 : 1/415).
2. การทำให้ง่าย การทำให้สะดวกและการให้ความช่วยเหลือ (al-Sam‘āniy, 1997 : 2/452).
3. การให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่ประเสริฐกว่ากับบ่าวบางท่านของพระองค์ (Muhammad Rashīd bin ‘Aliy, 1990 : 8/93 ; ‘Abd al-Rahmān bin Nāsir, 2008 : 328)
4. สิ่งที่ตกลงกันระหว่างการกระทำและคำพูดของเขาในการภักดี (al-Māturīdiy, 2005 : 6/172).

คำ “เตาฟีก”(توفيق)² เป็นคำที่บัญญัติโดยชะรุอ์ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ปรากฏในอัลกุรอานว่า :

﴿ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴾

(سورة هود : بعض من آية 88)

ความว่า : “และความสำเร็จของฉันจะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่ด้วยความช่วยเหลือของอัลลอฮ์ แต่พระองค์ฉันขอมอบหมายและยังพระองค์เท่านั้นฉันกลับไปหา”

¹ Tuan Mināl, n.d. : 138.

² คำ “เตาฟีก”(توفيق) มีปรากฏในอัลกุรอาน ๓ आयะฮ์ด้วยกัน คือ ๒ आयะฮ์ในรูปของอาการนาม กล่าวคือ आयะฮ์ที่ ๖๒ ในสุเราะฮ์อันนิสาอ์กับอายะฮ์ที่ ๘๘ ในสุเราะฮ์ฮุุด และ ๑ आयะฮ์ในรูปของกริยา กล่าวคือ आयะฮ์ที่ ๓๕ ในสุเราะฮ์อันนิสาอ์

(สุเราะฮ์ฮุุด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๘๘)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿وَمَا تَوْفِيقِي﴾ คำ “เตาฟีก” เป็นคำที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงบัญญัติไว้ในอัลกุรอาน

4.13.2.2 ความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน (อิคลาศ)

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน (อิคลาศ)ว่า¹

"ما خلاصكن عمل كو يعنى قصد عمل ايت وجه الله ايت وحده دان اخلاص ايت سبب
بك كلفاسن در فد هارو هاراقيامه دان يائت واجب عينى أنس تيف ٢ مكلف فد سكلين
طاعة كارن فرمانن تعالى ﴿وما أمرُوا إِلَّا ليعبدوا الله مخلصين له الدين﴾² أر تين دان تباد
دسوره أكن مركت ملينكن كارن ميمبه أوله مريكمت أكن الله فد حال اخلاص مريكمت
بكين اكما يغسبنرن (دان) تله برسيدا نبى ﷺ ﴿ان الله لا يقبل من العمل الا ما كان خالصا
وما ابتغى به وجهه﴾³ بهو الله تباد منر بما أى در فد عمل ايت سما أدا سمبهغ دان زكاة دان
فواس دان حج دان لاينن ملينكن برغيغ أدا أى اخلاص دان برغيغ منتوتى دغندى كارن
الله"

แปลว่า “ขอให้ความบริสุทธิ์ใจในการทำงานของฉัน กล่าวคือ ความมุ่งหมายการทำงาน
นั้นเพื่ออัลลอฮ์องค์เดียว และอิคลาศนั้นเป็นสาเหตุให้รอดพ้นจากเหตุการณ์ยุ่งยาก
ของวันกิยามะฮ์ และวาญิบกับมุสลิมทุกคนภูออต (เชื่อฟัง) ทั้งหมดเนื่องอัลลอฮ์ทรง
ตรัสว่า ﴿وما أمرُوا إِلَّا ليعبدوا الله مخلصين له الدين﴾ ความว่า : และพวกเขามิได้ถูก
บัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ใน
การภักดีต่อพระองค์ และท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า : ความว่า : แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่
ทรงตอบรับการทำงานนั้นไม่ว่าจะเป็นการระฆมาต การจ่ายชะกาต การถือศีลอด การ
ทำฮัจญ์และการงานอื่นๆ เว้นแต่การงานที่ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจและทำเพื่ออัลลอฮ์
องค์เดียวเท่านั้น”

คำว่า “ความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน” ในที่นี้เป็นความหมายที่แปลมาจากคำภาษา

อาหรับของคำว่า “อิคลาศ” (إخلاص) เป็นคำอาการนาม มาจากรากศัพท์ของคำว่า أَخْلَصَ يُخْلِصُ
أَخْلَاصًا อ่านว่า อักละสะะ ยุคลิศุ อิคลาศัน หมายถึง ความบริสุทธิ์ใจ ความจริงใจ และละทิ้งการไ้อ
वाद (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/249 ; al-Zāwiy, 1963 : 190).

¹ Tuan Mināl, n.d. : 138.

² สุเราะฮ์ฮุุดบัยอินะฮ์ อายะฮ์ที่ ๕

³ ผู้วิจัยยังไม่พบผู้บันทึก แต่เป็นฮะดีษที่คล้ายกับการบันทึกของอันนะสาอียี (al-Nasa‘iy, 1986 : 3140) ซึ่งไม่มีคำว่า (وما) อยู่ตรงกลาง
(إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا، وَابْتِغَى بِهِ وَجْهَهُ)

อุละมาอ์อะฮฺลิสสุนนะฮฺได้ให้ความหมายเชิงวิชาการของ “อิกลาศ” ดังนี้

1. การให้ใจบริสุทธิ์ในการภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียว โดยการปลีกตัวจากสิ่งอื่นทั้งหมด (Ibn al-Qaiyim, 1996 : 1/129)¹.

2. การที่ป่าวคนหนึ่งมีความมุ่งหมายในการกระทำเพื่อความโปรดปรานของอัลลอฮ์ และผลบุญ โดยที่ไม่ได้หวังสิ่งใดจากอำนาจ เกียรติยศหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากคุณยา (al-Fawzān, n.d. : 43).

หลักการหนึ่งที่ยิ่งใหญ่และสำคัญของศาสนานั้นคือ การบรรลุถึงความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในทุกๆ กิจการงาน

ความบริสุทธิ์ใจคือ แก่นแท้ของศาสนาและเป็นกุญแจการเรียกร้องเชิญชวนของบรรดาเราะสุลทั้งหลาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ ﴾

(سورة البينة : بعض من آية 5)

ความว่า : “และพวกเขาได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์เป็นผู้มีเจตนาบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรง”

(สุเราะฮ์อัลบัยยีนะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๕)

การบริสุทธิ์ใจที่แท้จริงจะไม่เกิดขึ้น นอกจากต้องมีความบริสุทธิ์ที่สมบูรณ์จากรูปแบบของภาคีทั้งหมด

ความบริสุทธิ์ใจเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้การงานเป็นที่ต่อรับซึ่งการงานหนึ่งๆ นั้นจะไม่ใช่ที่ยอมรับนอกจากด้วย ๒ เงื่อนไข ดังนี้

1. การงานนั้นต้องมีความสอดคล้องกับสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดในอัลกุรอานหรือสิ่งที่เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้ชี้แจงไว้ ดังที่รายงานโดยท่านหญิงอาอิชะฮ์ ʿ จากท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ أَحَدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ، فَهُوَ رَدٌّ))

أخرج هالبخاري ، 1422 : 2697 و مسلم ، د.ت. : 1718

ความว่า “ผู้ใดประดิษฐ์สิ่งใหม่ในกิจการของเรา ซึ่งมีได้เป็นส่วนหนึ่งของมัน ดังนั้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่จะถูกปฏิเสธ”

(บันทึกโดยal-Bukhāriy, 1422 : 2697 ; Muslim, n.d. : 1718)

¹ ดูเพิ่มเติม (Abū al-Muzaffar, 1997 : 4/427 ; Iwād bin ‘Abdullāh, 1415 : 427) .

การงานศาสนาหรือการอิบาดะฮ์ทั้งหมดจะถูกต้องได้นั้น จะต้องสอดคล้องกับคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ และสุนนะฮ์ของท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้น การงานใดที่ไม่สอดคล้องกับทั้งสองถือว่าไม่ถูกต้องและไม่ถูกต้องรับ

2. การงานนั้นต้องมีความบริสุทธิ์ใจเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ ดั่งฮะดีษของท่านนะบี ﷺ ที่รายงานโดยอุมัร เบน อัลค็อฏฏอบกล่าวว่า :

((إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا، أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ))

أخرج هالبخاري ، 1422 : 1 و مسلم ، د.ت. : 1907

ความว่า “แท้จริงการงานทั้งหลายนั้นขึ้นอยู่กับเจตนา และแท้จริงสำหรับทุกท่านนั้นคือสิ่งที่เขาได้ตั้งเจตนาไว้ ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขามีเจตนาเพื่ออัลลอฮ์และเราะฮ์สูลของพระองค์ ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปเพื่ออัลลอฮ์และเราะฮ์สูลของพระองค์ และผู้ใดก็ตามที่การอพยพของเขาเพื่อโลกนี้ที่เขาจะได้รับหรือเพื่อผู้หญิงที่เขาจะแต่งงานด้วย ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะเป็นไปตามความประสงค์ที่เขาได้อพยพ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 1422 : 1 ; Muslim, n.d. : 1907)

ความบริสุทธิ์ใจคือรากฐานที่จะส่งผลให้งานเป็นที่ตอบรับและการบกร่องในความบริสุทธิ์ใจนั่นเองที่เป็นต้นเหตุทำให้การงานถูกปฏิเสธหรือไม่ถูกต้องรับ

4.13.2.3 ท่างไกลจากการริยาฮ์และสุมอะฮ์

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการห่างไกลจากการริยาฮ์และสุมอะฮ์¹

"دان أكو فوهنكن فول كفد الله بهو دلفسكن أكو درفد رياء دان سمعه دان ارتي رياء ايت

بهو برعمل ايت اكن عمل قربه سفای دبسر كن أكندى أوله مانسى دان ارت سمعه ايت

مك يائت بهو برعمل اى فد حال سسؤورغ ديرين كمدین اى مخبركن دغندى أكن

مانسى سفای دبسر كن أوله مریكمت باکین اتو سفای مغهیللا کباجیکن درفد مریکمت

باکین (برمول) تیف ۲ درفد رياء دان سمعه ايت مگو کر کن فهلا عمل دان صح عملن

برسلاهن باک برغیغ اتس جمهور درفد مالکية بهوسن ممبطلکن عبادة"

แปลว่า “และฉันขอต่ออัลลอฮ์ให้พ้นจากการริยาฮ์และสุมอะฮ์ และความหมายของริยาฮ์ คือ การปฏิบัติทำอะมาลที่ดี (อะมาลกุรบะฮ์) เพื่อที่จะให้มนุษย์ให้ความยิ่งใหญ่กับเขา และความหมายของสุมอะฮ์ คือ การปฏิบัติทำอะมาลในที่โดดเดี่ยวหลังจากนั้น เขาบอกให้กับผู้คนที่พวกเขาจะได้ให้ความยิ่งใหญ่กับเขาหรือเพื่อ

¹ Tuan Mināl, n.d. : 138.

ความดีจากพวกเขาจะได้ให้กับเขา ทุกอย่างจากการริยาห์และสุมอะฮ์นั้นทำให้ผลบุญของอะมาลเป็นโมฆะและอะมาลนั้นถูกต้อง ซึ่งแตกต่างกับทัศนะส่วนใหญ่จากมาลิกียะฮ์ว่า แท้จริงมันทำให้อิบาตะฮ์เป็นโมฆะ”

การห่างไกลจากริยาห์และสุมอะฮ์เป็นสิ่งจำเป็นต่อมุอ์มินทุกคนที่จะต้องระมัดระวังอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการภาคีและศุนย์เสียผลบุญอะมาลต่างๆ ที่กระทำได้

“ริยาห์” (رِيَاءٌ) เป็นคำภาษาอาหรับอาการนามมาจากรากศัพท์ของคำว่า رِيءٌ رِيءٌ رِيءٌ อ่านว่า รืออา ยฺรือฮิ รืออาอัน หมายถึง การโอ้อวด การกระทำการงานเพื่อให้คนดู (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/320).

อุละมาอ์ได้ให้ความหมาย“ริยาห์” (رِيَاءٌ) เชิงวิชาการดังนี้

1. การกระทำภายนอกเป็นการอิบาดะฮ์เพื่ออัลลอฮ์แต่ภายในมีความประสงค์ให้คนสรรเสริญยกย่องกับเขา (al-Ṭabariy, 2000 : 5/522).

2. การปรารถนาสิ่งในดunyaด้วยการทำอิบาดะฮ์ (al-Qurtubiy, 1964 : 20/212)

3. การแสดงอิบาดะฮ์ที่มีเจตนาให้คนดูแล้วเกิดการสรรเสริญต่อผู้กระทำ (al-Khāzin, 1415: 2/477)¹.

“สุมอะฮ์” (سُمْعَةٌ) เป็นคำภาษาอาหรับมาจากรากศัพท์ของคำว่า سَمِعَ يُسَمِعُ อ่านว่า สัมมะอะะ ยฺสุมมิฮุ ตัสมีฮัน หมายถึง การเปิดเผยให้ได้ยิน การให้มีชื่อเสียง (Ibn Manzūr, 1414 : 8/165-166 ; Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/450).

อุละมาอ์ได้ให้ความหมาย “สุมอะฮ์” (سُمْعَةٌ) เชิงวิชาการดังนี้

1. การแสดงอิบาดะฮ์ที่มีเจตนาให้คนฟังแล้วเกิดการสรรเสริญต่อผู้กระทำ (al-‘Asqalāniy, 1379 : 11/336 ; Sulaiman bin ‘Abdullāh, 2002 : 452).

2. การยกย่องในการทำงานเพื่อให้ผู้อื่นได้ยินกับมัน (al-Qastalāniy, 1323 : 9/286 ; al-Manāwiyy, 1356 : 2/122).

นิยามของริยาห์และสุมอะฮ์ทั้งหมดที่ผ่านมามีได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้งสองมีดังนี้

1. ริยาห์เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการมอง ในขณะที่สุมอะฮ์เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการฟัง

2. ริยาห์จะเกิดขึ้นพร้อมกับการอิบาดะฮ์เท่านั้น ส่วนสุมอะฮ์นั้นจะเกิดขึ้นพร้อมกับการอิบาดะฮ์หรือหลังจากการอิบาดะฮ์แล้วก็ได้

ริยาห์และสุมอะฮ์เป็นซิริกเล็กประเภทหนึ่งที่ทำให้การงานไร้ผล อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِيَاءً لِلنَّاسِ ﴾

¹ ดูเพิ่มเติม (Ibn al-Jawziy, 1422 : 2/216 ; al-‘Asqalāniy, 1379 : 11/336).

(سورة القرة : بعض من آية 264)

ความว่า : “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าให้บรรดาทานของพวกเจ้าไร้ผล ด้วยการล้าเลิก และการก่อความเดือดร้อน เช่นผู้ที่บริจาคทรัพย์ของเขาเพื่ออวดอ้างผู้คน”

(สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๖๔)

ผู้ที่บริจาคทรัพย์เพื่ออวดอ้างผู้คนนั้นจะไม่ได้รับการตอบแทนจากผลงานที่ได้กระทำไว้แต่อย่างใด เนื่องจากการอวดอ้างได้ทำลายมันโดยหมดสิ้น (Ibn Kathīr, 1999: 1/964; al-Baghawī, 1997: 1/326)

จากญุนดุบ อัลอะละเกีย² จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ يَسْمَعُ يُسْمِعِ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ))

أخرج هم مسلم ، د.ت. : (2987)

ความว่า “ผู้ใดทำให้ได้ยิน (เจตนาการทำงานของเขาเพื่อชื่อเสียงระหว่างมนุษย์) อัลลอฮ์จะทรงให้ได้ยินกับมัน และผู้ใดทำให้เห็น อัลลอฮ์จะทรงให้เห็นกับมัน”

(บันทึกโดย Muslim, n.d. : 2987)

ผู้ใดเจตนาให้เห็นหรือให้ได้ยินการทำงานของเขาเพื่อให้เกิดการยกย่องหรือให้เกียรติแก่เขา อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงเปิดเผยสิ่งเหล่านั้นในวันกิยามะฮ์ เนื่องจากการงานของเขาไม่มีอิลลาศ (al-Qādi ‘Iyād, 1998 : 8/535 ; al-‘Asqalāniy, 1379 : 11/336).

การห่างไกลจากกริยาอ์และสุมอะฮ์ของผู้แต่งข้างต้นสอดคล้องกับชะติษของท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ ที่แนะนำดูอาให้กับประชาชาติของท่าน เพื่อจะได้พ้นจากการตั้งภาคี ดังการรายงานของ มะอิกิล เป็น ยะซาร³ จากท่านนะบี มุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า :

((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَلشِّرْكَ أَخْفَى مِنْ دَيْبِ النَّمْلِ، أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى شَيْءٍ إِذَا قُلْتَهُ ذَهَبَ عَنْكَ قَلِيلُهُ وَكَثِيرُهُ؟)) قَالَ: قُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ))

(أخرج هالبخاري ، 1997 : بعض من حديث 716)

¹ เรื่องเดียวกันปรากฏในชะติษ (บันทึกโดย Ahmad, 2001 : 23630) อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นชะติษสะตันเศาะฮิฮ์ (al-Albāniy, n.d. : 1553).

² ท่านมีชื่อเต็มว่า ญุนดุบ เบ็น อิบดุลลอฮ์ เบ็น สุฟยาน อัลอะละเกีย เป็นเศาะฮาบะฮ์เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๖๑-๗๔ (al-Dhahabi, 1980 : 3/174).

³ ท่านมีชื่อเต็มว่า มะอิกิล เบ็น ยะซาร เบ็น อับดุลลอฮ์ อัลมุฆะนิย เป็นเศาะฮาบะฮ์เสียชีวิตในปี ฮ.ศ. ๖๕ (al-Dhahabi, 1980 : 2/576 ; al-Zirikli, 2002 : 7/271).

ความว่า “การตั้งภาคีในหมู่พวกเจ้า (เป็นสภาพ) ที่ลับยิ่งกว่า (สภาพ) มดเดิน (หมายถึงเสียงเดินของมด) ฟังทราบเถิด ฉันจะแนะนำท่านในสิ่งหนึ่ง เมื่อท่านกล่าวแล้ว อัลลอฮ์ทรงให้การตั้งภาคีอย่างเล็กและอย่างใหญ่จะผ่านไป ท่านจงกล่าวว่า **”اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ**”
 ”ความว่า โอ้อัลลอฮ์ข้าพเจ้าขอความคุ้มครองด้วยพระองค์ท่านจากการตั้งภาคีกับพระองค์ท่านทั้งที่ข้าพเจ้ารู้ และขอความอภัยโทษจากพระองค์ท่านในสิ่ง (การตั้งภาคี) ที่ข้าพเจ้า (ทำโดย) ไม่รู้”

(บันทึกโดยal-Bukhāriy, 1997 : ส่วนหนึ่งของฮะดีษ 716)¹

การตั้งภาคีเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมากและเป็นสิ่งง่ายที่จะเกิดขึ้นกับทุกคนโดยไม่รู้ตัว ดังนั้น ทุกคนจำเป็นต้องขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ ﷻ ตลอดเวลา เพื่อพ้นจากการเป็นภาคี

4.13.2.4 ห่างไกลจากการหลอกหลวงของชัยฏอนมารร้าย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการห่างไกลจากการหลอกหลวงของชัยฏอนมารร้ายว่า²

”(دان) أَكُو فَوْهَنَكُنْ كَفَدَ اللَّهُ بِهَوَا مَلْفَسَكُنْ أَيِ اِكْتَدَا كُو دَرَفْدَ جَاتَه دَدَا لَمْ تَيْفُو دَايَا
شَيْطَانٌ يَغْكُنَا رَجْمَ يَعْنِي يَغْكُنَا تَوْلَقَ دَرَفْدَ رَحْمَةَ اللَّهِ دَانَ شَيْطَانٌ أَيُّتِ انْقَابِلِسَ سَفْرَةَ
بِرَغِيغٍ دَرَوَايَةَ كُنْ دَرَفْدَ نَبِيِّ ﷺ دَانَ اِبْلِيسَ أَيُّتِ اِبْوَالشَيْطَانِ ³ **يَعْنِي اِبْلِيسَ أَيُّتِ بَفَا شَيْطَانِ**
سَفْرَةَ بِهَوَا آدَمَ بَفَا سَكَلْ مَانَسَى”

แปลว่า “ และฉันขอต่ออัลลอฮ์ให้พ้นจากการหลอกหลวงของชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง กล่าวคือ ผู้ที่ถูกขัดขวางจากความเมตตา (เราะฮิมัต) ของอัลลอฮ์และชัยฏอนนั้นคือ บุตรของอิบลีสซึ่งที่รายงานจากท่านนะบี ﷺ และอิบลีสนั้นคือ อะบูชัยฏอน กล่าวคือ อิบลีสนั้นคือ บิดาของชัยฏอน เหมือนกับอาดัมเป็นบิดาของมนุษย์ทั้งหลาย”

การห่างไกลจากชัยฏอนเป็นสิ่งจำเป็นต่อมุอ์มินทุกคนที่ต้องปฏิบัติตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปกป้องไม่ให้ถูกหลอกหลวงจากชัยฏอนมารร้าย

คำว่า “ชัยฏอน” (شَيْطَانٌ)⁴ พหูพจน์ของมันคือ “ชะยาฏีน” (شِبَابِيْن) เป็นคำภาษาอาหรับมาจากรากศัพท์ของคำว่า “ชะฎณะ” (شَطَنٌ) หมายถึง การเป็นปรปักษ์ ซึ่งจะใช้

¹ อัลอัลบานีย์ กล่าวว่า เป็นฮะดีษสะสันเศาะฮีฮ (al-Albāniy, 1997 : 265).

² Tuan Mināl, n.d. : 138.

³ ผู้วิจัยยังไม่พบผู้บันทึก

⁴ อัลกุรอานได้กล่าวถึงคำว่า “ชัยฏอน” (شَيْطَانٌ) หรือ “ชะยาฏีน” (شِبَابِيْن) ใน ๗๘ อายะฮ์ด้วยกัน คือ อายะฮ์ที่ ๑๔, ๓๖, ๑๐๒, ๑๖๘, 208, 268 และ ๒๗๕ ในซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ ๓๖, ๑๕๕ และ ๑๗๕ ในซูเราะฮ์อาละอิมรอน อายะฮ์ที่ ๓๘, ๖๐, ๗๖, ๘๓, 117, 119 และ ๑๒๐ ในซูเราะฮ์อันนิสาอ์ อายะฮ์ที่ ๙๐ และ ๙๑ ในซูเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ ๔๓, ๖๘, ๗๑, ๑๑๒, ๑๒๑ และ ๑๔๓ ในซูเราะฮ์อัลอันอาม อายะฮ์ที่ ๒๐, ๒๒, ๒๗, ๓๐, ๑๗๕, ๒๐๐ และ ๒๐๑ ในซูเราะฮ์อัลอะฮ์รอฟ อายะฮ์ที่ ๑๑ และ ๔๘ ในซูเราะฮ์

เรียกกับทุกสรรพสิ่งที่ฝ่าฝืน ละเมิด และแสดงตนเป็นปรปักษ์กับความจริง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นมนุษย์ ญิน หรือสัตว์

คำว่า “ชัยฏอน” ถูกใช้ในอัลกุรอาน ๓ ลักษณะดังนี้

1. ใช้คำว่า “ชัยฏอน” อย่างโดดเด่นโดยปราศจาก อะลิฟและลาม ในกรณีนี้ วัตถุประสงค์คือ ชัยฏอน ที่มีได้มีการระบุแน่นอนว่าหมายถึงใคร อาจหมายถึงมนุษย์หรือญินก็ได้ เช่น อายะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ตรัสว่า :

﴿ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقِضْ لَهُ سَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴾

(سورة الزخرف : بعض من آية 36)

ความว่า : “ผู้ใดผินหลังจากการรำลึกถึงพระผู้ทรงปราณี เราจะให้ชัยฏอน ตัวหนึ่งแก่เขา แล้วมันก็จะเป็นสหายของเขา”

(สุเราะฮ์อ์ซุซุครุฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๓๖)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿لَهُ سَيْطَانًا﴾ เป็นคำเอกพจน์ที่ไม่มีอะลิฟและลามรวมกัน ซึ่งจะให้ความเป็นทั่วไป

2. คำว่า “ชัยฏอน” ถูกใช้พร้อมกับอะลิฟและลาม ในกรณีนี้โดยทั่วไปแล้วจะให้ความหมายเฉพาะเจาะจงนั้นคือ อิบลิส เช่น อายะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ตรัสว่า :

﴿ يَنْبِئُ آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكَ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكَ مِنَ الْجَنَّةِ ﴾

(سورة الأعراف : بعض من آية 27)

ความว่า : “โอ้ ลูกหลานของอาดัมเอ๋ย จงอย่าให้ชัยฏอนหลอกลวงพวกเจ้า เช่นเดียวกับที่มันได้ให้พ่อแม่ของพวกเจ้าออกจากสวนสวรรค์มาแล้ว”

(สุเราะฮ์อัลอะอรอฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๗)

ในอายะฮ์นี้ “อะลิฟลาม” จะเป็นตัวระบุว่ายัยฏอนนั้นหมายถึงอิบลิส เนื่องจากผู้หลอกลวงอาดัมกับฮะวาให้ออกจากสวนสวรรค์ คือ อิบลิส

อัลอันฟาล อายะฮ์ที่ ๕, ๔๒ และ ๑๐๐ ในสุเราะฮ์ยูสุฟ อายะฮ์ที่ ๒๒ ในสุเราะฮ์อิบรอฮีม อายะฮ์ที่ ๑๗ ในสุเราะฮ์อัลฟัจญ์ร อายะฮ์ที่ ๖๓ และ ๙๗ ในสุเราะฮ์อันนัซล อายะฮ์ที่ ๒๗, ๕๓ และ ๖๔ ในสุเราะฮ์อัลอิสรอ์ อายะฮ์ที่ ๖๓ ในสุเราะฮ์อัลกะฮฟ อายะฮ์ที่ ๔๔, 45, 68 และ ๘๓ ในสุเราะฮ์มัจญ์ม อายะฮ์ที่ ๘๒ ในสุเราะฮ์อัลอันบิยาอ์ อายะฮ์ที่ ๑๒๐ ในสุเราะฮ์ฏอฮา อายะฮ์ที่ ๓, ๕๒ และ ๕๓ ในสุเราะฮ์อัลฮัจญ์ อายะฮ์ที่ ๙๗ ในสุเราะฮ์อัลมูรมิฮูน อายะฮ์ที่ ๒๑ ในสุเราะฮ์อันนุร อายะฮ์ที่ ๒๙ ในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน อายะฮ์ที่ 24 ในสุเราะฮ์อันนัมล อายะฮ์ที่ ๑๕ ในสุเราะฮ์อัลกัศ็อศ อายะฮ์ที่ ๓๘ ในสุเราะฮ์อัลอันกาบูต อายะฮ์ที่ ๒๑ ในสุเราะฮ์อัลกุมาน อายะฮ์ที่ ๖ ในสุเราะฮ์ฟาฏีร อายะฮ์ที่ ๖๐ ในสุเราะฮ์ยาสีน อายะฮ์ที่ ๒๑๐ และ ๒๒๑ ในสุเราะฮ์อ์ซุซุรออ์ อายะฮ์ที่ ๗ และ ๖๕ ในสุเราะฮ์อัศศอฟาต อายะฮ์ที่ ๓๗ และ ๔๑ ในสุเราะฮ์ศอด อายะฮ์ที่ ๓๖ ในสุเราะฮ์ฟุศสิลัต อายะฮ์ที่ ๓๖ และ ๖๒ ในสุเราะฮ์อ์ซุซุครุฟ อายะฮ์ที่ ๒๕ ในสุเราะฮ์มัจญ์มัด อายะฮ์ที่ ๑๐ และ ๑๙ ในสุเราะฮ์อัลมูฎาตะละฮ์ อายะฮ์ที่ ๑๖ ในสุเราะฮ์อัลฮะซัร อายะฮ์ที่ ๕ ในสุเราะฮ์อัลมุลก และอายะฮ์ที่ ๒๕ ในสุเราะฮ์อัลดักวีร

อิบลิสเป็นญินซึ่งเป็นชื่อของชัยฏอน เนื่องจากการฝ่าฝืนในคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ เช่น
อายะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ตรัสว่า :

﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ۗ ﴾

(سورة الكهف : بعض من آية 50)

ความว่า : “เมื่อเราได้กล่าวแก่มะลาอิกะฮ์ว่า จงกราบคารวะอาดัม ทั้งหมด
ได้กราบคารวะ เว้นแต่อิบลิสมันอยู่ในหมู่ของพวกญิน ดังนั้นจึงฝ่าฝืนคำสั่ง
ของพระผู้อภิบาล”

(สุเราะฮ์อัลกะฮฟ : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๑๑๒)

3. คำว่า “ชัยฏอน” ถูกใช้ในลักษณะที่เป็นพหูพจน์ “ชะยาฎีน” ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็น
เห็นว่า ชัยฏอนนั้นมีองค์ประกอบภายนอกมากมายที่แตกต่างกันเช่น อายะฮ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่ตรัสว่า:

﴿ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيْطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ ﴾

(سورة الأنعام : بعض من آية 112)

ความว่า : “ในทำนองนั้น เราได้ให้มีศัตรูขึ้นแก่ละนบีทุกคนคือ บรรดา
ชัยฏอนทั้งที่เป็นมนุษย์หรือญิน”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๑๑๒)

คำบ่งชี้จากอายะฮ์คือ คำว่า ﴿ شَيْطِينِ ﴾ เป็นคำพหูพจน์ที่ให้ความหมายว่า ชัยฏอน
นั้นมีมากมายมีทั้งเป็นมนุษย์และญิน

อัลกุรอานได้กล่าวถึงชัยฏอนด้วยรูปคำและสำนวนที่หลากหลายมีทั้งใช้คำเอกพจน์
และพหูพจน์ ใช้คำพร้อมกับอะลิฟลามและไม่มีอะลิฟลาม ทั้งหมดแสดงถึงเจตนาารมณ์ความหมาย
ของชัยฏอนที่แตกต่างกัน

4.13.2.5 ห่างไกลจากการปฏิบัติตามนัฟสู (ความปรารถนา) ที่ชั่วร้าย

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการห่างไกลจากการปฏิบัติตามนัฟสู (ความปรารถนา) ที่ชั่ว
ร้ายว่า¹

"(دان) أكو فوهنكن فول أكندى درفد مغيكوت نفس أماره يغساغه ميوره اى دغن

بربوة كجهاتن دان تباد ميوره اى دغن كبحيكن"

แปลว่า “และฉันขอต่อพระองค์อีกให้พ้นจากการปฏิบัติตามนัฟสูอัมมาเราะฮ์ที่คอย
สั่งใช้ให้กระทำการชั่วร้ายและไม่สั่งใช้ในสิ่งที่ดี”

การห่างไกลจากการปฏิบัติตามนัฟสู¹ ที่ชั่วร้าย เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อมุอ์มินทุกคนต้อง
ปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากนัฟสูที่ชั่วจะสั่งใช้ในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า :

¹ Tuan Mināl, n.d. : 138.

﴿ وَمَا أْبْرَأُ نَفْسِي إِلَّا لِلنَّفْسِ لِأَمَارَةٍ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

(سورة يوسف : آية 53)

ความว่า : “และฉันไม่อาจชำระจิตใจของฉันให้สะอาดบริสุทธิ์ได้ แท้จริงจิตใจนั้นถูกครอบงำไว้ด้วยความชั่ว นอกจากที่พระเจ้าของฉันทรงเมตตา แท้จริงพระเจ้าของฉันเป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(สุเราะฮ์ยอสุฟ : อายะฮ์ ๕๓)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเปิดเผยถึงความชั่วร้ายของนัฟสูที่สั่งใช้ในสิ่งที่พระองค์ไม่ทรงโปรดปราน และสำหรับพระองค์เท่านั้นที่สามารถคุ้มครองให้พ้นจากสิ่งเหล่านั้น (al-Tabariy, 2000 : 16/142).

4.13.2.6 ห่างไกลจากความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการห่างไกลจากความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องว่า²

"(دان) كوفوهنكن اكن الله درفد مغيكوت چندروغ هوى دان ارت هوى ايت
منچدرغكن اكن نفس كغد يغد كماری دغندی دان جكالو أداله فدان ايت كبنسائن
سكاليفون دان أفیبل دااطلاقكن هوى نسجای برفالیغ آی فد چندروغ كغد مغلاهی
یغسبنرن فد غالب "

แปลว่า “และฉันขอต่ออัลลอฮ์ให้ห่างไกลจากการปฏิบัติตามฮะวา (ความอยากได้) และความหมายของฮะวานั้นคือ การเอนเอียงของจิตใจในสิ่งที่เขาชอบ และแม้ว่าสิ่งนั้นจะมีอันตรายเกิดขึ้นก็ตาม และในเมื่อไปเจาะจงกับคำว่าฮะวา (هوى) โดยปกติจะหันไปเอนเอียงในทางที่ไม่ถูกต้อง”

การห่างไกลจากฮะวาที่ไม่ถูกต้องเป็นหลักการหนึ่งของการศรัทธาที่มูฮัมหมัดทุกคนจะต้องหลีกเลี่ยงและห่างไกลตลอดกาล

คำว่า “ฮะวา” (هوى) เป็นคำภาษาอาหรับพหูพจน์ของมันคือ “อะฮฺวาล” (أهواء) มาจากรากศัพท์ของคำว่า هَوِيَ هَوِي هَوِي อ่านว่า ฮะวียะ ยะฮฺวา ฮะวัน หมายถึง ความรัก รัก

¹ นัฟสู หมายถึง ชีวิต จิตใจ และความปรารถนา นัฟสูมี ๓ ประเภทได้แก่ ๑) นัฟสูมุญมะอีนนะฮ์ (ชีวิตที่สงบแน่อน) กล่าวคือ ชีวิตที่สั่งใช้ในทางที่ดี อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า ﴿ إِنَّهَا نَفْسٌ لَّمْ يَغْنَبْهَا إِلَّا أَنفُسُهَا فَتَنَّا فِيهَا مَا نُحِبُّ وَمَا نَكْرَهُمْ وَمَا كُنَّا بِمُعَذِّبِينَ ﴾ ความว่า: โอ้ ชีวิตที่สงบแน่อน จงกลับมายังพระเจ้าของเจ้าด้วยความยินดีและเป็นที่ยอมรับ (สุเราะฮ์อัลฟัจญร อายะฮ์ ๒๗-๒๘) 2) นัฟสูเลวามะฮ์ (ชีวิตที่ประณามตนเอง) กล่าวคือ ชีวิตที่คอยประณามตนเองในเมื่อไม่จงรักภักดีและกระทำความชั่ว อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า ﴿ إِنَّهَا نَفْسٌ لَّمْ يَغْنَبْهَا إِلَّا أَنفُسُهَا فَتَنَّا فِيهَا مَا نُحِبُّ وَمَا نَكْرَهُمْ وَمَا كُنَّا بِمُعَذِّبِينَ ﴾ ความว่า: และข้าขอสาบานต่อชีวิตที่ประณามตนเอง (สุเราะฮ์อัลกียามะฮ์ อายะฮ์ ๒) 3) นัฟสู อัมมาเราะฮ์ (ชีวิตที่ชั่วร้าย) กล่าวคือ ชีวิตที่สั่งใช้ในทางที่ไม่ดี อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า ﴿ إِنَّهَا نَفْسٌ لَّمْ يَغْنَبْهَا إِلَّا أَنفُسُهَا فَتَنَّا فِيهَا مَا نُحِبُّ وَمَا نَكْرَهُمْ وَمَا كُنَّا بِمُعَذِّبِينَ ﴾ ความว่า: แท้จริงจิตใจนั้นถูกครอบงำไว้ด้วยความชั่ว (สุเราะฮ์ยอสุฟ อายะฮ์ ๕๓)

² Tuan Mināl, n.d. : 139.

อย่างสิ้นเหลือ และสิ่งที่ปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นการสรรเสริญหรือการติเตียน (Zainuddin al-Rāziy, 1999 : 329)¹.

อุละมาอ์ได้ให้ความหมายคำว่า “ฮะวา” (هو) เชิงวิชาการดังนี้

1. การเอียงจิตใจและอารมณ์ต่อตมหา (‘Abd al-Rahmān, 1408 : 1/287 ; al-Hulutiy, n.d : 7/291).

2. การเอียงจิตใจต่อสิ่งหนึ่งที่ปรารถนาโดยมิได้คำนึงถึงบทบัญญัติ (al-‘Anjariy, 1419 : 7/233)².

3. ความปรารถนาของจิตใจต่อทุกสิ่งที่ไม่มืหลักฐาน (al-Sam‘āniy, 1997 : 2/56). การอธิบายของผู้แต่งข้างต้นไม่ต่างกับการอธิบายของอิบนุ อัลก็อยยิม (Ibn al-Qaiyim, 1983 : 22) ที่อธิบายว่า ฮะวา หมายถึง การเอียงจิตใจต่อสิ่งหนึ่งที่ปรารถนา แต่โดยส่วนใหญ่จะใช้กับความปรารถนาที่ถูกตำหนิ

อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตักเตือนและสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติตามฮะวา เพราะมันจะนำตัวไปสู่ความหลงผิด ดังที่พระองค์ตรัสว่า :

﴿وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾

(سورة ص : بعض من آية 26)

ความว่า : “และอย่าได้ปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ มันจะทำให้เจ้าหลงไปจากทางของอัลลอฮ์”

(สุเราะฮ์ศอด : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๒๖)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามบ่าวของพระองค์มิให้ปฏิบัติตามฮะวา เพราะการปฏิบัติตามฮะวาเป็นต้นเหตุทำให้หลงทางจากแนวทางอันเที่ยงตรงของอัลลอฮ์ ﷻ (al-Shanqīṭiy, 1995: 6/339).

4.13.2.7 ขออัลลอฮ์ทรงประทานเหตุผลหรือหลักฐาน (สุญญะฮ์) ให้กับเราในเมื่อถูกถามไม่ว่าบนโลกนี้หรือโลกหน้า

ผู้แต่งได้กล่าวขอเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่า⁴

"دان اکو هارف اکن الله بهو ممیری ای اکن کامی اکن حجه کامی فد کتیک فر تپا نن
یعنی کتیک داغ سوال اتس کامی در فد اور غلاين مطلق سما ادا ای ددا لم دنیا اتو ددا لم
قبور اتو هاری قیامة سفره دفادغ محشر اتو فد تتین مستقیم دان معنی حجه برغیغ ممنعکن

¹ ดูเพิ่มเติม (Ibn Manzūr, 1414 : 15/373 ; al-Zāwi, 1963 : 643).

² ดูเพิ่มเติม (Ibn al-Qaiyim, 1983 : 22 ; Uthmān Jum‘ah, 1996 : 208 ; Abū Bakr al-Jazā’iriy, 2003 : 1/555).

³ ดูอายะฮ์เรื่องเดียวกันในสุเราะฮ์อัลเกาะคือศ อายะฮ์ ๕๐ และยังปรากฏในสะดีษ (บันทึกโดย ‘Ahmad, 2001 : 19773) ซุฮิบ อัลอรรนะอูฏ กล่าวว่ ผู้รายงานสะดีษทั้งหมดเป็นที่เชื่อถือและเศาะฮิฮ (Ahmad bin Hanbal, 2001 : 33/18).

⁴ Tuan Mināl, n.d. : 139.

دغدی آتس جواب دمکین سؤال ایت اکن سباکی حجه یغ صحیح دان شرع دغن

سکیر ۲۱ تباد دچرچا فدان (دان) تبادا تر تکه در فد فد قبولن

แปลว่า “ และฉันขอให้อัลลอฮ์ทรงประทานเหตุผล (ฮุญญะฮ์) ให้กับเราในเมื่อมีคำถาม กล่าวคือ ในเมื่อมีคำถามจากผู้อื่นมากับเราไม่ว่าในโลกนี้หรือในกุโบร์หรือวันกิยามะฮ์ อาทิ เช่น ที่ทุ่งมะหฺซฺรหรือที่สะพานอันเที่ยงตรง และความหมายของฮุญญะฮ์ คือ สิ่งที่สามารถเอาชนะในการตอบคำถามนั้นโดยมีเหตุผลที่ถูกต้องและชะรุอไม่ตำหนิและไม่ยับยั้งในการยอมรับมัน”

“ฮุญญะฮ์” (حُجَّةٌ) เป็นคำภาษาอาหรับ พหูพจน์ของมันคือ “ฮุญญะฮ์น” (حُجَجٌ)

และ “ฮิญาญญ์” (حِجَا) หมายถึง เหตุผล หลักฐาน และข้อพิสูจน์ (Ibrāhīm Mustafā et al, 1972 : 1/157).

อุละมาอ์ได้ให้ความหมายฮุญญะฮ์เชิงวิชาการดังนี้

1. การพิสูจน์ที่ชัดเจนเพื่อความมุ่งหมายที่เที่ยงตรง (al-Maraghiy, 1946 : 8/61).
2. หลักฐานที่นำมาเพื่อสนับสนุนคำพูดในการโต้เถียง (al-Sha‘rawiy, 1997 : 7/3980).
3. การแนะนำที่ชัดเจนสำหรับศาสนาที่ถูกต้อง (al-Hijāziy, 1946 : 8/61).

ฮุญญะฮ์เชิงวิชาการ หมายถึง การแนะนำหรือหลักฐานที่ชัดเจนนำมาเพื่อสนับสนุนคำตอบในเมื่อถูกถาม

การขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกคน ทั้งนี้เพราะอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นที่สามารถตอบรับและให้ความช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างให้กับมนุษย์ได้ ไม่ว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกนี้หรือในวันอาคิเราะฮ์ ปัญหาหนึ่งที่สำคัญก็คือ การตอบคำถามให้กับผู้อื่นในเมื่อถูกถาม ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้ประทานความง่ายดายและเหตุผลที่ถูกต้อง

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدْنَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴾

(سورة الأنعام : آية 149)

ความว่า : “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า อัลลอฮ์นั้นทรงมีหลักฐานอันทั่วถึงหากว่าพระองค์ทรงประสงค์แล้ว แน่นอนพระองค์ก็ยอมแนะนำพวกท่านแล้วทั้งหมด”

(สุเราะฮ์อัลอันอาม : อายะฮ์ ๑๔๙)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงชี้แจงว่า พระองค์นั้นทรงมีหลักฐานอันทั่วถึงทุกสิ่งทุกอย่างในการยืนยันความเป็นจริง ดังนั้น จงขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น

การขอความช่วยเหลือต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในทุกสิ่งทุกอย่างนั้นสอดคล้องกับคำสั่งของ พระองค์ในสุเราะฮ์ขอพิร อายะฮ์ที่ ๖๐

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾

(سورة غافر : بعض من آية 60)

ความว่า : “และพระเจ้าของพวกเขาเจ้าตรัสว่า จงวิงวอนขอต่อข้า ข้าจะตอบ รับแก่พวกเขา”

(สุเราะฮ์ขอพิร : ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ ๖๐)

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงเรียกร้องให้บ่าวของพระองค์วิงวอนขอต่อพระองค์ และพระองค์ยัง รับรองที่จะตอบรับให้แก่พวกเขาซึ่งเป็นความโปรดปรานและการให้เกียรติจากพระองค์

4.13.3 เศาะละวัตและสลามต่อท่านนะบี

ผู้แต่งได้กล่าวเกี่ยวกับเศาะละวัตและสลามต่อท่านนะบีว่า¹

"(กมดิน) أكو مغوجف صلوات دان سلام يغبر ككالن أتس نبى يغ برمول أدابث أمة"

كاسه سايغ أتس سكلين أمتن يائت نبى محمد دان أتس كلوار كاڠ دان سكل تنتران دان

أتس أورغيغ مغيكوت بك طريقتن درفد أمتن"

แปลว่า “ หลังจากนั้น ฉันกล่าวเศาะละวัตและสลามอันมั่นคงต่อท่านนะบีที่เริ่ม มารยาทของท่านด้วยการรักใคร่ต่อบรรดาอุมมะฮ์ของท่าน คือ ท่านนะบีมุฮัมมัด และครอบครัวของท่าน และบรรดาทหารของท่าน และผู้ที่เจริญรอยบนแนวทาง ของท่านจากอุมมะฮ์ของท่าน”

ผู้แต่งปิดท้ายหนังสือด้วยการเศาะละวัตและสลามต่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เช่น

เหมือนกับอูลละมาอ์มุสลิมโดยทั่วไป

การปิดท้ายด้วยเศาะละวัตหรือประสาทพรต่อท่านนะบีและวงศ์เครือญาติของท่าน ตลอดจนผู้เจริญรอยบนแนวทางของท่าน เป็นวัฒนธรรมการเรียบเรียงหรือการแต่งหนังสือของ บรรดาอูลละมาอ์มุสลิมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การกล่าวเศาะละวัตต่อท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ เป็นคำสั่งของอัลลอฮ์ ﷻ ต่อบรรดา มุอ์มินที่จำเป็นต้องปฏิบัติโดยเฉพาะในละหมาดซึ่งนับเป็นรูกนหนึ่งของการละหมาด²

4.13.4 ความหวังจากหนังสือเล่มนี้

ผู้แต่งได้กล่าวถึงเกี่ยวกับความหวังจากหนังสือเล่มนี้³

¹ Tuan Mināl, n.d. : 139.

² คู่มือการอธิบายในหน้า ๑๔๗-๑๕๑

³ Tuan Mināl, n.d. : 139.

"أينله آخر برغيغ دمودهكن أكندى أوله الله تعالى أتسكو درفد مهمفونكن كلام علماء
 فد ميتاكن علم عقائد الايمان دان أكن الله أكو منتأ دان دغن بركة نبين أكو توسل بهو
 منجديكن أى أكن رسالة كو اين خالص بك وجه توهن رب العالمين دان ممبرى منفعة أى
 بك سكل عوام المؤمنين يغدهارف درفد يغ ممفوپاى عقل يغ سليم دان فراغى يغ قويم بهو
 منريما أى أكن ترساله كو دان منتوفى أى أكن هفوهكو¹ لا حول ولا قوة إلا بالله العلى
 العظيم"

แปลว่า “ นี่คือนิสัยสุดท้ายที่ได้ขอต่ออัลลอฮ์ตะอาลาเกี่ยวกับฉันจากการรวบรวมคำพูด
 อุลละมาอ์ในการอธิบายวิชาหลักการศรัทธา และฉันขอต่ออัลลอฮ์และด้วยความ
 บะเราะกะฮ์ท่านนะบีของพระองค์ฉันขอร้องพระองค์ให้หนังสือของฉันเล่มนี้บริสุทธิ์
 เพื่อพระเจ้าเป็นเจ้าของสากลโลก และให้ประโยชน์ต่อบรรดามุอ์มินทั่วไป ซึ่งหวังจาก
 ผู้มีสติปัญญาที่บริสุทธิ์และมารยาทที่ดียอมรับในความผิดพลาดของฉันและอภัยต่อ
 ฉัน ไม่มีอำนาจและพลังใด ๆ นอกจากอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงและผู้ยิ่งใหญ่”

เป็นเรื่องปกติของบรรดาอุลละมาอ์ที่สละเวลา แรงกายและจิตใจ พร้อมกับבודทนต์ต่อ
 ความเหน็ดเหนื่อย ยากลำบากในการเรียบเรียงหรือการแต่งหนังสือเพื่อรับใช้ต่อศาสนาในการ
 เผยแพร่ความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องอะกีดะฮ์ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำรงชีวิตให้สงบสุขบนโลกนี้
 และโลกหน้า โดยที่จะฝากความหวังจากหนังสือของพวกเขา อย่างเช่น ซัยคฺ ต่วนมีนาลผู้แต่งหนังสือ
 อะกีดะฮ์ อันนาญิน ฟิ อิลมฺ อุศูลฺ อัคดีน ได้ฝากความหวังจากหนังสือเล่มนี้ ๓ ประการ ได้แก่

1. เป็นหนังสือที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ ﷻ พระองค์เดียว
2. เป็นประโยชน์ต่อบรรดามุอ์มินทั่วไป
3. ให้ยอมรับในความผิดพลาดพร้อมทั้งให้อภัยต่อผู้แต่ง

สามประการข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์ใจของผู้แต่งในการแต่งหนังสือ
 ของเขาที่ได้หวังผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนจากผู้ใดทั้งสิ้นนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์เดียว
 เท่านั้น

¹ คำสะกดที่ถูกต้องคือ هافوسكو